

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra politologie

**Vliv požárů amazonského deštného pralesa na environmentální hnutí v Brazílii,
Peru, Bolívii a Kolumbii v roce 2019**

Diplomová práce

Autor: Bc. Andrea Holánková
Studijní program: N6701 Politologie
Studijní obor: Politologie – latinskoamerická studia
Forma studia: prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Barbora Vališková, Ph.D.

Hradec Králové, 2022

Zadání diplomové práce

Autor: Andrea Holánková

Studium: F19NP0015

Studijní program: N6701 Politologie

Studijní obor: Politologie - latinskoamerická studia

Název diplomové práce: **Vliv požárů amazonského deštného pralesa na environmentální hnutí v Brazílii, Peru, Bolívii a Kolumbii v roce 2019**

Název diplomové práce AJ: The impact of the Amazon rainforest fires on the environmental movement in Brazil, Peru, Bolivia and Colombia in 2019

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce se zabývá vlivem požárů amazonského deštného pralesa v roce 2019 na environmentální hnutí v zemích Latinské Ameriky. Práce zkoumá hnutí v Brazílii, Peru, Bolívii a Kolumbii, na jejichž území se rozkládá největší část pralesa. Požáry v roce 2019 byly výjimečné svým rozsahem, ale také velkou medializací a pozorností veřejnosti, především na sociálních sítích. Cílem práce je zjistit, jak se změnila aktivita environmentálního hnutí v souvislosti s událostmi v Amazonii během roku 2019. Změny aktivity jsou zkoumány ve dvou rovinách. První rovina je diskursivní, kterou práce analyzuje prostřednictvím teorie rámování (framingu), kterou formulovali především autoři D. Snow a R. Benford (1986, 1988). Změny diskurzu hnutí jsou analyzovány prostřednictvím kvalitativní analýzy např. oficiálních prohlášení a vyjádření vybraných aktérů hnutí v daných zemích. Druhá rovina je praktická, kde jsou zkoumány změny ve strategiích hnutí, a to prostřednictvím analýzy repertoáru aktivit s důrazem na strategické inovace v rámci konkrétních protestních akcí hnutí, pro kterou budou data čerpána z tiskového a také z oficiálních prohlášení aktérů, kteří protesty iniciovali. Základní metodou analýzy je diachronní komparace rámování a repertoáru aktivit vybraných hnutí v obdobích před, v průběhu a po požárech během celého roku 2019. Hlavní komparační mezník představuje období srpna a září, kdy se problém požárů medializuje a získává pozornost. Ve druhé fázi budou jednotlivé případy srovnány mezi sebou (synchronní komparace) s cílem identifikovat podobnosti či naopak rozdíly mezi hnutími v jednotlivých zemích, jež byly danými požáry zasaženy různou měrou.

Benford, Robert. 1997. "An insider's critique of the social movement framing perspective". *Sociological Inquiry* 67, č. 4, 409–430.

Benford, Robert a Snow, David. 2000. "Framing Processes and Social Movements: An Overview and Assessment". *Annual Review of Sociology* 26, 611–639.

della Porta, Donatella a Diani, Mario. 2006. *Social Movements. An Introduction*. 2. vyd. Malden, Oxford: Blackwell Publishing.

Diani, Mario. 1992. "The Concept of Social Movement". *Sociological Review* 40, č. 1., 1–25.

Mazák, Jaromír. 2016. "Teorie sociálních hnutí: přehledová studie. *Acta Universitatis Carolinae Philosophica et historica* 2016, č. 2, 9–30.

Snow, David. 2004. "Framing processes, ideology and discursive fields". In: *The Blackwell companion to social movements*. Eds. D. Snow, S. A. Soule a H. Kriesi. Malden: Blackwell Publishing, 380–412.

Snow, David a Benford, Robert. 1988. "Ideology, frame, resonance, and participant mobilization". *International social movement research* 1, č. 1, 1997–217.

Snow, David, Rochford, E. Burke Jr., Worden, Steven a Benford, Robert. 1986. "Frame Alignment Processes, Micromobilization, and Movement Participation". *American Sociological Review* 51, č. 4, 464–481.

Snow, David, Vliegthart, Rens a Ketelaars, Pauline. 2018. "The Framing Perspective on Social Movements: Its Conceptual Roots and Architecture". In: *The Wiley Blackwell companion to social movements*. Eds. D. Snow, S. Soule, H. Kriesi a H. McCammon. Hoboken: John Wiley and Sons, 392–410.

Znebejánek, František. 1997. *Sociální hnutí: teorie, koncepce, představitelé*. Praha: Sociologické nakladatelství.

Zadávací pracoviště: Katedra politologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Barbora Vališková, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 24.3.2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucího Mgr. Barbory Vališkové, Ph.D. samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Rychnově nad Kněžnou dne 15. prosince 2022

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala své rodině a partnerovi za jejich nekonečnou podporu během psaní této práce. Především bych chtěla poděkovat mé vedoucí práce Mgr. Barboře Vališkové Ph.D. za její obětavost, ochotu, cenné rady, názory a komentáře, kterých si moc vážím. A hlavně za její obrovskou trpělivost, kterou se mnou při psaní práce měla.

Anotace

Holánková, Andrea. *Vliv požárů amazonského deštného pralesa na environmentální hnutí v Brazílii, Peru, Bolívii a Kolumbii v roce 2019*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2022, 161 s., Diplomová práce.

Cílem diplomové práce je zjistit, zda měly požáry amazonského deštného pralesa v roce 2019 vliv na aktéry environmentálního hnutí v Brazílii, Peru, Bolívii a Kolumbii. Požáry Amazonie v roce 2019 byly výjimečné svým rozsahem a velkou medializací problematiky. Práce zkoumá, jak se změnila aktivita ekologických organizací, které zastupují vybrané státy v průběhu roku 2019 v souvislosti s těmito požáry. Změny aktivity jsou zkoumány ve dvou rovinách. První rovina je diskursivní, kterou práce analyzuje prostřednictvím teorie rámování (framingu). Druhá rovina je praktická, kde jsou zkoumány změny v repertoárech jednání aktérů. K naplnění cíle je využita metoda diachronní komparace. Ve druhé fázi jsou aktéři srovnáni mezi sebou (synchronní komparace) s cílem identifikovat podobnosti či naopak rozdíly mezi nimi v jednotlivých zemích, jež byly danými požáry zasaženy různou měrou.

Klíčová slova: požáry Amazonie, environmentální hnutí, teorie rámování, repertoár jednání, komparace

Annotation

Holánková, Andrea. *The impact of the Amazon rainforest fires on the environmental movement in Brazil, Peru, Bolivia and Colombia in 2019*. Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové, 2022, 161 pp. Master Thesis.

The aim of the thesis is to find out whether the fires of the Amazon rainforest in 2019 had an effect on the actors of the environmental movement in Brazil, Peru, Bolivia and Colombia. The Amazon fires in 2019 were exceptional in terms of their scale and the great media coverage of the issue. The work examines how the activity of environmental organizations that represent selected states changed during 2019 in connection with these fires. Changes in activity are investigated at two levels. The first level is discursive, which the work analyzes through the theory of framing. The second level is practical, where changes in actors' repertoires of actions are investigated. To fulfill the goal, the method of diachronic comparison is used. In the second phase, the actors are compared with each other (synchronous comparison) with the aim of identifying similarities or, on the contrary, differences between them in individual countries, which were affected by the given fires to varying degrees.

Keywords: Amazonian fires, environmental movement, framing theory, repertoire of contention, comparison

Obsah:

Seznam použitých zkratek.....	11
Seznam tabulek a grafů	12
1 Úvod.....	13
1.1 Cíl práce	15
1.2 Struktura práce	17
2 Sociální hnutí	18
2.1 Nová sociální hnutí	21
2.2 Environmentální hnutí.....	23
2.2.1 Environmentální hnutí v Latinské Americe	25
2.2.1.1 Brazílie	30
2.2.1.2 Peru	31
2.2.1.3 Bolívie	33
2.2.1.4 Kolumbie.....	34
3 Teorie rámování (framing).....	36
3.1 Základní typy rámců	37
3.2 Rámovací procesy	40
3.2.1 Strategické rámovací procesy.....	41
4 Repertoár jednání	44
4.1 Proměnlivost repertoárů	47
4.2 Repertoár akcí environmentálních organizací.....	50
4.3 Elektronický repertoár jednání	50
5 Metodologie a sběr dat	51
5.1 Metoda výběru aktérů	52
5.1.1 Vybraní aktéři pro výzkum	57
5.2 Metoda sběru dat a analýzy framingu	58
5.3 Metoda sběru dat pro komparaci repertoárů jednání vybraných aktérů.....	61
5.4 Metoda diachronní a synchronní komparace	61
6 Analytická část a diachronní komparace.....	63
6.1 Analýza framingu aktérů a diachronní komparace výsledků analýz.....	63
6.1.1 Greenpeace Brasil: Jair Bolsonaro je viníkem požárů	63
6.1.1.1 První období (1.1.–19.8.2019): požáry zavinil Bolsonaro	63
6.1.1.2 Druhé období (20.8.–30.10.2019): Bolsonaro – vrah Amazonie.....	66
6.1.1.3 Třetí období (1.11.–31.12.2019): J. Bolsonaro může za všechno.....	74

6.1.1.4	Výsledky a shrnutí diachronní komparace framingu – Greenpeace Brasil	77
6.1.2	World Wildlife Fund Perú (WWF Perú): proměna rámování požárů.....	78
6.1.2.1	První období (1.1.–19.8.2019): řešením je snížení konzumace masa.	78
6.1.2.2	Druhé období (20.9.–31.10.2019): hlavní nespravedlností je ohrožení zvířat	79
6.1.2.3	Třetí období (1.11.–31.12.2019): ukončení odlesňování je řešením požárů	84
6.1.2.4	Výsledky a shrnutí diachronní komparace framingu – WWF Perú	85
6.1.3	World Wildlife Fund Bolivia (WWF Bolivia): způsobené nespravedlnosti	86
6.1.3.1	První období (1.1.–19.8.2019): příčinou požárů je odlesňování.....	86
6.1.3.2	Druhé období (20.8.–31.10.2019): ohrožení biodiverzity jako nejzávažnější nespravedlnost požárů	87
6.1.3.3	Třetí období (1.11.–31.12.2019): situaci vyřeší nulové odlesňování..	91
6.1.3.4	Výsledky a shrnutí diachronní komparace framingu – WWF Bolivia	93
6.1.4	Greenpeace Colombia: rámování požárů jen ve druhém období	94
6.1.4.1	První období (1.1.–19.8.2019): nezáměr o požáry	94
6.1.4.2	Druhé období (20.9.–31.10.2019): nové rámce a označení viníka	94
6.1.4.3	Třetí období (1.11.–31.12.2019): zapomenutí na požáry	104
6.1.4.4	Shrnutí a výsledky diachronní komparace framingu – Greenpeace Colombia.....	104
6.2	Analýza repertoáru jednání aktérů a diachronní komparace výsledků	105
6.2.1	Greenpeace Brasil: protesty, petice, monitoring	105
6.2.1.1	První období (1.1.–19.8.2019): workshop o změnách klimatu	105
6.2.1.2	Druhé období (20.8.–31.10.2019): protesty za ochranu Amazonie ..	106
6.2.1.3	Třetí období: přelet se slavným šéfkuchařem	111
6.2.1.4	Výsledky a shrnutí diachronní komparace repertoáru Greenpeace Brasil	112
6.2.2	Repertoár World Wildlife Fund (WWF) Perú: žádné akce.....	112
6.2.3	Repertoár WWF Bolivia: materiální sbírka a další akce.....	113
6.2.3.1	První období (1.1.–19.8.2019): žádné akce.....	113
6.2.3.2	Druhé období (20.8.–31.10.2019): materiální sbírka pro zasažené obyvatele	113
6.2.3.3	Třetí období (1.11.–31.12.2019): setkání hasičů.....	115
6.2.3.4	Výsledky a shrnutí diachronní komparace repertoáru WWF Bolivia.....	115
6.2.4	Repertoár Greenpeace Colombia: petice a protesty	115

6.2.4.1	První období (1.1.–19.8.2019): žádné akce.....	116
6.2.4.2	Druhé období (20.8.–31.10.2019): protest před brazilskou ambasádou	116
6.2.4.3	Třetí období (1.11.–31.12.2019): žádné akce.....	119
6.2.4.4	Shrnutí a výsledky diachronní komparace repertoáru Greenpeace Colombia	119
7	Komparativní část	119
7.1	Synchronní komparace framingu aktérů	119
7.2	Synchronní komparace repertoárů jednání aktérů.....	129
8	Závěr	132
9	Seznam použitých zdrojů	136
9.1	Literatura	136
9.2	Elektronické zdroje	139
9.3	Legislativní dokumenty.....	147
9.4	Zdroje pro analýzy framingu a repertoárů jednání.....	147

Seznam použitých zkratk

IGBr1,2,3... – označení příspěvku z Instagramu Greenpeace Brasil

FBBr1,2,3... – označení příspěvku z Facebooku Greenpeace Brasil

GPBr1,2,3... – označení článku z webových stránek Greenpeace Brasil

IGPe1,2,3... - označení příspěvku z Instagramu WWF Peru

FBPe1,2,3... - označení příspěvku z Facebooku WWF Peru

WWFPe1,2,3... - označení článku z webových stránek WWF Peru

IGBo1,2,3... – označení příspěvku z Instagramu WWF Bolivia

FBB01,2,3... – označení příspěvku z Facebooku WWF Bolivia

WWFBo1,2,3... – označení článku z webových stránek WWF Bolivia

IGKo1,2,3... – označení příspěvku z Instagramu Greenpeace Colombia

FBKo1,2,3... – označení příspěvku z Facebooku Greenpeace Colombia

GPKo1,2,3... – označení článku z webových stránek Greenpeace Colombia

Seznam tabulek a grafů

Graf 1 – environmentální témata v zemích Latinské Ameriky	29
Tabulka 1 – nezávisle proměnné ovlivňující framing	53
Tabulka 2 – nezávisle proměnné ovlivňující repertoáry jednání	54
Tabulka 3 – přehled vytvořených datasetů.....	59
Tabulka 4 – přehled obsahu vytvořených datasetů	60
Tabulka 5– míra zasažení požáry (počet ohnisek)	119
Tabulka 6 – diagnostické rámování nespravedlností	120
Tabulka 7 – diagnostické rámování viníků	122
Tabulka 8 – diagnostické rámování příčin	123
Tabulka 9 – prognostické rámce	125
Tabulka 10 – motivační rámce	127
Tabulka 11 – využití strategických rámovacích procesů	128
Tabulka 12 – rozsah požárů (počet ohnisek) ve zkoumaných zemích	130
Tabulka 13 – repertoáry aktérů v průběhu roku 2019	130

1 Úvod

V posledních letech jsou pojmy jako klimatická změna, globální oteplování nebo emisní limity velkým tématem nejen místní, ale i světové politiky. Ruku v ruce s environmentálními tématy svět diskutuje i různé přírodní pohromy, které čím dál častěji sužují svět. Ať už se jedná o povodně, extrémní sucho, nedostatek vody, nevratné změny ekosystémů, extrémní výkyvy teplot, tornáda a hurikány nebo velmi intenzivní požáry, všechny tyto události stále více ovlivňují život lidí a dostávají se do popředí.

V roce 2019 svět postihla jedna z katastrof, která svým dopadem a rozsahem vynikla nad ostatní – požáry Amazonského deštného pralesa. Přirozeně vzniklé požáry jsou v Amazonském pralesu vzácností.¹ Hlavní příčinou požárů byla v roce 2019 lidská činnost. Požáry jsou úmyslně zakládány za účelem zisku půdy pro zemědělství, chov dobytka, budování infrastruktury nebo pro postupující urbanizaci. Oheň se nejčastěji využívá pro konečné vyčištění pokácené oblasti od nežádoucích travních porostů a keřů. Také je zapalováno dřevo, které není kvůli chybějící infrastruktuře a dopravě dovezeno k dalšímu zpracování. K požárům dochází i přes jejich ilegalitu v amazonských zemích. Klimatické změny způsobují, že se v Amazonii sucho stává intenzivnějším a tyto „kontrolované požáry“ se naopak stávají nekontrolovatelnými a rychle se šíří napříč lesem. Což byl i případ v roce 2019. (Stewart 2019)

Rok 2019 nebyl z hlediska dlouhodobých pozorování výjimečný a požáry nepřekonal mnoho rekordů. V tomto pohledu byla daleko horší situace např. v roce 2007 či 2010, v posledních letech můžeme zaznamenat spíše pokles počtu požárů. To způsobily hlavně úpravy legislativy v Brazílii, které cílily na zpomalení deforestace. V období od ledna do 20. srpna 2019 bylo zaznamenáno celkově přes 74 000 míst, kde vznikl požár (o 84 % více než za stejné období minulý rok); (BBC 2019). Důvodem proč se deforestace znovu rozmohla, byla změna ve vedení Brazílie a kvůli tomu i laxnější vymáhání zákonů (Earth Observatory NASA 2020). V lednu 2019 se do vedení země dostal Jair Bolsonaro, který byl v souvislosti s požáry kritizován za upřednostňování ekonomických cílů před ochranou životního prostředí (iRozhlas 2019).²

¹ V oblasti se pravidelně střídá období dešťů a období sucha. Období sucha však nelze brát doslovně. I v této části roku na území pralesa spadá značné množství srážek, ale v porovnání s dobou monzunových dešťů, je jich méně.

² Jair Bolsonaro obvinil ze zakládání požárů nevládní organizace a slavného herce a ekologického aktivistu Leonarda diCapria. Environmentální skupiny nařkl, že úmyslně zapalují les, následně si požáry fotí a natáčejí

Jak již bylo naznačeno, požáry Amazonie jsou pravidelnou součástí její existence. Co učinilo v tomto ohledu rok 2019 ještě výjimečnějším? Byla to extrémní mediální pozornost, díky které se tato problematika dostala do povědomí veřejnosti. Ta přišla ve chvíli, kdy se São Paulo zahalilo do oblaku kouře, o čemž mezi 20.–24. srpnem 2019 informovala světová, ale i česká média.³ Kromě médií se k situaci začali vyjadřovat i světoví političtí lídři včetně papeže, celebrit, ale i laické veřejnosti skrze sociální sítě a probíhaly dobročinné sbírky např. na podporu hasičů, pro výsadbu stromů nebo za účelem humanitární podpory dotčeného obyvatelstva.

Amazonie se rozkládá na území 6,7 milionu km² (z toho prales tvoří 5,5 milionu km²), zasahuje na území 8 států a jednoho zámořského území⁴ (Stewart 2019) a poskytuje domov přibližně 30 milionům lidí (WWF 2020), ale svou existencí ovlivňuje život na celé planetě. Amazonie je známá svou přezdívkou „plíce planety“ a tento argument zněl napříč sociálními sítěmi z úst politiků, celebrit, veřejnosti, ale zazněl i v médiích v době požárů. Prohlášení v tweetu prezidenta Emanuela Macrona, že plíce planety, které produkují 20 % celosvětového kyslíku hoří, se začalo šířit rychlostí blesku. Vědci se k situaci začali okamžitě vyjadřovat a oněch 20 % rychle vyvrátili. Amazonie je nezpochybnitelně důležitý ekosystém, ale v čisté produkci kyslíku nemá pro svět význam (Weisse 2019). Vědci upozornili, že se jedná pouze o jednostranný pohled. Amazonie vyprodukuje okolo 20 % kyslíku, ovšem tento objem je znovu spotřebován rostlinami při buněčném dýchání a živočichy žijícími na území pralesa. Množství kyslíku pro svět se tak blíží nule. Význam Amazonie dle nich leží jinde, a to ve velké kapacitě zadržovat oxid uhličitý a tím zpomalovat globální oteplování (Oxford Ecosystems 2019). Tato kapacita postupně s deforestací a úmyslnými požáry klesá a studie z roku 2021 ukazuje, že některé části Amazonského pralesa nyní více oxidu uhličitého vyprodukují, než absorbují (Carrington 2021).

Významnost a aktuálnost této situace je v dnešním světě nepopíratelná. V době, kdy se ekologie dostává do popředí a stále více lidí na světě dává environmentálním tématům

a za jejich zveřejňování je finančně odměňuje právě diCaprio. Jejich chování označil za protistátní (iRozhlas 2019).

³ V těchto specifických dnech informovaly o události servery jako: BBC (Bramwell 2019), Washington Post (McCoy 2019), The Economist (Redakce The Economist 2019), Insider (Woodward 2019), Česká televize (Redakce České televize 2019), iRozhlas (Hroch 2019) nebo Aktuálně.cz (Redakce Aktuálně.cz 2019).

⁴ Brazílie, Kolumbie, Peru, Ekvádor, Venezuela, Bolívie, Guyana a Surinam; Francouzská Guyana

přednost před jinými, je důležité se událostí jako byly požáry pralesa v roce 2019 podrobněji zabývat, a to z různých úhlů pohledu, např. z pohledu biologického (ovlivnění ekosystému pralesa), ekonomického (vliv na produkci zemědělských plodin, těžbu), infrastrukturního (ovlivnění dopravy), politického (vliv na podporu politických vůdců) nebo sociálního (dopad na život lidí).

Práce zkoumá vztah mezi těmito požáry a sociálním hnutím, konkrétně environmentálním hnutím působícím v zemích latinské Ameriky – Brazílii, Peru, Bolívii a Kolumbii. Sociální hnutí definoval Diani (1992) jako síť „neformálních interakcí mezi pluralitou individuí, skupin nebo organizací angažovaných v politických nebo kulturních konfliktech na základě sdílené kolektivní identity“. Znakem hnutí je pluralita aktérů, které spojuje společná identita nebo myšlenka (Mazák 2016: 11). Od 60. let 20. století vznikají tzv. „nová sociální hnutí“. Novou společnou identitou jsou tzv. „postmateriální“ hodnoty, které souvisí s kvalitou života. Typickými příklady těchto hnutí jsou feministické hnutí, antikapitalistické hnutí, hnutí za práva zvířat nebo environmentální hnutí (Heywood 2008: 356-357). Důležitým znakem hnutí je soustředění se na marginalizovaná témata a konfrontace politického prostředí palčivými otázkami (Mazák 2016:12).

1.1 Cíl práce

Hlavním cílem práce je prozkoumat a analyzovat vliv požárů amazonského deštného pralesa na vybrané organizace environmentální hnutí v Latinské Americe. Konkrétně budou zkoumány aktéři, kteří se s hnutím identifikují a jsou organizacemi působícími v Brazílii, Peru, Bolívii a Kolumbii, tedy zemích, které byly pro výzkum vybrány. Pro každou zemi bude vybrán jeden zástupce. Práce analyzuje vliv požárů ve dvou rovinách – diskursivní (prostřednictvím framingu) a praktické (pomocí repertoáru jednání).

Teorie framingu představuje jeden ze způsobů zkoumání sociálních hnutí⁵. Na rozdíl od jiných přístupů se nesoustředí na hnutí jako celek, ale zkoumá jednotlivé aktéry hnutí, a to prostřednictvím rámců (tzv. frame), které představují způsob, jakým lidé rozumí světu, vnímají realitu kolem sebe a do kterých je realita rámována (Mazák 2016: 21). Každý jednotlivec, skupina či organizace vnímá svět jinak, tudíž ho i jinak rámuje a interpretuje. Organizace do těchto rámců zasazují své cíle, požadavky a zájmy, prostřednictvím čehož mobilizují příznivce, delegitimizují protivníky a přitahují

⁵ Dalšími teoretickými východisky jsou např. teorie mobilizace zdrojů nebo teorie struktury politických příležitostí (Mazák 2016: 14).

pozornost ke své problematice. Teorii framingu proslavili autoři David Snow a Robert Benford v 80. letech minulého století a díky jejich práci se stala jedním z hlavních teoretických přístupů. Situace v roce 2019, ale především mediální pozornost, kterou získala, poskytla organizacím příležitost pro zviditelnění a možnost být slyšet. Je předpokládáno, že aktéři této situace využili a na různých úrovních své chování upravili, včetně framingu. První výzkumná otázka práce je: „*Došlo v době mediální pozornosti ke změně framingu vybraných aktérů environmentálního hnutí v porovnání se zbylou částí roku 2019?*“ Pro teorii framingu budou hlavním zdrojem studie R. Benforda a D. Snowa (1986, 1988, 2000), D. Snowa (2004) a Snow et al. (2014, 2018), ale i dalších autorů např. Erving Goffman (1974), Useem a Zald (1987) a Jaromír Mazák (2016).

Druhou rovinu změn, které práce zkoumá, lze nazvat praktickou. Zde budou zkoumány změny ve strategiích hnutí prostřednictvím analýzy repertoáru akce s důrazem na strategické inovace v rámci konkrétních protestních akcí hnutí. Koncept repertoáru aktivit definoval Charles Tilly (1978) a dále s ním pracují např. Tilly 1979, 1986, Tarrow 1993, 2011; Rolfe 2005, Van Laer, Van Aelst 2010 a Tarrow a Tilly 2015. Repertoár aktivit, také repertoár jednání, je chápán jako soubor různých taktik, které organizace nebo hnutí využívají k upozorňování na problém, mobilizaci příznivců, vyjadřování nesouhlasu nebo vznášení požadavků. Repertoár zahrnuje strategie jako např. protest, blokády, lobbying, propagační kampaně, soudní spory nebo vzdělávací aktivity. I přes stejné cíle mohou jednotlivé organizace environmentálního hnutí využívat jiný repertoár jednání. To může být ovlivněno např. sadou politických příležitostí nebo omezeními systému a dalšími. Takovou příležitostí jsou právě zkoumané požáry Amazonie. (Carmin a Balsler 2002: 366-371). Repertoár je obtížně měnitelný, ale přesto současná doba spolu s technologickým pokrokem a nečekanými událostmi změny urychlují (Rolfe 2005). Podobně jako v předchozí části i zde panuje předpoklad, že požáry, a především jejich medializace, poskytly prostor pro změnu a organizace svůj repertoár aktivit upravily, inovovaly nebo změnily. Práce prostřednictvím analýzy aktivit vybraných aktérů zodpoví otázku: „*Došlo v době medializace požárů k využití nových strategií v rámci repertoáru aktivit vybraných zástupců hnutí?*“

Pro obě roviny práce budou jako data využita oficiální prohlášení, zprávy o činnosti, příspěvky na sociálních sítích (na oficiálních profilech aktérů) vybraných aktérů a zprávy z tamních médií. Z těchto dat bude analyzován framing a repertoár jednání pro každého

aktéra zvlášť. Pro zodpovězení výzkumných otázek bude uplatněna diachronní komparace – to znamená, že výstupní data analýzy každého jednotlivého aktéra budou porovnána v čase během roku 2019. Pro potřeby práce je rok 2019 rozdělen do tří komparačních období, která budou mezi sebou srovnána. Hlavním mezníkem je již zmíněná vysoká mediální pozornost v období od 20. do 24. srpna 2019. První období (období před požáry) je datováno od 1. ledna 2019 do 19. srpna 2019. Druhé období (období během požárů) začíná 20. srpna a končí 30. října 2019, kdy můžeme sledovat ústup požárů, celkové uklidnění situace a úpadek zájmu médií. Období od 1. listopadu 2019 do 31. prosince 2019 (období po požárech) je třetím komparačním obdobím.

Práce se geograficky pohybuje v oblasti čtyř zemí – Brazílie, Peru, Bolívie a Kolumbie. Kritériem pro výběr zemí bylo, jak velká část Amazonie se na jejich území rozkládá. Z 61,9 % Amazonský prales leží v Brazílii, dalších 11,4 % se nachází v Peru, 8,5 % v Bolívii a 6 % v Kolumbii (Alves 2021). Všechny tyto země pak byly různou měrou zasaženy požáry. Druhým cílem práce je tedy prozkoumat rozdíly mezi jednotlivými aktéry. Třetí výzkumná otázka je: „*Ovlivnily požáry více ty aktéry, kteří působí na území více zasažených zemí?*“ Odpověď bude nalezena za pomoci synchronní komparace, která srovná vybrané aktéry mezi sebou v rámci stejného časového období.

1.2 Struktura práce

Práce je rozdělena do dvou hlavních částí. V první části, teoreticko-metodologické, se čtenář blíže seznámí se teorií sociálních hnutí a teorií nových sociálních hnutí. Poté je blíže popsáno environmentální hnutí jako celek, jeho vývoj a následně se práce zaměří na environmentální hnutí v Latinské Americe a v zemích, které jsou předmětem práce. Pak jsou podrobně rozebrána teoretická východiska práce – teorie framingu a repertoár jednání. Následuje kapitola, které představí metody, které jsou využity pro naplnění cílů práce. Zde je představen způsob výběru konkrétních aktérů a jeho určující kritéria. Dále se čtenář seznámí s metodami analýzy a způsoby sběru dat pro analýzu framingu a repertoáru jednání. Poslední částí je vysvětlení postupu komparace.

V analytické části se kapitoly nejprve věnují analýzám framingu a diachronní komparaci jejich výsledků. Navazuje stejně strukturovaná část o repertoárech aktivit. Následně proběhne synchronní komparace obou rovin výzkumu a budou předloženy její výsledky. Diplomovou práci ukončuje závěr, ve kterém jsou zodpovězeny výzkumné otázky, shrnuje důležitá fakta plynoucí z textu práce a závěry, ke kterým se došlo.

2 Sociální hnutí

Sociální hnutí je pojem, který je velmi často používán a je v povědomí většiny lidí. Největší boom ve studiu sociálních hnutí zaznamenáváme v období 60. a poté 70. let 20. století, kdy se mění centrální témata společnosti. Do té doby pojem sociální hnutí neexistoval a tato uskupení se označovala jako „kolektivní jednání“ (Znebežánek 1997: 12). Na hnutí věda nahlížela spíše jako na něco patologického, deviantního, hnutí byla považována za dysfunkci společnosti a její ohrožení. Chování hnutí a včleněných jednotlivců bylo chápáno jako iracionální, emocionální, nebezpečné a snadno manipulovatelné (Mazák 2016: 13). Historie sociálních hnutí sahá až do 19. století, kdy se objevuje první hnutí, a to dělnické jehož snahou bylo zlepšení postavení dělnické třídy. Dalšími hnutími byla např. národnostní, bojující za nezávislost nebo katolické. Mezi hnutí se řadily i fašistické a pravicově orientované skupiny (Heywood 2008: 356).

Pohled na hnutí se zvrátil s příchodem amerického studentského hnutí. Jeho původ je vysvětlován ve frustraci studentů, kteří nesouhlasili se zmasověním a zprůmyslněním univerzitního vzdělávání, což vedlo k protestům. Dosavadní teorie již těžko mohla považovat skupinu vysokoškolských studentů (a učitelů) jako iracionálního společenského aktéra a hnutí se vymykalo všem dosavadním teoriím (Znebežánek 1997: 23–24). Studentské hnutí bylo z počátku osamocené, ale později na jeho základech vyrostla další hnutí jako hnutí za občanská práva, environmentální, feministické nebo hnutí za práva homosexuálů. Významným hnutím 60. let 20. století se v USA stalo hnutí za občanská práva, jehož hlavní osobností byl Martin Luther King. Díky jeho apelu na nenásilnost protestů se na hnutí přestalo pohlížet jako na nebezpečný dav (Mazák 2016: 13). Tento nový fenomén oživil diskusi a došlo k upravení dosavadní terminologie. Nicméně až do roku 1992 neexistovala žádná studie, která by se věnovala výhradně sociálnímu hnutí jako sociologické kategorii (Znebežánek 1997: 25–32).

Dosavadně uplatňované teorie – strukturalismus, strukturní funkcionalismus a dominantní marxismus – přestaly dávat odpovědi. Jejich vysvětlení, proč se hnutí chovají tak, jak se chovají, jaká je jejich dynamika a fungování již nebylo dostačující a postupně uvolnily místo novým teoretickým koncepcím (Mazák 2016: 14). Nejprve vzniká v 60. letech teorie mobilizace zdrojů a teorie struktury politických příležitostí, které reprezentují americký výzkumný pohled. V 70. letech přichází teorie nových sociálních hnutí, která představuje evropský proud zkoumání sociálních hnutí. Teorie se zaměřuje

na kulturně-ideologickou dimenzi hnutí a na způsoby konstrukce vlastní identity a interpretace reality hnutími. Identita je klíčovým prvkem, který udržuje hnutí „pohromadě“, dává motivaci k účasti a umožňuje kontinuitu hnutí – je klíčová pro dlouhodobou existenci hnutí (Barša a Císař 2004: 51). Syntézou amerického strukturálního přístupu a evropské kulturní tradice vzniká teorie framingu, která je nástrojem pro výzkum kulturní dimenze hnutí (Snow a Benford 1988: 197). Právě tato teorie je využita pro výzkum v této práci. Především proto, že umožňuje zkoumat jednotlivé příslušníky vybraného hnutí.

Podobně jako u jiných termínů na definici sociálních hnutí neexistuje obecná shoda a různí autoři si vykládají pojem odlišným způsobem. Cílem této části není ukázat výčet těchto různých definic ani polemizovat nad problematikou těchto definic, ale představit tu, ze které bude tato práce vycházet. Tou je ta od M. Dianiho, která je nejvíce uznávanou definicí. Diani syntetizoval několik dosavadních definic a sociální hnutí formuloval jako: „*sít' neformálních interakcí mezi pluralitou individuí, skupin nebo organizací angažovaných v politických nebo kulturních konfliktech na základě sdílené kolektivní identity*“. Hlavní rysy hnutí lze shrnout jako splet' neformálních interakcí, sdílené přesvědčení a solidarita, kolektivní akce a konfliktní témata (Diani 1992: 13). V reálném světě se jako hnutí tedy označuje nějaká skupina lidí (organizací), kteří na sebe vzájemně působí. Tito členové sdílí stejné nebo podobné hodnoty, pocít'ují vzájemnou solidaritu a jsou motivováni k nějaké akci, která má za cíl vyřešit daný problém.

Na Dianiho definici navazují další autoři a rozšiřují ji. Důraz je kladen především na kolektivní akci hnutí. Zde je podstatné, aby se aktéři hnutí snažili o trvalé udržení této akce a nejednalo se pouze o epizodu protestu (Tarrow 2011: 9-10). Dále je pro úspěšnou konsolidaci hnutí důležité budování koalic a hledání spojenců. S tím, jak se mění politické prostředí, ve kterém hnutí působí, se může měnit i charakter hnutí – může se přeměnit do jiné politické podoby nebo může zaniknout. Dalším znakem je, že se hnutí opírají o lid. Pro každé hnutí bude tento „lid“ představovat vždy jinou entitu. To může být ovlivněno kritérii jako etnicita, pohlaví, národnost, náboženské vyznání apod. (Tarrow 2011: 10-12; Tilly 2004: 13-14), nicméně v poslední době se tyto rozdíly stírají a mnohá hnutí jsou multikulturní a svou podporu získávají napříč sociálními třídami.

Na různorodost definic upozorňuje např. Karl-Dieter Opp ve své knize *Theories of Political Protest and Social Movements* (2009). V knize porovnává celkem 10 definic

různých autorů a poukazuje na společné a odlišné rysy. Prvním společným bodem definic je, že hnutí je tvořeno nějakým kolektivem jednotlivců, organizací nebo skupin. Za druhé většina definic zahrnuje cíl jako definiční kritérium. To znamená, že sociální hnutí má nějaký sdílený cíl (např. řešení konkrétního problému) a tento cíl je klíčový pro jeho existenci. Třetím prvkem je existence nějakého antagonisty, tedy nějaké opozice, vůči které hnutí stojí. Posledním prvkem je, že musí existovat nějaké úsilí nebo pokus o realizaci cílů. Tedy, že hnutí musí být aktivní a „něco dělat“. Pokud bude skupina pouze diskutovat o možném řešení a aktivně se jej nepokusí realizovat, nejedná se o sociální hnutí (Opp 2009: 35-36) Z výše uvedeného je jasné patrné, že Dianiho definice nejlépe odpovídá rysům, které jsou společné pro velké množství definic sociálních hnutí. Tato jednoznačnost se stala důvodem, proč je Dianiho definice využita v této práci.

Institucionalizace hnutí je v posledních letech předmětem debat v oblasti studií sociálních hnutí. Studie poukazují na skutečnost, že sociální hnutí jsou nyní více byrokratická a profesionální, vybuďovala si kooperativní vztahy s institucemi, používají umírněné strategie k dosažení svých cílů a jsou více propojeny s administrativou a legislativou státu (Suh 2011: 442). Dříve však chybějící nebo minimální stupeň institucionalizace představoval rozhodující kritérium pro odlišení sociálních hnutí a politických stran (Znebežánek 1997: 30–31). Rozhodujícím kritériem se nyní stává přítomnost protestu, který je esenciální a neoddělitelnou součástí repertoáru aktivit hnutí. Hnutí mohou být institucionalizovaná, ale hlavní rozdíl od politických stran (nebo jiných institucionalizovaných aktérů) tkví ve využívání protestu jako primární strategie prosazování cílů (Suh 2011: 444).

Využití termínu v práci je především kontextuální, protože práce nemá za cíl ověřovat, zda je vybrané hnutí opravdu sociálním hnutím. Pro komplexnost kontextu práce se další část bude zabývat teorií tzv. nových sociálních hnutí, která vymezuje nová sociální hnutí, jejich charakteristiky a odlišnosti od tradičních sociálních hnutí. To je důležité, protože zkoumaným hnutím v práci je environmentální hnutí, které se řadí mezi nová sociální hnutí (např.: Znebežánek 1997, Barša a Císař 2004, Heywood 2008, Mazák 2016, Kern 2021 a další). Koncept nových sociálních hnutí je vysvětlen, aby čtenář lépe pochopil základní principy, myšlenky a původ tohoto hnutí.

2.1 Nová sociální hnutí

Mezi teoretiky nových sociálních hnutí patří např. Touraine, Habermas, Offe, Melucci a další (Znebežánek 1997: 40). Podobně jako se samotnou definicí sociálních hnutí není předmětem této práce polemizovat a komparovat jednotlivé přístupy těchto autorů k tématu nových sociálních hnutí. Cílem této kapitoly je nastínit rozdíly mezi starými a novými sociálními hnutími, tak, aby čtenář lépe pochopil problematiku zkoumaného environmentálního hnutí, které je typickým příkladem nových sociálních hnutí. „*Nová sociální hnutí jsou post-marxistickým konceptem, který má indikovat to, že popis industriální společnosti, jak jej vyložil Marx, ztratil ve společnosti pozdního 20. století svou relevanci*“ (Barša a Císař 2004: 51). Post-industriální společnost blahobytu se již nesnaží o proletářskou revoluci, ale hájí individualitu a autonomii. Ze společnosti mizí třídní konflikt a přichází „nové konflikty“, které vznikají na liniích „*kvality života menšin, rovnoprávnosti žen, individuální seberealizace, politické participace, občanských práv a ochrany životního prostředí*“ (tamtéž). Cílem nových sociálních hnutí již nejsou otázky ekonomiky a státu, ale „*procesy na hranicích mezi systémem a životním světem*“ (Barša a Císař 2004: 52). Ideologie nových sociálních hnutí je charakteristická orientací k postmaterialismu a proti bohatství, které ovládá západní demokracie. Hlavní důraz je kladen na význam národních kultur a kvality života jednotlivců. Nová sociální hnutí také prosazují, aby občané měli více příležitostí podílet se na spolurozhodování o aspektech jejich životů, nejčastěji prostřednictvím přímé demokracie (např. referenda) (Kolářová 2009: 22). Tradičně bylo angažmá nových sociálních hnutí v politické sféře spíše okrajové a hnutí stála mimo institucionalizovanou politiku. Tradiční politika a lobbying byla spíše okrajovými aktivitami a hnutí často využívají netradiční taktiky boje jako protest, masová shromáždění, obsazování vybraných míst, různé způsoby obléhání, sit-ins, kulturní performance a další (D'Anieri et al. 1990: 447).

Teorie nových sociálních hnutí tvrdí, že se tato hnutí etablojí na základech směru tzv. Nové levice. Ta je typická především svým odmítáním ustanovených sociálních cílů, klasických politických stylů a procesů a politické reprezentace (odmítání politických stran a zájmových skupin). Kritizují byrokracii, centralizaci, a naopak uznávají hodnoty jako seberealizace, sebevyjádření, decentralizace, autonomie, participace apod. Teorie zastává názor, že všechna nová sociální hnutí stojí na tomto základu, a proto je běžné, že se stoupenci různých hnutí mnohdy překrývají (Heywood 2008: 356–358). Tato premisa

je však v současné době velmi kritizována. Např. Kern (2021) ukazuje, že v posledních dvou dekádách můžeme pozorovat nárůst vzniku nových hnutí, které se ideologicky opírají o tzv. Novou pravici. Hlavní myšlenkou těchto hnutí je etnický a kulturně homogenní národní společenství, které je ohroženo globalizací, liberalismem, moderním pluralismem, imigrací a islamizací. Svě ideje zaobalují slovy jako národ, vlastenectví, řád a rodina. Sama se prezentují jako legitimní hnutí odporu, proti „*zkorumpované politické, ekonomické a kulturní elitě, která má škodlivý vliv na jednotu a blahobyt lidí*“ (Kern 2021: 406). Hnutí mobilizuje především širokou mladou veřejnost a postupně získávají rozsáhlou podporu⁶ (Kern 2021: 406–408). Existence řady takovýchto hnutí z pravicové strany spektra ukazuje, že původní premisa čistě levicových nových hnutí je chybná.

Rozdíly mezi starými a novými sociálními hnutími pozorujeme na několika úrovních. První z nich je cílová orientace. Stará hnutí požadovala zajištění politických a ekonomických práv ze strany státu a dalších institucí. Nová hnutí naopak své cíle zaměřují mimo stát, a naopak prosazují menší angažmá státu v životech lidí (např. usilují o snížení státní sociální kontroly). Nová sociální hnutí chtějí získat ztracenou nadvládu nad vlastními životy. Dochází k rozpuštění rozdílů mezi dělnictvem a podnikateli, mezi levicí a pravicí (typické sporné linie starých hnutí). V rámci nových hnutí jsou lidé spojeni univerzálními a nestranickými problémy jako ekologie, odzbrojení nebo lidská práva (D'Anieri 1990: 446-447). Další rozdíl je na úrovni organizace a jednání. Nová sociální hnutí jsou nedůvěřivá vůči centralizaci a delegaci autority na vůdce či byrokracii. Jsou často decentralizovaná tak, aby umožnila velkou autonomii své základně. Z hlediska jednání se nová hnutí spoléhají na zmiňované nekonvenční taktiky boje (Barša, Císař 2004: 105). Nová sociální hnutí poskytují především prostor pro osobní autonomii a rozvoj (D'Anieri 1990: 447). Třetí úroveň rozdílů představují účastníci, kteří jsou hnutími zastupováni. Stará hnutí typicky zastávala práva dělnické třídy (např. požadavky na právo organizovat se, volební právo, možnost určit si délku pracovního dne). Nová sociální hnutí jsou více obecná a jejich témata a cíle nejsou zaměřeny pouze na jednu vrstvu společnosti, ale snaží se zajistit zvýšení kvality života všech vrstev společnosti. Jejich základ stojí na podpoře těch, kteří platí nejvyšší „daň“ z probíhající modernizace a byli marginalizováni při rozvoji sociálního státu. Obecněji je hlavním zdrojem podpory nová

⁶ Příkladem takového hnutí je německé hnutí PEGIDA (*Patriotische Europäer gegen die Islamisierung des Abendlandes* – Vlastenečtí Evropané proti islamizaci Západu) jehož hlavním tématem je boj vůči islamizaci Západu (Evropy), které využívá strach občanů z uprchlíků z islámských zemí (Kern 2021: 406-408).

střední třída. Ta je typicky charakterizována tak, že je tvořena mladými, dobře vzdělanými lidmi, které jsou zaměstnaní ve veřejném sektoru. Další způsoby, jak hnutí získávají podporu je zaměření na pohlaví, rasu nebo etnicitu, což u starých hnutí nebylo typické (D'Anieri 1990: 447). Ve vztahu k politické sféře jsou stará hnutí typická snahou o vstup do politického systému a dosažení politické moci nebo podílu na ní. Nová hnutí se soustředí na oslabení role státu a vznik autonomních oblastí, které budou nezávislé na státu i trhu (Barša, Císař 2004: 104–105). Tyto čtyři roviny rozdílů jsou ty, které jsou nejčastěji zmiňované a nejvíce viditelné. Další rozdíly shrnuje ve svém textu Steven M. Buechler (1995). Zmiňuje např. že rozdílem je zastávání postmateriálních hodnot, větší orientace na kulturní než politické otázky nebo odklonění se od privilegované třídy (448). Další odlišnosti jsou orientace na životní styl, vznik hnutí na „zelené louce“ než formálními způsoby nebo, že stará hnutí usilují o změnu prostřednictvím politických institucí, zatímco nová využívají „*různé formy přímé akce, symbolického jednání a kulturní práce...*“ (Barša, Císař 2004: 106).

Podobně jako jiné teorie se ani paradigma nových sociálních hnutí nevyhnulo kritice. První, již zmíněný, bod se týká existence pravicových sociálních hnutí, které rozporují premisu, že hnutí jsou výlučně levicová. Další kritika plyne z otázky, zda jsou nová sociální hnutí prokazatelně něčím novým a odlišným. Někteří tvrdí, že mnohá nová sociální hnutí vznikla z již existujících organizací a mají dlouhou historii. V této souvislosti je kritizováno, že se teorie orientuje na malý časový úsek a nezkoumá hnutí v delších časových souvislostech (D'Anieri 1990: 454). Další autoři tvrdí, že nová hnutí jsou vlastně jen nejnovějším projevem sociálního protestu (Buechler 1995: 447-448).

Teorie nových sociálních hnutí je v určitých bodech již překonaná a ztratila svou hegemonii a již několik autorů rozvinulo pojetí výzkumu sociálních hnutí (např. Beck 2009, Luhman 2013). V posledních dvou dekáдах došlo k rozvoji výzkumu sociálního protestu nejen z pohledu přístupu, témat, ale i metodologie (Kern 2021: 400). Přesto se stále jedná o učebnicovou teorii jak v sociologii, tak politologii a pro výzkum hnutí jako je environmentální nebo feministické představuje silný základ.

2.2 Environmentální hnutí

Cílem této části je seznámit čtenáře s kořeny environmentálního hnutí ve světě. Tato kapitola se zabývá ideologií, hlavními myšlenkami hnutí, proudy hnutí a jeho současnou pozicí ve světě. Téma environmentálního hnutí je velmi rozsáhlé a rozsah této práce

nedovoluje věnovat se tématu podrobněji. Kapitola přináší pouze stručný náhled do problematiky. Navazující podkapitola se věnuje působení environmentálního hnutí v Latinské Americe a poté v zemích, které jsou předmětem zkoumání této práce. Cílem této práce není ověřovat, zda je environmentální hnutí skutečně hnutím. Přesto je na místě vyzdvihnout hlavní rysy environmentálního hnutí.

Prvním z nich jsou hodnoty a témata, která jsou pro hnutí důležitá. Zde můžeme zmínit zájem o přírodu, životní prostředí a nutnost jejich ochrany (Novák 2017: 11), dále snaha zařadit tyto hodnoty jako součást osobního životního stylu účastníků. Zajímá se o témata globálního oteplování, změny klimatu, nerovnosti, užití aut nebo o práva zvířat. Napříč environmentálním hnutím existují značné rozdíly a některé hodnoty mohou být v jiných zemích důležitější. Např. otázka vegetariánství byla velmi důležitá ve Velké Británii, a naopak ve Francii byla velmi okrajová (Doherty 2002: 7-8). Nejednotnost hnutí můžeme vidět na množství proudů, které pod environmentalismus spadají a mnohdy jsou protichůdné. Mezi současné proudy hnutí se řadí např. antropocentrismus, biocentrismus, ekocentrismus, ekofeminismus, hlubinná ekologie, sociální ekologie, teocentrismus a zoocentrismus (Binka 2008).⁷

Environmentální hnutí k prosazování svých požadavků využívá akce mimo politické instituce, typicky protest. Využívány jsou i jiné typy akcí, které mohou být kontroverzní. Příkladem můžou být aktivisté v Manchesteru, kteří se převlékli za mimozemšťany a chovali se jako turisté, návštěvníci z vesmíru. Pozorovali, jak obyvatelé města nakupují vánoční dárky. Cílem bylo upozornit na problematiku nakupování nového a nepotřebného zboží kvůli očekávání společnosti, což pomáhá udržet nadprodukcí a vykořisťování a vede k ekologické krizi nebo sociální nespravedlnosti (Doherty 2002: 11).

Organizace hnutí je vnímána ve dvou rovinách. V první z nich environmentální hnutí naplňuje definici sociálních hnutí – existuje volná síť neformálních interakcí. Příslušníci hnutí se za jeho součást považují na základě sdílené identity, společného jednání a nikoli, že mají členskou kartu. Součástí hnutí jsou také skupiny, které nemusí být spojeny žádnými formálními vazbami. Ve druhé rovině vidíme, že součástí hnutí jsou i formální organizace. Nová sociální hnutí obvykle stojí mimo politické instituce, ale v případě environmentálního hnutí došlo k přímému vstupu do politického systému. Z hnutí se etablovaly zelené politické strany (první typ způsobu organizace). Většina teoretiků tyto

⁷ Podrobné analýzy jednotlivých směrů viz Binka 2008, Kohák 2010 nebo Scarce 2006.

strany vnímá jako součást environmentálního hnutí, respektive jeho další stupň rozvoje a zelené strany mívají silné vazby k ostatním částem hnutí. Druhým typem jsou zavedené organizace ekologického hnutí. Sem se řadí různé ochránářské organizace, které se zaměřují na konkrétní politické otázky a neobhájí širší politické změny (např. Wildlife Trust), ale také otevřenější a radikálnější skupiny nebo národní pobočky nadnárodních organizací (např. Přátelé Země, Greenpeace). Obvykle organizace usilují o politickou změnu, ale jejich rétorika nezahrnuje snahu o svrnutí vlády (protože je nespravedlivá, nedemokratické nebo neudržitelná), protisystémové organizace se nepovažují za součást environmentálního hnutí (Doherty 2002: 11-12).

V současné době dochází k prolínání témat. Dříve bylo např. téma environmentálního rasismu, potažmo nerovnosti, spíše okrajovou záležitostí a dnes se jedná o přední téma. Průzkumy naznačují, že prioritou lidí číslo jedna je změna klimatu a na druhém místě je rovnost. V roce 2017 bylo na akci People's Climate March až 36 % účastníků motivováno k účasti tématem rasové spravedlnosti (Young 2021). Toto prolínání témat a participantů je typické pro nová sociální hnutí.

Oproti minulosti můžeme vysledovat v rámci hnutí změny ve složení. V počátcích bylo hnutí vedené a podporované především muži ve středním věku a v 80. letech došlo k genderové vyváženosti. V dnešní době je evidováno, že hnutí je vedené převážně ženami a podporováno velmi mladými lidmi. Průměrný věk podporovatelů hnutí se rapidně snižuje a na protestech a dalších akcích se podílí mladší studenti a děti. Během protestů Fridays for Future⁸ v roce 2019 vedených Gretou Thunberg byl průměrný věk participantů 18 let. Stejně tak vidíme i nárůst mladých vůdců a zastoupení mladých lidí ve vysokých státních funkcích (Young 2021). Nízký věk podporovatelů hnutí je typický pro nová sociální hnutí.⁹

2.2.1 Environmentální hnutí v Latinské Americe

V oblasti Latinské Ameriky se environmentalismus, respektive environmentální hnutí, rozvíjí později než v severní části světa. Zpoždění a odlišnosti v přístupu k ekologii jsou vysvětlovány především chudobou a slabými demokratickými systémy než chybějícím zájmem o životní prostředí. V době, kdy se v USA probudila obrovská vlna

⁸ Fridays for Future se zaměřuje na studenty středních škol. Principem protestů je přeskočení páteční školní docházky a mobilizace před budovami státních orgánů (parlamentů, vlád).

⁹ Pro podrobnější charakteristiky environmentálního hnutí doporučuji Doherty 2002: 7-26.

zájmu o postmateriální hodnoty (60. léta 20. století), se Latinoameričané potýkali nejen s obrovskou chudobou, ale také s chybějící kanalizací a odpadem, který zaplavoval ulice velkých měst. „*Obyvatelé Mexico City, Santiaga, Limy a Ria de Janeira čelili smrtelné, ekologické špíně děsivého rozsahu*“ (Miller 2007: 205). Přesto byl region velmi ovlivněn vývojem v Evropě i USA.

Vesměs je shrnutí historie environmentálního hnutí v oblasti obtížné, protože je ovlivněno specifickým vývojem každé republiky, jejími postoji, zákony a úspěchy. I státy, které jsou geograficky podobné mohou mít odlišný přístup. Příkladem může být Kostarika, která velmi dbá na ochranu biologické rozmanitosti, v kontrastu s Haiti, jehož přístup je katastrofální a pravděpodobně již nenapravitelný. V roce 1972 se mnoho zemí regionu účastnilo klimatické konference ve Stockholmu. Přístup zemí prvního světa k životnímu prostředí byl pro mnohé latinskoamerické země šokující. Např. Brazílie vnímala znečištění jako důkaz pokroku hospodářského rozvoje nikoli jako něco negativního. Navzdory těmto rozdílným postojům se latinskoamerické země rychle adaptovaly světovým trendům. Po vzoru USA vytvořily státy desítky agentur zabývajících se životním prostředím (často spíše ze strachu, aby ve světě vypadaly moderně, nikoli jako výsledek domácích požadavků) a přijaly zákony chránící životní prostředí. Např. v Chile byl schválen článek ústavy, který občanům zaručoval „*právo žít v prostředí bez kontaminace*“ (Miller 2007: 205-206).

V současné době se environmentální hnutí v Latinské Americe výrazně neodlišuje od zbytku světa. Hlavní rozdíl je ve způsobu vzniku hnutí, pozdější době vzniku a důrazu na jiná témata. V USA a Evropě nejprve vzniká hnutí a na to reagoval stát (Miller 2007: 206). V Latinské Americe nebyl vývoj tak jednoduchý. Většina latinskoamerických společností v té době bojovala o přežití a zajištění základních lidských potřeb. Hlavní témata, která měla před životním prostředím přednost, byla zaměstnanost, infrastruktura, služby nebo politické násilí. I přes značnou převahu těchto témat, se zájem o ekologii a životní prostředí objevoval. Strůjci těchto myšlenek byly domorodé komunity, které tradičně žijí v oblastech, které jsou ekologickými problémy nejvíce zasaženy. Hlavním tématem již v této době byly otázky deštného pralesa, který mnohým komunitám poskytuje domov (Price 1994: 42). Teprve až demokratizace v 80. a 90. letech otevřela prostor dalším tématům, politické prostředí se liberalizuje a agenda životního prostředí se dostává do politického spektra naplno (Remmer 1993: 4, 17). Zájem o životní prostředí

byl v diskriminovaných komunitách, které neměly prostor ho hájit. Nicméně můžeme vidět, že ve velmi ojedinělých případech byla vláda tím prvním strůjcem environmentálních politik, ještě předtím, než vzniklo hnutí a přišel tlak zdola. Zajímavým příkladem je antidemokratický vůdce Dominikánské republiky Joaquín Balaguer, nástupce Rafaela Trujilla. Za vlády Trujilla docházelo k masivnímu kácení lesů podle vzoru Haiti. Balaguer se naopak zasadil o výraznou ochranu lesů a těžbu zakázal, výrazně rozšířil systém národních parků a vytvořil první mořské rezervace v oblasti. Tyto kroky jsou ve zvláštním paradoxu s jeho jinak velmi tvrdou vládou (Miller 2007: 206-208).

K veřejnosti se ekologická témata dostala prostřednictvím médií, která informovala o katastrofách a negativních aspektech rozvoje. To přispělo k tomu, že zákony přijaté v 70. letech se začaly v 80. letech pomalu převádět do praxe a s pomocí národní podpory a mezinárodní pozornosti se začaly některé oblasti čistit. Osmdesátá léta tak představují pomyslný mezník, kdy vzniká skutečné environmentální hnutí v Latinské Americe. Dochází ke vzniku nevládních organizací (Miller 2007: 212). V roce 1979 v regionu existovalo 48 nevládních organizací, které se zabývaly ekologií. K roku 1993 bylo založeno více než 500 regionálních nebo národních organizací a tisíce dalších organizací fungujících na úrovni komunit. Dominanci si držely především mezinárodní organizace jako Greenpeace, Friends of Earth a World Wildlife Fund. V reakci na rozšíření především severoamerických organizací do oblasti vznikají i místní organizace, které v porovnání s americkými nebo evropskými nemají takovou sílu při prosazování změn (Price 1994: 42-43). Objevují se první zelené politické strany, a především se o ekologii začala více zajímat široká veřejnost. V současné době je environmentalismus součástí nejen médií a politického prostředí, ale i veřejného a soukromého života a vzdělávání. Informace o problémech životního prostředí jsou na denním pořádku životů Latinoameričanů (Miller 2007: 212).

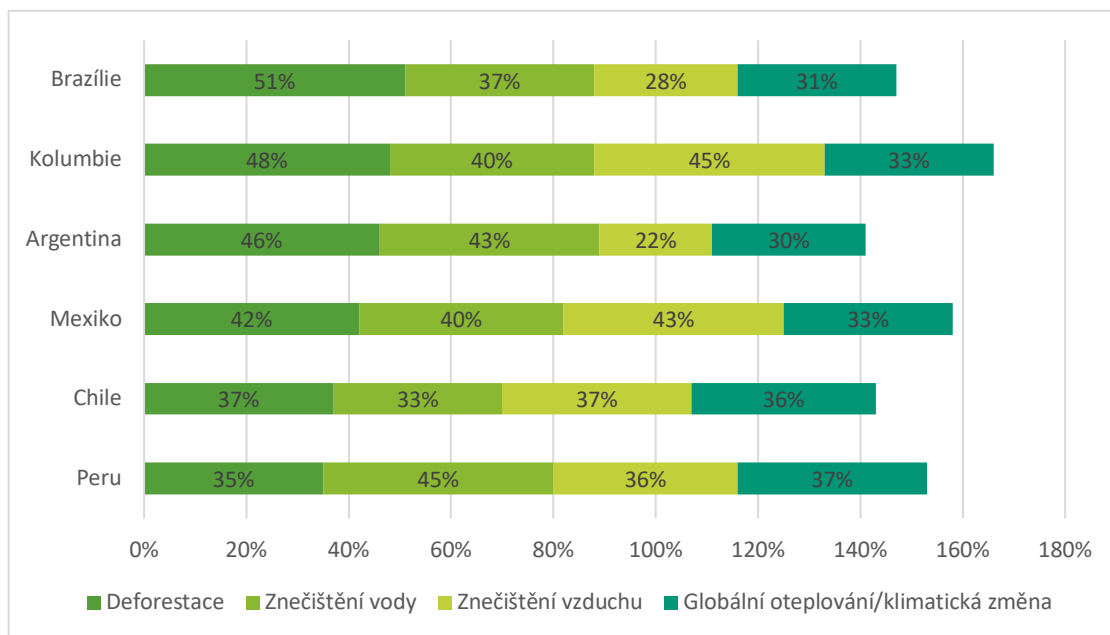
Mezi hlavní priority, které je potřeba v regionu řešit, patří dopady změny klimatu, biologická rozmanitost, přírodní zdroje a cestovní ruch, udržitelná spotřeba a výroba, ekologické vzdělávání a zdraví a životní prostředí. Problémem je vysoká míra urbanizace (až 83 % populace žije ve městech), která přispívá k degradaci životního prostředí. Velkým tématem je kvalita ovzduší, která se dle standardů Světové zdravotnické organizace v poslední době výrazně zhoršila. I přesto, že Latinská Amerika se na světovém množství emisí podílí pouze z 5 %, je důležité dalšímu nárůstu produkce

zabránit (UNEP 2017). Mezi další témata místního environmentálního hnutí patří znečištění vody, odlesňování, sucho, přístup k pitné vodě, nerovnost (Centeno, Lajous 2018) a geneticky upravované potraviny. Hlavní takovou plodinou je sója, kterou pro export pěstuje především Brazílie a Argentina. Pole se sójou se rozšiřují do oblastí Amazonie, Cerrada a Pantanalů a dochází k ničení těchto biotopů. Pěstování sóji s sebou nese deforestaci, zamoření agrochemikáliemi a nadměrnou spotřebu vody. Nad tématem se vede rozsáhlá diskuse, zda je pěstování sóji udržitelné (Bindraban et al. 2009: 1).

Latinskoameričtí spotřebitelé se velmi starají o otázky životního prostředí a statistky z 90. let ukazují, že už v té době byl jejich zájem větší než u obyvatel USA (Miller 2007: 213). Jedna ze statistik z druhého čtvrtletí roku 2017 uvádí, že až 80–90 % spotřebitelů v Latinské Americe vnímá znečištění a nedostatek vody, znečištění ovzduší, jednorázové obaly a plýtvání potravinami jako klíčové problémy životního prostředí. Dále se Latinská Amerika umístila na prvním místě, kdy spotřebitelé považují za „*extrémně nebo velmi důležité*“, aby společnosti implementovaly programy na zlepšení životního prostředí (94 % spotřebitelů oproti např. 68 % v Evropě). Statistka ukazuje, že tyto rozdíly způsobuje věk obyvatelstva. Latinská Amerika patří mezi regiony s nejvyšším počtem mladých lidí na světě. Např. až 85 % obyvatel ve věku 21–34 let má zájem o otázky životního prostředí. Tato generace má obvykle velmi snadný přístup k internetu a sociálním sítím, snadno se dostanou k informacím online a virálnímu obsahu týkající se ekologických témat (Culliney 2018).

Následující graf převzatý z webu Statista.com (Alves 2022) ukazuje, která environmentální témata převažovala ve vybraných zemích v roce 2020. Můžeme vidět, že dominantním tématem ve většině zemí je deforestace, jedinou zemí, kde je deforestace až na druhém místě je Peru, kde lidé považují za důležitější znečištění vody. Znečištění vzduchu je dominantním tématem v Kolumbii a Mexiku. Otázky globálního oteplování a klimatických změn mají ve všech vybraných zemích podobnou míru důležitosti.

Graf 1 – environmentální témata v zemích Latinské Ameriky

Jedním z hlavních problémů, kterému aktivisté latinskoamerického environmentálního hnutí čelí, jsou násilné útoky. Mezi lety 2012–2019 došlo např. v Mexiku ke 499 útokům vůči environmentálním aktivistům. Je evidováno, že v roce 2019 bylo ve světě zabito 212 aktivistů a z toho se polovina vražd stala v Kolumbii. Z celkového počtu těchto úmrtí tvoří 40 % domorodé obyvatelstvo, které tvoří jen 5 % světové populace. Tato šokující statistika napovídá, že Latinská Amerika je pro zastánce a aktivisty environmentálního hnutí nejvíce nebezpečným místem, a to především pro domorodé aktivisty.¹⁰ V roce 2015 tvořil podíl domorodých aktivistů ze všech úmrtí aktivistů v Latinské Americe 57,6 %. Latinskoameričtí aktivisté se nejčastěji dostávají do konfliktu s horníky, organizovaným zločinem, ropnými dělníky a dřevorubci. Smutnou skutečností je, že většina pachatelů není dopadena a potrestána (Rossi 2021). Výše uvedená statistika pracuje pouze s případy, kde byla prokázána souvislost mezi environmentálním aktivismem daného člověka a jeho vraždou. Lze tak předpokládat, že čísla mohou být i daleko vyšší.

¹⁰ V Kolumbii byl v roce 2021 zabit Gonzalo Cardona Molina, který se 20 let zaměřoval na ochranu ohroženého papouška žlutouchého a od roku 1998 pracoval v „Reserva ProAves Loros Andinos“. V Mexiku se v roce 2020 stal obětí vraždy aktivista Homero Gómez González, jehož smrt souvisí se spory o půdu mezi pěstiteli avokáda, dřevorubci a drogovým kartelem Jalisco Nueva Generacion. Ani jeden z těchto případů nebyl vyřešen. V Peru měli v roce 2014 na svědomí vraždu čtyř lidí místní dřevorubci. Jedním z mrtvých byl Edwin Chota, který byl vůdcem komunity Alto Tamaya-Saweto. Pět let po jejich smrti byli obvinění pachatelé (García 2021). Další případy viz García 2021.

2.2.1.1 Brazílie

Počátek environmentálního hnutí v Brazílii sahá do 80. let 20. století. Od svého začátku hnutí úzce spolupracuje s jinými sociálními hnutími a společně se jim povedlo dostat ochranu životního prostředí do čela národní agendy. Hlavním rysem hnutí je velká propojenost tématu ochrany životního prostředí s tématem sociálního rozvoje (boj s chudobou, nerovností a nespravedlností). Hnutí v Brazílii je více sociálně-environmentálním než čistě environmentálním hnutím. Díky volnému spojení s dalšími hnutími dosáhla tato aliance silnější politické pozice, rozsáhlejší možnosti financování a větší kapacity pro realizaci projektů v terénu (Domask 1998: 2).

Podobně jako v okolních státech, i v Brazílii byl důležitým katalyzátorem vzniku ekologického hnutí (ale i dalších hnutí) proces redemokratizace, který zde ve druhé polovině 70. let otevřel prostor pro mobilizaci. Liberalizace politického prostoru, zrušení cenzury médií nebo zrušení dvoustranického systému vedly ke snížení represe sociálních protestů. Demokratizované státní instituce začaly být vnímavější vůči požadavkům společnosti. Dalším aspektem rychlého vývoje hnutí bylo i mezinárodní prostředí, kam se tou dobou agenda životního prostředí dostala. Významnou událostí, která formovala brazilské hnutí byly protesty proti stavbě vodní přehrady Itaipú v roce 1982, jejíž stavba by znamenala destrukci národního parku Seven Falls. Akce se zúčastnily 3000 lidí a byla realizována koalici malých ekologických skupin z různých částí Brazílie (Alonso et al. 2008).

Hlavním brazilským tématem je otázka Amazonie, která se ze své většinové části rozkládá na jejím území. Problémem je odlesňování pralesa (a požáry), ke kterému dochází v důsledku získávání zemědělské půdy pro pěstování sóji a chov dobytka (WWF b.r.) Už od 90. let se Brazílie potýká s vraždami, které cílí na indigenní obyvatelstvo, a především na environmentální aktivisty¹¹ z jejich řad (Domask 1998: 3). Problém přetrvává dodnes. Násilí vůči ekologickým aktivistům je v Brazílii nejvyšší na světě a k největšímu počtu úmrtí dochází ve venkovských oblastech, kde sídlí mnoho domorodých komunit. V roce 2019 došlo k 90 % úmrtí v Amazonii, v oblasti, kde velká domorodá populace obhajovala ochranu životního prostředí¹² (Rossi 2021). K dalším

¹¹ Dalšími oběťmi bývají i rolníci, aktivisté jiných hnutí nebo církevní a vládní představitelé.

¹² V Brazílii byl v roce 2019 zavražděn domorodý Paulo Paulino Guajajara, kterému bylo jen 26 let. Z jeho smrti jsou odpovědní dřevorubci, před nimiž chránil svou půdu. Guajajara byl členem skupiny Guardianes del Bosque (Strážci lesa), kterou tvořilo přes 100 domorodých obyvatel z rezervace Arariboia ve státě Maranhao v Amazonii (García 2021).

problémům v zemi patří nelegální obchod s ohroženými druhy, krize likvidace odpadu (až 80 % skládek se nachází v chráněných oblastech) (Smith 2015), eroze půdy, ztráta biologické rozmanitosti, ohrožení původního obyvatelstva nebo nelegální těžba dřeva (Picanço et al. 2018). Dále se hnutí zabývá obecnými tématy jako je znečištění vzduchu, vody a klimatickou změnou.

Velkým tématem v Brazílii je od roku 2019 vláda prezidenta Jaira Bolsonara. Bolsonaro se netají svou anti-ekologickou agendou a upřednostňováním ekonomického rozvoje před ochranou životního prostředí. Od jeho zvolení došlo k 52,9% nárůstu deforestace. Bolsonarova administrativa cíleně oslabuje orgány odpovědné za monitorování životního prostředí a prosazování zákonů na ochranu lesa. Dochází především k masivnímu snižování financování těchto orgánů – např. ministerstvo životního prostředí mělo v roce 2020 nejnižší rozpočet za posledních 10 let. Prezident označuje nevládní environmentální organizace jako „rakovinu“ národa a veřejně prohlašuje, že jejich hlas pro něj nic neznamená (Gonzaga 2022). Bolsonaro na klimatickém summitu pořádaném v roce 2021 americkým prezidentem Joem Bidenem přislíbil zdvojnásobení výdajů na ochranu životního prostředí a hned další den došlo na půdě brazilského Kongresu k masivním škrtnům v rozpočtu, což vyvolalo značnou mezinárodní kritiku (BBC 2021).

Jako příklady brazilských environmentálních organizací lze zmínit např. Aliança da Terra, Cemave, Imazon, Instituto Terra, Movimento dos Antingidos por Barragens nebo Projeto TAMAR.

2.2.1.2 Peru

Peruánské ekologické hnutí je na rozdíl od ostatních v oblasti méně rozvinuté, je spíše lokální, méně univerzální, nesoudržné a organizované okolo jednotlivých témat¹³. Pád korporativistického režimu přinesl příležitost pro vznik hnutí, nicméně v Peru chyběla organizační síla, kolektivní vědomí a sledování cílů prostřednictvím nadnárodních sítí. Environmentální aktivisté neměli takovou sílu vyvinout celonárodně dosahující program a zvýšit svůj politický vliv. Situaci ještě zhoršuje silná fragmentace společnosti. Zároveň došlo ke krizi levice, což umožnilo hegemonii neoliberalismu. Levicové organizace se tak stáhly z občanského prostředí a nebyly schopné navázat spojení s novými

¹³ Např.: klimatická spravedlnost (Almeida a Carvalho 2021: 6), nelegální těžba zlata nebo znečištění pláží (Anywhere Peru b.r.).

ekologickými a domorodými hnutími a tím zvýšit jejich sílu. Opakem této situace je Bolívie, viz další kapitola (Almeida a Carvalho 2021: 2–8). V Peru nelze o environmentálním hnutí dle platných definic příliš hovořit. Hnutí se nachází v počáteční fázi vývoje a je tvořeno nesourodými, izolovanými organizacemi, které tvoří svá vlastní malá hnutí. Celému hnutí chybí větší propojenost a agenda životního prostředí se spíše prolíná do jiných hnutí, nejčastěji do domorodého hnutí (Bebbington et al. 2008: 6).

I přes výše uvedené problémy je jakési environmentální hnutí v Peru přítomné. Podobně jako v okolních zemích se o životní prostředí nejvíce zajímají domorodé komunity, které jsou zhoršujícím se stavem přírody nejvíce postiženy. V Peru se konkrétně hlavním problémem stala těžba ropy v oblastech obývaných domorodými kmeny Kichwa, Quechua, Achuar a Urarinas. Těžba ropy má přímé dopady na jejich zdraví. I přes dlouhodobý nátlak mířený vůči vládám Peru nedochází ke zlepšení situace. Komunity požadují právo žít v udržitelném a zdravém prostředí bez znečištění, zvýšení investic do sanace a vyčištění prostředí nebo vyrovnání škod, které těžba způsobila. I přes schválení zákonů na podporu investic do životního prostředí, podobně jako v Brazílii i v Peru dochází k podfinancování důležitých státních subjektů a hnutí bojuje s celkovým nezájmem o životní prostředí ze strany státu (Oxfam b.r.).

V roce 2014 se na klimatické konferenci pořádané v Limě apelovalo na fakt, že Peru je třetí zemí nejvíce ohroženou klimatickými změnami. Peru jako takové ke klimatické změně přispívá jen málo. Hlavním původcem jsou nadnárodní těžařské společnosti, které neberou na životní prostředí ohled. A dalším problémem je postoj vlády, který upřednostňuje ochranu soukromého zisku před prosperitou občanů. I po skončení Fujimoriho diktatury přijal peruánský kongres v roce 2020 zákon zvyšující pravomoci policii, což znesnadňuje možnost pokojného konání protestů¹⁴ a tím i fungování environmentálního hnutí (Sierra Club 2014). Dalšími problémy, se kterými se Peru potýká jsou nelegální těžba zlata (Carlough 2019) a dalších kovů, znečištění vody,

¹⁴ Zákon přijatý 27. března 2020 odstraňuje výslovný požadavek, že policejní použití síly musí být přiměřené. Při takovém použití síly (kdy dojde např. k zabití nebo zranění) je příslušníku policie poskytnuta bezplatná právní ochrana. Zároveň zákon stanovuje, že pokud bude policista žalovaný za nepřiměřené použití síly bude zásada přiměřenosti prostředků vykládána ve prospěch zasahujícího policisty. Zákon tedy stanovuje beztrestnost za takové použití síly. Kvůli tomu se mnoho protestů v zemi stává stále více násilnými a dochází k častým zraněním a úmrtím demonstrantů (Ley de Protección policial, Ley N°31012).

neexistence recyklačních programů, populační růst, neudržitelný turismus (Anywhere Peru b.r.), úbytek srážek (Hufstader 2009) a také deforestace a s tím spojená eroze půdy.

I přes historicky negativní postoj peruánské vlády vůči otázkám životního prostředí, v posledních 5 letech můžeme vidět mírný pokrok vpřed. Společně s dalšími zeměmi regionu se Peru oficiálně zavázalo ke společnému cíli a to, že 70 % energie v zemi bude do roku 2030 pocházet z obnovitelných zdrojů. Stejně tak se jako ostatní země připojilo ke snížení znečištění plasty zákazem jednorázových plastových obalů a tašek a stát rozvinul kampaň zaměřenou na čištění pláží (Maxwell et al. 2019).

Mezi organizace zabývající se environmentálními tématy v Peru patří např. Wiracocha Foundation, Asociación Civil Pucacuro, Minga Peru nebo La Asociación Peruana para la Conservación de la Naturaleza (APECO). Dále v zemi působí i nadnárodní organizace jako World Wildlife Fund nebo The Nature Conservancy.

2.2.1.3 Bolívie

Bolívie má velmi podobné historické, demografické, geografické, politické a ekonomické podmínky jako Peru, přesto se zdejší hnutí více rozvinulo. Ekologická hnutí v Bolívii jsou jedním z hlavních politických aktérů v Latinské Americe. Prostředí pro vznik hnutí přinesl především pád korporativistického režimu v zemi a rozšíření antineoliberální nálady v zemi (na rozdíl od Peru, kde byly neoliberální myšlenky dominantní). V kombinaci s organizační silou, kolektivním vědomím a přítomností nadnárodních sil mohlo vzniknout silné environmentální hnutí. Jedním z hlavních podnětů prvních ekologických stávek byla tzv. válka o vodu. Bolívie v reakci na řešení ekonomické, sociální a politické krize přijímala různá neoliberální opatření včetně privatizace, což se týkalo také vody. Privatizace by přinesla zdražení vody a obavy o přístup k vodě ve venkovských komunitách. Téma se netýkalo jen ekologie, ale také života komunit a dalších skupin společnosti. Proto došlo ke spojení jednotlivých složek a byla vytvořena silná koalice, která vedla úspěšnou kampaň proti této privatizaci. Úspěšná mobilizace ve válce o vodu pak poskytla prostor pro řešení dalších s ekologií spojených témat. V případě Bolívie téma ekologie uchopily a politizovaly především domorodé komunity, které se spojily s levicovými organizacemi, což pomohlo vytvořit národní koalice schopné stát v opozici vůči tržním reformám a zneužívání životního prostředí (Almeida a Carvalho 2021: 2-7).

Hlavní kritika v zemi míří vůči dlouhodobě neudržitelnému západnímu socioekonomickému modelu. Bolívie se stala první zemí, kde se tzv. indigenní environmentalismus stává politickou praxí. Spolu s Ekvádorem jako jedna z prvních zemí přijala Zákon o právech *Pachamama* (matky země) a tím právně deklarovala statut přírody.¹⁵ Politickým cílem je propojit indigenní koncept neoddělitelného spojení člověka a matky země a západní koncept modernity. Indigenní pohled vychází z principu *vivir bien* (dobrý život), který stojí na nutnosti dobrovolné skromnosti a zajištění udržitelnosti. Praktickým krokem vpřed tomuto konceptu bylo přijetí nové ústavy v roce 2009, která garantovala široká práva indigennímu obyvatelstvu a propojovala tyto dva odlišné pohledy. Přístup zastával i prezident Evo Morales, nicméně tento koncept je do značné míry problematický. Bolívie se potýká s vysokou mírou chudoby, kterou Morales řešil socioekonomickými reformami, které financoval intenzivnějším využíváním přírodního bohatství země. Tím však porušoval ústavně garantovaná environmentální a teritoriální práva domorodých obyvatel. Právě devastace přírodního prostředí způsobená odlesňováním, znečištěním z důvodu těžby surovin a globální změny klimatu nejvíce ohrožují domorodé komunity (Jetmarová 2012: 188-194). Celá situace tak připomíná bludný kruh.

Mezi hlavní environmentální problémy Bolívie patří znečištění ovzduší, znečištění vod (zejména těžbou), problematika nakládání s odpadem, neudržitelné využívání půdy, odlesňování a ztráta biologické rozmanitosti (Cantini et al. 2019). Dalším problémem je postupné zhoršování kvality půdy v důsledku eroze, používání chemikálií, ale i nedostatku vody. To přispívá ke zvyšování chudoby v zemi, protože obyvatelstvo ztrácí možnosti obživy. Dalším důvodem ztráty zemědělské půdy je postupující urbanizace v zemi (Slunge a von Walter 2013: 10-12).

K ekologickým organizacím Bolívie patří El Foro Boliviano sobre Medio Ambiente y Desarrollo, La Fundación Gaia Pacha, La Fundación Amigos de la Naturaleza, PROMETA, Liga de Defensa de Medio Ambiente nebo SAVIA.

2.2.1.4 Kolumbie

Původ prvních organizací v Kolumbii sahá do 70. let, kdy se občanská společnost začíná zajímat o nová témata. Většina organizací se pak konsoliduje v 80. letech, a

¹⁵ Ley de Derechos de la Madre Tierra, Ley N°71 del 21 de diciembre del 2010.

především ty environmentální posilují svou pozici ve společnosti (García-Guadilla et al. 1992: 76). Okolnosti vzniku environmentálního hnutí a jeho organizací jsou v Kolumbii ovlivněny především 50 let trvající občanskou válkou v zemi. Kolumbie se podobně jako okolní státy v 60. letech potýkala s krizí, jejíž řešení viděla v potřebě zvýšit hospodářskou produkci, což způsobilo vyšší tlak na potřebnou půdu (García-Guadilla a Blauret 1992: 66). Potřebná pozemková reforma a její konkrétní podoba spustila v 60. letech 20. století občanský konflikt (Rossi 2021). Nevhodné využívání půdy, snaha maximalizovat ekonomický růst a dlouhodobé spory vedly k poškozování životního prostředí. Válka postihovala především venkovské obyvatelstvo, což vedlo k masivní vlně urbanizace, kdy od 60. do 90. let 20. století vzrostla z 38,7 % na 65,3 % (García-Guadilla a Blauret 1992: 67). S tím se rozšířila městská chudoba a zhoršila se kvalita života. Časem došlo k podfinancování sociálního sektoru, vzdělání a zdravotnictví, což vyvolalo nevoli obyvatelstva a do popředí se dostávají i otázky životního prostředí. Stát k situaci přistupuje a dochází k prvním reformám a přijetí zákonů, které se týkají ochrany životního prostředí.¹⁶ Postupně situace hraje ve prospěch obyvatelstva, které se účastní Národního ústavodárného shromáždění, které přijímá ústavu z roku 1991, která dává lidem právo na život v čistém životním prostředí (García-Guadilla et al. 1992: 66–69).

Kolumbie je druhou nejnebezpečnější zemí pro ekologické aktivisty. V roce 2019 se až polovina celosvětových vražd environmentálních aktivistů uskutečnila právě v Kolumbii. I přesto, že byla v roce 2016 podepsána mírová dohoda, která ukončil občanskou válku, konflikty stále probíhají. Spory se vedou o venkovskou půdu, kterou zúčastněné strany potřebují jako zdroj pro své aktivity. Situaci ještě zhoršuje nedostatek vládní pomoci, policejních sil a terén, ve kterém se bojuje, který je drsný a obtížně se chrání. Zločinecké organizace a gangy, které ovládaly velkou část území Kolumbie, využívaly přírodní zdroje a podporovaly těžbu, ze které vybíraly daně. Došlo tak k rozvoji nelegální těžby přírodních zdrojů, rozvinulo se nezákonné pěstování plodin, odlesňování a neregulované používání chemikálií (Rossi 2021).

Mezi další problémy země patří dopady klimatických změn, které zahrnují záplavy, sesuvy půdy, změny v zásobování vodou nebo dopady na lidské zdraví. Nejvíce ohrožené jsou pobřežní, mořské a horské ekosystémy. S tím souvisí i přímé ohrožení místního

¹⁶ Např.: Ley 9 de 1989, který v hlavě 1, článku 2, odstavci 5 uvádí, že plány rozvoje budou v městských oblastech zahrnovat vytvoření rezervních území pro ochranu životního prostředí a ekologie, renovaci a koordinovaný rozvoj oblastí postižených ekonomickým, sociálním a fyzickým rozvojem.

domorodého obyvatelstva, které je na těchto ekosystémech závislé (Larsen b.r.). Dále se země potýká s masivním odlesňováním, ztrátou biodiverzity (Moreno, Plese 2006), znečištěním vzduchu a vody (Guzman a Nieto 2021).

Mezi Kolumbijské environmentální organizace patří Fundación ProAves, Movimiento Ambientalista Colombiano, Trebola, Comsostecol, Red de Árboles a podobně jako v jiných zemích i zde působí nadnárodní organizace jako Friends of the Earth, One Tree Planted nebo Greenpeace.

3 Teorie rámování (framing)

Hlavním teoretickým východiskem této práce je teorie rámování (framing) tak, jak ji formulovali autoři David A. Snow a Robert Benford. Teorie je uplatněna pro analýzu diskursivních změn vybraných aktérů v souvislosti se významnou událostí. Touto událostí je obrovská mediální pozornost věnovaná požárům Amazonie, která do té doby nebyla tak markantní. Je předpokládáno, že tato změna poskytla aktérům prostor pro transformaci svých rámců kolektivní akce a možnost mobilizovat nové příznivce.

Prvním, kdo použil termín „rámec“ byl antropolog Gregory Bateson (1955), který se ve své práci *A Theory of Play and Fantasy* zabývá komunikací a psychologií. S termínem poté pracuje americký sociolog Erving Goffman (1974) ve studii *Frame Analysis: An Essay on the Organization of the Experience* a definuje ho. Podle Goffmana jsou rámce jednotkou organizace zkušenosti, které organizují běžný život. Jsou to interpretace, skrze které jednotlivci chápou dění v jejich životě i ve světě. Rámec je schéma, které formuje zkušenost, skrze kterou jednotlivec vnímá, identifikuje, objevuje a pojmenovává události v jeho okolí (Snow et al. 1986: 464). Rámce dávají odpověď na otázku: „*Co se tady děje?*“ (Šilhánová 2008: 79-80). Termín se ze sociologie šíří a postupně jej přebírají další vědecké obory – komunikační studia, lingvistika a politologie (Benford a Snow 2000: 611). Vzhledem k oborovému přesahu a odlišným přístupům vědců neexistuje jednoznačná shoda a jednotná definice rámců ani teorie rámování napříč obory (Smetko, Valkenburg 2000: 94).

Z politologického hlediska obecně uznávaná teorie rámování pochází z pera autorů D. Snowa a R. Benforda. Jejich cílem bylo do výzkumu sociálních hnutí vnést větší dynamičnost, znovu oživit důraz na psychologii fungování hnutí a doplnit ve výzkumu chybějící vysvětlení mobilizace hnutí (Mazák 2016: 21).

Termín rámce autoři přebírají od Goffmana, aplikují jej na sociální hnutí a definují proces rámování, který vysvětlují jako: „*Připisování významu a interpretování událostí takovým způsobem, aby došlo ke zmobilizování potencionálních příznivců, získání podpory přihlížejících a demobilizaci oponentů.*“ (Benford a Snow 1988: 198). Rámce nejsou jednotné a každý jedinec, respektive organizace vykládají události svým vlastním a jedinečným způsobem. Neexistuje správný způsob interpretace (Benford 1997: 410).

Rámování je dynamický proces, který se v čase mění. Hnutí prostřednictvím rámců komunikuje se svými stoupenci, potenciálními podporovateli a světem. Předkládá a formuluje skrze ně své názory, cíle a požadavky. Rámce jsou nedílnou součástí diskursu hnutí a jeho participantů. Tato teorie je využita k naplnění první roviny cílů této práce, tedy té diskursivní. Diskurz hnutí však může být napříč světem, státy odlišný a jeho zkoumání jako celku může být obtížné. Aby bylo odhaleno, zda požáry v Amazonském pralese měly vliv na chování hnutí, musí být zkoumán tento vliv na menších aktérech, kteří se k hnutí hlásí (mezi ně patří jednotlivci, organizace a elity). Případný vliv bude viditelný na způsobu vnímání a interpretace události, což můžeme zkoumat skrze změny diskursu a jeho součástí jsou právě rámce. Zkoumáním změn rámců v kontextu nějaké situace můžeme vidět vliv této události na diskurz hnutí. Proto je využita teorie rámování, protože umožňuje porozumět dynamice rámování jednotlivých aktérů hnutí (Mazák 2016: 21). Analýza diskursu a subjektivního vnímání aktérů je zásadní, protože právě subjektivita často stojí za konkrétní sociální akcí. Na rozdíl od jiných používaných teorií ve výzkumu sociálních hnutí (teorie mobilizace zdrojů, teorie politických příležitostí) se rámování soustředí na aktéry hnutí nikoli na hnutí jako celek.

V souvislosti se sociálními hnutími autoři označují rámce jako *rámce kolektivní akce*. Rozdíl oproti klasickým rámcům tkví v jejich tvorbě. Klasické rámce jsou produktem jednotlivce, jsou individuálními postoji. Rámce kolektivní akce vznikají na základě vyjednávání mezi stoupenci hnutí o konkrétní situaci, která požaduje změnu (Benford a Snow 2000: 614). V této práci jsou rámce kolektivní akce označovány jen jako rámce.

3.1 Základní typy rámců

Ve svých pracích autoři definují tři základní úlohy rámování, ze kterých vycházejí základní typy rámců – diagnostické, prognostické a motivační. Propojení a naplnění těchto tří úloh je stěženi pro úspěch hnutí. Je důležité, aby hnutí dokázala identifikovat problém, poskytnout návrhy řešení a vyzvat k nápravě stavu a mobilizaci (Snow a

Benford 1988: 199). Kromě těchto úloh je úspěch hnutí podmíněn dostatkem zdrojů a politickou příležitostí (Benford a Snow 2000: 614). Za účelem naplnění cíle práce budou analyzovány změny všech tří typů základních rámců, díky čemuž mohou být odhaleny změny diskursu.

Prvním typem jsou rámce diagnostické. Jejich účelem je identifikovat problém, nespravedlnost a hledat, označit viníka situace. Situace je diagnostikována jako problém, který je nutné řešit. Hnutí využívá především komponent nespravedlnosti. Pokud je situace označena jako nespravedlnost, která má svého viníka, je uměle, vědomě či nevědomě vytvořená, tak je zároveň deklarováno, že ji lze změnit, a to poskytuje motivaci pro účastníky k akci a prostor pro mobilizaci. Pokud tento prvek chybí a situace je interpretována jako přirozená a nezměnitelná, mobilizační potenciál je velmi nízký až nulový. Nicméně tento prvek není vždy přítomný a stěžejní. Diagnostickým rámováním je situace interpretována tak, aby bylo možné jednoznačně určit oběti dané situace a jejich nepřátele (viníky), kteří jsou za situaci zodpovědní. Hnutí odpovídá na otázky: „*Co je špatně? Kdo za to může?*“ V těchto rámcích je i vytyčena příčina problému. Napříč hnutím nemusí existovat jednoznačná shoda v označení viníka situace a může docházet k rozkolům uvnitř hnutí (Snow a Benford 1988: 200; Benford a Snow 2000: 615–616). U environmentálního hnutí můžeme vidět, že jako příčiny požárů jsou označovány různé faktory např. odlesňování, sucho nebo klimatická krize. Stejně různorodě jsou rámováni i viníci např. prezident Bolsonaro, vlády amazonských států, farmáři, těžaři dřeva nebo společnosti, které provádějí odlesňování.

Druhým typem jsou prognostické rámce. Jejich cílem je „*artikulace navrhovaného řešení, nebo alespoň plánu útoku a strategie pro jeho realizaci*“ (Snow et al. 2000: 616). Skrze prognostické rámování hnutí odpovídá na otázky: „*Co je potřeba udělat? Co by se mělo stát?*“ Hnutí artikuluje své taktiky, cíle a strategie pro řešení diagnostikovaného problému, navrhuje řešení nespravedlnosti. Ani u těchto rámců neexistuje všeobecná shoda napříč hnutím. V prognostických rámcích se jednotliví aktéři hnutí nejvíce odlišují a bývají v konfliktu. Snow et al. (2000) poukazují, že „*identifikace specifických problémů a příčin omezuje škálu rozumných řešení a obhajovaných strategií*“ (616). Zároveň upozorňují, že prognostické rámce jsou ovlivněny různými faktory. Hnutí musí počítat s tím, že při prosazování jejich řešení budou v konfliktu s dalšími aktéry a jejich rámci, které produkují (tzv. kontrahnutí). Dále mají vliv média, politické prostředí a jeho

instituce (Benford a Snow 2000: 616–617; Snow a Benford 1988: 201). Příkladem je frakce mírového hnutí, které vidí hlavní příčinu nukleární hrozby v technologii a jejich prognostickým rámcem, tedy způsob řešení problému, je odmítnutí technologie a návrat k přírodě a holistickému způsobu života (Snow a Benford 1988: 201). Environmentální hnutí vidí řešení požárů různorodě. Např. navrhuje zpřísnění zákonů vedoucí k omezení odlesňování, požaduje přísnější tresty za porušení zákazu odlesňování, prosazuje posílení formální ochrany pralesa (např. vytvoření národních parků), snaží se podpořit domorodé obyvatelstvo nebo poskytuje humanitární pomoc.

Posledním typem jsou motivační rámce, které vybízejí ke kolektivní akci vedoucí k nápravě situace, k angažování se. Jsou důležité především proto, že shoda na příčině problému i zvolené strategii řešení nemusí automaticky vést k mobilizaci. Motivační rámce vycházejí z předchozích dvou typů rámců a mají za cíl nejen mobilizaci příznivců, ale také přihlížejících, nestálých podporovatelů nebo dosud nezapojených jedinců, ale zároveň se snaží veřejnost přesvědčit k dlouhodobé účasti na kolektivní akci (Snow, Benford 1988: 202). Čím propracovanější jsou tyto rámce, tím je větší šance na zapojení veřejnosti na akci sociálního hnutí. Tyto rámce obsahují různé podněty a motivy (naléhavost, závažnost situace, účinnost nebo vhodnost), které mají zdůvodnit a ospravedlnit, proč by se měli jedinci účastnit a proč je jejich angažmá tak důležité (Benford a Snow 2000: 617). Sympatizanti musí být přesvědčeni, že daná strategie řešení problému je legitimní, proveditelná a je pro ni vhodná příležitost (Della Porta a Diani 2006: 73). Důležitým aspektem motivačních rámců jsou i morální hodnoty. To využívá i mírové hnutí, které apeluje na veřejnost, že je jejich morální povinností se do boje proti nukleárním zbraním zapojit (Snow a Benford 1988: 202). Podobnou strategii využívá i environmentální hnutí, které morální povinnost k účasti zpracovává tak, že situace se týká všech obyvatel planety, protože hoří „plíce planety“.

Aby bylo hnutí úspěšné a jeho rámce získaly potřebnou podporu oslovených participantů, musí u cílové skupiny rezonovat, tzn. musí se shodnout s rámci této cílové skupiny, které plynou z kulturních, sociálních a ekonomických vzorců společnosti, ve které cílová skupina existuje. Hnutí se např. snaží své názory zformulovat tak, aby vytvořilo nějaké asociace z minulosti nebo současnosti. Hnutí pro svůj úspěch často využívá tzv. „master frames“. Tyto rámce mají široký interpretační rozsah a jejich porozumění je zakořeněno ve společnosti. Jde o rámce, které často vyplývají z morálních

hodnot společnosti, dotýkají se běžného života lidí a jedná se o obecné hodnoty dané doby. Jako master frames označujeme např.: rámec lidských práv, rámec nespravedlnosti, rámec environmentální nespravedlnosti, rámec demokracie, rámec kulturního pluralismu apod. I částečné využití těchto rámců je pro sociální hnutí velmi efektivní (Benford a Snow 2000: 618–619).

Pro úspěch je také důležité, aby výše uvedené tři typy rámců byly rovnoměrně využívány a není vhodné klást důraz jen na jeden typ rámců. Klíčové je také vzájemné propojení a naplnění rámců. Mezi hlavní determinanty neúspěchu hnutí ve snaze motivovat ke kolektivní akci autoři řadí tři situace. Za prvé, pokud je problém rámován jako beznadějná situace, což činí zapojení účastníků do kolektivní akce jako nepravděpodobné. Za druhé, pokud hnutí upřednostňuje rámce diagnostické před prognostickými, dochází k intenzivnímu diagnostikování problémů a upořádání jeho řešení, což vede ke snížení mobilizačního potenciálu. Za třetí, pokud aktéři používají příliš odborné termíny, kterým laická veřejnost nerozumí a jejich rétorika je srozumitelná pouze pro zasvěcence, nikoli pro široké publikum (Snow a Benford 1988: 199–204).

3.2 Rámovací procesy

Rámování je dynamický proces a rámce se v průběhu života hnutí mění v reakci na nové problémy a situace, což je viditelné skrze tzv. rámovacích procesech. Tyto procesy slouží ke komunikaci s potenciálními sympatizanty a hnutí se skrze ně snaží zharmonizovat své rámce s interpretačními rámci jednotlivců. Díky rámovacím procesům můžeme vidět flexibilitu interpretačních rámců. Tyto procesy představují základní nástroj úspěšné mobilizace. Snow et al. (2000) definují tři vzájemně se překrývající procesy – diskursivní, strategické a soutěživé. Pro naplnění cíle práce budou některé tyto procesy zkoumány, protože skrze ně lze zachytit dynamiku a proměnu rámců (623).

Diskursivní rámovací procesy se týkají řeči, projevů a písemné komunikace členů hnutí. Prostřednictvím těchto procesů členové předávají své rámce současným a potenciálním příznivcům tak, aby poskytovaly nový úhel pohledu. Mezi tyto procesy patří např. artikulace rámce nebo zesílení rámce. Tyto rámce nebudou v práci blíže zkoumány, protože jsou dle Snowa obtížně zkoumatelné a vyžadují „*nejen intenzivní práci v terénu a čase, ale i přístup k diskurzu, který je součástí rámovacího procesu*“ (Benford a Snow 2000: 623–624).

Dalším typem jsou soutěživé procesy. Ty vycházejí z přesvědčení, že sociální hnutí neexistují ve vakuu, ale koexistují s dalšími aktéry, se kterými bojují o přízeň širšího publika. V této aréně dochází ke konfrontaci rámců různých hnutí (především kontra-hnutí), ale i jiných aktérů jako jsou média, stát, ale i jednotlivci, kteří prosazují své vlastní vize reality. Hnutí dostává na své rámce odpovědi a v tomto prostoru neexistuje konsenzus mezi působícími aktéry (Benford a Snow 2000: 625–626). Mezi tyto procesy patří kontra-rámování (kam řadíme např. popření) a re-rámování (např. ignorování kontra-rámců, klíčování nebo přijetí). Ani tyto procesy nebudou blíže rozebrány, protože nejsou předmětem výzkumu této práce. Důvodem je, že tyto procesy se týkají opozičních hnutí a cílem této práce není porovnávat hnutí a kontra-hnutí. V práci budou zkoumány pouze strategické rámovací procesy.

3.2.1 Strategické rámovací procesy

Strategické rámovací procesy jsou praktické a zaměřené na cíl. Jejich cílem může být např. rekrutace nových členů, mobilizace ke kolektivní akci nebo získání potřebných zdrojů. Zde autoři definují čtyři procesy: přemostění rámce, zesílení rámce, rozšíření rámce a transformace rámce (Benford a Snow 2000: 624).

Přemostění rámce znamená, že aktéři hnutí propojují podobné interpretační rámce (Mazák 2016: 21). Hnutí oslovuje aktéry, skupiny nebo jiná hnutí, kteří sdílí stejné hodnoty, ale chybí jim organizační zázemí a snaží se je připojit ke své základně. Dle autorů je to nejběžnější strategie hnutí (Benford a Snow 2000: 624). K přemostění může dojít napříč společenskými hnutími, seskupeními veřejného mínění nebo jednotlivci. Příkladem přemostění může být např. mobilizace západoněmeckých aktivistů proti Světové bance (SB) a Mezinárodnímu měnovému fondu (MMF) úspěšným propojením jejich rámců s rámci mírového, ekologického, ženského a dělnického hnutí (Snow et al. 2018: 400). Další příklad nacházíme na přelomu tisíciletí se vznikem alterglobalizačního hnutí. To vzniká na základě přemostění rámců odborového, environmentálního a lidskoprávního hnutí, které pojí obavy týkající se globalizace a jejímu dopadu na svět. Společně své rámce propojují v kritiku neoliberalismu a institucí s ním spojených (SB, MMF) (Mazák 2016: 21). Přemostění rámce je specifickou formou rámování se specifickým cílem. Tímto cílem je propojení hlavního rámce hnutí s rámcem, který má širší ohlas ve společnosti (Snow et al. 2018: 400).

Dalším procesem je zesílení rámce. Jeho cílem je zdůraznit a oživit ty aspekty rámce, které mají potenciál rezonovat veřejností. Zesílení rámce zahrnuje snahu o idealizaci nebo „příkrášlení“ hodnot nebo představ existujících v dané společnosti (Benford a Snow 2000: 624). V kontextu dalších strategických procesů má zesílení potenciálně největší šanci na zvýšení rezonance rámce, protože staví na existujících hodnotách a přesvědčeních, která se snaží pozvednout na důležitosti (na rozdíl od snahy rozšířit nebo změnit rámeček) (Snow et al. 2018: 400–401). Zesílení rámce je důležité především pro ta hnutí, která překonávají stigmatizaci a/nebo jeho členové zastávají hodnoty, které jsou v rozporu vůči hodnotám většinové společnosti. Příkladem může být „nové rasistické“ hnutí, které se stigma „bílé“ nadřazenosti snaží prezentovat jako „lásku, hrdost a snahu zachovat původní dědictví“ (Benford a Snow 2000: 625). Snow a Benford (1986) rozlišují dva typy zesílení rámce – zesílení hodnoty a zesílení přesvědčení.

Hodnotu chápou jako stav, který je důležitý a vyžaduje zvláštní ochranu. Hnutí se pak snaží zesílit ty hodnoty, které jsou dle jejich názoru pro veřejnost důležité. Proces zesílení hodnot identifikuje, idealizuje a pozvedá jednu či více hodnot, které jsou považovány za klíčové pro potenciální podporovatele. Příkladem mohou být aktivisti mírového hnutí, pro které bylo zesílení hodnot klíčovou strategií mobilizace. Jejich rámce zdůrazňovaly hodnoty jako spravedlnost, jedinečnost života a základní demokratické hodnoty jako rovnost a svoboda. Zesílení hodnot umožňuje hnutí být vnímáno jako aktér, který takové hodnoty hájí a revitalizuje. Zesílení hodnot udává cíle, které by měly být naplněny a zesílení přesvědčení pak zdůrazňuje ty aspekty rámce, které naplnění cílů podporují nebo brání. Zde autoři definují 5 typů přesvědčení: 1. přesvědčení o naléhavosti problému/křivdy, 2. o příčině a vině, 3. o stereotypech spojených s odpůrci, 4. o efektivitě jednání a 5. přesvědčení o vhodnosti jednání (Snow et al. 1986: 469–470).

Třetím strategickým procesem je rozšíření rámce. K tomu se hnutí uchyluje v případě, že dosavadní rámce byly vyčerpány a nemají dostatečnou odezvu. Cílem je zahrnout nové problémy, témata, oblasti nebo způsoby komunikace tak, aby hnutí oslovilo nové sympatizanty. Rozšířením rámce se hnutí snaží pokrýt nové problémy a nespravedlnosti, které mohou být důležité pro zbytek veřejnosti, avšak v očích hnutí se jedná o sekundární problémy a k naplnění jeho cílů nejsou důležité (Benford a Snow 2000: 624). Rámec může být rozšířen i zapojením významných osobností (umělců, sportovců apod.), kteří mohou oslovit nové příznivce. Např. mírové hnutí přizvalo do akce proti jaderným

zbraním moderní rock and rollové a punkové kapely (Snow et al. 1986: 464). V tomto ohledu platí přímá úměrnost – čím více různých a propojených aspektů rámec zahrnuje, tím větší je jeho mobilizační potenciál. Např. hnutí „pro-life“ v USA se zpočátku soustředilo pouze na podporu svých argumentů náboženskou rétorikou. Později svůj rámec rozšířilo o vztah potratů k rodinnému životu a postavení žen ve společnosti a hnutí tak bylo schopné zaujmout širší veřejnost (Useem a Zald 1987: 255). Již zmíněné mírové hnutí použilo k rozšíření rámce kromě významných osobností i apel, že zbrojení vede k podfinancování veřejných služeb (Mazák 2016: 22). Rozšiřování rámců může mít i negativní efekt. Např. může vyvolat konflikty uvnitř hnutí a nastolení otázek ohledně ideologické „čistoty“ hnutí, což zvyšuje nestabilitu v hnutí (Benford a Snow 2000: 625).

Poslední proces, transformace rámce, cílí na změnu vnímání problému, chce tedy problém tematizovat novým způsobem. K tomu dochází v případech, že rámec již příliš nerezonuje. Příkladem je hnutí podporující jadernou energii, které místo označení „pro-nuclear“ začalo využívat pojem „pro-energy“ (Useem a Zald 1987: 270). Při transformaci rámce dochází ke změně předchozího chápání a perspektivy, takže jsou věci viděny jinak než dříve (Snow et al. 2018: 401). Transformace může být dočasná nebo trvalá a projeví se např. přijetím nových hodnot, zavržením dosud přijímaných rámců nebo přerámováním rámců, které jsou vyhodnoceny jako chybné (Snow et al. 1986: 473–474). Dalším příkladem transformace rámce ukazuje afroamerické feministické hnutí, které dlouhodobě upozorňuje na problematiku znásilnění žen v komunitě. K transformaci rámců využilo empirické statistiky FBI a výzkumy společenských věd tak, aby svým rámcům dodalo důvěryhodnost a lépe dokázalo čelit mýtům o znásilnění (Benford a Snow 2000: 625). Transformace rámce probíhá na dvou úrovních – transformace rámců v určité oblasti a transformace globálních interpretačních rámců. K prvnímu případu dochází, pokud hnutí cílí na dramatickou změnu ve statusu, přístupu či aktivitám ke skupině určitých lidí (často např. etnická hnutí). Dochází k novému vnímání situace a příčiny problému (Snow et al. 1986: 475). Druhý případ má za cíl změnit pohled na celý svět a jeho fungování. Často zde dochází k transformaci hlavního rámce (master frame), který je základem daného hnutí. To lze vidět např. u náboženských či jiných hnutí, jejichž cílem je předložit zcela nové pojetí světa, které se následně projeví ve všech stránkách života jedince (Snow et al. 2014: 24–29). Snow však už v roce 2004 svou původní tezi reviduje

a poukazuje, že transformace rámce nemusí být vždy tak radikální a může dojít pouze k částečné modifikaci dosavadních rámců (Snow 2004: 393).

4 Repertoár jednání

Druhým teoretickým východiskem této práce je repertoár jednání tak, jak jej formuloval Charles Tilly v 70. letech 20. století. Repertoáry se zabývá např. v knize *From Mobilization to Revolution* (1978). Kromě této knihy bude zdrojem této části i kniha *Contentious French* (1986), working paper *Social Movements and National Politics* (1979) a kniha *Contentious Politics* (2015), kterou Tilly zpracoval společně se Sidney Tarrowem. Právě Sidney Tarrow (např. 1993) a Van Laer a Van Aelst (2010) koncept přejímají a dále rozvíjejí. V této části bude představena definice repertoáru akce; důvody, proč je důležité se repertoárem jednání zabývat, jak je to s jeho proměnlivostí, čím je ovlivňován, a nakonec bude diskutován nový směr výzkumu repertoárů, který se soustředí na tzv. elektronický repertoár jednání.

Tilly (1986), definuje repertoár jednání v kontextu jakékoli konkrétní skupiny jako „celý soubor prostředků, které má [skupina k dispozici] pro vytváření nároků různého druhu na různé jednotlivce nebo skupiny“ (4). To znamená, že každý aktér (v kontextu této práce environmentální organizace) má určitý soubor prostředků, které může využít k prosazení svých cílů, vytváření nároků nebo upozornění na problém. Mezi tyto prostředky se řadí např. demonstrace, stávky, petice, sit-ins, pochody, okupace, blokády silnic a další. Repertoár, respektive kolektivní akce je spolu se spory a politikou součástí tzv. *contentious politics* (politiky sváru) (Tilly, Tarrow 2015: 7).

Tilly vymezuje obecný repertoár, který má k dispozici široké obyvatelstvo v určité době a místě. Obecný repertoár říká, jaké praktiky má k dispozici veškeré obyvatelstvo v konkrétním čase a místě. Tilly zde předpokládá, že repertoár se mění a vyvíjí. Autor tvrdí, že např. Francie sedmáctého století má svůj obecný repertoár, který je jiný než např. obecný repertoár Brazílie ve 21. století. Francouzi 17. století např. nevěděli, jak demonstrovat, shromažďovat se nebo stávkovat, ale měli své ustálené postupy, jak vyhostit výběřčího daní nebo jak z vlády odstranit úplatného politika (Tilly 1986: 4).

Repertoár netvoří jen to, co lidé dělají, ale také to, co vědí, jak dělat a co od nich společnost očekává, že se rozhodnou udělat v rámci kulturně schváleného omezeného souboru možností. Z toho vyplývá, že v každém okamžiku je obecný repertoár pro danou populaci omezený navzdory možnosti použít prakticky jakoukoli formu akce proti

jakémukoli protivníkovi (Tarrow 1993: 282–83). Repertoáry vycházejí z přijaté subkultury aktivistů, kde jsou některé praktiky považované za proveditelné a jiné jsou vyloučené (della Porta 2013: 1). Příkladem je americká populace 20. století, pro kterou byla důvěrně známou taktikou demonstrace. Jak demonstrovat vědí nejen lidé, kteří se demonstrací osobně účastnili, ale také ti, kteří byli jejich svědky, četli o nich nebo je sledovali v televizi. Celá tato skupina ví, že během demonstrace se skupina lidí na veřejném místě identifikuje s požadavky nebo stížnostmi a orientuje své společné jednání na aktéra, kterého se snaží svým chováním ovlivnit. V rámci těchto obecných pravidel chápe většina Američanů, jak organizovat různé formy demonstrací¹⁷. Zároveň znají okolnosti, kdy je vhodné tuto taktiku využít. Na druhou stranu existují praktiky (např. únos letadla), které jsou pro skupinu známé (např. z televize), ale nevyužijí je, protože se nejedná o společensky uznávanou formu (Tilly 1978: 151–152). Kromě společenského omezení je volba taktiky ovlivněna ideologií skupiny, racionalitou, strategií (Wada 2016: 451) a cíli aktéra a na koho je taktika mířena. Další významné omezení představuje právní a legální rámec dané země. Přesto však záleží především na konkrétním aktérovi a jeho volbě (lze se setkat i s násilnými a ilegálními praktikami).

Repertoáry jsou naučené, pochopené a obvykle plánované danými účastníky. Přesto je zde ponechán prostor pro improvizaci a inovaci¹⁸ (Tilly 1979: 14). Inovace však probíhají na okraji existujících forem akce, protože lidé mají tendenci jednat v rámci známých mezí. Tyto zakořeněné formy jednání jsou předávány dalším generacím, které mají sklony přizpůsobovat je měnícím se podmínkám (della Porta 2013: 1). Proč jsou některé formy jednání více užívané než jiné a některé jsou dokonce v dnešní době již zapomenuté? Jedním z faktorů je známost dané praktiky. Čím více je praktika pro skupinu známá, tím jednodušší je ji provést a dobře zorganizovat a aktéři mají tendenci se k ní častěji uchýlovat (Tilly 1978: 154).

Repertoár dává aktivistům možnost vznášet požadavky různými způsoby a obsahuje různé strategie (Císař et al. 2011: 145). Nejvýznamnějším komponentem repertoáru jednání jsou protestní strategie. Ty můžeme pomyslně rozdělit do třech kategorií –

¹⁷ Mezi tyto typy patří např. pochody, shromáždění s projevy nebo dočasné obsazování klíčových míst.

¹⁸ Tilly přirovnává repertoáry akce k divadelním repertoárům. Zdůrazňuje, že každé představení je naučené, ale přesto umožňuje variace a změny každého jednotlivého představení v závislosti na okolnostech v jakých se představení koná (Tilly 1979: 15).

konvenční, konfrontační a násilné praktiky¹⁹. To, jaký druh jednání patří do jaké kategorie není pevně dané, ale v průběhu historie se může měnit. Vše se odvíjí od daného historického období a jeho zvyků, očekávání a zákonů. Některé druhy jednání byly odmítané a nelegitimní, např. stávka v 70. letech 19. století, ale o necelých 100 let později se tato strategie stala uznávanou a akceptovanou praxí kolektivního vyjednávání. Mezi konvenční praktiky jsou zařazeny např. petice, audience a právní kroky, pochody, veřejná shromáždění, demonstrace a stávky. Ke konfrontačnímu jednání se řadí okupace, obstrukce, vpády do např. vládních budov, radikální stávky, blokády silnic a další. K násilným praktikám patří násilné útoky na majetek, protivníky a úřady, střety s policií, náhodné násilné útoky, krádeže, rabování nebo braní rukojmí (Tarrow 1993: 289–292).

Z historického hlediska byly repertoáry v období od 17. století do poloviny 19. století velmi omezené a akce, které obsahovaly, byly spíše lokálně mířené a epizodické. Např. rolníci vypalovali mlýny v boji proti zvyšování ceny chleba. Tyto akce apelovaly na místní aktéry, místní zástupce a představitele národní moci. Naopak od poloviny 19. století se začíná rozvíjet nová forma repertoárů – protesty, včetně akcí jako stávky, volební a veřejná shromáždění, petice, pochody apod. Moderní repertoár je národní a častěji je mířený vůči vyšším státním celkům (není lokální). Nové formy jednání jsou více organizované, autonomní a široce zaměřené (Della Porta 2013: 1–2).

Současný moderní repertoár jednání vzniká na základě tzv. hnutí krize (*movements of crisis*), která se objevují v souvislosti s frustrací z celosvětové ekonomické krize v roce 2008. Díky této krizi se jednání aktérů zaměřilo na širokou veřejnost nikoli na jednotlivé třídy nebo skupiny jako dosud. Vznikl nový repertoár založený na teorii přímé demokracie, participace a konsenzu. Masivní rozšíření těchto postojů a myšlenek usnadnila digitální revoluce, především rozvoj sociálních sítí jako Twitter (Tilly, Tarrow 2015: 215–220).

Proč zkoumat repertoáry? Jejich studium přináší skvělou příležitost propojení „*obecné analýzy kolektivního jednání s konkrétní realitou každodenních sporů*“ (Tilly 1979: 16). Zkoumáním dostupných prostředků kolektivní akce umožňuje pochopit relativní náklady a pravděpodobné přínosy možností, které má daná skupina k dispozici.

¹⁹ Existují i další způsoby dělení. Např. na legální vs. ilegální (Opp et al. 1995), asimilativní vs. konfrontační (Kitschelt 1986), umírněné vs. radikální (Wada 2005), násilné vs. nenásilné taktiky (Brockert 2005). Zmíněné dělení dle Tarrowa nejlépe pokrývá všechny používané taktiky a umožňuje přesnější rozdělení vzhledem k dělení do více kategorií.

Studium repertoárů může být velmi přínosné v obdobích, kdy dochází k významným změnám v těchto repertoárech. Takové změny mohou být důkazem podstatných změn ve strukturách moci. Zároveň můžeme získat dostatek informací k pochopení rozhodovacích pravidel, kterými se účastníci řídili. Např. ve Francii došlo k největším změnám repertoáru v polovině 17. století v době Frondy²⁰ a v polovině 19. století v souvislosti s Velkou francouzskou revolucí. V období Frondy byly kooptovány vzpoury, jejichž cílem bylo v té době vyjádřit vzdor vůči ustanovené autoritě (např. vůči vedení parlamentu) a výběr náhradního vůdce. V 19. století zase došlo k rozvoji různých protestních aktivit (demonstrace, stávky) a naopak byly opuštěny praktiky jako pouliční divadelní představení s cílem vyjádřit odpor vůči vládní moci (Tilly 1979: 16–18).

Výše naznačený koncept rozvíjí S. Tarrow, který dává rozvoj a změny repertoáru do souvislosti s tzv. protestními cykly. Protestní cyklus chápe jako „*rostoucí a poté klesající vlnu vzájemně propojených kolektivních akcí a reakcí na ně, jejich souhrnná frekvence, intenzita a formy se zvyšují a následně snižují v chronologické blízkosti*“ (Tarrow 1993: 287). Mezi hlavní charakteristiky protestního cyklu patří změny repertoáru, zvýšený konflikt a široké sektorové a geografické rozšíření protestů. Dalšími znaky jsou vznik nových organizací sociálního hnutí, posílení starých organizací tohoto hnutí a vytváření nových hlavních rámců. Tarrow říká, že v kontextu protestních cyklů dochází k rozvíjení a vynalézání nových forem kolektivního jednání (Tarrow 1993: 284–287).

4.1 Proměnlivost repertoárů

Jak je to s proměnlivostí repertoárů? Tilly (1978) rozlišuje dva druhy repertoárů – rigidní a flexibilní. Flexibilní repertoár je charakteristický tím, že daná skupina se uchyluje k prostředkům, které již dříve používala, ale nebrání se využít i nové neznámé postupy. Takový repertoár umožňuje plynulou a postupnou změnu využívaných postupů. Ke změnám dochází nejčastěji napodobováním jiných aktérů, pokud je zřejmé, že jejich nová taktika je účinnější a úspěšnější než ta původní. Tento jev zapříčiňuje „vlny“ protestů a demonstrací, protože vzniká očekávání, že když jedna skupina prosadila s touto novou taktikou své požadavky, povede se to i dalším a do protestů se zapojuje více aktérů. Zapojení více aktérů do těchto vln generuje vyšší tlak (mířený např. na vlády nebo zaměstnavatele), což je efektivní při prosazování zájmů. Aktéři s rigidními repertoáry se

²⁰ Fronda je označení pro šlechtické povstání a následnou občanskou válku ve Francii v době 1648-1653.

uchylují pouze k neomylně známým prostředkům (Tilly 1978: 152–156). Tyto dva repertoáry jsou extrémní a stojí na konci spektra. Mezi nimi existují různé variace rigidity a flexibility. Optimální repertoár se pak na této ose blíží spíše rigidnímu, silnému repertoáru. Zkoumání flexibility repertoáru je velmi obtížné, protože neexistuje obecná shoda na metodologickém postupu takového výzkumu (Wada 2016: 250–252).

Inovace jsou spíše neobvyklé a hůře vysvětlitelné. Obecně jsou repertoáry těžko měnitelné, změny přicházejí pomalu a přirozeně (Tilly 1978: 155–156). Tilly (1979) vytyčuje 3 hlavní způsoby, jakými dochází ke změnám v repertoárech. Za první, pokud dojde k vynalezení nebo přijetí nového prostředku akce, např. vytvoření „sit -in“ v době boje za lidská práva v 50. letech v USA. Za druhé, když se prostředky, které jsou již používané a k dispozici vyvinou a přizpůsobí, např. když London Radicals rozšířili existující zvyk vysílat delegaci s peticí na masové pochody. Za třetí, pokud je upuštěno od prostředků, které jsou nadále nevhodné, neúčinné, nepraktické nebo nebezpečné, např. opuštění rituálních poprav a vystavování hlav zrádců na kůlech ve Francii po prvních letech revoluce (Tilly 1979: 15).

Z pohledu teorie politických příležitostí existují dva aspekty politických kontextů, které mohou repertoár ovlivňovat. První je síla státní kapacity. *„Čím silnější je stát ve vztahu k sociálním silám, tím je pravděpodobnější, že je stát schopen omezit jejich strategické možnosti“* (Wada 2016: 252). Nejsilnější stát by byl schopný určovat jednání sociálních aktérů a flexibilita repertoáru by kvůli takovému omezení byla velmi nízká až nulová. Naopak slabý stát nemůže omezovat jednání aktérů (v takových státech často propukají občanské války). Druhým aspektem je míra demokratizace státu. Z jednoho úhlu pohledu lze předpokládat, že demokratický systém dává aktérům vládné podmínky pro mobilizaci různými způsoby. V opačném pohledu lze říct, že největší flexibility je dosaženo v kombinaci otevřených a uzavřených struktur politických příležitostí. Tato rovina předpokládá, že v autoritářském režimu bude flexibilita nízká, protože stát omezuje taktiky boje. I v plně demokratickém režimu bude flexibilita nízká, protože nulové omezení jednání snižuje motivaci občanů a jsou příliš zahlcení možnostmi, které mají. Největší flexibilitu tak nalezneme u polodemokratických režimů, které kombinují určitou formu represe a otevřenosti. Díky tomu eliminují násilné způsoby jednání, a naopak podporují konvenční způsoby boje. Mezi další možné vlivy patří úroveň

ekonomického rozvoje, míra urbanizace nebo struktura sociální solidarity (množství soc. organizací) (Wada 2016: 252–253).

Další faktory, které ovlivňují složení repertoáru a volbu taktiky jsou strukturální (např. organizační struktura aktéra, formalizace aktéra), sociopolitické (např. politické prostředí, otevřenost nebo uzavřenost přístupu k politickému procesu) nebo jej mohou ovlivnit i způsoby financování (např. od členů nebo od korporací). Vliv má i chápání a interpretace světa daného aktéra. Repertoáry jsou ovlivněny sdílenými hodnotami a přesvědčením členů. Např. environmentální organizace vnímají svět jinými očima než mírové organizace a toto odlišné vidění vede k odlišnému základu pro repertoár jednání. Tento jev úzce souvisí s diagnostickými rámci (viz výše), kdy způsob pochopení podstaty problému a příčin vede k odlišným názorům na možná řešení. Proto nalezneme rozdílné repertoáry i napříč environmentálními organizacemi, které uznávají stejnou filozofii, ale konkrétní problémy nahlíží jiným způsobem. Důležitým faktorem jsou i osobní zkušenosti členů organizací²¹ (Balsler, Carmin 2002: 367–368).

Cílem této práce je zjistit, zda došlo k nějaké změně v repertoáru jednání v souvislosti s požáry v amazonském pralese v roce 2019. Teorie však říká, že repertoáry jsou obvykle těžko měnitelné a změny probíhají postupně. Autorka se však domnívá, že výjimečné světové, regionální i státní události politického, sociálního, ekonomického nebo právě přírodního charakteru mohou poskytnout prostor pro náhlou změnu. Mezi takové události lze zařadit např. války, ekonomické a politické krize, státní převraty, sociální konflikty, přírodní katastrofy zapříčiněné činností člověka (požáry pralesů vzniklé žďářením, havárie ropných tankerů, eroze půdy jako důsledek kácení lesů, extrémní sucho jako důsledek špatného hospodaření s vodou a další.) nebo epidemie. S těmito událostmi se vždy pojí velká pozornost veřejnosti, médií i politického prostředí a otevírá se tak prostor pro celospolečenskou diskusi nad příčinami problémů a možnostmi jejich řešení. Do diskuse se zapojují jednotlivci, skupiny, organizace a další aktéři a každý se snaží svým vlastním způsobem prosadit svůj pohled na věc. Každý racionálně se chovající aktér takové situace využije, aby prosadil své cíle, požadavky, získal na svou stranu příznivce

²¹ Příkladem je Dave Foreman, který lobbboval za organizaci Wilderness Society. S přístupem této organizaci s ochraně životního prostředí nebyl spokojený. Kvůli jeho osobním zkušenostem s politickým systémem a byrokracií došel k závěru, že Wilderness Society příliš ustupovala a byla mírná. Došel k závěru, že pro efektivní ochranu půdy před výstavbou je potřeba militantnější taktika a vytvořil organizaci Earth First! jejíž hlavní taktikou je sabotáž stavebních strojů a zařízení (Balsler, Carmin 2002: 368).

a byl slyšen. Aby takový aktér získal potřebnou pozornost uchýlí se k využití různých strategií a může tak obohatit svůj repertoár jednání o nové taktiky.

4.2 Repertoár akcí environmentálních organizací

Repertoáry environmentálních organizací se obvykle skládají z různých taktik. Mezi využívané institucionální taktiky patří lobbying nebo soudní spory. Dále využívají propagační kampaně, protesty, bojkoty nebo pouliční divadlo. Často se v repertoáru nacházejí i rekreační a vzdělávací aktivity. Nalezneme i více sporné taktiky, které mohou být i na hraně zákona (např. „monkeywrenching²²). Složení repertoáru environmentálních organizací se řídí mimo jiné politickým prostředím, ve kterém působí – v otevřené struktuře sahají po konvenčních akcích, v uzavřené spíše k nekonvenčním a radikálnější taktikám. Repertoár také ovlivňuje způsob financování organizací. Ty, které jsou placené z členských a dobrovolných příspěvků mají větší tendenci využívat více sporné taktiky než ty, které jsou financovány sponzory (např. korporacemi) (Balser, Carmin 2002: 366–367).

4.3 Elektronický repertoár jednání

Elektronický repertoár jednání není předmětem zkoumání této práce, přesto by jej autorka chtěla krátce popsat za účelem představení současného rozvoje Tillyho konceptu. Důležitým mezníkem v rozvoji repertoárů přineslo masivní rozšíření dostupnosti internetu, který se stal novým prostředkem boje při prosazování cílů aktéru a poskytl nové strategie v repertoárech jednání. To si získalo pozornost autorů B. Rolfoho (2005), J. Van Laera s P. Van Aelstem (2010) a S. Tarrowa (2011).

Ve 21. století se s masivním rozvojem komunikace rozvíjí i repertoáry a internet umožňuje zefektivnit fyzické způsoby jednání. Např. organizace protestů je díky mobilním telefonům, internetu a sociálním sítím snazší a efektivnější. Především tyto způsoby umožňují širší mobilizaci příznivců (společně s levným cestováním a globalizací) (Tarrow 2011: 98–99, 244). Díky internetu se mnoho lokálních protestů stalo nadnárodními (Van Laer a Van Aelst 2010: 2).

²² Typická taktika radikálních environmentálních aktivistů, která je mířena vůči aktivitám poškozující životní prostředí (typicky těžba). Je to nenásilná, ale ilegální sabotáž jejímž cílem je zastavit danou aktivitu a upozornit na daný problém. Např. pohazování hřebíků na cesty, kudy jezdí těžařská auta, aby se propíchny pneumatiky; vyprazdňování nádrží na palivo a olej nákladních aut, která odváží vytěžené dřevo nebo přivazování se ke stromům, které mají být pokáceny.

Internet není využíván jen pro organizaci, ale i jako nástroj komunikace, motivace, jako místo pro shromažďování a zveřejňování informací, získávání finančních prostředků a organizování online akcí. Elektronický repertoár jednání je „*specifický repertoár jednotlivých aktivistických skupin, které praktikují přímé online akce, tak i celkový soubor online taktik nasazovaných v digitálním prostoru různými skupinami.*“ (Rolfe 2005: 66). Mezi tyto taktiky řadíme např. kybernetické petice, virtuální protesty, virtuální sit-iny, virtuální blokády, e-mailové bombové útoky, hackování a blokování webů, kybernetické útoky nebo počítačové viry (Rolfe 2005: 65–66).

Van Laer a Van Aelst (2010) představují typologii nového digitalizovaného repertoáru. Prvním typem jsou „skutečné“ akce, kterou jsou internetem podporované a usnadňované (*internet-supported*). Jedná se o tradiční způsoby jednání (protest, demonstrace), které se díky internetu lépe organizují a koordinují. Dále sem patří podpůrné on-line prostředky jako e-mailové petice. Druhým typem jsou akce, které internet využívají jako základnu (*internet-based*), jako jsou kybernetické útoky nebo hackování webů. Rozdíly mezi oběma typy jsou velmi jemné a prostupné, často se stírají. Někdy i „digitální aktivisté“, vyjdou do ulic, aby své online akce podpořili a ukázali světu, že jsou skutečnými lidmi. Rozdíl mezi online a off-line světem mizí a obě strany jsou na sobě vzájemně závislé (Van Laer a Van Aelst 2010: 3–5).

5 Metodologie a sběr dat

Cílem této kapitoly je představit metody použité v této práci. V první podkapitole je popsána metoda výběru zkoumaných aktérů. Čtenář se dozví, jaká kritéria byla pro tento výběr použita a vybraní aktéři jsou stručně popsáni. Další část této kapitoly se věnuje způsobu sběru dat rámců vybraných aktérů a metodě analýzy těchto rámců tak, aby byly určeny konkrétní typy rámců a strategických rámcových procesů. Třetí část se věnuje metodě sběru dat týkající se repertoáru jednání vybraných aktérů. Poslední část se zabývá hlavními metodami analýzy této práce – synchronní a diachronní komparaci. V této části budou určena kritéria komparace a bude vysvětleno, jak bude tato metoda použita.

Cílem práce je prokázat vztah mezi dvěma proměnnými. K prokázání tohoto vztahu je využita metoda komparace, což odpovídá výzkumné strategii komparativní případové studie. Komparativní případová studie se často v rámci výzkumu potýká s problémem mnoha proměnných a mála případů. Mnohdy tak nelze přesně určit vliv té či oné proměnné na danou situaci. V tomto případě lze situaci řešit, podobně jako v případě této

práce tím, že je v potaz brána pouze jedna konkrétní proměnná a vliv ostatních proměnných je kontrolován prostřednictvím řízeného výběru zkoumaných případů. Díky tomu jsou potenciální alternativní proměnné drženy konstantní. Na druhou stranu nelze brát výsledek takové práce jako jednoznačné vysvětlení daného fenoménu, ale spíše jako jeden z mnoha úhlů pohledu. Tento obecný problém komparativních případových studií i v případě této práce přináší jistá omezení. Prvním z nich je nízká vnitřní platnost – komparativní studie nemá schopnost prokazovat kauzální vztahy (oproti případové studii nebo statistické analýze). Druhým je nízká vnější platnost, tedy možnost zobecnění závěrů pro další případy (např. aplikace závěrů této práce na požáry v jiné části světa nebo v jiném období). Tyto nedostatky vyvažuje komparativní studie svou konstrukční platností a teoretickým potenciálem, protože zkoumá více případů. Mnoho teoretických poznatků vyvstane spíše při komparaci než při odděleném zkoumání. Umožňuje hlouběji studovat obecné koncepty na několika případech a tím je upřesnit. Její vysoký teoretický potenciál vychází ze „*schopnosti odkrývat nové teoretické hypotézy na základě srovnání několika případů.*“ (Beneš, Drulák 2019: 143). Je „*vhodným nástrojem pro ty, kteří chtějí předběžně testovat relevanci hypotéz, aniž by chtěli detailně rozebírat procesy probíhající uvnitř jednotlivých případů*“ (Beneš, Drulák 2019: 145, 142–145).

5.1 Metoda výběru aktérů

Před samotnými analýzami je nejpodstatnější součástí práce vybrat aktéry (konkrétní případy), kteří budou zkoumáni. Výběr těchto případů se řídí kombinací metodologie komparativní případové studie a kritérii, která jsou vytvořena na míru této práci. Celkově budou zkoumány 4 případy. Těmito případy budou nevládní neziskové organizace, kdy za každou zemi (Brazílii, Peru, Bolívii a Kolumbii) bude zvolen jeden zástupce.

Jednoznačná metoda pro výběr případů v rámci komparativní případové studie neexistuje. Přístupem, který je zvolen pro tuto práci je kombinace Millovy „*metody rozdílu*“ (*method of difference*) a vytvoření vlastních specifických kritérií. Millovy metody se používají v případě komparace. Cílem této metody je vybrat co nejshodnější případy, které se liší v závisle proměnné a jedné nezávisle proměnné, kdy nezávisle proměnná je příčinou a závisle proměnná důsledkem (Kouba 2008: 108). V případě tohoto výzkumu je závisle proměnnou změna framingu a (nebo) repertoáru, přičemž tato změna bude v případě každého aktéra jiná. Nezávisle proměnná, která je posuzována jako předpokládaná příčina této změny a její vliv bude prokazován, je míra zasažení požáry

v dané zemi. Nicméně framing i repertoár ovlivňují další faktory, tedy nezávisle proměnné. Millova metoda rozdílu umožňuje vliv těchto proměnných eliminovat, pokud jsou shodné. Tyto nezávisle proměnné jsou rozděleny do dvou skupin – nezávisle proměnné ovlivňující framing a nezávisle proměnné ovlivňující repertoár. Tyto proměnné byly vyvozeny z již existující literatury a teorií.

Faktory, které mohou mít vliv na změny framingu vychází z teorie framingu od D. Snowa a R. Benforda. Ti definují celkem několik faktorů a situací, kdy ke změnám framingu dochází. Je to změna politického systému, změna neformálních vztahů (zvyky, tradice atd.), změna kulturního prostředí, politický režim a cílové publikum aktéra. Jako součást kulturního prostředí chápou i ideologii (Snow, Benford 2000: 628-630). V případě této práce je ideologie aktéra posuzována samostatně, protože představuje důležitý faktor, který ovlivňuje fungování vybraných organizací. Další sledovanou proměnnou je zasažení požáry a jejich rozsah. Tabulka 1 ukazuje jakých hodnot sledované proměnné nabývají v jednotlivých případech. Tyto hodnoty jsou posuzovány k roku 2019.

Tabulka 1 – nezávisle proměnné ovlivňující framing

Nezávisle proměnná	Brazílie	Peru	Bolívie	Kolumbie
Změna institucionální struktury	ne	ne	ne	ne
Změna neformálních vztahů	ne	ne	ne	ne
Změna kulturního prostředí	ne	ne	ne	ne
Politický režim	ED	ED	EA+	ED
Cílové publikum	Široká veřejnost	Široká veřejnost	Široká veřejnost	Široká veřejnost
Ideologie aktéra	Environmenta-lismus	Environmenta-lismus	Environmenta-lismus	Environmenta-lismus
Zasažení požáry	ano	ano	ano	ano
Míra zasažení požáry (počet požárů) ²³	197 632	14 109	44 273	16 245

²³ INPE b.r.

Ani v jednom vybraném státě nedošlo v daném zkoumaném období ke změně institucionální struktury, změně neformálních vztahů ani změně kulturního prostředí. Ačkoli v Brazílii došlo ke jmenování nového prezidenta (Jaira Bolsonaro) a ke konci roku 2019 se Kolumbie potýkala s protesty a Bolívie s politickou krizí, ani jedna událost neměla vliv na změnu institucionální struktury. Politický režim v zemích je posuzován na základě hodnocení Varieties of Democracy (V-Dem) a jejich Democracy reportu 2020. V roce 2019 hodnotí Brazílii, Peru a Kolumbii jako volební demokracii (ED) a Bolívii jako volební autokracii plus (EA+), kde plus znamená, že by země mohla patřit do vyšší kategorie, tedy do volební demokracie (V-Dem 2020: 26). Dle tohoto hodnocení je možné konstatovat, že rozdíl mezi Bolívií a dalšími vybranými státy není příliš velký, neboť všechny případy vykazují určité problémy co do fungování a kvality demokracie. S přihlédnutím k událostem roku 2019, kdy byla zpochybněna volba prezidenta Eva Moralese což vyústilo v politickou krizi, jeho rezignaci, emigraci a volby nového prezidenta, což vedlo k mírnému uvolnění režimu, bude na Bolívii pohlíženo spíše jako na volební demokracii, avšak pokud závěrečná synchronní komparace ukáže významné rozdíly mezi aktérem z Bolívie a aktéry z ostatních států, bude na tuto proměnnou brát zřetel. Všechny zkoumané země byly přímo zasaženy požáry (hořela nějaká část jejich území). Proměnné, ve které se odlišují je míra zasažení požáry, což je nezávisle proměnná, jejíž vliv je zkoumán. Míra zasažení vychází z měření brazilského INPE (*Instituto Nacional de Pesquisas Espaciais*), který sleduje satelity ohniska požárů na území států Jižní Ameriky. Z tohoto měření vyplývá, že nejvíce zasaženou zemí byla Brazílie, následně Bolívie a Kolumbie a nejméně zasaženou zemí bylo Peru.

Nezávisle proměnné, které ovlivňují změny v repertoárech jsou již nastíněné v kapitole o repertoárech jednání v této práci (viz výše). Mezi tyto proměnné patří ideologie organizace, způsob jejího financování, organizační struktura aktéra, politický režim, síla státního aparátu, ekonomická úroveň země a stejně jako v případě framingu zasažení požáry a míra zasažení. Tabulka 2 ukazuje jakých hodnot tyto sledované proměnné nabývaly v jednotlivých případech v roce 2019.

Tabulka 2 – nezávisle proměnné ovlivňující repertoáry jednání

Nezávisle proměnná	Brazílie	Peru	Bolívie	Kolumbie
Ideologie aktéra	Environmenta- lismus	Environmenta- lismus	Environmenta- lismus	Environmenta- lismus

Způsob financování	Příspěvky od členů a dobrovolníků	Příspěvky od členů a dobrovolníků	Příspěvky od členů a dobrovolníků	Příspěvky od členů a dobrovolníků
Organizační struktura	Nevládní org., dceřinná org. mezinárodní org.	Nevládní org., dceřinná org. mezinárodní org.	Nevládní org., dceřinná org. mezinárodní org.	Nevládní org., dceřinná org. mezinárodní org.
Politický režim	ED	ED	EA+	ED
Síla státního aparátu – index státní kapacity (O'Reilly 2022).	0,40	0,68	-0,75	0,22
Ekonomická úroveň (ekonomický růst, HDI/capita a jeho tendence)	0,6 %/capita HDI 0,765 - růst ²⁴	0,5 %/capita HDI 0,765 - růst ²⁵	0,8 %/capita HDI 0,718 - růst ²⁶	1,8 %/capita HDI 0,767 – růst ²⁷
Zasažení požáry	ano	ano	ano	ano
Míra zasažení požáry (počet ohnisek) ²⁸	197 632	14 109	44 273	16 245

Všichni vybraní aktéři zastávají ideologii environmentalismu. Jsou financováni z příspěvků od členů a dobrovolných dárců. Jsou to organizace nevládního charakteru, které jsou dceřinou organizací mezinárodní organizace. Politický režim je posuzován stejným způsobem jako u framingu. Síla státního aparátu je posuzována prostřednictvím indexu státní kapacity, který je definován jako schopnost státních institucí naplňovat své cíle, „*schopnost prosadit monopol na násilí na svém území a poskytování veřejných statků takovým způsobem, který podporuje fungování trhů a zejména právní způsobilost k dosažení právního státu*“ (O'Reilly, Murphy 2020: 1). O'Reilly a Murphy vytvořili 3 indexy státní kapacity, které vychází z dat V-Dem. Pro zhodnocení v této práci bude využit jejich nejkompexnější tzv. *comprehensive index* v jeho nejnovější verzi z roku 2022, který vychází z aktualizovaných dat V-Dem (O'Reilly, Murphy 2020: 11; O'Reilly,

²⁴ Zdroj pro ekonomický růst: World Bank b.r.A; zdroj HDI: Country Economy b.r.A

²⁵ Zdroj pro ekonomický růst: World Bank b.r.B; zdroj HDI: Country Economy b.r.B

²⁶ Zdroj pro ekonomický růst: World Bank b.r.C; zdroj HDI: Country Economy b.r.C

²⁷ Zdroj pro ekonomický růst: World Bank b.r.D; zdroj HDI: Country Economy b.r.D

²⁸ INPE b.r.

Murphy 2022). Index státní kapacity byl vybrán ke každé zemi k roku 2019 z excelového dokumentu dostupného volně ke stažení na stránkách C. O'Reillyho a za pomoci vysvětlivek v příloženém word dokumentu, kde je sledovaný index označen jako *state_base_fiscal_edu*. Čím vyšší číslo, tím větší je státní kapacita státu (O'Reilly 2022). V rámci zkoumaných států v této práci získalo nejlepší skóre Peru, poté se umístila Brazílie, Kolumbie a nejhůře si vede Bolívie. I přesto, že jsou mezi těmito státy rozdíly, všechny se nachází ve středu hodnocení všech zemí světa, proto bude tato proměnná posuzována jako shodná. Od ostatních států se nejvíce odlišuje Bolívie a v případě, že dojde k výrazným rozdílům v závěrečné komparaci, které nebude možné jinak vysvětlit, bude na tuto proměnnou brán zřetel. Ekonomická úroveň země je posuzována na základě tendence ekonomického růstu, výše HDI (human development index) a jeho tendence. Do posouzení není brána v potaz výše HPD, protože tato hodnota nemá v krátkodobém horizontu, jakým se zabývá tato práce, zásadní význam, protože se jedná o statický ukazatel, který nemá tendenci se v průběhu krátkého období měnit. Naopak ekonomický růst je více proměnlivý v krátkodobém časovém úseku a více odráží aktuální ekonomickou situaci. Index HDI je zvolen proto, že je více komplexní, posuzuje celkovou vyspělost státu a poukazuje na životní úroveň obyvatelstva. Má tak vyšší výpovědní hodnotu než HDP. Čím vyšší je ukazatel HDI, tím vyšší je životní úroveň. V kontextu repertoáru jednání tak vyšší HDI (a celková vyšší ekonomická úroveň) poskytuje větší příležitost pro rozvoj repertoárů a strategií. Ekonomiky Brazílie, Peru a Bolívie v roce 2019 zaznamenaly zpomalení ekonomického růstu oproti roku 2018. Kolumbie naopak zaznamenala růst oproti roku 2019. V HDI není mezi zeměmi značný velký rozdíl a všechny země zaznamenaly růst HDI. U Brazílie, Peru a Bolívie je ekonomická úroveň posuzována jako shodná. Kolumbie se liší a v případě, že se budou lišit i výsledky analýzy ve srovnání s ostatními státy, bude na tuto proměnnou brán ohled. Země byly zasaženy požáry, každá jinou měrou, což je hodnoceno totožným způsobem jako u framingu.

Na základě Millovy metody rozdílu jsou tyto shodné nezávisle proměnné drženy konstantní a tyto shodné hodnoty nemohou být příčinnou změn repertoáru a framingu (jsou eliminovány). Do tohoto hodnocení byly brány v potaz ty proměnné, které bylo možné nalézt v původních teoriích a jejichž vliv byl mnohokrát prokázán a ověřen. Dle této metody musí organizace splňovat tyto charakteristiky – je environmentální, nevládní, je financována členy a dobrovolníky, oslovuje širokou veřejnost a je součástí nadnárodní

organizace. Takové organizace jsou známé a působí na celostátní úrovni. Zodpovídají se pravidlům nadnárodního celku, a proto i v ne tak vyspělých zemích tyto organizace pracují transparentně a jimi uvedené informace odpovídají realitě. Autorka také předpokládá, že data od těchto organizací budou oproti menším místním aktérům více dostupná a bude jich větší množství.

Dále je určeno několik specifických kritérii ve výběru aktérů. Organizace musí považovat za jedno ze svých stěžejních témat problematiku Amazonského deštného pralesa. Dalším kritériem je, že vybraná organizace má funkční a pravidelně aktualizované webové stránky, které jsou volně dostupné veřejnosti. Na těchto webových stránkách musí být dohledatelný a dostupný archiv s příspěvky z roku 2019, které jsou zdrojem dat pro analýzu. Organizace také musí aktivně působit na sociálních sítích, a to alespoň na jedné ze dvou vybraných pro výzkum (tedy buď na Facebooku nebo Instagramu, v ideálním případě na obou). Tyto profily byly aktivní po celý rok 2019 a dané organizace v průběhu roku na svůj instagramový profil přidaly určitý počet příspěvků. Tento počet je založený na statistikách z webu Statista.com. V roce 2021 byl průměrný počet zveřejněných příspěvků na instagramových profilech neziskových organizací 4,5 za týden. Při 52 týdnech v roce 2019 je celkový průměrný počet příspěvků 234. Aby byla organizace zařazena do výzkumu musí zveřejnit alespoň polovinu tohoto průměru tedy 117 příspěvků²⁹ (Statista 2022a). Na Facebooku musí být na základě stejného výpočtu a podmínek zveřejněno alespoň 240 příspěvků (Statista 2022b). Organizace musí splnit minimálně jednu z těchto dvou podmínek. Posledním kritériem výběru je, že vybraná organizace musí být součástí nějaké nadnárodní environmentální organizace. Následující podkapitola prezentuje vybrané aktéry pro výzkum, kteří splnili všechna zadaná kritéria.

5.1.1 Vybraní aktéři pro výzkum

Prvním vybraným aktérem je Greenpeace Brasil jako zástupce Brazílie (web: <https://www.greenpeace.org/brasil/>, Instagram: @greenpeacebrasil, Facebook: Greenpeace Brasil). V Brazílii působí organizace od 26. dubna 1992. V současnosti čítá organizace tisíce aktivistů, dobrovolníků, dárců a odborníků (Greenpeace Brasil 2022a).

²⁹ Výchozí statistika je z roku 2021 a na webové stránce je naznačeno, že počet zveřejněných příspěvků se každý rok zvyšuje. Aby výsledný počet více odpovídal roku 2019 a do výběru se mohly dostat i podprůměrně aktivní profily organizací, je tento počet o dvě třetiny snížen.

Organizace se soustředí hlavně na problematiku Amazonie. V oblasti se zaměřuje na boj proti odlesňování, nelegální těžbě dřeva, vyšetřování a odsuzování environmentální kriminality a ochraně lesa (Greenpeace Brasil 2022b) a snaží se bojovat proti dopadům klimatické změny na prales (Greenpeace Brasil 2022c).

Za Peru byl vybrán World Wildlife Fund for Nature (WWF) Perú (web: <https://www.wwf.org.pe>, Instagram: @wwfperu, Facebook: WWF Perú). Organizace v Peru působí od roku 1969 a jeden z jejích programů se zasazuje za ochranu lesů a pralesa v Peru. Další programy se zaměřují na ochranu oceánů, života v divočině nebo neutralizaci dopadů klimatické změny, vůči kterým je Peru citlivé (WWF Perú 2022).

Zkoumaným aktérem z Bolívie je World Wildlife Fund for Nature (WWF) Bolivia (web: <https://www.wwf.org.bo>, Instagram: @wwfbolivia, Facebook: WWF Bolivia). V zemi působí od roku 1970 a kromě ochrany pralesa v Amazonii se zaměřuje i na lesní oblasti v Pantanalu, Chacu a Chiquitanii (WWF Bolivia 2022a, WWF Bolivia 2022b). V Amazonii řídí a podporuje ochranné práce (WWF Bolivia 2022c). Další programy se zaměřují na ochranu ekosystémů a vodních zdrojů nebo se zasazují o odpovědnou výrobu, trhy a udržitelnou společnost (WWF Bolivia 2022a, WWF Bolivia 2022b).

Poslední aktér je z Kolumbie a je jím organizace Greenpeace Colombia (web: <https://www.greenpeace.org/colombia/>, Instagram: @greenpeacecolombia, Facebook: Greenpeace Colombia). Jedná se o nejmladšího aktéra, protože svou činnost zahájila organizace v roce 2009. V současnosti administrativně spadá pod kancelář Greenpeace Andino, ovšem v zemi působí zcela samostatně³⁰. Kromě na ochranu lesů se zaměřuje na ochranu oceánů, využívání obnovitelných zdrojů energií, recyklaci nebo problematice toxického odpadu (Greenpeace Colombia 2022a, Greenpeace Colombia 2022b)

5.2 Metoda sběru dat a analýzy framingu

Dataset je tvořen psaným slovem volně dostupným na internetu. Hlavní zdroje dat jsou weby vybraných organizací a jejich profily na sociálních sítích Instagram a/nebo Facebook. Z webových stránek budou využita oficiální a tisková prohlášení, příspěvky na blogu a další články. Na sociálních sítích budou analyzovány zveřejněné příspěvky na profilu. Do datasetu nebudou zařazeny tzv. příběhy (mizející příspěvky), protože ne

³⁰ Informace byla ověřena na základě e-mailové komunikace autorky s Greenpeace Česká republika. Situaci Greenpeace Colombia potvrdil mluvčí Greenpeace ČR Lukáš Hrábek.

všechny organizace je trvale ukládají na profilu a cílem je vytvořit pro všechny případy co možná nejvíce totožný dataset.

Analyzovány budou texty psané v anglickém, španělském a portugalském jazyce. K analýze budou využita data pouze v psaném, nikoli mluveném slově. Důvodem jsou omezené jazykové schopnosti autorky práce při porozumění a překladu potřebných dat a jejich dostupnost. Klíčovými parametry pro zařazení textu do datasetu je datum zveřejnění – od 1.1.2019 do 31.12.2019 a spojitost se zkoumaným tématem. Pro každého aktéra bude vytvořen dataset, který se skládá ze tří částí, které odpovídají daným časovým obdobím. Celkově bude vytvořeno 12 datasetů. Tabulka 3 ukazuje přehled výsledných datasetů pro jednotlivé aktéry.

Tabulka 3 – přehled vytvořených datasetů

	1. období před medializací (1. 1. – 19. 8. 2019)	2. období medializace (20. 8. – 30. 10. 2019)	3. období po medializaci (1. 11. – 31. 12. 2019)
Aktér Brazílie	Dataset Brazílie 1	Dataset Brazílie 2	Dataset Brazílie 3
Aktér Peru	Dataset Peru 1	Dataset Peru 2	Dataset Peru 3
Aktér Bolívie	Dataset Bolívie 1	Dataset Bolívie 2	Dataset Bolívie 3
Aktér Kolumbie	Dataset Kolumbie 1	Dataset Kolumbie 2	Dataset Kolumbie 3

Zařazení textu do datasetu je zajištěno prostřednictvím klíčových slov vyhledávaných v jednotlivých textech, dokumentech a příspěvcích. Těmito slovy jsou „požár“ (ang. „fire“, šp. „incendio“, alternativně „fuego“; por. „incêndio“ nebo „queimada“), „požáry“ (ang. „fires“, šp. „incendios“, por. „incêndios“ nebo „queimadas“), sloveso „hoří“ (ang. „fire“, šp. „¡Fuego!“; por. Fogo!), „Amazonie“ (ang. „amazonia“, šp. „amazonia“, por. „amazônia“) a „amazonský prales“ alternativně „amazonský deštný prales“ (ang. „Amazonia rainforest“, šp. „selva amazónica“ a „selva tropical amazónica“, por. „floresta amazônica“ a „floresta tropical amazônica“). Aby byl text zařazen do datasetu musí se tato slova vyskytovat v kombinaci „požár/požáry“ a „Amazonie/Amazonský prales/Amazonský deštný prales“ případně „hoří“ a „Amazonie/Amazonský prales/Amazonský deštný prales“. V případě, že bude totožný příspěvek sdílen na Facebooku i Instagramu, bude takový příspěvek zařazen do datasetu jen jednou. Články bez přesné datace (den a měsíc) z roku 2019 budou vynechány. Množství analyzovaných textů pro jednotlivé aktéry a celková podoba jednotlivých datasetů je ukázána v Tabulce 4. Tabulka ukazuje, kolik příspěvků bylo celkem analyzováno pro každého aktéra.

Vybrané texty budou označeny zkratkami (viz seznam použitých zkratk st. 10), aby bylo snad dohledatelné odkud analyzované rámce (resp. akce) pocházejí.

Tabulka 4 – přehled obsahu vytvořených datasetů

Aktér	Dataset 1	Dataset 2	Dataset 3	Celkem:
Brazílie	15 textů	165 textů	30 textů	210 textů
Peru	2 texty	9 textů	3 texty	14 textů
Bolívie	1 text	26 textů	9 textů	36 textů
Kolumbie	0 textů	51 textů	0 textů	51 textů

Použitou metodou při analýze framingu je kvalitativní obsahová analýza (viz Mayring 2000). Vytvořené datasety budou pečlivě analyzovány na přítomnost diagnostických, prognostických a motivačních rámců. Pokud bude v textu takový typ rámce přítomen, bude zapsán, a zařazen do příslušné kategorie v rámci daného datasetu. Jednotlivé typy rámců jsou určeny pomocí otázek. Pro diagnostické rámce je tázáno „*Co je problémem či nespravedlností?*“ „*Co chce aktér změnit nebo napravit?*“ „*Kdo je viníkem problému?*“ „*Co je špatně?*“. Prognostické rámce jsou hledány pomocí otázek „*Co je řešením problému?*“ „*Co chce aktér udělat?*“ „*Jakou strategii v řešení problému aktér navrhuje?*“ „*Co se má stát, aby byl problém vyřešen?*“. Pro motivační rámce jsou použity otázky „*Jak se aktér snaží mobilizovat své příznivce?*“ „*Čím se snaží aktér přesvědčit své příznivce k účasti?*“ „*Čím aktér tuto účast zdůvodňuje nebo ospravedlňuje?*“ „*Proč je angažmá příznivců důležité?*“ „*Apeluje aktér na morálku podporovatelů?*“

Dále budou identifikovány strategické rámovací procesy – přemostění, zesílení, rozšíření a transformace rámce. Cílem analýzy je zjistit, zda organizace využila medializace požárů k inovaci a změně framingu prostřednictvím identifikování těchto procesů. Pokud tyto procesy daná organizace využila, znamená to, že svůj diskurz inovovala. Analýza přítomnosti těchto procesů je vázána na předchozí krok, tedy identifikaci diagnostických, prognostických a motivačních rámců v období před medializací. Strategické procesy budou vyhledávány pouze v období medializace, a to na základě porovnání s rámci nalezenými v období před medializací. Strategické rámovací procesy budou vyhledávány pomocí teoretického vymezení těchto procesů, které je uvedeno v kapitole o teorii framingu viz výše.

5.3 Metoda sběru dat pro komparaci repertoárů jednání vybraných aktérů

Cílem analýzy repertoárů je zachytit proměny jednání v souvislosti s požáry, tedy jaký vliv měli požáry, resp. jejich medializace, na repertoár jednání aktérů. Jako zdroj dat pro analýzu repertoáru poslouží stejné texty, které jsou využity pro analýzu framingu a články z místních médií. V těchto zdrojích (webové stránky aktéra, Instagram a Facebook) budou vyhledávány uskutečněné akce, které se konaly v souvislosti s požáry.

Záměrně není uváděn výčet konkrétních způsobů jednání, které budou vyhledávány, protože cílem je pokrýt co největší množství různých jednání a aktivit, které do repertoárů mohou patřit. Vzhledem k, v podstatě až nekonečnému, množství akcí, které mohou aktéři využít, je takové vymezení kontraproduktivní a spíše než užitek, by přineslo omezení analýzy. I přesto, že se práce nezaměřuje primárně na elektronický repertoár aktivit, pokud budou nalezeny důkazy o konání událostí, které do této kategorie spadají (např. webináře, on-line sbírky finančních prostředků, on-line petice) budou do konečného repertoáru také zařazeny.

Média při zkoumání repertoárů představují důležitý zdroj. Nejen, že informují o konaných akcích, ale mohou přinést i faktické potvrzení, že deklarovaná událost na webu a sociálních sítích se skutečně konala. Kromě zdroje dat (primární funkce) tak budou média využita i pro validaci informací (sekundární funkce). Pro vyhledávání zpráv o událostech v médiích budou klíčové tyto parametry: jméno organizace, datum a souvislost konané akce s požáry pralesů.

Získaná data budou přiřazena ke konkrétnímu časovému období. Výstupem tohoto sběru dat bude tabulka, ve které bude vidět, jaké strategie, v jakém období daná organizace využívala včetně četnosti jejich využití.

5.4 Metoda diachronní a synchronní komparace

Hlavní analytické metody, díky kterým budou zodpovězeny výzkumné otázky, jsou synchronní a diachronní komparace. Prostřednictvím diachronní komparace bude zjištěno, zda vybraní aktéři inovovali svůj framing a repertoár aktivit. Tyto cíle jsou formulovány ve výzkumných otázkách č. 1 „*Došlo v době mediální pozornosti ke změně framingu vybraných aktérů environmentálního hnutí v porovnání se zbylou částí roku 2019?*“ a č. 2 „*Došlo v době medializace požárů k využití nových strategií v rámci repertoáru aktivit vybraných zástupců hnutí?*“. Synchronní komparace vychází z výsledků diachronní komparace a pomůže zodpovědět, zda jsou tyto změny více patrné

u aktérů ze zemí, které byly více zasažené požáry, což je formulováno ve výzkumné otázce č. 3 „*Ovlivnily požáry více ty aktéry, kteří působí na území více zasažených zemí?*“.

Zkoumaným obdobím je celý rok 2019, který je rozdělený do třech dílčích komparativních období. Těmi jsou:

1. období („období před medializací“): 1. 1. – 19. 8. 2019
2. období („období medializace“): 20. 8. – 31. 10. 2019
3. období („období po medializaci“): 1. 11. – 31. 12. 2019.

Mezníkem, na jehož základě jsou vymezena tato období je vysoká pozornost médií a veřejnosti (medializace) vůči požárům v Amazonii. Datumový rozsah období autorka vymezila na základě vlastního průzkumu médií. Období medializace požárů je v kontextu práce vnímáno jako politická příležitost na základě teorie politických příležitostí. Tato teorie „*zdůrazňuje význam vnějších neboli kontextuálních faktorů pro úspěch sociálních hnutí.*“ (Mazák 2016: 18). Hlavní teze teorie říká, že sociální hnutí vznikají a dosahují úspěchu v souvislosti s externími příležitostmi. Příležitost je vnímána jako jakákoli vnější okolnost, která zvyšuje šance hnutí na úspěch, tedy ve své podstatě každá výhoda, kterou hnutí může využít pro dosažení svých cílů (Mazák 2016: 18). Autorka na základě tohoto předpokladu vymezuje období medializace, které vnímá jako onu příležitost pro aktéry environmentálního hnutí prosadit své cíle. Vysoká pozornost k požárům poskytla prostor pro změnu ve zkoumaných rovinách a je předpokládáno, že v období mediální pozornosti došlo k největšímu vlivu požárů na diskurz i aktivity aktérů. První období představuje základní stav, který bude výchozím pro komparaci. V druhém období by mělo dojít ke změnám, které budou patrné v porovnání s prvním obdobím. Třetí období poté představuje určité kontrolní období, kde se dozvíme, zda byly změny přijaty trvaleji nebo zda od nich aktéři upustili po upadnutí pozornosti.

Při diachronní komparaci budou aktéři srovnáváni sami se sebou napříč časem ve framingu a v repertoáru aktivit. Porovnávány budou zanalyzované rámce z prvního období se zanalyzovanými rámci z druhého období, obdobě budou srovnány rámce z druhého období s rámci ze třetího období a rámce z prvního období s těmi ze třetího období. Stejný postup bude použit i při komparaci zanalyzovaných repertoárů aktivit. Součástí diachronní komparace je i určení přítomnosti strategických rámcových procesů což je popsáno v kapitole výše. Výsledkem této komparace bude zjištění, zda organizace změnilly své diagnostické, prognostické a motivační rámce. Zda došlo k použití nějakých

druhů strategických rámovacích procesů. A zda došlo k využití jiných nových strategií v repertoáru jednání. Dále bude zjištěno, zda byly tyto změny dočasné nebo zda je organizace implementovala i v období po medializaci.

Synchronní komparace proběhne tak, že budou mezi sebou srovnáváni všichni čtyři aktéři v rámci jednoho období, a to v obou rovinách zvlášť. Data pro tuto komparaci budou čerpána ze závěrů analýzy framingu. Cílem je zjistit, zda se aktéři v aplikovaných změnách liší, či nikoli a jaký je rozsah těchto změn. Pozorováno bude především množství změn na úrovni základních rámců, využití strategických procesů (např. jaký dominuje, jaký nebyl používán). Synchronní komparace proběhne samostatně na úrovni diagnostických, prognostických, motivačních rámců a strategických rámovacích procesů. Pro každé tyto kategorie budou určena pořadí na základě rozsahu provedených změn. U diagnostických rámců budou hodnoceny samostatně změny v rámcích, které označují nespravedlnosti, viníky a příčiny. Celkové výsledné hodnocení a pořadí bude určeno na základě průměru (výsledné pořadí změn u jednotlivých typů rámců bude sečteno a vyděleno 6, protože vznikne celkem 6 kategorií). Dále bude vyzorováno, kteří aktéři se uchýlili k novým strategiím a změnili tak svůj repertoár. Při interpretaci výsledků bude brána v potaz míra zasažení dané země požáry. Bude tedy cílem zjistit, zda v zemích, které byly více zasažené požáry, provedli aktéři více změn ve svém diskurzu a chování.

6 Analytická část a diachronní komparace

6.1 Analýza framingu aktérů a diachronní komparace výsledků analýz

Následující podkapitoly se věnují analýzám framingu vybraných aktérů – Greenpeace Brasil, World Wildlife Fund (WWF) Perú, World Wildlife Fund (WWF) Bolivia a Greenpeace Colombia. Součástí těchto podkapitol je diachronní komparace výstupů analýz. Celá komparace a její výsledky jsou shrnuty na konci dílčích podkapitol

6.1.1 Greenpeace Brasil: Jair Bolsonaro je viníkem požárů

6.1.1.1 První období (1.1.–19.8.2019): požáry zavinil Bolsonaro

V průběhu celého prvního období se množství požárů oproti rokům 2017 a 2018 zvýšilo. Největší nárůst byl registrován v březnu 2019, kdy bylo v tomto měsíci zaznamenáno největší množství požárů od počátku měření (od r. 1999) (INPE b.r.). Organizace se k požárům v tomto období vyjadřuje (v porovnání s jinými tématy)

okrajově. O situaci nejeví zájem ani brazilská média a zprávy vydávají sporadicky (např. Folha de S. Paulo, O Globo, Valor, Agência Brasil, Jornal de Brasília).

V prvním období Greenpeace Brasil zveřejňuje více než 200 textů a pouze v 15 z nich jsou požáry zmíněny. V těchto příspěvcích se nezabývá probíhajícími požáry, ale jejich problematiku pojímá obecně bez ohledu na aktuální situaci. Organizace se výslovně nezabývá masivními požáry v březnu a situaci ignoruje. Avšak už před jejich vypuknutím upozorňuje, že se množství požárů zvyšuje (FBBr1, FBBr2). V tomto období převažují nad požáry jiná témata, např.: ochrana domorodého obyvatelstva, ochrana Amazonie, znečištění plasty, klimatická krize nebo ochrana vodních zdrojů. Významným tématem se stala ekologická katastrofa v Brumadinho³¹.

V diagnostických rámcích organizace označuje nespravedlnosti, které požáry způsobily (ohrožení domorodých území). Jako viníka požárů určuje brazilského prezidenta Jaira Bolsonaro a rámuje příčiny požárů (klimatická krize, odlesňování). Nespravedlností je stále větší zásah do oblastí, kde žije původní obyvatelstvo. Tento problém byl diskutován na setkání více než 40 zástupců osmi domorodých národů. Jejich životy jsou drasticky ovlivněny změnami klimatu a požáry. Ženy z vybraných kmenů se shodují a diagnostikují odlesňování jako příčinu změny klimatu a požárů. Zvýšení výskytu požárů má negativní dopady na jejich život, na což upozorňuje organizace (GPBr3, FBBr4). Prales poskytuje domorodým obyvatelům potravu, léky, materiál, ale je i zdrojem jejich živobytí (např. rybolov). Jeho ničení ohrožuje jejich životy. Pro boj s požáry musí být vytvořeny hasičské sbory, což bylo předmětem diskuse.

Greenpeace Brasil jako viníka požárů označuje brazilského prezidenta Bolsonaro a jeho politiku. V článku, který hodnotí prvních 100 dnů jeho vlády, jsou požáry zmíněny spíše okrajově. Kritika prezidenta je mířena vůči jeho „*agendě životního prostředí jako nepřítele*“ (cit. z GPBr1; IGBr2), kdy Greenpeace Brasil upozorňuje na prezidentovu anti-environmentální politiku. Ta je vidět např. v jeho „*podkopávání*“ práce brazilské agentury pro životní prostředí, což snižuje její akceschopnosti při ochraně Amazonie. Např. během prvních 6 měsíců jeho vlády se snížilo množství donucovacích opatření, jako jsou pokuty nebo zabavení vybavení používaného k odlesňování v chráněných oblastech. Bolsonaro přijímá opatření, která mohou ohrozit Amazonii a svým

³¹ Na počátku roku 2019 došlo ke zhroutilí přehradě Córrego do Feijão v Brumadinho, kterou spravuje těžařská společnost Vale. Toxický kal, který se uvolnil zabil více než 250 lidí, zvířat a okolní vegetace (GPBr53).

ekonomickým modelem rozvoje podporuje odlesňování. Bolsonaro se zavázal, že přezkoumá vymezení hranic domorodých území. Tato území vnímá jako překážku ekonomického rozvoje země a nově uvolněné pozemky otevře pro zemědělské využití a těžbu (New York Times 2019).

Jako příčinu požárů organizace označuje změnu klimatu (FBBr1, FBBr3, IGBr6, FBBr4, GPBr3) a s tím úzce spjaté globální oteplování (IGBr2). Při klimatické krizi se otepluje planeta, což má negativní vliv na život. Příkladem je prohlubování sucha, které je v některých oblastech intenzivnější a delší. Dále se snižuje množství srážek, což společně se suchem urychluje šíření požárů (FBBr1). Četnost a síla požárů se zvyšuje (FBBr1) a narůstá i odlesňování (FBBr2). Organizace tyto dvě proměnné dává dohromady a jako druhou příčinou označuje proces odlesňování (FBBr1, IGBr5). Odlesňování probíhá za účelem získání zemědělské půdy pro pěstování plodin a chovu dobytka nebo k němu dochází při nelegální těžbě dřeva. Při odlesňování jsou využity požáry pro konečné dočištění vykácené oblasti. Prostor je očištěn od všech nežádoucích porostů, trávy a keřů. V souvislosti s klimatickou krizí a suchem pak dochází ke ztrátám kontroly nad požáry. Příčinou požárů je tak obecně lidská činnost. Lidé v dopravě nebo při výrobě elektřiny spalují fosilní paliva, což produkuje emise uhlíku, které prohlubují klimatickou krizi. I při odlesňování (které provádějí lidé) se uvolňuje oxid uhličitý.

V prognostických rámcích jsou navržena pouze nekonkrétní řešení a odpovědnost za řešení problému vkládá organizace do rukou vlády: „*brazilská vláda se musí zavázat k ochraně životního prostředí*“ (IGBr1) a „*Bolsonarova vláda musí chránit lesy a jednat s cílem zastavit změnu klimatu*“ (GPBr1). Greenpeace Brasil chce řešení podpořit peticí, která by měla vytvořit nátlak na vládu (IGBr2). Odkaz na petici a její přesné znění nebylo nalezeno. Dle popisku v příspěvku IGBr2 se jedná o „*Petici za ochranu lesů*“, tudíž se netýkala přímo požárů, ale celkové ochrany pralesa.

Organizace se motivačními rámci snaží mobilizovat příznivce k podepsání petice, připojení k práci organizace a žádá o pomoc. Pro motivaci svých příznivců využívá slogany: „*Pomozte nám chránit naši biologickou rozmanitost. Odsuzujeme ekologické zločiny. Připojte se k nám.*“ (FBBr2) a „*podepište petici za ochranu lesů*“ (IGBr2). V rámci: „*Je čas jednat*“ (IGBr1) motivuje k zapojení apelem na naléhavost situace.

6.1.1.2 Druhé období (20.8.–30.10.2019): Bolsonaro – vrah Amazonie

Od počátku srpna požáry raketově rostou – množství požárů bylo nejvyšší od roku 2012. V září a říjnu se množství oproti srpnu snížilo, ale v porovnání se stejnými měsíci za posledních 10 let bylo množství požárů nadprůměrné (INPE b.r.). Požáry se v srpnu vymykají kontrole a začínají se nekontrolovatelně šířit, což vzbudilo zájem u světových (NY Times, The Guardian, BBC...), ale i brazilských médií (O Globo, Extra, Meia Hora, O Dia, Correio do Brasil, Povo...). Jejich zájem začíná mezi 19.–21. srpnem 2019. Ve 165 analyzovaných příspěvcích organizace vytvořila stovky rámců, které měly mnohdy stejný charakter a sdělovaly stabilní postoj organizace k problematice. Analyzované příspěvky tvoří většinu všech příspěvků, které organizace v tomto období zveřejnila. Téma bylo dominantní. Jako prvopočátek požárů organizace označuje dny 10. a 11. srpna, kdy farmáři uspořádali tzv. Dny ohně, koordinovanou akci, při které hromadně vypalovali nově získanou půdu (počet požárů narostl o 300 % za jeden den) (GPBr7). Organizace nevysvětluje, proč o požárech nezačala mluvit dříve a započala až v době, kdy se o situaci začala zajímat média.

V diagnostických rámcích organizace označuje stejné nespravedlnosti způsobené požáry (ohrožení domorodého obyvatelstva), viníka (J. Bolsonara) a příčiny (odlesňování a klimatická krize) jako v prvním období. Všem těmto aspektům diagnostických rámců se ve druhém období organizace věnuje podrobněji než v prvním období. Svůj diskurz rozšiřuje i o nové nespravedlnosti, viníky, příčiny, o rozšířené a zesílené rámce. Oproti prvnímu období je diagnostických rámců více.

Ve druhém období jsou jako nespravedlnosti diagnostikovány negativní dopady na přírodu, lidské zdraví, ohrožení domorodého obyvatelstva a požáry jsou v diagnostických rámcích kriminalizovány. První nespravedlností je ohrožení zvířat (IGBr7), která čelí přímé smrti. Z dlouhodobého hlediska požáry drasticky mění ekosystém lesa, což mění vztah druhů a životního prostředí a může vést až k vyhynutí³² (GPBr25, IGBr43). Také ohrožují celkovou biologickou rozmanitost pralesa (GPBr9, IGBr14, IGBr19, FBBr8, GPBr14, IGBr22, FBBr25, FBBr49). Tento rámec byl poté zesílen, protože organizace v nových verzích rámce zmiňuje další oblasti, které požáry ohrožují: zdraví, klima a život (IGBr15), zdroje a bohatství (IGBr19). Cílem zesílení je zvýšit rezonanci rámce tím, že

³² To se týká např. druhu opice *Plecturocebus grovesi*. Tato opice je kritická ohrožená a je endemickým druhem Amazonie. Byla objevena teprve roce 2018 a obývá oblast, která byla v roce 2019 nejvíce zasažena požáry (organizace však neuvádí o jakou oblast přesně se jedná) (GPBr25, IGBr43).

je upozorněno na další problémy, které se s požáry pojí. Tím je vyzdvížena důležitost celé situace. Organizace poukazuje i na přímé dopady na lidský život, což může v lidech vzbudit pocit ohrožení, a to může být rozhodující faktor při zisku nových podporovatelů.

Další nespravedlností je kouř, který požáry produkují (IGBr8, FBBr5, GPBr10, GPBr17, GPBr21, IGBr47, FBBr43) a ohrožuje zdraví lidí: „*důsledky požárů lze pocítit v nosních dírkách*“ (GPBr9). Kouř je cítit i ve vzdálených oblastech a zhoršuje kvalitu vzduchu (GPBr9, FBBr16). Dle Světové zdravotnické organizace (WHO) je znečištěný vzduch spojován s vyšším rizikem respiračních infekcí, srdečních onemocnění a rakovinou plic, ať už mu byl organismus člověka vystaven krátkodobě či dlouhodobě, v obou případech byly prokázány negativní dopady na lidské zdraví (WHO 2019). Oproti rokům 2016 a 2018 je kouř novým znakem požárů a je velmi hustý. Místní novinář říká: „*už měsíc jsem neviděl barvu oblohy*“ (GPBr17, IGBr25), což ukazuje, že problém přetrvává delší dobu a jeho dopady na lidské zdraví tak mohou být velmi vážné. Obě výše zmíněné nespravedlnosti nebyly v prvním období rámovány.

Nejrozsáhleji se organizace věnuje problému ohrožení domorodých obyvatel (IGBr7, GPBr11, IGBr26): „*Amazonie je domovem největší biologické rozmanitosti na planetě a je domovem milionů lidí, včetně tisíců domorodých, říčních a dalších tradičních komunit*“ (IGBr26). Nespravedlnost byla rámována i v prvním období, ale ve druhém období se organizace problematice věnuje častěji a podrobněji. Požáry mají bezprostřední dopad na domorodá území (GPBr11, IGBr22, IGBr50, GPBr36) a jejich obyvatele (GPBr29, GPBr36, GPBr41). Požáry spalují les, který poskytuje místnímu lidu potravu, léky a domov. Problém s rozšiřováním požárů od obydlených oblastí Amazonie souvisí s politikou Bolsonara. Ten chce totiž domorodá území otevřít pro těžbu dřeva a dalších surovin (IGBr48, IGBr29, GPBr39), což by vedlo k dalšímu odlesňování a rozšiřování požárů. Tento postup organizace označuje za protiústavní (GPBr27). Brazilská ústava z roku 1988 zajistila domorodým občanům respekt k jejich společenské organizaci, zvykům, jazykům, přesvědčením a tradicím a uznala jejich původní práva na území, kde tradičně žijí. Domorodá území obývaná indiány jsou jejich trvalým vlastnictvím a mají výhradní právo využívat bohatství místní půdy, řek a jezer. „*Nerostné bohatství lze na území indiánů vyhledávat a těžit pouze s povolením Národního kongresu po vyslechnutí zúčastněných komunit...*“ (Brasil Constitution 2010: 151–152). Stát (Bolsonaro) je povinen obyvatele chránit (tamtéž), což se dle organizace neděje (GPBr27). Ústava na

druhou stranu vymezuje, že pokud je využívání přírodního bohatství těchto oblastí „ve veřejném zájmu unie [Brazílie]“ (což vymezuje specifický zákon), není těžba apod. na domorodém území omezena stanovenými právy³³ (Brasil Constitution 2010: 152). Bolsonaro a jeho vláda vnímají prales jako nevyužitou oblast, která může generovat ekonomický zisk, což je dle nich v zájmu země. Organizace upozorňuje, že takovýto přístup prospívá pouze „velkým a mocným“ (lidem, společností), nikoli původnímu obyvatelstvu (GPBr26). Požáry ohrožují miliony životů a asi 100 domorodých kmenů, které žijí v dobrovolné izolaci (IGBr54, FBBr45, GPBr36). Tito lidé mají velmi omezené nebo žádné možnosti, jak se požárům a odlesňování bránit a je třeba je zákonně chránit. Ochrana domorodců je klíčová, protože „kde jsou domorodci, tam jsou zachovalé lesy“ (FBBr48). Místní žijí v souladu s přírodou a její dynamikou. Využívají zdroje pralesa udržitelným způsobem a ochrana jejich území může přispět v boji proti požárům, odlesňování a klimatické krizi. Ta ohrožuje všechny bez rozdílu, což by mělo motivovat elity k ochraně původních obyvatel a tím pádem i k boji proti klimatické krizi.

Organizace požáry kriminalizuje: „požáry jsou trestnou činností s cílem odlesnit nebo otevřít les pro zemědělský sektor“ (cit. z FBBr37, GPBr19, FBBr39, FBBr47). To je v diskurzu organizace novinkou, protože v prvním období nebyly požáry takto rámovány. Rámec prošel procesem zesílení, kdy Greenpeace Brasil nejprve označuje požáry za ilegální činnost³⁴ (FBBr22) a později za trestnou činnosti. Označením požárů jako kriminálního činu je zvýšena rezonance rámce, protože se zvyšuje naléhavost problému a organizace se snaží přimět příznivce k odsouzení situace. Požáry jsou kriminalizací vyčleněny ze standardu společnosti a je upozorněno na jejich závažnost a důležitost, čímž může aktér získat nové sympatizanty a lidé jsou motivováni situaci řešit, protože kriminální činy by měly být (dle standardu společnosti) potrestány.

Jako viníka situace organizace velmi přímočaře označuje prezidenta Brazílie – J. Bolsonara, stejně jako v prvním období. Prezident Brazílie vede tzv. anti-environmentální politiku (agendu) (IGBr20, FBBr11, GPBr19, GPBr29, GPBr39, IGBr49), která „je hrozbou pro Brazílii, komunity a národy žijící v oblasti Amazonie a život na Zemi“ (FBBr29) a vede ke vzniku požárů. Tento rámec je zesílen, protože rámování politiky

³³ Myšleno výše uvedenými právy v ústavě. Domorodé obyvatelstvo v případě těžby v zájmu unie ztrácí právo na žalobu státu za porušení jejich práv a nemají nárok na odškodnění (Brasil Constitution 2010: 152).

³⁴ Organizace upozorňuje, že odlesňování a vypalování lesa probíhá bez vědomí úřadu a odporuje zákonům země. Dle organizace brazilský Státní institut ochrany životního prostředí (IPAAM) neobdržel žádnou žádost k povolení vypalování nějaké oblasti (FBBr22).

jako hrozby má vzbudit pozornost veřejnosti a přitáhnout tak publikum. Dle organizace Bolsonaro a jeho vláda svými projevy a činy povzbuzují k odlesňování³⁵ (GPBr7, IGBr32, GPBr9, IGBr57) a zaručují, že pachatelům se nic nestane³⁶ (GPBr12, IGBr57). Později organizace přiostrhuje a rámec upravuje, že prezidentovy projevy „*podporují ekologickou kriminalitu*“ (GPBr39, GPBr40). Spojení prezidenta s kriminální činností zesiluje rámec a cílem je přitáhnout pozornost (viz výše).

Greenpeace Brasil tvrdí, že Bolsonaro demontuje ekologickou politiku země (GPBr7, IGBr15, IGBr48, FBBr40, GPBr39, IGBr65, FBBr53) a důsledkem toho jsou požáry a nárůst odlesňování (FBBr9, GPBr12, FBBr53). Tento rámec a problematiku požárů poté využívá i v kampani, kde se věnuje úniku ropy na pobřeží Brazílie (IGBr68, GPBr39, GPBr40, FBBr53, IGBr67, GPBr42, FBBr55). To je proces přemostění, protože organizace propojuje dva odlišné problémy, čímž se snaží přesměrovat pozornost podporovatelů k novému tématu (úniku ropy). Jako důkaz demontáže ekologické politiky země Greenpeace Brasil uvádí, že vláda omezila finanční prostředky a operace v boji proti zločinům a poškozování životního prostředí v Amazonii (IGBr15, FBBr9, GPBr39). Brazilská vláda „*zaútočila*“ (GPBr39) na Amazonský fond³⁷, což vedlo k zablokování finančních darů z Norska a Německa (např. Bloomberg 2019, Boffey 2019). Tyto prostředky měly být použity v boji proti odlesňování a požárům v Amazonii. Zároveň došlo k oslabení Agentury na ochranu životního prostředí (IBAMA) (GPBr39, GPBr40), což snížilo množství kontrol v Amazonii, které dohlíží na zákonnost jednání v pralese. Bolsonaro snížil rozpočet agentury o 25 % (Spring 2019).

Oproti prvnímu období organizace mluví o tom, že požáry „*popálily image Brazílie na mezinárodním trhu*“ (cit. z GPBr34, IGBr13). To ovlivňuje ekonomiku Brazílie a může zhoršit hospodářskou krizi a nezaměstnanost, což předpokládají i sektory brazilského agrobyznysu (IGBr19, FBBr13, IGBr13, GPBr39). Mezinárodní prostředí čím dál častěji dává najevo, že nemá zájem o nákup produktů spojených s odlesňováním (GPBr34): „*stále více spotřebitelů požaduje produkty bez odlesňování a žádá velké společnosti, aby se přizpůsobily pod trestem ztráty jejich přízně*“ (GPBr23). Některé významné značky (např. Timberland, Kipling Bags, The North Face a H&M) pozastavily

³⁵ Bolsonaro řekl, že odlesňování je „*kulturní*“ a že „*požáry [v Amazonii] nikdy neskončí*“ (Lopes 2019).

³⁶ Před volbami Bolsonaro řekl, že ukončí „*průmysl pokut*“ brazilské Agentury na ochranu životního prostředí (IBAMA). Tím fakticky zaručil, že nelegální odlesňování nebude trestáno (Lopes 2019).

³⁷ Amazonský fond je vládní organizace, jejímž cílem je získávat finanční dary, které jsou poté investovány do projektů chránící amazonský deštný prales (např. prevence odlesňování) (Amazon fund b.r.).

nákup kůže, protože její produkce je spojena s odlesňováním a antienvironmentální politikou Bolsonara (GPBr26, GPBr39). Ztráta významných obchodních partnerů snižuje příjmy do státní pokladny a může přinést vážné ekonomické problémy. Podobný postoj zaujmají i velcí investoři, kteří odmítají investovat do společností, které vykupují materiály spojené s ničením pralesa (FBBr35, FBBr36). Investoři si uvědomují odlišnost spotřebitelů, pro které je tento faktor důležitým aspektem při nákupu. Organizace se těmito argumenty snaží oponovat Bolsonarovu propagovanému ekonomickému modelu rozvoje a ukázat, že jeho politika není podporována velkou částí ekonomického sektoru. Cílem je ukázat prezidentovi a jeho voličům, že jeho ekonomická agenda má ve výsledku negativní důsledky pro brazilskou ekonomiku. Argumenty mohou změnit i názor voličů, kteří svou podporu při dalších volbách mohou přesměrovat na jiného kandidáta, protože ekonomické otázky jsou důležitým faktorem při rozhodování u volebních urnách. Neaktivní postoj Bolsonarovy vlády k požárům způsobil i odpor mezinárodních lídrů v době ratifikace obchodní dohody mezi Evropskou unií a Mercosurem (GPBr39). Dohoda měla za cíl podpořit vzájemnou obchodní výměnu mezi oběma celky. Např. Francie a Irsko podmínily podpis dohody tím, že Bolsonaro musí začít řešit situaci v Amazonii. Rakousko odmítlo dohodu podepsat úplně (Oltermann 2019).

Obecně je Bolsonaro kritizován za nepřijetí konkrétních kroků v boji proti odlesňování a požárům (GPBr11, GPBr9) a nedostatečnou ochranu pralesa (IGBr15, IGBr16, FBBr50). Jeho neaktivní postoj je rámován jako „útok na Amazonii“ (GPBr17). Celkově se kritika vůči Bolsonarovi během období stupňuje a je více agresivní. Bolsonaro je označen i jako viník zhoršování klimatické krize (GPBr19) nebo jako „vrah Amazonie“ (GPBr28, GPBr29), což má v příznivcích vyvolat silný nesouhlas s prezidentem a jeho politikou. Tyto rámce jsou zesílené použitím slov „útok“ a „vrah“, čímž organizace kriminalizuje postup řešení krize prezidentem i jeho samotného. Tím se snaží „poštvat“ obecnost proti prezidentovi a získat podporu pro sebe (viz 67–68).

Aktér se vyjadřuje k Bolsonarovu vystoupení na Valném shromáždění v OSN. Toho se účastnil, aby obnovil a vylepšil image země v zahraničí. Ve svém úvodním projevu se snažil neutralizovat kritiku Brazílie motivovanou požáry a odlesňováním. Organizace kritizuje, že místo navrhnutí konkrétních akcí k vyřešení problému, vláda utratila veřejné finance na „reklamní kampaň“, ve které se snažila očistit svou pověst (GPBr26). Na zneužití veřejných prostředků organizace upozorňuje opakovaně (IGBr46, FBBr38,

GPBr28, IGBr51). Nevhodné využívání financí získaných z daní je silnou motivací pro mobilizaci příznivců, a to i takových, které téma Amazonie nezajímá. Tento rámec je svým charakterem velmi univerzální. Tato univerzalizace rámce odpovídá procesu rozšíření, protože organizace rámcem může oslovit širší publikum, jelikož problém zneužití veřejných financí se týká všech Brazilců, kteří jsou daňovými poplatníky.

Nově je v diagnostických rámcích, oproti prvnímu období, označen jako viník ministr životního prostředí Ricardo Salles. Ten se vydal na cestu po Evropě, kde se snažil prodat image Brazílie, která se stará o životní prostředí a tím posílit vztahy s evropskými zeměmi. Politika Sallese je označována jako „pyromanská“ (GPBr33, IGBr59, GPBr37, IGBr62), čímž organizace dává najevo jeho podíl viny na požárech. Salles snížil příspěvky pro nevládní organizace, které se zabývají ochranou Amazonie a bojují proti nelegálnímu odlesňování (Martins 2019) a požárům, což je dle organizace zavinilo.

Jako příčinu požárů organizace označuje stejné jevy jako v prvním období. Nejčastěji označovala odlesňování (GPBr7, GPBr8, IGBr7, GPBr9, GPBr11, IGBr14, IGBr19, IGBr20, FBBr15, GPBr15, GPBr17, IGBr28, FBBr28, GPBr21, FBBr31, IGBr36, IGBr52): „*kde je odlesňování, tam je oheň*“ (FBBr15). Upozorňuje, že odlesňování roste (GPBr18, FBBr29, GPBr29, IGBr52, FBBr46, GPBr37, GPBr38, GPBr39, GPBr40): „*v srpnu byla oblast s upozorněním na odlesňování 3x větší než v roce 2018*“ (GPBr21). Svě tvrzení podložila důkazy, že oblasti, které jsou nejvíce postižené požáry jsou ty, kde probíhá nejmasivněji odlesňování (GPBr12, IGBr16, FBBr11, IGBr21, GPBr17, FBBr27, GPBr21). Odlesňování znovu spojuje se ziskem půdy pro zemědělství (GPBr7, GPBr9, GPBr21, IGBr36, GPBr41) a s nelegální těžbou dřeva (GPBr9, GPBr21, GPBr22, GPBr25, IGBr52, GPBr41, IGBr57, IGBr67). Ta se nejčastěji soustředí na těžbu vzácných dřev jako mahagon nebo ipe³⁸.

Dále je upozorňováno, stejně jako v prvním období, na souvislosti mezi požáry a změnami klimatu (IGBr14, GPBr11, FBBr33, FBBr44, IGBr52). Organizace téma rámuje, oproti prvnímu období, podrobněji. Vztah označuje organizace za začarovaný kruh: „*čím více požárů, tím více emisí skleníkových plynů a čím více se planeta otepluje, tím vyšší je frekvence extrémních událostí, jako jsou velká sucha, která se v Amazonii opakují*“ (cit. z GPBr7, IGBr17). Požáry produkují emise skleníkových plynů (IGBr7, GPBr9, IGBr10, IGBr22, IGBr24, IGBr42, IGBr52), které narušují klima planety a ta se

³⁸ Bližší informace o problematice jsou zpracovány v analýze framingu aktéra Greenpeace Colombia.

otepluje, což má za následek např. sucho. To samotné nebylo příčinou požárů v roce 2019, ale mělo významný vliv při jejich šíření, což vymezuje sama organizace (IGBr9, GPBr12, IGBr17, IGBr52): „...požáry jsou v letošní sezóně³⁹ spojeny spíše s odlesňováním než s regionálním suchem“ (FBBr12). Amazonie absorbuje obrovské množství oxidu uhličitého a tím pomáhá při snižování emisí. Pokud se rozloha pralesa bude zmenšovat, bude se snižovat i jeho schopnost zadržovat emise a klimatická krize se bude prohlubovat: „Zničení Amazonie [požáry] vážně přispívá k prohloubení současné klimatické krize!“ (GPBr9, IGBr10). Amazonie je totiž „tepající srdce naší planety“ s velkým významem při regulaci (IGBr26, GPBr19, IGBr27, FBBr44) a udržování rovnováhy klimatu (GPBr15, IGBr41, FBBr27, FBBr30). Amazonie je tak „životně důležitá pro boj s klimatickou krizí“ (FBBr29, FBBr41). Použití těchto rámců odpovídá strategickému procesu rozšíření. Klimatická krize se týká všech lidí a je celosvětovým problémem. Upozorněním na vztah mezi klimatickou krizí a požáry se zvyšuje rezonance těchto rámců, protože důsledky požárů se tak stávají globálními. Tím organizace rozšiřuje množství cílových adresátů. Další rámeček tohoto typu je např.: „Amazonie je v plamenech a celý svět uvidí následky“ (IGBr8, IGBr10). Tento princip rozšíření (globalizace požárů) je používán organizací nejčastěji. Tyto rámce tematizují požáry jako situaci, která se týká všech lidí a jsou v diskurzu organizace nové. V dalších rozšířených rámcích organizace využívá prvku ohrožení budoucnosti, např.: „naše budoucnost je v ohrožení“ (IGBr19); „spolu s lesem se ničí i naše budoucnost a možnost života na planetě“ (IGBr13) nebo „požáry musí ustát! Žádná Amazonie, žádné klima, žádná budoucnost!“ (IGBr22). Využit je i proces zesílení, který poukazuje na důležitost Amazonie a její ochrany, např.: „Amazonie je symbolem života“ (IGBr26); „obrana lesa je obrana života“ (IGBr34, FBBr30) nebo „náš dům je v plamenech“ (IGBr55) V rámci: „Spálená vlast Brazílie“ (GPBr40, IGBr63, IGBr64) organizace rámuje Amazonii jako nedílnou součást Brazílie a jejího dědictví. Organizace se snaží mířit na vlastenectví občanů a tím získat další příznivce.

Stejně jako v prvním období nejsou požáry vnímány jako náhoda (FBBr29), ale jako důsledek lidské činnosti (IGBr9, IGBr10, IGBr21) (odlesňování, spalování fosilních paliv, těžba dřeva, chov dobytka...). Svůj argument organizace podporuje výrokiem doktorky Eriky Berenguerové z Oxfordské univerzity: „požáry v Amazonském deštinném

³⁹ Myšleno srpen–září 2019, poznámka autorky.

pralese se přirozeně nevyskytují. Na rozdíl od jiných ekosystémů, jako je Cerrado, se Amazonie nevyvíjí ohněm a oheň NENÍ součástí její dynamiky" (FBBr23). Tím organizace rámuje požáry jako něco nepřirozeného, nenormálního a nestandardního.

V prognostických rámcích organizace navrhuje především nekonkrétní řešení a omezuje se na výzvy vládě ke změně směru její politiky (IGBr21, FBBr19, GPBr12). Především vybízí k ochraně Amazonie (IGBr12, GPBr12, GPBr14, GPBr15, IGBr23, FBBr16, FBBr25, IGBr42) a zavedení účinných politik (FBBr37). Jakou podobu by ochrana měla mít a co jsou účinné politiky neříká. Vláda má dle organizace povinnost „*zavřít dveře těm, kdo ničí les*“ (IGBr8, IGBr9).

Velmi konkrétní řešení je mířeno k veřejnosti, kdy organizace říká, že nakupováním masa, které je spojené s odlesňováním se Brazilci (konzumenti) stávají „*spolupachateli ekologických zločinů*“ (GPBr34). Jako řešení pak navrhuje snížení konzumace masa, což pomůže snížit tlak na půdu, odlesňování a tím pádem i požáry. V prvním období nebylo řešení navrženo. Pro jednotlivce vydává organizace návod, co mohou udělat, aby pomohli v boji s požáry (IGBr30)⁴⁰, ve kterém navádí své příznivce např. k odporu vůči vládní moci, protože tu vidí jako hlavního viníka požárů.

Při řešení problémů vede organizace k jednotě, protože ochrana Amazonie je společným cílem všech lidí, vzhledem k jejímu klíčovému významu pro život na planetě (FBBr34). Jednotný postup při řešení je efektivnější a umožní rychlejší vyřešení problému. Do řešení se mají zapojit i dodavatelské řetězce, které nebudou spojovány s odlesňováním (GPBr28). Další řešení je znovuzalesňování oblastí postižených požáry (GPBr25), což však neřeší aktuální požáry, ale jejich budoucí následky.

Ve svých příspěvcích vyzývá své příznivce k mobilizaci na svých akcích, ale především k podepsání petice⁴¹, čímž se snaží získat jejich přímou podporu a zapojit své sympatizanty do řešení krize (např.: IGBr7, IGBr10, IGbr14, IGBr22, IGBr24, IGBr26, IGBr27, IGBr28, FBBr29, FBBr33, IGBr42, FBBr41, IGBr52, FBBr47, FBBr50).

Oproti prvnímu období je motivačních rámců více a jsou různorodé. V motivačních rámcích se organizace snaží vzbudit pocit naléhavosti, který by měl motivovat k zapojení do akce: „*čas vypršel*“ (FBBr5) nebo „*nastal čas*“ (IGBr15). Snaží se vyzvat své

⁴⁰ Navrhované kroky jsou: 1. šířte informace a skutečná fakta o Amazonii; 2. připojte se k petici 3. pokud jste podepsali, pošlete ji přátelům, rodině a všem, kdo se mohou do boje zapojit; 4. okupujte ulice! „*Přidejte svůj hlas k mobilizacím na obranu lesa a jeho národů*“; „5. vyžádejte od Bolsonarovy vlády účinná a naléhavá opatření k zaručení kontinuity lidské existence – protože to je podstata problému!“.

⁴¹ Bližší informace o petici viz kapitola 6.2.1

příznivce k akci a dát najevo, že pro organizaci je jejich účast klíčová, důležitá a své sympatizanty vnímá jako svou součást: „*přidejte se k nám i Vy*“ (IGBr12, FBBBr46); „*budte hlasem na obranu lesa*“ (IGBr10) nebo „*Tato odpovědnost patří nám všem!*“ (IGBr41). V jednom rámci organizace apeluje na morálku a povinnost občana, čím se zvyšuje šance na oslovení příznivců, což odpovídá strategickému procesu zesílení: „*Pamatujte, že je ústavním právem každého Brazilce projevit se a povinností bojovat proti ekologickým zločinům*“ (IGBr64). Velice často vyzývá, aby se příznivci postavili vládě: „*požádejte [vládu] o ukončení ničení Amazonie*“ (cit. z IGBr13, FBBBr52); „*požádejte vládu o přijetí opatření*“ (IGBr42) nebo „*tlačte na vládu, aby ničení zastavila*“ (FBBBr47). V neposlední řadě žádá o pomoc: „*pomozte nám tlačit na vládu*“ (IGBr16, FBBBr50) nebo „*les žádá o pomoc*“ (GPBr15).

Během období organizace nejčastěji využívá strategického rámcovacího procesu rozšíření, poté zesílení a nejméně přemostění. Při práci s rámci nebyl nalezen proces transformace rámce. Některé případy těchto procesů byly zmíněny v textu výše. Další případy využití procesů byly nalezeny v následujících situacích. Greenpeace Brasil požáry propojuje s kampaní za ochranu korálového regionu Amazonie (GPBr20, GPBr39) a zmiňuje požáry v článku, který se věnuje povolení průzkumu pro těžbu ropy na brazilském pobřeží (GPBr18). Propojením dvou zcela odlišných témat může být osloveno širší publikum, což odpovídá procesu přemostění. Organizace rozšiřuje rámec v příspěvku IGBr37 o další geografickou oblast, kde k požárům dochází – Cerrado. Tím se zvyšuje rezonance rámce, protože se tak téma může týkat většího množství lidí. Do kampaně je zapojena zpěvačka Billie Eilish a herec Woody Harrelson (IGBr55) nebo brazilské celebrity (IGBr41). To je procesem rozšíření, protože slavné osobnosti přitahují pozornost a problematika tak osloví více lidí.

6.1.1.3 Třetí období (1.11.–31.12.2019): J. Bolsonaro může za všechno

Greenpeace Brasil ve třetím období plynule navázala na svůj diskurz z druhého období. Množství ohnisek požárů během třetího oproti druhému období klesá. V listopadu požáry dosáhly nejvyšší úrovně od roku 2015. V prosinci bylo množství požárů druhé nejnižší od roku 2002 (INPE b.r.). Situace se tak celkově zklidnila. V této době také upadá zájem místních médií (např. Folha de S. Paulo, O Globo, Valor, Agência Brasil, Jornal de Brasília). Četnost příspěvků o požárech se snížila (přibližně ¼ ze všech

příspěvků) a do popředí se dostala jiná témata např. problematika pesticidů, klimatická krize, násilí vůči domorodému obyvatelstvu a únik ropy na brazilském pobřeží.

V diagnostických rámcích organizace rámuje stejnou nespravedlnost jako v prvním a druhém období – ohrožení domorodých obyvatel (FBBr66). Dále mluví o negativních dopadech požárů na brazilskou ekonomiku (GPBr45, GPBr50). Dalším problémem je ohrožení fauny a flory (IGBr72, FBBr53). Oproti druhému období jsou nově rámovány dvě nespravedlnosti. První nespravedlností je postup požárů a odlesňování do chráněných území (GPBr45, FBBr56) a indigenních území (GPBr44, IGBr69). Druhou je násilí, které je páchané těžaři na obyvatelích, kteří se snaží chránit svou půdu (před požáry) (GPBr44).

Jako viník je stejně jako ve druhém období označen Jair Bolsonaro a ministr životního prostředí R.Salles. Kritizována je Bolsonarova antiekologická politika, která omezila inspekce, sabotovala kontrolní orgány a podporovala lesní kriminalitu (GPBr44, IGBr69, GPBr45, GPBr53). Znovu je upozorněno, že pachatelé nejsou trestáni a někteří byli i zproštěni viny. Kritizována je i snaha Bolsonaro otevřít chráněná a indigenní území pro rozvoj těžby a infrastruktury stejně jako v prvním a druhém období. Bolsonaro je kritizován, že se staví proti právům domorodých obyvatel a „*prolévá se krev*“ (GPBr45). Na začátku listopadu byl zavražděn Paulo Paulino Guajajara, který se živil jako strážce lesa. Jeho smrt mají na svědomí těžaři dřeva, ale ti jsou Bolsonarem podporováni, a tak nebylo zahájeno stíhání za smrt Paula (GPBr45). Organizace tímto osočuje stát z přehlížení, podpory kriminální činnosti a nepřímou obviňuje Bolsonarovu politiku jako pachatele trestného činu. Bolsonaro je stejně jako ve druhém období kriminalizován, což odpovídá procesu zesílení (viz st. 67–68). Vláda je kritizována za svou nečinnost, ignorování (FBBr61), zpochybňování oficiálních údajů o míře odlesňování, nedbalost a nezodpovědnost vůči požárům (GPBr45, FBBr62, IGBr72). Ministr životního prostředí Salles, je označen „*padouchem summitu*“ (GPBr51). Salles byl reprezentovat Brazílii na summitu COP25, kde žádal o finanční prostředky na omezení odlesňování. Organizace však upozorňuje, že to byla jeho vláda, jejíž činnost zablokovala zdroje Amazonského fondu, které mohly být použity na boj s požáry. Brazílie finance má, ale nejsou adekvátně využity (GPBr51). Nově jsou jako viníci požárů označeni tzv. „*grilleiros*“, hledači půdy, kteří hledají další oblasti, které by měly být odlesněny. Následně je les v oblasti zničen a jsou pořádány dny ohně (9. až 11. srpen 2019, viz st. 63) (GPBr44).

Stejně jako v prvním a druhém období je jako příčina požárů označeno nelegální odlesňování lesa (GPBr50, IGBr70) za účelem zisku půdy pro zemědělství (GPBr43, GPBr44, GPBr46, GPBr48, GPBr50, FBBr60, IGBr71, GPBr53) nebo z důvodu nelegální těžby dřeva (GPBr44). Nově organizace označuje jako důvod pro odlesňování zlatou horečku (těžbu zlata), při které se proniká do chráněných oblastí (GPBr44). Požáry dává do souvislosti s klimatickou změnou (IGBr74) stejně jako v předchozích obdobích.

Organizace upozorňuje, že „požáry v Amazonii varovaly svět“ (GPBr53). Rámec je rozšířený, protože upozorňuje na globální dopady požárů, čímž je osloveno širší obecnost. Amazonie je také důležitá pro životní rovnováhu planety (FBBr59) především v její schopnosti snižovat emise skleníkových plynů a pomoci odvracet klimatickou krizi. Oba rámce byly využity i ve druhém období. Jsou využity i další rozšířené rámce, ale oproti předchozímu období jich není takové množství. Podobně jako ve druhém období organizace upozorňuje na důležitost pralesa pro budoucnost lidstva, čímž se téma požárů stává univerzálním a oslovuje více příznivců: „v zájmu klimatu a budoucnosti celého lidstva“ (GPBr43) a „ochrana lesa je ochranou budoucnosti“ (IGBr69, FBBr56). Požáry jsou také rámovány jako ekologická katastrofa (GPBr49, IGBr70, GPBr50, GPBr52) a „skutečná tragédie pro Brazílii a svět“ (IGBr75). Označení situace jako katastrofy a tragédie zesiluje rámec. Je vyzdvížena její důležitost a vážnost.

Navržená řešení v prognostických rámcích jsou nekonkrétní a svým charakterem stejná jako ve druhém období. Organizace znovu vyzývá vládu země k řešení situace a vyvíjí na ni nátlak (FBBr58). Zároveň poukazuje na potřebu jednoty při řešení krize (GPBr53). „Nyní je na Brazilcích, aby ubránili prales“ (GPBr45). Rámcem organizace ukazuje na selhání vlády a to, že řešení nyní mají Brazilci ve svých rukou. Co by však měli udělat, neuvádí. Jedno konkrétnější řešení pochází z příspěvků GPBr50, IGBr70, FBBr60, IGBr71. Organizace informuje o šéfkuchaři Raulu Lemosovi, který se účastnil cesty po Amazonii, aby viděl škody, které napáchaly požáry. Jeho svědectví komentuje slovy: „je to mnohem vážnější, než jsem si představoval“ (FBBr60, IGBr71), což jen znovu ukazuje na snahu aktéra poukázat na vážnost situace. Lemos se poté zavazuje ke snížení konzumace masa, protože odlesněná půda je využívána pro chov dobytka a Greenpeace vyzývájí příznivce k následování šéfkuchaře. Zapojení slavné osobnosti je procesem rozšíření. Celebrita může přitáhnout pozornost a oslovit nové příznivce.

Pro motivaci svých příznivců organizace používá rámce, ve kterých žádá o pomoc nebo se snaží vyvolat pocit naléhavosti: „pomozte nám chránit Amazonii“ (FBBr59); „potřebujeme vaši pomoc, abychom situaci změnili“ (FBBr59) a „je čas zastavit ničení a podniknout kroky na ochranu lesů“ (FBBr57). Další rámec vyzýval k účasti: „připoj se k nám“ (FBBr61). Celkově bylo motivačních rámců méně než ve druhém období, ale více než v prvním. Organizace upustila od propagace své petice. Své příznivce vyzývala k finančnímu daru (FBBr57, FBBr58, FBBr59, FBBr61), jako ve druhém období.

Kromě výše zmíněných případů využití strategických rámcových procesů byly nalezeny i další. Téma požárů v Amazonii bylo rozšířeno o požáry v Indonésii, které ve třetím období probíhaly (GPBr43, IGBr74). Rámec byl rozšířen o novou geografickou oblast, kde se požáry dějí, což posílilo aktuálnost tématu a přitáhlo pozornost. Organizace zveřejňuje příspěvek týkající se ropné skvrny na pobřeží Brazílie (IGBr74). V příspěvku byly použity rámce o požárech, čímž organizace přešla tyto rámce jako součást jiné kampaně, což odpovídá procesu přemostění. Organizace se přemostěním snažila přeměřovat pozornost příznivců od požárů k novému tématu a tím získat jejich podporu.

6.1.1.4 Výsledky a shrnutí diachronní komparace framingu – Greenpeace Brasil

Ve srovnání s prvním obdobím se organizace ve druhém období diagnózám nespravedlností, označení viníků a rámování příčin požárů, věnuje častěji a do větších podrobností. V diskurzu organizace se ve druhém období (oproti prvnímu) objevily nové nespravedlnosti (např. negativní dopady kouře na lidské zdraví) a noví viníci (R. Salles). Organizace stejně jako v prvním období navrhuje v prognostických rámcích především nekonkrétní řešení, ale nově se objevují i určitá řešení (např. změna stravování jednotlivců). Motivačních rámců je v kontrastu prvního období více a jsou různorodější. Během druhého období bylo detekováno několik případů využití strategických rámcových procesů, nejčastěji rozšíření, poté zesílení a nejméně přemostění. Využití těchto procesů a identifikace úplně nových rámců prokazuje, že ve druhém období došlo ke změnám v rámování požárů. Ve třetím období organizace navazuje na svůj diskurz ze druhého období, tématu se ale nevěnuje tak často, a kromě označení nového viníka nedochází ke změnám v rámování. I ve třetím období byly nalezeny případy využití strategických procesů, ale v porovnání s druhým obdobím četnost jejich použití byla nižší. Oproti prvnímu období se organizace ve třetím období věnuje v té době aktuálně

probíhajícími požáry a téma rámuje častěji. Charakterem se rámce z třetího období více podobají těm z druhého období než z prvního období.

V prvním období nejsou požáry medializovány, i přesto, že byl v březnu zaznamenán výrazný nárůst. Organizace se požáry stejně jako média nezabývá. Ve druhém období sama organizace jako počátek požárů označuje dny 10. a 11. srpna, ale požáry se zabývá až od 20. srpna, stejně jako média a tématu se věnuje v tomto období nejvíce. Ve třetím období zájem médií upadá a stejně tak i zájem organizace, při porovnání s druhým obdobím. U Greenpeace Brasil je závěrem, že došlo k nejvýraznějším změnám rámování ve druhém období, kdy požáry dosahovaly nejvyšší intenzity a jsou medializovány

6.1.2 World Wildlife Fund Perú (WWF Perú): proměna rámování požárů

6.1.2.1 První období (1.1.–19.8.2019): řešením je snížení konzumace masa

Z celkového množství příspěvků, které v prvním období WWF Perú sdílela, se pouze dva týkaly požárů v Amazonii. Při porovnání četnosti příspěvků se téma požáry jeví jako velmi okrajové (2 příspěvky z více než 100), což souvisí s nízkým počtem požárů, které v tomto období probíhalo. Nejvíce požárů v prvním období bylo zaznamenáno v červnu 2019, ale ani tento nárůst nemotivoval organizaci k zájmu o téma (INPE b.r.). O požáry se v tomto období nezajímala ani místní média (Expreso, El Comercio, Diario Correo, El Peruano, La República, Perú21). Organizace dávala přednost jiným tématům jako udržitelný rybolov, obecná ochrana Amazonie, znečištění oceánů a moří plasty, znečištění mikroplasty a propagaci akce *La Hora de Planeta*⁴². Z příspěvků je také patrné, že rámované požáry v daném období neprobíhají, ale záběry ukazují požáry v minulosti a jsou prezentovány jako běžná věc. První příspěvek z 21. května 2019 je ve formě videa a ukazuje *behind the scenes* záběry z natáčení dokumentu *Our Planet* pro streamovací službu Netflix, na které se WWF podílela. Organizace informuje o cestě filmařského týmu *Our Planet*, který byl „svědkem drastického dopadu, který máme na planetu a divokou přírodu, která na ní závisí. Od zuřících lesních požárů a rychle ustupujících ledovců až po oceány plné plastů...“ (FBPe1). Požáry jsou rámovány jako jeden z důkazů vlivu lidské činnosti na planetu. Jinými slovy je příčinou požárů lidská aktivita, což organizace potvrzuje i v druhém příspěvku, který se týká produkce emisí skleníkových

⁴² Hora de la Planeta (Hodina Země) je celosvětová akce pořádaná WWF. První událost se konala v roce 2007 v Sydney. Jejím principem je, že se na hodinu po celém světě zhasne osvětlení významných památek v zemi. Tím má být upozorněno na problematiku změn klimatu (Hodina Země b.r.).

plynů potravinářským průmyslem. Aktér diagnostikuje jako příčinu požárů zisk zemědělské půdy, kvůli kterému jsou vypalovány lesy (odlesňování). Při tom dochází k produkci skleníkových plynů. Řešením situace je snížení konzumace masa a jeho nahrazení rostlinnou stravou, protože získaná půda se využívá pro chov dobytka (IGPe1).

6.1.2.2 Druhé období (20.9.–31.10.2019): hlavní nespravedlností je ohrožení zvířat

Dne 22. srpna organizace poprvé informuje o masivních požárech, které v Amazonii propukly. Organizace se na problém zaměřuje a od dříve propagovaných témat a problémů na chvíli upouští, ale později během období (září) se k nim vrací (např. klimatická krize, ochrana moře a živočichů, šetření s vodou).

V Peru je během srpna evidováno 5189 ohnisek požárů, což je nejvíce během celého roku 2019. V září se množství ohnisek mírně snížilo a v rámci celé statistiky se drželo průměru. V říjnu 2019 bylo množství požárů třetí nejmenší od roku 2012 (INPE b.r.). Požáry tak kromě srpna nevybočují ze standardu. Na počátku druhého období dochází v Peru k medializaci amazonských požárů a zprávy se objevují na hlavních peruánských zpravodajských webech. Zprávy přináší deník *Expreso*, *El Comercio*, *Diario Correo*, *El Peruano* a např. deník *La República* o požárech vydává od 21.8. až desítky zpráv denně. Z příspěvků organizace je patrné, že se nezabývá požáry probíhajícími na území Peru, ale na území celé Amazonie, především pak v Brazílii a Bolívii. Stejný trend lze vidět i v médiích, které převážně informují o požárech probíhající za hranicemi Peru. V Peru se organizace i média více věnují požárům v jiných oblastech než v Amazonii, např. v Cuscu. Organizace za krátkou dobu v relativně malém množství příspěvků vytvořila nejvíce diagnostických a prognostických rámců, které tvořily přibližně 3/4 všech rámců. Motivačních rámců bylo méně, přibližně 1/4.

V diagnostických rámcích se organizace soustředí na diagnostiku nespravedlností, které požáry způsobily. Rámovány jsou 4 typy nespravedlností – přírodní, existenciální, ekonomické a zdravotní. To je v diskurzu organizace novinkou, protože takové rámce nebyly v prvním období identifikovány. Dále rámuje příčinu požárů – odlesňování a neoznačuje žádné konkrétní viníky.

První nespravedlností (přírodní) je ničení biotopu pralesa a jeho biodiverzity požáry, čímž dochází k ohrožení fauny a flóry (WWFPe1). Protože je amazonský deštný prales největším biotopem svého druhu na světě a je domovem mnoha druhů, které jsou endemické nebo kriticky ohrožené, hrozí, že požáry mohou rizika, kterým tyto druhy čelí,

ještě zesílit. Význam tohoto rámce byl zopakován i v dalších příspěvcích (IGPe2, IGPe3, WWFPe2, FBPe3). Organizace také zdůrazňuje, že požáry ohrožují chráněná území, ve kterých ohrožené druhy žijí. Zároveň upozorňuje, že požáry ohrožují i druhy, které nepodléhají žádné zákonné ochraně (např. vačice černoramenná) (WWFPe2). Organizace upozorňuje, že je potřeba poskytnout případnou pomoc všem druhům postiženým požáry a nejen těm, které jsou v tuto chvíli klasifikovány jako ohrožené. Může se totiž stát, že i dosud nechráněné druhy se v důsledku požárů stanou ohroženými. Cílem organizace je této situaci předejít a zamezit jí. Rámec byl zesílen. Požáry jsou rámovány jako existenciální problém, čímž se posiluje rezonance rámce, protože je situace prezentována jako velice vážná s fatálními důsledky: „*pro některé druhy jsou hlavním ohrožením jejich existence*“ (WWFPe2) a „*ohrožují existenci pralesa, včetně jeho obyvatel, tisíců zvířat a rostlin*“ (WWFPe1).

Ohrožení obyvatel je další rámovanou nespravedlností (existenciální a ekonomickou), kterou požáry způsobují (FBPe2). Jejich postup do osídlených oblastí Amazonie ohrožuje životy a také živobytí obyvatel. Domorodí obyvatelé žijí v souladu s přírodou a amazonský prales je pro ně zdrojem potravy, léků a materiálů. Mnoho obyvatel využívá zdroje pralesa k obživě a zisku finančních prostředků. Obživa rybařením čelí největšímu riziku, protože požáry ohrožují vodní ekosystémy pralesa. Vyprodukovaný popel znečišťuje místní řeky a potoky, na kterých jsou závislí vodní živočichové a rostliny. Znečištění pak ohrožuje rozmanitost ryb, které jsou loveny pro zisk příjmů a jako potrava místních (WWFPe2, WWFPe3). Organizace se v rámci soustředí na existenciální, sociální a ekonomické ohrožení domorodého obyvatelstva a nezabývá se např. ohrožením jejich kultury, která je úzce spjata s pralesem.

Organizace požáry rámuje jako ohrožení veřejného zdraví (zdravotní nespravedlnost). Organizace poukazuje na fakt, že kouř z požárů zhoršuje kvalitu vzduchu v oblastech v blízkosti požárů, ale i v těch vzdálených, např. v Peru v regionu Madre de Dios byla naměřena zvýšená koncentrace oxidu uhličitého (WWFPe1).

Diagnostické rámce upozorňují na souvislost požárů s klimatickou krizí. Požáry zhoršují klimatickou krizi, protože se kvůli spalování organické hmoty do ovzduší uvolňují emise uhlíku (WWFPe1, WWFPe2, FBPe3) a tím ji zhoršují. Zhoršení krize pak vede k dalším požárům (více viz st. 71). Klimatická krize je pojímána jako příčina požárů. Emise uhlíku, nejčastěji oxid uhličitý, jsou spojovány s globálním oteplováním. V tomto

rámci je patrné využití rozšíření rámce, protože klimatická krize je globálním tématem, které se týká všech. Využitím takového univerzálního tématu může organizace oslovit širší publikum.

WWF Perú označuje druhou příčinu požárů. Tou je odlesňování v důsledku expanze zemědělské činnosti a zdůrazňuje, že důvodem požárů není sucho (WWFPe1). Expanze zemědělské půdy prostřednictvím odlesňování byla jako příčina požárů označena už v prvním období a organizace na svou rétoriku navazuje. Odlesňování je důsledkem lidské činnosti. Rámec je znovu opakován v prohlášení WWFPe2. Novinkou je vymezení, co není příčinou požárů – sucho. Deník La República ale naopak zmiňuje, že tisková agentura⁴³ sucho a horko jako možnou příčinu požárů označila (La República 2019). Organizace pro své tvrzení jako důkaz uvádí nárůst odlesňování (a také požárů) v posledním roce (WWFPe1). Zpravodajský web se naopak snaží zůstat objektivní a v danou dobu (21. srpna), kdy ještě nebyly přesné příčiny požárů objasněny, se uchýlil k neutrální rétorice s odkazem na tiskovou kancelář.

V prognostických rámcích organizace navrhuje neurčitá řešení. Oproti předchozímu období je rámců více avšak paradoxně je navržených konkrétních řešení méně. Návrh na řešení situace snížením konzumace masa se v tomto období neopakuje. Organizace zodpovědnost za řešení situace dává vládám a politikům, kteří drží při sobě a tato krize nesmí zůstat z jejich strany bez povšimnutí a odpovědi (FBPe2, WWFPe1). Dále je vyzývá k zastavení probíhající katastrofy a podniknutí kroků, které povedou k omezení odlesňování Amazonie (IGPe2, WWFPe2). Organizace však nenavrhuje, jaké kroky by to měly být. Přijetí zákonů, které těžbu v některých oblastech zakazují? Nebo přijetí kvót pro odlesňování? Ze zveřejněných textů to není patrné. Organizace se snaží vytvořit nátlak na vlády a požaduje, aby světoví vůdci „*vyhlásili planetární stav nouze a přijali New Deal for Nature and People*⁴⁴ do roku 2020 s cílem řešit klimatickou krizi, chránit přírodu, která nám zůstala a učinit naše systémy spotřeby a výroby udržitelnějšími. Ochrana a obnova lesů musí být jádrem této dohody“ (citováno z WWFPe2; FBPe2). Z prohlášení není patrné, jakým způsobem by měla být příroda chráněna, jak by měly být systémy spotřeby a výroby učiněny udržitelnějšími ani jak by měla být řešena klimatická

⁴³ Ve zprávě deník neuvádí, o jakou tiskovou agenturu se přesně jedná.

⁴⁴ Dohoda má být celosvětovým závazkem. Jedná se o návrh nových sjednocených cílů a postupů ke zvrácení ztráty přírody a ochrany budoucnosti lidstva (WWFPe4). Dohoda by měla být přijata na Konferenci OSN o změně klimatu 2019 v Madridu. Pozn. autorky.

krize. Rámec je velmi nekonkrétní a v textu působí jako obecný závěr a ukončení prohlášení. Nicméně dává najevo, že organizace považuje za důležité, aby političtí představitelé postupovali koordinovaně, jednotně a zavázali se ke společným cílům prostřednictvím nadnárodní dohody. Organizace opakovaně apeluje na jednotu, což je v případě krizí důležitý faktor, který vede k efektivnějšímu postupu jejich řešení.

Hlavním řešením situace by měla být prevence vzniku a zmírnění požárů. V rámci prevence je důležité se zaměřit na „*školení v oblastech požárního managementu, zvyšovat povědomí mezi farmáři, kteří každoročně vypalují travní porosty; vytvořit lepší a účinnější kontrolní techniky a vytvořit účinné ekologické sankce*“ (WWFPe1). V tomto rámci jsou kromě navržených řešení také označeni viníci požárů – farmáři. Prevence by se měla zaměřit i na boj proti příčinám odlesňování a podporu následného znovuzalesňování s cílem obnovení lesa a prevence ztráty rostlinného pokryvu (WWFPe1). Tato řešení již působí konkrétněji, ale i přesto nepřinášejí žádné jednoznačné kroky, které je třeba podniknout. Jakým způsobem by mělo být zaručeno, aby byly kontrolní techniky lepší a účinnější? Jak mají vypadat účinné sankce? Organizace na tyto otázky nedává odpověď. V příspěvku IGPe3 se objevují konkrétnější kroky, které mohou jednotlivci učinit pro pomoc: „*Jedněte nyní: 1. podepište petici, 2. sdílejte zprávu, 3. informujte se, 4. změňte své návyky, 5. přispějte!*“ (IGPe3). Organizace neříká, jak mají jedinci své návyky změnit.

V prohlášení WWFPe2 organizace cituje slova Mauricia Voivodice, výkonného ředitele WWF Brasil: „*Vláda a společnost musí dát jasný signál, že Brazílie již neakceptuje ničení svého hlavního biologického dědictví. Musí zaručit, že chráněné oblasti a původní země budou účinně chráněny před nelegálními okupacemi a činnostmi. Podnikový sektor hraje důležitou roli při monitorování svých dodavatelských řetězců, aby zajistil nákup produktů, které nezpůsobí odlesňování*“ (WWFPe2). Přímou citací tohoto prohlášení organizace přejímá obsažené rámce od WWF Brasil. Ty jsou prognostické a jsou znovu velmi obecného charakteru bez konkrétních řešení. Nicméně jejich přijetí ukazuje jednotu WWF jako celku a soudržnost jednotlivých sesterských organizací, což je při prosazování cílů a požadavků výhodou. V případě, že stejný nárok vysloví větší množství organizací, je více pravděpodobné, že by mohl být prosazen.

Motivačních rámců bylo v porovnání s diagnostickými a prognostickými nejméně, avšak oproti prvnímu období jich organizace vytvořila více. V rámci „*všichni se můžeme*

připojit k této výzvě a využít sílu našich rozhodnutí k vytvoření skutečných transformací“ (IGPe2) jsou příznivci nabádání k zapojení se do výzev vlád, aby začaly situaci řešit. K podpoření mobilizace je využit rámec „*jednejte nyní*“ (IGPe3), který vytváří pocit důležitosti a naléhavosti. Tutu strategii využívá WWF Perú i při motivaci příznivců k zapojení do akce hnutí Fridays for Future⁴⁵, kdy upozorňuje, že požáry přetrvávají a jedná se o „*stav nouze*“, ve kterém je potřeba „*jednat už dnes*“ (FBPe4). Označení situace jako stavu nouze odpovídá procesu zesílení, protože je zesílena rezonance rámce tím, že je apelováno na naléhavost situace. Příspěvek je zakončen motivačním rámcem ve formě otázky: „*Připojte svůj hlas k boji proti změně klimatu?*“ (FBPe4).

Ve svých vyjádřeních organizace několikrát přímo cituje rámce z prohlášení sesterské organizace WWF Brasil a tím je přejímá za své, např.: „*plameny zesilují rizika, jimž čelí 265 ohrožených druhů z brazilské Amazonie*“ (WWFPe2). Přijetí rámců sesterské organizace je oproti prvnímu období novinkou. Dále se objevuje proces zesílení rámce, kdy organizace tvrdí, že: „*pokud přijdeme o prales, přijdeme o všechno*“ (IGPe2) a „*požáry by mohly být příčinou kolapsu ekosystému pralesa*“ (IGPe4). V obou případech organizace požáry rámuje jako něco fatálního, což zvyšuje důležitost, vážnost a naléhavost tématu a tím mohou být získáni noví sympatizanti. Takto zesílené rámce v přechodném období organizace nevyužívala a jsou v jejím diskurzu nové. U prvního zmíněného rámce (IGPe2) je patrný i proces rozšíření, protože organizace jím upozorňuje, že se problém týká všech, čímž může oslovit širší obecnost. V článku WWFPe3, který se zabývá ochranou říčního delfína jsou požáry zmíněny jako příčina ohrožení vodních ekosystémů (WWFPe3). To odpovídá strategickému procesu přemostění, kdy jsou propojeny dva zcela odlišné problémy za účelem zisku pozornosti podporovatelů. V tomto případě se aktuální téma požárů spojilo s problematikou ochrany říčního delfína, kterému se organizace věnuje dlouhodobě. Tím může organizace získat podporu svých nových příznivců (které oslovila problematika požárů) pro další téma.

⁴⁵ Fridays for Future je mezinárodní hnutí za klima, jehož zakladatelkou je Greta Thunberg ze Švédska. Hnutí pořádá tzv. „climate strikes“ (klimatické stávky) a požaduje naléhavá opatření v souvislosti s klimatickou krizí. Stávky se obvykle konají ve školní den (nejčastěji v pátek) před budovami významných státními institucemi (parlament, vláda, radnice). Hnutí získalo na popularitě díky sociálním sítím a hashtagu #FridaysforFuture a postupně se k němu připojili lidé z dalších zemí světa (Fridays for Future b.r.)

V tomto období (12.9.2019) WWF Perú sdílí příspěvek o probíhající požárech savan v oblasti Cerrado⁴⁶ v Brazílii. Tento příspěvek není zařazen do datasetu, protože se netýká požárů Amazonie, avšak ukazuje, že požáry se netýkaly jen pralesa, ale i jiných oblastí. Sdílení těchto příspěvků poukazuje na to, že organizace považuje téma požárů za důležité a chce poukázat, že neprobíhají (ty požáry) jen v jedné oblasti. Vyzdvihuje i rozsáhlý dopad požárů: „*Požáry nejsou místní, ale týkají se celého regionu a planety*“ (IGPe2), což je procesem rozšíření. Organizace dává najevo, že téma se týká všech a je globální, což může oslovit nové sympatizanty.

6.1.2.3 Třetí období (1.11.–31.12.2019): ukončení odlesňování je řešením požárů

Ve třetím období organizace od problematiky požárů v oblasti Amazonie upouští a soustředí se na témata znečištění planety plasty, udržitelného rybolovu a propagaci dokumentární série *Our Planet*. Stejně tak i peruánská média od požárů upouští (Perú21, La República, Expreso, El Comercio, Diario Correo, El Peruano). Organizace i média tak reagují na snížení množství požárů, kterých v Peru v listopadu a prosinci 2019 bylo podprůměrné množství (INPE b.r.).

Organizace ve většině rámců navazuje na svou rétoriku z předchozího období. Nalezeny byly diagnostické a prognostické rámce. Motivační rámce nebyly identifikovány. Oproti druhému období organizace využívá pouze strategického rámcového procesu rozšíření. Dataset tohoto období obsahuje tři příspěvky, ve kterých je téma požárů okrajové.

V diagnostických rámcích se opakuje rámování průniku odlesňování (a požárů) do chráněných oblastí, což je vnímáno jako způsobená nespravedlnost: „*Dopad nekontrolovaného odlesňování pocítujeme v chráněných oblastech, původních zemích a tradičních komunitních územích i celosvětově prostřednictvím nedávných lesních požárů*“ (WWFPe5), což je oproti druhému období novou nespravedlností. Jako příčina požárů je označeno odlesňování. Lesní požáry jsou v diagnostických rámcích spojeny s lidskou činností, přesněji jako důkaz o nebezpečně nevyváženém vztahu mezi lidmi a planetou (WWFPe4). Na tuto problematiku organizace upozorňovala v prvním i druhém období. Stejně jako ve druhém období jsou požáry dávány do souvislosti s klimatickou krizí (FBPe5). Z rámce je patrný proces rozšíření rámce (více viz st. 80).

⁴⁶ Cerrado je oblast tropických savan a lesů a je velmi unikátním ekosystémem. Nachází se na pomezí mezi Amazonií a Atlantickým lesem v Brazílii a poskytuje domov mnoha vzácným druhům.

V prognostických rámcích je jako řešení požárů navrženo ukončení odlesňování: „*WWF vyzývá k ukončení nelegálního odlesňování v brazilské Amazonii*“ (WWFPe5). Druhé řešení bylo navrženo před konferencí COP25 – přijmou na konferenci správná rozhodnutí (FBPe5). Jedná se o velice obecný návrh, který působí spíše jako průpovídka než jako konkrétní řešení problému.

Ve třetím období WWF Perú sdílela 3 další příspěvky, které se týkaly požárů, avšak nejednalo se o požáry v Amazonii. Znovu se vyjadřuje k probíhajícím požárům v Cerradu (WWF Perú 2019a) a k ničení mokřadů v Pantanalu⁴⁷ (WWF Perú 2019b), kde jsou součástí příspěvku záběry na hořící oblast. V posledním příspěvku vyjadřuje podporu při probíhajících požárech v Austrálii (WWF Perú 2019c). To je procesem rozšíření, protože organizace téma požárů v Amazonii rozšiřuje o další geografické oblasti, čímž může oslovit další stoupence, pro které jsou tyto nové oblasti zajímavější než Amazonie.

6.1.2.4 Výsledky a shrnutí diachronní komparace framingu – WWF Perú

V prvním období byly v příspěvcích identifikované a analyzované pouze 3 rámce, ve druhém období pak více než 50 rámců., ve třetím období 5 rámců. Z porovnání vyplývá, že z pohledu rozsahu, se organizace věnovala požárům nejvíce ve druhé období. V tomto období dosahují požáry v Peru vrcholu (v srpnu) a dochází k jejich medializaci. I přesto, že od září množství požárů v zemi snižuje, organizace i média se mu nadále věnují. To je způsobeno tím, že se jak média, tak i WWF Perú věnují požárům, které probíhaly mimo Peru, konkrétně v Brazílii a Bolívii. V těchto zemích byly požáry intenzivnější.

Oproti prvnímu období se organizace ve druhém období zabývala aktuálně probíhajícími požáry, rámovala způsobené nespravedlnosti a příčiny problému, navrhovala nová (ale nekonkrétní) řešení, využívala strategických rámovacích procesů (rozšíření, zesílení a přemostění), což ukazuje, že rámce organizace prošly změnou. Ve třetím období na svůj diskurz navázala a ve srovnání s druhým obdobím nedošlo k dalším inovacím. Naopak organizace téma částečně opouští, nebyly identifikovány motivační rámce a nejsou tak často využívány strategické rámovací procesy. V prvním a třetím období je označena stejná příčina požárů. Ve třetím období byly identifikovány strategické rámovací procesy, což poukazuje na inovaci rámců. Ve srovnání s prvním

⁴⁷ Pantanal je rozsáhlá oblast močálů v jihozápadní části Brazílie. V oblasti žijí vzácné druhy zvířat.

obdobím se ve třetím období organizace věnovala v tu chvíli aktuálně probíhajícím požárům a tématu se věnovala podrobněji.

Závěrem diachronní komparace je, že k největším změnám v rámování požárů aktérem WWF Perú došlo v druhém období, kdy požáry dosahovaly největší intenzity a byly medializovány.

6.1.3 World Wildlife Fund Bolivia (WWF Bolivia): způsobené nespravedlnosti

6.1.3.1 První období (1.1.–19.8.2019): příčinou požárů je odlesňování

V průběhu prvního období bylo množství požárů mírně nadprůměrné, ale v některých měsících bylo požárů v porovnání s předchozími roky i méně (např. v červnu nebo v červenci). Výrazné navýšení proběhlo až v srpnu (INPE b.r.). Tato situace nebyla medializována místními médii. Média o požárech informují nárazově nebo vůbec a silná medializace začíná až 19. srpna (Bolpress, La Razón, El Diario, Los Tiempos, El Deber), tedy na přelomu prvního a druhého období. V prvním období organizace sdílela pouze jeden příspěvek na Instagramu, který se týkal požárů. Organizace se více zaměřovala na přípravu a propagaci akce Hora de la Planeta. Dále se věnovala přednostněji jiným tématům jako mikroplasty v potravě, ochrana říčního delfína a dalších živočichů a sdílela ukázky z dokumentu Our Planet, na kterém WWF spolupracovala s Netflixem.

Jediný zveřejněný příspěvek se týká produkce emisí skleníkových plynů potravinářským průmyslem a požáry jsou v ilustračních záběrech. Obsažené rámce jsou diagnostické a prognostické, nebyl nalezen žádný motivační rámec. V diagnostickém organizace označuje příčinu požárů – odlesňování, které probíhá za účelem zisku zemědělské půdy pro chov dobytka. Při tom dochází k uvolňování skleníkových plynů. Požáry jsou výsledkem lidské činnosti. V prognostickém rámci organizace navrhuje jako řešení situace snížení konzumace masa a jeho nahrazení rostlinnou stravou, získanou z co nejudržitelnějších zdrojů: „*můžeme si vybrat klimaticky šetrnou stravu*“ (IGBo1). Taková změna by mohla pomoci obnovit lesy a zvrátit změny klimatu. V případě, že klesne poptávka po masu, je pravděpodobné, že bude omezeno i odlesňování a tím i požáry. Organizace navrhuje velmi konkrétní řešení, které je v rukou jednotlivců a pokud se do jeho realizace zapojí velké množství lidí, bude to mít velmi pozitivní dopad.

6.1.3.2 Druhé období (20.8.–31.10.2019): ohrožení biodiverzity jako nejzávažnější nespravedlnost požárů

V srpnu a v září bylo v Bolívii zaznamenáno nejvíce požárů od roku 2010. V září bylo požárů více než v srpnu. Od října se množství požárů snižovalo a bylo průměrné (INPE b.r.). Od 20. srpna 2019 docházelo k medializaci problému místními médii (např.: Bolpress, La Razón, El Diario, Los Tiempos, El Deber), především proto, že požáry začaly pronikat do obydlených oblastí. Organizace byla ve druhém období velmi aktivní a angažovaná do problematiky.

V druhém období vzniklo nejvíce diagnostických rámců, ve kterých organizace označovala především nespravedlnosti, které požáry způsobily. Jednalo se o nespravedlnosti přírodního (ohrožení biodiverzity), existenciálního a ekonomického (ohrožení místních obyvatel) a zdravotního (ohrožení veřejného zdraví) charakteru. Ve své diagnóze organizace upozorňuje i na globální dopady požárů a ohrožení lidstva. Z celkového pohledu jsou diagnostické rámce komplexní a pokrývají problematiku z mnoha úhlů pohledu, na druhou stranu rámce neoznačují konkrétního viníka a vinu obecně dávají příčinám požárů – odlesňování a probíhající klimatické krizi. Rámování nespravedlností a globální přesah požárů je oproti prvnímu období v diskurzu organizace nové. Co zůstalo stejné je jedna z příčin požárů – odlesňování.

Nejčastěji rámovanou nespravedlností bylo negativní ovlivnění biologické rozmanitosti v Amazonii a požáry byly označeny jako příčina smrti tisíců zvířat a úhynu rostlin (WWFBo1, WWFBo2, WWFBo4, WWFBo5, IGB010, WWFBo9). Nejprve organizace tvrdila, že *„požáry amazonského pralesa zesilují rizika, jimž čelí 265 ohrožených druhů, které v pralese žijí“* (WWFBo6). Později došlo v rámci ke zpřesnění informací a byly do něj zahrnuty i požáry v jiných oblastech: *„celkem 1200 druhů je ohroženo požáry v Amazonii, Chiquitanii, Cerradu, Pantanalu a Chacu. Požáry ohrožují životní prostředí více než 43 druhů obojživelníků, 140 plazů, 788 ptáků a 242 savců“* (IGBo10). Zesilováním rámce v průběhu období se WWF Perú snažila upozornit na stále větší dopad požárů a tím posílit jeho rezonanci. Nárůst požárů (WWFBo2, WWFBo4, WWFBo5, WWFBo6) vedl k jejich šíření do chráněných oblastí a národních parků (IGBo3, IGB05, WWFBo4, IGB06, WWFBo6, IGB08, IGB09) ve kterých žijí ohrožené

druhy⁴⁸, což je další rámovaná nespravedlnost: „*Požáry v Amazonii, Chiquitanii, Cerradu, Chacu a Pantanalu již zasáhly statisíce hektarů chráněných území a lesů*“ (cit. z IGB04). Kromě toho v mnoha chráněných oblastech žijí domorodí obyvatelé a požáry ohrožují jejich životy (IGBo5).

Ohrožení obyvatelstva úzce souvisí s negativními dopady požárů na prales a jeho ekosystém a je další rámovanou nespravedlností. Organizace se soustředí především na existenciální a ekonomické ohrožení obyvatelstva. Naopak nezmiňuje např. jak je ohrožena kultura místního obyvatelstva, která je také úzce spjata s pralesem (např. náboženství). Organizace upozorňuje, že při požárech dochází ke znečištění vody popelem, což vede ke zhoršení její kvality a tím může být ohrožena místní populace ryb. Dopad na vodní ekosystémy může mít důsledky pro místní ekonomiku (WWFBo6) a může ohrozit domorodé obyvatele (IGBo12, WWFBo9). Postup plamenů narušuje živobytí malých místních výrobců závislých na místní přírodě. Mnoho místních obyvatel se živí rybolovem a kvůli znečištění řek může klesnout množství ryb, což pak může snižovat příjmy obyvatelstva a způsobovat jejich chudobu nebo sociální nerovnost. Kromě toho jsou domorodí obyvatelé na pralese závislí – je to jejich zdroj potravy a léků.

Další rámovanou nespravedlností je ohrožení veřejného zdraví (WWFBo1, WWFBo2). Hlavním veřejným zdravotním problémem je, že kouř ovlivňuje kvalitu vzduchu v oblastech blízko požárů, ale i v těch vzdálených (WWFBo1, WWFBo5), což má vliv na lidské zdraví (viz st. 66).

Jako příčinu požárů organizace označovala odlesňování (WWFBo2, WWFBo5, WWFBo9), které probíhá v důsledku expanze zemědělské činnosti (WWFBo1, WWFBo2, WWFBo9). Upozorňuje, že požáry jsou důsledkem lidské činnosti (WWFBo1, WWFBo4), kdy je při odlesňování používán oheň (WWFBo5). Požáry jsou využívány jako prostředek k vyčištění získané půdy od travních porostů a keřů. Organizace vymezuje, že přímou příčinou požárů nebylo sucho (WWFBo1). Sucho mělo roli při rozšíření požárů a ztrátě kontroly nad nimi.

Druhou příčinou požárů je klimatická krize (WWFBo6). Organizace ukazuje, že vztah mezi klimatickou krizí a požáry je vzájemný. Požáry klimatickou krizi zhoršují (WWFBo1, WWFBo9), protože je spalována organická hmota, což produkuje uhlíkové

⁴⁸ Organizace rámovala problematiku ohrožení ohrožených druhů zvířat stejně jako WWF Perú. Bližší informace o těchto rámcích jsou k nalezení v předchozí kapitole.

emise, které urychlují globální oteplování. Zhoršení klimatické krize (oteplování) se může projevit zhoršením sucha a povodní, protože požáry zničí rostlinný pokryv, který hraje důležitou roli ve zmírňování těchto projevů (WWFBo2, WWFBo4). Sucho podporuje vznik požárů nebo ztráty kontroly nad nimi. Tematizování klimatické krize a její souvislosti s požáry odpovídá procesu rozšíření, protože organizace tím dává najevo, že situace se týká všech (více viz výše).

V neposlední řadě organizace v diagnostických rámcích upozorňuje, že *„požáry v Brazílii a u nás [v Bolívii] nejsou jen lokální krizí, ale znamenají riziko pro celý region a planetu“* (IGBo2). Rámec je podpořen výroky: *„Požáry jsou globální mimořádnou událostí“* (WWFBo9) nebo *„Pokud přijdeme o největší deštný prales na planetě, prohrájeme všichni“* (IGBo2). Tím organizace upozorňuje na lokální přesah požárů a jejich globální dopad. Ten je např. viditelný i ve výše uvedených rámcích, ve kterých organizace upozorňuje na souvislost požárů a klimatické krize. Zhoršení klimatické krize se totiž týká celé planety. Z těchto důvodů jsou rámce označeny za rozšířené, protože problematika požárů je pojímána jako univerzální téma, které se týká všech. Tím může organizace oslovit širší okruh příznivců. Tyto rámce jsou v diskurzu nové. I v případě WWF Bolivia se objevují zesílené a citově zabarvené diagnostické rámce. Organizace se v rámcích snaží upozornit na důležitosti tématu, jeho naléhavost a vážnost. Cílem těchto rámců je přitáhnout pozornost a oslovit další sympatizanty. Tyto rámce organizace v prvním období nevyužívala. Příkladem jsou rámce: *„Požáry jsou ekologickou nouzí“* (WWFBo9); *„Požáry způsobují bezprecedentní ekologickou devastaci“* (IGBo4); *„Oheň zasáhl tisíce lidí a miliony druhů“* (IGBo4); *„Naše biodiverzita je v ohrožení!“* (IGBo10) nebo *„požáry vyžadují okamžitou akci“* (WWFBo9).

V prognostických rámcích obecně nejsou navržena konkrétní řešení situace. V jednom rámci organizace apeluje na změnu způsobů konzumace pro pomoc Amazonii (FBBo1), což implikuje stejné řešení, které bylo navrženo již v prvním období. Jedná se o jediné konkrétní řešení, které organizace navrhuje. Ostatní řešení jsou velmi vágní a nejasná. Svými rámci dává najevo, že tím, kdo má situaci vyřešit jsou vlády. Organizace říká, že je důležité vytvořit nátlak na světové vůdce, aby vyhlásili planetární stav nouze a přijali *New Deal For Nature and People* s cílem řešit klimatickou krizi, chránit přírodu a vytvořit udržitelnější systém spotřeby a výroby, ochrana a obnova lesů musí být jádrem dohody (WWFBo6). Samotnou podobu dohody nenavrhuje, ale svým rámcem apeluje na

jednotu, která je nutná při řešení krize. K jednotě vyzývá samostatně i politiky (WWFBo1). WWF Bolivia promlouvá k zemím regionu (Brazílii, Bolívii, Kolumbii, Peru, Ekvádoru, Venezuele, Guyaně a Surinamu), „*aby chránily Amazonii, bojovaly proti odlesňování a omezovaly faktory stojící za požáry*“ (WWFBo1) a říká, že „*veřejná politika musí jednat tak, aby ukončila rozsáhlé odlesňování v Amazonii*“ (WWFBo1, WWFBo4). Organizace potvrzuje premisu, že odlesňování je příčinou požárů a je důležité proti němu bojovat. V rámci je navrženo pouze abstraktní řešení, protože není předložen žádný postup, jak by mělo být odlesňování ukončeno či alespoň zásadně omezeno, resp. zpomaleno.

V neposlední řadě by řešení mělo být i v rukou podnikatelského sektoru, který má zajistit nákupy produktů, které nezpůsobují odlesňování (WWFBo6). Snížení poptávky po zboží, které způsobuje odlesňování (např. krmná sója, drahé dřevo), by mělo snížit odlesňování. Rámec se tak zdá o něco konkrétnější v navrhovaném řešení, ale přesto organizace neuvádí žádné další podrobnosti, jak by mělo být snížení poptávky docíleno ani alternativy, které by měly nahradit poptávané zboží. I přesto, že je odlesňování špatné a má negativní důsledky, generuje velký zisk pro soukromé subjekty a stát. Organizace nenavrhuje žádné alternativy, jak by měly být ušlé zisky nahrazeny či kompenzovány.

Organizace se vyjadřuje k setkání v Leticii a přijetí dohody⁴⁹: „*v důsledku krize v Amazonii se dnes sejdou někteří prezidenti amazonských zemí, aby vyjednali Amazonský pakt v Leticii v Kolumbii. Amazonie a její země potřebují ambiciózní Pakt!*“ (IGBo7). Pojem „ambiciózní pakt“ nerozvádí a neříká, co by mělo být v dohodě změněno.

Sama WWF Peru se zavázala k ochraně přírody a jednání prostřednictvím svých programů a projektů, aby zastavila současnou krizi ničení, kterou Amazonie a další ekoregiony, jež jsou velmi důležité pro zdraví naší planety, zažívají (WWFBo1). Opět se nejedná o konkrétní řešení, protože se nedozvídáme, jakým způsobem chce organizace přírodu chránit, ani co v rámci svých programů nebo projektů navrhuje jako řešení požárů. Vyjma situace v Amazonii se organizace vyjadřuje i k požárům v Chiquitaní, Chacu, Cerradu a Pantanal (WWFBo4) a v Paraguayi (WWFBo9), čímž svůj rámec konkretizuje o další oblasti. Tímto rozšířením může organizace oslovit další

⁴⁹ Dne 6. září 2019 se v kolumbijském městě Leticia konal summit amazonských zemí – Brazílie, Kolumbie, Bolívie, Ekvádor, Peru, Surinam a Guyana (Acosta 2019). Na summitu byl přijat tzv. Leticijský pakt, ve kterém se signatáři zavázali ke společnému úsilí a koordinovaným akcím pro zachování přírodních zdrojů v regionu. K cílům paktu patří vytvoření společných reakcí na katastrofy (jako byly požáry), řešení odlesňování, nezákonné těžby nerostů a dřeva nebo společné vědecké zkoumání Amazonie (ACTO 2021).

sympatizanty, které téma samotné Amazonie tolik nepřitahuje. WWF Bolivia zmiňuje, že v rámci řešení, které podnikla „*byl v Amazonii zachován trvalý monitoring a v budoucnu budou posíleny preventivní akce v případě výskytu lesních požárů*“ (WWFBo10). Znovu však neříká, co těmito preventivními akcemi má být. Rámec: „*zde se dozvíte, co můžete dělat: odkaz*“ (IGBo9, IGBo10) byl mířený k jednotlivcům a krokům, které mohou podniknout. Odkaz není v tuto chvíli dostupný, a tak nelze zhodnotit, zda obsahoval konkrétní řešení či nikoli.

Motivační rámce jsou oproti předchozímu období úplně nové, protože v prvním období je organizace nevyužívala. V průběhu druhého období organizace mobilizovala příznivce výroky: „*Pojďme jednat!*“ (IGBo4); „*je čas společně jednat a chránit Amazonii*“ (FBB02) a „*postarejme se o naši planetu pro ně, pro nás!*“ (IGBo13), čímž znovu poukázala na fakt, že téma Amazonie se týká všech. Rámce se snaží vzbudit pocit sounáležitosti, naléhavosti a důležitosti a rozšířit množství cílových adresátů. V příspěvku IGBo11 organizace zvala k účasti na stávce hnutí Fridays For Future, jejímž tématem se staly požáry, a k účasti motivovala slovy: „*Zítřejší je důležitý den...*“ a „*Budte aktivní během klimatické stávky a zapojte se do aktivit...*“ (IGBo11). Organizace vyzývala k připojení se do výzev určených vládám: „*přidejte svůj hlas nyní*“ (IGBo2). Tím organizace naznačuje, že do řešení situace by se měli zapojit všichni. Motivační rámec: „*strážci parku a dobrovolníci se snaží uhasit požáry a potřebují podporu*“ (IGBo3), vyzývá k podpoře, o jakou formu podpory by se mělo jednat (finanční, materiální, psychickou...) však neříká.

Kromě již výše uvedených strategických rámcových procesů organizace využívá procesu přemostění, při kterém propojuje dvě úplně odlišné problematiky (ohrožení říčního delfína a požáry) (WWFBo11). Tímto přemostěním může organizace získat přízeň publika pro další, novou kampaň (v tomto případě ochrana daného delfína). Proces přemostění byl i identifikován při propojení kampaně o ochraně populace motýlů Monarca a požárů, které je ohrožují (WWFBo12)

6.1.3.3 Třetí období (1.11.–31.12.2019): situaci vyřeší nulové odlesňování

Ve třetím období požáry v listopadu stále dosahují nadprůměrných hodnot a až v prosinci dochází k jejich výraznému poklesu (INPE b.r.). Během období upadá medializace požárů Amazonie v Bolívii i ve světě a organizace se postupně vrací k původním tématům svého diskurzu jako klimatická krize, znečištění oceánů, ochrana

lesů, vodních zdrojů, využívání obnovitelných zdrojů energie a další. Organizace se k požárům ve svých příspěvcích občas vyjadřuje, ale převážně se soustředí na požáry v jiných oblastech než v Amazonii (Chiquitania, Pantanal). Rámce, které se objevují nejsou obvykle nové, ale svým významem odpovídají rámcům z druhého období.

Organizace se v diagnostických rámcích stejně jako ve druhém období věnuje vymezení nespravedlností, neoznačuje konkrétní viníky a určuje příčiny požárů. Jako problém označuje zvyšování počtu požárů oproti roku 2018 (WWFBo13) a poukazuje na nejnovější údaje o růstu odlesňování v Amazonii (WWFBo14, WWFBo15), které se také zvýšilo. WWF Bolivia tak přináší důkazy, že odlesňování a požáry spolu souvisí. Nově označuje jako problém vysychání atmosféry nad amazonským deštným pralesem v posledních 20 letech, což zvyšuje poptávku po vodě a ohrožuje ekosystém požáry a suchem (WWFBo13). Jako příčina požárů je označeno nekontrolované odlesňování (v důsledku zisku půdy pro zemědělství): *„dopady nekontrolovaného odlesňování jsou pocíťovány prostřednictvím nedávných lesních požárů v chráněných oblastech, územích původních obyvatel a tradičních komunitních územích, ale i celosvětově“* (WWFBo15, FBBBo13). Zároveň opakuje stejný problém jako ve druhém období a sice pronikání požárů do chráněných a dalších oblastí. V posledním rámci organizace upozorňuje na zvířata postižená požáry, která skončila v péči útulků (IGBo14) (rámec byl použit i ve druhém období).

Prognostické rámce totožně jako ve druhém období nepřinášejí konkrétní návrhy k řešení situace a opakují se rámce z druhého období. V prognostických rámcích organizace požaduje jako řešení situace zavedení nulového odlesňování: *„Naše pozice je jasná: nyní nulové odlesňování“* (WWFBo15) a vyzývá *„k ukončení nelegálního odlesňování v brazilské Amazonii“* (FBBBo3). Organizace využila strategického rámovacího procesu zesílení, protože ve druhém období požadovala pouze omezení odlesňování a ve třetím období už požaduje absolutní ukončení veškerého nelegálního odlesňování. Ani ve třetím období organizace neujasňuje, jak by měl být takový cíl dosažen. Dalším řešením situace je přijetí nové dohody New deal for nature and people, kterou mají přijmout světoví lídři a občané a která přinese změnu potřebnou k ochraně budoucnosti lidí a veškerého života na Zemi (IGBo16). Není však jasné, jak by měla být ochrana budoucnosti a života prováděna. Návrh na přijetí dohody organizace doporučila už ve druhém období.

Motivační rámec, kterým organizace vyzývá příznivce k zapojení do akce, byl ve třetím období nalezen jeden: „*Pečujme o naši planetu, pro ně, pro nás!*“ (IGBo15). Tím dává najevo, že je důležité myslet na budoucnost nejen nás, ale i dalších generací, které přijdou po nás. Stejně jako ve druhém období je toto případem procesu rozšíření, protože problém je tematizován jako něco, co se týká všech a tím je možné oslovit širší publikum.

WWF Bolivia využila dvakrát procesu přemostění, kdy byly rámce o požárech přijaty do jiných kampaní. První článek se týkal úbytku vody v oblasti Amazonie (WWFBo13), druhý byl věnovaný jaguárům a jejich ohrožení a požáry jsou zde prezentovány jako jeden z faktorů (WWFBo15). Propojení dvou odlišných témat dává šanci oslovit více příznivců.

6.1.3.4 Výsledky a shrnutí diachronní komparace framingu – WWF Bolivia

Z komparace rámování prvního a druhého období aktéra vyplývá následující. V diagnostických rámcích organizace nově rámuje nespravedlnosti, které požáry způsobily, upozorňuje na globální přesah požárů a využívá zesílené rámce. Naopak stejné je označení jedné z příčin požárů – odlesňování. Organizace v žádném z těchto období neoznačuje konkrétního viníka požárů. V prognostických rámcích navrhuje organizace stejné řešení jako v prvním období – snížení konzumace masa a dále předkládá řadu nových nekonkrétních řešení požárů. Motivační rámce jsou v diskurzu aktéra úplně nové, protože v prvním období nebyly vůbec nepoužity. Kromě zesílení je identifikováno využití procesu rozšíření. Ve třetím období se organizace tématu požárů nevěnuje již tak jako ve druhém období. Rámce z třetího období jsou převážně stejné jako ty z druhého období. V diagnostických rámcích se organizace věnuje způsobeným nespravedlnostem a příčinám požárů. Stejně jako v předchozích obdobích neoznačuje viníka. Ve třetím období je identifikována nová nespravedlnost (vysychání atmosféry nad pralesem). V prognostických rámcích jsou navrhována nekonkrétní řešení. V porovnání s druhým obdobím je motivačních rámců podstatně méně. Organizace ve třetím období využila procesu přemostění, zesílení a rozšíření rámce.

Nejrozsáhleji a nejčastěji se organizace požárům věnovala ve druhém období. V tomto období bylo nalezeno nejvíce rámců ze všech sledovaných období a nejčastější využití strategických rámcových procesů. Z výše uvedené komparace je patrné, že největší změny ve framingu proběhly ve druhém období. Tedy v době, kdy byly požáry nejvíce medializovány bolivijskými médii a kdy požáry dosahovaly největší intenzity.

6.1.4 Greenpeace Colombia: rámování požárů jen ve druhém období

6.1.4.1 První období (1.1.–19.8.2019): nezájem o požáry

V prvním období organizace nezveřejnila žádné příspěvky, ve kterých by se věnovala požárům Amazonie. I přesto, že v tomto období statisticky probíhalo v Kolumbii nejvíce požárů a v některých měsících dosahovaly nadprůměrné intenzity, organizace jim nevěnovala pozornost. Největší intenzity požáry v Kolumbii dosahovaly v únoru, březnu a dubnu, kdy např. v dubnu bylo zaregistrováno nejvíce ohnisek požárů (celkem 1923) v tomto měsíci od počátku měření (rok 2002) (INPE b.r.). Tématu se příliš nevěnovala tamní média. V některých kolumbijských médiích byly na konci února nalezeny zprávy o probíhajících požárech (El Nuevo Siglo, La República), ale např. deníky El Mundo a El Heraldo o požárech neinformovaly vůbec. Jediný deník, který se tématu více věnoval byl El Tiempo. V porovnání s přístupem médií v srpnu se však nedá toto pokrytí označit za masovou medializaci. Organizace se v tomto období věnovala jiným tématům, která měla v té době větší rezonanci a byla aktuálnější – klimatická krize a znečištění oceánů plasty. Velkým tématem byla kampaň „*Colombia sin asbesto*“⁵⁰ (Kolumbie bez azbestu).

6.1.4.2 Druhé období (20.9.–31.10.2019): nové rámce a označení viníka

V průběhu druhého období byla organizace okolo tématu požárů v Amazonii velmi aktivní. V samotné Kolumbii bylo aktivních požárů minimum. V porovnání s předchozími roky bylo požárů v některých měsících výrazně méně (INPE b.r.). Na základě analýzy vybraných textů datasetu lze konstatovat, že se organizace zabývala především požáry probíhajícími v Brazílii, nikoli na území Kolumbie. Stejný přístup měla i kolumbijská média, které medializovala především požáry v Brazílii (El Nuevo Siglo, La República, El Espectador, Publimetro, El Mundo aj.). V Kolumbii tak dochází k medializaci požárů, i přesto, že samotné země se problém příliš netýkal.

Organizace se v diagnostických rámcích věnovala především určení příčin požárů, označení viníků a upozorňovala na nespravedlnosti, které požáry způsobují. Konkrétním řešením problému v prognostických rámcích nevěnovala takovou pozornost, ale aktivně se snažila své příznivce mobilizovat k akci prostřednictvím řady motivačních rámců.

⁵⁰ Azbest je látka, která se používá převážně ve stavebnictví a automobilovém průmyslu. Azbest uvolňuje do ovzduší jemná vlákna, která se při vdechnutí usazují v plicích a v průběhu času vedou ke vzniku dýchacích problémů nebo rakoviny. Greenpeace Colombia se podílela na kampani jejímž cílem bylo prosadit zákonný zákaz používání azbestu. To se povedlo dne 11. června 2019, kdy byl přijat zákon „Ana Cecilia Niño“ (podle novinářky, která spustila petici proti azbestu), který zakazuje výrobu a používání tohoto materiálu (Greenpeace Colombia 2019).

Během období jsou použity i strategické rámovací procesy. Všechny typy rámců jsou v diskurzu organizace nové, protože se v prvním období rámování požárů nevěnovala.

Mnoho diagnostických rámců se opakovalo a vzhledem k jejich velkému množství zde budou zmíněny ty nejdůležitější a nejčastější. Všechny nalezené rámce jsou v diskurzu organizace nové. V diagnostických rámcích jsou rámovány nespravedlnosti, které byly zapříčiněny požáry. Organizace se zaměřuje především na environmentální (přírodní), zdravotní a existenciální nespravedlnosti. Naopak blíže nepopisuje ekonomické (např. pohled mezinárodního trhu na požáry) nebo kulturní (např. ohrožení kultury domorodého obyvatelstva) nespravedlnosti, které požáry mohou také způsobovat. Příkladem environmentálních nespravedlností je vliv na srážkové vzorce, což prodlužuje dobu sucha, ovlivňuje lesy, biologickou rozmanitost, zemědělství a lidské zdraví (IGKo1, GPKo1, GPKo3, GPKo7). Požáry snižují množství srážek, které jsou pro prales důležité při jeho přežití. Negativní dopad mají požáry na zvířata (IGKo1, IGKo4) ohrožením existence několika druhů. Později se rámec mění: „*požáry ohrožují tisíce druhů zvířat, které obývají prales a nemají kam jít*“ (GPKo7). Organizace zvyšuje množství druhů ohrožených zvířat (z několika na tisíce) a ukazuje, že se požáry rozšířily a ohrožují více zvířat. Část rámce: [zvířata] „*nemají kam jít*“ se snaží u příznivců vzbudit pocit lítosti, což zesiluje rezonanci celého rámce a zvyšuje šanci příznivce získat k zapojení do akce. Zdravotní nespravedlnost se týká lidského zdraví, které je ohroženo kouřem, který se dostává do městských oblastí (IGKo2). Dále je existenciálním problémem ohrožení domorodého obyvatelstva (GPKo7, GPKo13). Požáry totiž prostupují na domorodá území (celkem 53 zasažených území), nicméně, co to znamená pro místní obyvatelstvo organizace neuvádí. Požáry mohou přímo ohrožovat životy lidí a jejich obydlí, ale třeba jen mohou dočasně narušit jejich ekonomické aktivity, organizace není konkrétní.

Jako viníci požárů jsou v diagnostických rámcích označováni prezident Brazílie Jair Bolsonaro, Ricardo Salles a farmáři. Bolsonaro nastoupil do úřadu 1.1.2019 a už od počátku je velmi kritizován za svůj postoj k problematice životního prostředí. Požáry jsou organizací explicitně označeny jako výsledek anti-environmentální politiky Bolsonarovy vlády (GPKo3). Prezident je obviněn, že svými projevy povzbuzuje k odlesňování lesa, když například dává záruky zemědělcům, že odpovědným osobám za vznik požárů se nic nestane⁵¹. Taktéž je kritizován za to, že nepřijal žádná opatření k zastavení odlesňování a

⁵¹ Příklady viz poznámky pod čarou na st. 68.

za jeho vlády došlo k poklesu kontrolních operací prováděných v Amazonii, které mají odhalovat nelegální praktiky vedoucí v konečném důsledku k požárům. Celá vláda je kritizována za „slavnostní“ ignorování situace (GPKo3), čímž organizace dává nesouhlas s postupem vlády při řešení krize, respektive s jejím neřešením krize. Další obvinění osočuje vládu z útoku proti Amazonskému fondu (GPKo1), což vedlo k zablokování finančních darů z Norska a Německa (Bloomberg 2019, Boffey 2019). To má vážné důsledky v boji proti odlesňování a požárům (GPKo1). Organizace také poukazuje na to, že Bolsonaro úmyslně snižuje finanční prostředky pro orgány chránící Amazonský prales a sledující dodržování zásad ochrany pralesa⁵² (GPKo7). Oslabení takových institucí vede k rozvoji a posílení nelegální těžby a dalších aktivit, jež mají za následek právě odlesňování a následné požáry. Rámec: „*Bolsonarovy plány na rozvoj Amazonie prospívají pouze velkému průmyslu a zvyšují odlesňování a požáry*“ (IGKo14, FBKo15), potvrzuje nejen příčiny požárů, ale i souvislost mezi požáry a ekonomickou činností, která je blíže popsána níže. V tomto rámci je velmi jasně označen viník požárů – Bolsonaro a jeho plány na ekonomický rozvoj Amazonie. Jak je uvedeno u analýzy framingu Greenpeace Brasil, tento model rozvoje spočívá v otevření původních území a dalších chráněných oblastí Brazílie pro těžbu a další ekonomické aktivity. Greenpeace Colombia však tuto problematiku blíže ve svých rámcích nerozvádí.

Prezident Bolsonaro v reakci na požáry podepisuje dekret (prezidentský dekret č. 9.992 ze dne 28. srpna 2019), který zakazuje používání ohně v Brazílii na 60 dnů. Nicméně hned 24 hodin po podepsání dekretu se dle INPE počet požárů zvýšil o 106 %. Organizace vydává prohlášení, kdy tvrdí, že toto zvýšení dokazuje, že „*Bolsonaro dekretem situaci nekontroluje*“ (GPKo5) a že zákaz požárů je sice důležitý, ale není řešením situace. Organizace kritizuje, že vyhláška neobsahuje skutečné a účinné příkazy a kontrolní opatření, která by zastavila vlnu požárů. Kromě toho není pravděpodobné, že by dekret přiměl kohokoli, kdo dlouhodobě nedodržuje zákony a působí v Amazonii, přehodnotit své chování (tamtéž). Důvodem je, že dekret je velmi stručný a pouze zakazuje používání ohně a vymezuje případy, na které se dekret nevztahuje. Např. se netýká „*samozásobitelských zemědělských postupů prováděných tradičním a původním obyvatelstvem*“ (Decreto N°9.992, de 28 de Agosto de 2019). Dekret nevymezuje žádné sankce a tresty při porušení zákazu (tamtéž). Organizace svými prohlášeními naznačuje,

⁵² Např. rozpočet Agentury na ochranu životního prostředí (IBAMA) byl snížen o 25 % (Spring 2019).

že dekret je pouze symbolickým krokem, který má uklidnit společnost a ukázat, že vláda pro řešení situace něco dělá, ačkoli realita je opačná.

Později se kritika vůči prezidentovi přiostrňuje a objevují se tvrzení jako např.: „*Bolsonaro ničí Amazonii*“ (IGKo13). Organizace organizuje protest, kde se na transparentech objevují slogany: „*Bolsonaro – vrah Amazonie*“; „*Partner ve zločinu*“, ale i slogan věnovaný brazilskému ministrovi životního prostředí „*Salles: ministr destrukce životního prostředí*“ (FBKo19). Bolsonaro je v těchto rámcích spojován s kriminální činností. Tyto rámce lze proto označit za zesílené, protože kriminalizace prezidenta Brazílie přitahuje pozornost a organizace může získat nové podporovatele. Organizace předpokládá, že zprávy o protestu se dostanou až k prezidentovi a vládním činitelům, a proto využívá slogany, které mají za cíl vyvolat pocit viny a dovést vládní představitele k přehodnocení situace. Takto ostrá veřejná kritika může ovlivnit voliče a jejich podporu prezidentovi při dalších volbách, což by mohlo zvýšit motivaci politiků pro změnu svého postoje. Rámec o Sallesovi je také zesílený, a to použitím slova destrukce, které upozorňuje na fatálnost a vážnost situace.

Dne 24. září se v New Yorku konala schůze Valného shromáždění OSN, na které měl prezident Bolsonaro projev. Bolsonaro se ve svém projevu snažil čelit kritice ze strany ostatních států, která je motivovaná vypalováním a odlesňováním Amazonie. Bolsonaro se snažil přesvědčit svět, že mu na požárech v Amazonii záleží, což organizace kritizuje slovy: „*my víme, že brazilská vláda lže o ničení lesů*“ (IGKo14, FBKo15). Bolsonarova vláda totiž místo do konkrétních akcí proti odlesňování a pro ochranu Amazonie investovala veřejné peníze do reklamní kampaně, kterou chce pozvednout svůj obraz v očích zahraničních států. Organizace poukazuje, že finance mohly pokrýt náklady na přítomnost 250 členů brigád v Amazonii na dobu šesti měsíců, což by mohlo reálně pomoci v boji s požáry. Celé vystoupení Bolsonara komentuje: „*Vládní anti-environmentální politika ničí nejen lesy a jejich obyvatele, ale také image a pověst Brazílie po celém světě*“ (GPKo14). Tento rámec organizace přejímá od Greenpeace Brasil jeho přímou citací v článku GPKo14. Rámec byl již dříve použit v jiné podobě a nyní je rozšířen tím, že vymezuje další subjekty a oblasti, na které mají požáry vliv. Ohroženi jsou všichni obyvatelé, včetně těch, kteří se o environmentální problémy nezajímají, čímž se rozšiřuje cílová skupina organizace. Dále je ohrožena pověst brazilských byznysmenů a dalších podnikatelských subjektů na mezinárodním trhu.

Ohrožena je i politická pozice Brazílie, na což organizace upozorňuje právě v době, kdy se konalo Valné shromáždění OSN. Bolsonaro v této době často tvrdil, že záležitosti Amazonie jsou věcí Brazílie, což bylo nejednou kritizováno, protože je prokázáno, že amazonský prales je ekosystémem, který ovlivňuje celou planetu. Greenpeace Colombia interpretuje toto tvrzení jako „*Bolsonaro má na mysli to, že vláda má právo zničit největší deštný prales na planetě. Z jeho pohledu to znamená otevřít Amazonii těžbě, posunout oblasti agrobiznisu do lesa a další dravé, neudržitelné vykořisťování přírody*“ (GPKo14). Je tak zřejmé, že organizace s vládní politikou velmi nesouhlasí a nesouhlasí ani s vystoupením Bolsonara v OSN. Organizace nepřímou říká, že se záležitost pralesa netýká jen Brazilců, není jen na Brazílii rozhodovat o záležitostech pralesa. Osud Amazonie je v zájmu všech lidí a každý ho může ovlivnit svým chováním.

V diagnostických rámcích jsou dalším viníkem požárů označeni farmáři, kteří úmyslně zapalují les s cílem rozšířit zemědělskou půdu pro zvířata a sóju (GPKo4, GPKo6, GPKo7). Organizace tak jasně deklaruje, že požáry nejsou náhodné (GPKo3, FBKo13, FBKo15), ale úmyslné (IGKo17, GPKo15), tedy výsledkem lidské činnosti.

Příčinou požárů je proces odlesňování a organizace poukazuje na úzký vztah, který požáry a odlesňování pojí. Organizace tvrdí, že oheň je používán jako hlavní nástroj odlesňování (GPKo1, IGKo1, GPKo2, IGKo10, GPKo9, FBKo16, FBKo18). Organizace také mnohokrát upozorňuje na fakt, že množství požárů se v daném roce výrazně zvýšilo (GPKo2, IGKo4, GPKo3, GPKo4, IGKo5, GPKo6, FBKo8), což je problematické, protože se zvyšují náklady na boj s požáry. K požárům dochází kvůli expanzi půdy pro dobytčí průmysl do Amazonie (IGKo17, GPKo15, GPKo12), což je dle organizace přímo podporováno brazilskou vládou. Organizace dále upozorňuje, že pokud bude tento trend pokračovat, mohlo by v příštích letech propuknout ještě více požárů (GPKo7). Tento rámeček je v průběhu období rozšířen o další oblasti (Argentina, Bolívie, Praguaye a Gran Chaco), kde je rozšiřování půdy pro dobytek a pěstování sóji příčinou odlesňování a požárů (GPKo13). Rámeček prošel procesem rozšíření, protože zahrnutím dalších oblastí, kterých se problém týká může oslovit nové příznivce. Organizace označuje jako další příčinu požárů klimatickou krizi a globální oteplování. Požáry mají vztah ke klimatické krizi, kdy organizace tvrdí, že „*požáry a změna klimatu fungují v začarovaném kruhu: s rostoucím počtem požárů rostou i emise skleníkových plynů, zvyšuje se celková teplota planety a objevují se extrémní jevy počasí jako intenzivní sucha*“ (GPKo1, IGKo1,

GPKo3, GPKo6). Sucho hraje velkou roli při rozšiřování požárů. Rámec pak organizace zesiluje a k extrémním jevům počasí přidává další příklady – hurikány, tornáda, záplavy, vzestup hladiny moří a tání ledovců (GPKo5, GPKo8, GPKo11), čímž je posílena závažnost klimatické krize. Během druhého období organizace vydává článek, který obecně shrnuje „Příčiny požárů v Amazonii“. Hovoří o třech hlavních příčinách – pěstování sóji a farmaření, odlesňování a dřevařský průmysl a oslabení ekologické politiky (GPKo7). Všem příčinám se organizace během období podrobněji věnuje, především pak oslabení ekologické politiky a označení viníka (Bolsonara), který má toto oslabování na svědomí.

Zajímavým použitým diagnostickým rámcem je: „*Není to oheň, je to kapitalismus*“ (GPKo2), jehož cílem je upozornit na souvislost mezi požáry a ekonomickou činností. V něm organizace označuje jako viníka kapitalismus a s tím spojenou západní konzumní společnost, která poptává drahé dřevo pocházející z pralesa (např. mahagon, ipe). Poptávka po dřevu je další příčinou odlesňování, protože vede k podvodům a korupci v lesnickém průmyslu (GPKo9). V Amazonii se nachází tzv. „mahagonový pás“, který zaujímá plochu asi 80 milionů hektarů. Nicméně stromy jsou velmi roztroušené a na jeden hektar připadá třeba jen jeden strom. Těžaři tak často musí odlesnit velkou oblast lesa, aby se k danému stromu dostali. Motivace je však veliká – v roce 2001 se cena pohybovala okolo 1600 USD za metr krychlový⁵³. Těžba mahagonu má negativní dopad na místní obyvatelstvo, protože pás zasahuje do indiánských území a chráněných oblastí. Pronikání do těchto oblastí způsobuje konflikty, které jsou mnohdy i násilné (World Rainforest Movement 2001). Organizace (GPKo2) poukazuje na úspěch Greenpeace Brasil, která svými kampaněmi dosáhla ukončení nelegálního obchodu s mahagonem v Brazílii. Z textu není jasné, zda se jedná jen o ukončení na papíře nebo i v realitě. Organizace apeluje, že „*společnosti a brazilská vláda musí přestat upřednostňovat své krátkodobé zisky před životy lidí a planety*“ (IGKo2). Příčinou je nejen konzum, ale i skutečnost, že brazilská vláda upřednostňuje ekonomické zájmy před těmi environmentálními. Aktér se k brazilské vládě svým nesouhlasným postojem staví do opozice, a naopak dává větší důležitost environmentálním zájmům. Kritizuje západní společnost, která se neustále žene za penězi a majetkem, čímž strádá příroda i lidé.

⁵³ To je přes 60 000 Kč při kurzu 1 USD=38,038 Kč, který byl aktuální v roce 2001. V současné době se cena fošen mahagonu v České republice pohybují od 38 000–58 000 Kč za m³ (Exotické dřevo 2022).

Organizace využívá rozšířený diagnostický rámec: „*Plíce planety hoří!*“ (FBKo4, IGKo5). Rámcem se organizace snaží vzbudit pozornost a zesílit rezonanci tématu tím, že rozšiřuje okruh lidí, kterých se hořící Amazonie týká. Spojení „plíce planety“ a „Amazonie“ indikuje, že problém se týká nejen Brazílie a daného regionu, ale celého světa. Kromě rozšíření rámce organizace využívá i proces zesílení: „*Jsmo v nouzi!*“ (IGKo2); dále, že Amazonie zažívá „*největší útok ve své historii*“ (IGKo6, FBKo11); „*Situace je alarmující*“ (GPKo6, GPKo8) nebo „*...Amazonie se promění v popel*“ (GPKo8, IGKo9, FBKo9). Všechny tyto diagnostické rámce jsou zesílené, protože mají vzbudit u veřejnosti silný pocit naléhavosti a krize, pozdvihnout důležitost tématu a vyprovokovat zájem příznivců o téma. Zesílení se projevuje označením situace jako nouzové a alarmující, což vzbuzuje zmíněné pocity.

V prognostických rámcích nebyly navrženy žádné konkrétní kroky, které by měly situaci vyřešit. Organizace vyzývá ke změně vládní politiky, k přijetí nových zákonů nebo ochraně pralesa i jeho obyvatel. Přesná podoba těchto řešení není navržena. Vzhledem k tomu, že v předchozím období se organizace rámování požárů nevěnovala, jsou všechny prognostické rámce v diskurzu organizace nové. Většina řešení se týkala kroků a opatření, které by měla podniknout brazilská vláda a prezident Bolsonaro např.: „*Bolsonaro: uhas oheň, zachraň Amazonii*“ (IGKo3, FBKo2, GPKo8, IGKo9) nebo „*Je důležité, aby Bolsonarova vláda ukončila anti-environmentální agendu, kterou prosazuje od svého nástupu do úřadu*“ (GPKo5). Jak již bylo řečeno, politika Bolsonara nebere ohledy na životní prostředí a upřednostňuje ekonomické cíle před ochranou pralesa, což je dle organizace potřeba změnit. Zároveň tím organizace dává najevo, že právě vláda a prezident jsou těmi, kdo mají největší moc v ochraně pralesa. Na potřebu změny politického kurzu Bolsonara organizace upozorňuje opakovaně: „*Pokud se chce Bolsonaro vyhnout dalším škodám v zemi, musí zvrátit svou agendu ničení a přijmout konkrétní a účinná opatření na ochranu Amazonie*“ (GPKo14). Je tak zřejmé, že právě změna vládní politiky je pro organizaci tím hlavním způsobem, jak ukončit požáry. Jak by ale měla vypadat konkrétní a účinná opatření na ochranu Amazonie organizace nestanovuje. Kromě změny politiky organizace vyzývá k přijetí rozhodnějších kroků k řešení situace (GPKo8), požaduje od vlády naléhavá opatření (GPKo13) a tvrdí, že úkolem brazilské vlády je věnovat veškeré své úsilí Amazonii, jejím komunitám a druhům, které ji obývají (GPKo6, GPKo8). Organizace také vyzývá, že Bolsonaro musí

situaci uznat a bojovat proti beztrestnosti, kterou vytvořil svou rétorikou a musí převzít odpovědnost za ochranu Amazonie, jak stanovuje brazilská ústava⁵⁴ (GPKo3, IGKo9). Všechny tyto rámce vyzývají ke změně Bolsonaroovy politiky. Organizace v reakci na vystoupení Jaira Bolsonara na Valném shromáždění (dne 24.9.2019 v New Yorku) představuje návod pro Bolsonara, který obsahuje 10 kroků a opatření, které by měl prezident podniknout, aby se zabránilo dalším lesním požárům a Amazonie se tak zachránila před zničením. K těmto krokům patří např.: „*obnovit vymezování původních území a zaručit respektování ústavních práv původních obyvatel*“; „*chránit biologickou rozmanitost vytvářením chráněných území a zajišťováním jejich účinné realizace*“ nebo „*ukončit nelegální odlesňování, těžbu a povolení k vypalování, zejména v chráněných oblastech a domorodých územích*“ (GPKo14). I přesto, že organizace navrhuje velké množství kroků a opatření, z jejich znění nelze vydedukovat žádná konkrétní řešení.

Dále by se pro řešení krize klimatu a požárů mělo přistoupit k plánu nulového odlesňování (GPKo4, GPKo8, IGKo16, IGKo17, GPKo15), což by sice mohlo být řešením situace, ale organizace neříká, jak řešení dosáhnout a rámec je tak znovu velmi abstraktní: „*Vzhledem k současné krizi klimatu a biologické rozmanitosti je naléhavé přikročit k plánu nulového odlesňování*“ (GPKo4).

„*Podporujte původní obyvatele Amazonie (...) zastavit odlesňování lze vymezením pozemků původních obyvatel*“ (GPKo10). Je nezbytné, aby suverénní státy zakazovaly praktiky, které ohrožují druhy a komunity závislé na amazonském ekosystému (GPKo11, FBKo12). Organizace v těchto prognostických rámcích vyzývá k ochraně a podpoře místních obyvatel a komunit. To je klíčové, protože domorodí obyvatele žijí v souladu s dynamikou Amazonie, a tak může jejich ochrana a vymezení jejich území přispět k celkové ochraně pralesa, omezení odlesňování a snížení množství požárů. Čím více domorodých území bude vymezeno, tím větší část pralesa bude chráněna a tím méně požárů bude vznikat.

Organizace také sdílela kroky, které by měl podniknout každý člověk a tím tak přispět k řešení situace: „*Přehodnoťte své zvyky. Snižte nebo odstraňte konzumaci masa. Snižujte spotřebu papíru. Znovu použijte dřevěné výrobky. Sdílejte informace s přáteli, aby se také zamysleli nad svými zvyky. Podepište petici. Připojte se k naší kampani a požádejte prezidenta Brazílie, aby uhasil požáry. Přispějte pro životní prostředí. S vaším přispěním*

⁵⁴ Více viz st. 62-63 této práce.

můžeme pokračovat v práci na zastavení této ekologické tragédie.“ (IGKo7, GPKo10). Organizace tím dává najevo, že řešení situace není jen v rukou vlád a není potřeba velkých kroků, ale že se na něm může podílet každý prostřednictvím malých změn v životním stylu. Pokud takovou změnu udělá velké množství jednotlivců, bude to mít velký dopad a pozitivní efekt na životní prostředí. V porovnání s ostatními prognostickými rámci je v těchto rámcích obsaženo určité řešení.

Motivačních rámců bylo v porovnání s diagnostickými a prognostickými méně, ale velmi často se opakovaly. Všechny motivační rámce jsou nové, protože v prvním období nebyly motivační rámce nalezeny. Nejčastěji organizace vyzývala své příznivce slovy „*podepište*“ k podepsání petice (např.: FBKo2, FBKo3, IGKo4, IGKo5, IGKo6, IGKo7, FBKo7, FBKo8, FBKo9, FBKo11, GPKo10, FBKo12, FBKo13, FBKo15, FBKo18, FBKo19). Petice se objevuje v souvislosti s propuknutím požárů a je adresovaná prezidentu Bolsonarovi. Bližší informace však nejsou v tuto chvíli dostupné a k petici se již nelze připojit. Sdílený odkaz vede na prázdnou stránku. Petice tak byla pravděpodobně uzavřena a smazána. Výzvy k podepsání byly rámovány různými způsoby. Obecně se opakoval smysl výzvy (vyzvat Bolsonara k akci), který byl pokaždé jinak formulován např.: „*připojte se nyní a požádejte prezidenta Bolsonara, aby zastavil toto šílenství.*“ (IGKo10), „*připojte se k naší kampani a požádejte brazilskou vládu o uhašení požárů*“ (GPKo10) nebo „*podepište a požádejte Bolsonara, aby uhasil oheň*“ (FBKo12). Často se opakovala formulace výzvy: „*Musíme jednat, abychom zachránili plíce planety. Podepište a požádejte Bolsonara, aby zastavil požáry a přestal ničit Amazonii/plíce planety*“ (FBKo2, FBKo4, IGKo6, FBKo6, FBKo7), což vyzývá ke společné akci.

Organizace své příznivce mobilizovala výroky, kde žádala o pomoc např.: „*Pomozte nám hasit oheň*“ (FBKo5, IGKo5, IGKo6, FBKo8,). Organizace apelovala i na morálku lidí prostřednictvím rámce: „*Nebud'te lhostejní. Zapojte se, ochrana životního prostředí je odpovědností každého*“ (IGKo7). Využití prvku morálky je procesem zesílení rámce, protože se zvyšuje jeho rezonance a může oslovit širší publikum. Dále se snažila mobilizovat vytvořením pocitu naléhavosti a důležitosti např.: „*Planeta nás potřebuje hned*“ (IGKo12) nebo „*Dochází nám čas*“ (IGKo15). Další motivační rámce: „*Nemůžeme dovolit, aby oheň zničil toho jedinečné místo*“ (FBKo6) a „*Staráme se o kyslík tak, aby každý dýchal čistý kyslík*“ (IGKo9) se snaží zdůraznit jedinečnost a důležitý účel amazonského pralesa.

Organizace přejímá některé rámce od Greenpeace Brazil jejich přesnou citací např.: „*zvýšení množství požárů dokazuje, že Bolsonaro dekretem nekontroluje situaci*“ (GPKo5). V průběhu období organizace využila i některé strategické rámovací procesy. Téma požárů se stalo součástí jiných kampaní, což odpovídá strategii přemostění. Příkladem je kampaň, ve které se Greenpeace Colombia vymezovala vůči obviněním, který vůči ní vznesli výrobci plastů. Požáry jsou v článku rámovány takto: „*...jedna z našich hlavních stížností na požáry v Amazonii má co do činění se zodpovědností za rozvoj dobytka a agroprůmyslu v džungli jako klíčových faktorů této ekologické tragédie*“ (GPKo12). Propojením s tématem požárů může přesměrovat pozornost sympatizantů k novému problému. Nejen, že se tento rámec vyvinul procesem přemostění, ale zároveň prošel procesem zesílení, protože požáry jsou diagnostikovány jako ekologická tragédie. Při označení „*ekologické tragédie*“ si lidé obvykle představí absolutní destrukci a zničení daného prostředí. Rámec má v lidech vyvolat zájem a starost, což může posílit jeho rezonanci a oslovit další příznivce.

Greenpeace Colombia zveřejňuje článek, který zmiňuje, že téma požárů se netýká pouze Amazonie. Článek mluví o požárech v Africe, na Sibiři, v Indonésii a v Evropě, které probíhaly v roce 2019. V textu se poukazuje na to, že všechny tyto požáry se v určitou chvíli vymkly kontrole, jsou důsledkem a příčinou klimatické krize (začarovaný kruh) a vlády nepřinášejí efektivní řešení a prevenci situace (GPKo9). To odpovídá strategii rozšíření rámce, kdy je téma požárů Amazonie rozšířeno o nové geografické oblasti, kde k požárům došlo, což může oslovit nové příznivce, pro které nebylo samotné téma požárů v Amazonii tak atraktivní. Cílem tohoto rozšíření je ukázat, že Amazonie není jediným postiženým místem, poukázat na univerzálnost problému (požárů), který postihuje i jiná místa na planetě a posílit důležitost tématu. Požáry jsou pojímány jako globální problém, který se týká všech. Tím se rozšiřuje množství cílových referenčních objektů, které může rámec oslovit.

Využita byla i strategie zesílení rámce. Zesílení bylo v průběhu druhého období aplikováno na rámec, který vznikl na počátku tohoto období: „*Podepište a požádejte Bolsonara, aby zastavil požáry a přestal ničit Amazonku/plíce planety*“ (FBKo2, FBKo4, FBKo5, IGKo6, FBKo6, FBKo7), který byl zesílen a ke konci druhého období zní: „*Připojte se nyní a požádejte prezidenta Bolsonara, aby zastavil toto šílenství*“ (IGKo10). Zesílení rámce tkví v označení situace jako šílenství, což implikuje snahu

situaci zarátovat, jako něco nestandardního a nenormálního a tím pozdvihnout její důležitost a tím oslovit další nové sympatizanty.

Greenpeace Colombia se v tomto období vyjadřovala k tzv. Leticia Pact (leticijský pakt)⁵⁵: „*Je nezbytné, aby pakt byl splněn. Nemůže zůstat na papíře. Naléhavost situace znamená uhasit požár, ale zároveň je nutné vyvolat akce, které znamenají účinné zastavení odlesňování. Být méně ambiciózní znamená odsuzovat Amazonii a budoucnost planety*“ (GPKo11). Aktér dohodu kritizuje a tvrdí, že je nutné přezkoumat text dohody ve vztahu k naléhavosti požárů. Kritizuje především vágnost dohody a to, že dohoda neřeší aktuálně probíhající požáry, nepokrývá jejich problematiku v celém rozsahu a v krátkodobém horizontu nenavrhuje nezbytná konkrétní, naléhavá a účinná opatření (GPKo11, GPKo13). Dohoda nepřináší žádná opatření, která by situaci řešila. Organizace však sama nenavrhuje, co je třeba přijmout a čím dohodu vylepšit, aby byl její dopad a cíl splněn. Celé její vyjádření je kritikou, která nenabízí žádné konstruktivní řešení.

6.1.4.3 Třetí období (1.11.–31.12.2019): zapomenutí na požáry

I přes velkou aktivitu okolo tématu požárů ve druhém období, ve třetím období organizace nesdílela žádné příspěvky o požárech. V tomto období se organizace věnovala především otázkám ochrany oceánů, plastovému odpadu v oceánech a vyzývala k podepsání světové dohody *Tratado Global de los Océanos*, jejímž cílem je celosvětová ochrana oceánů. V této době množství požárů dosahuje podobných čísel jako v prvním období. Obecně bylo požárů méně než v předchozích letech. Zároveň došlo k jejich zmírnění i v celé Amazonii (INPE b.r.) I přesto, že se zprávy o požárech stále objevují, jsou spíše sporadické a situace již není plně medializována kolumbijskými médii (např. *El Nuevo Siglo*, *El Nuevo Día*, *Publmetro*, *El Mundo*, *El Tiempo*, *La República*). Snížení množství požárů a úpadek medializace vedl organizace k opuštění tématu.

6.1.4.4 Shrnutí a výsledky diachronní komparace framingu – Greenpeace Colombia

V prvním období organizace požáry vůbec nerámuje, i přesto, že k nim v průběhu tohoto období docházelo nejvíce. Situaci se nezabývala kolumbijská média. Jejich zájem začíná až okolo 19. srpna 2019, stejně tak se o požáry začíná zajímat i Greenpeace Colombia. Vzhledem k tomu, že neexistují žádné rámce z prvního období, jsou všechny rámce z druhého období nové. Došlo tak k velké inovaci diskurzu organizace. V průběhu

⁵⁵ Více viz poznámka pod čarou st. 89.

druhého období se objevují diagnostické rámce, ve kterých organizace rámuje nespravedlnosti, které požáry způsobily, označuje viníky a příčiny krize. V prognostických rámcích organizace navrhuje především neurčitá řešení. Vznikají i nové motivační rámce, které se často opakují. V průběhu období organizace využívá strategické rámovací procesy, což dokazuje že došlo k proměně diskurzu v čase (konkrétně během druhého období). Ve třetím období od rámování požárů znovu upouští a v průběhu tohoto období nebyly identifikovány žádné rámce týkající se požárů. Ve třetím období upadá také zájem místních médií. Na základě této skutečnosti autorka dochází k závěru, že k největším změnám ve framingu organizace Greenpeace Colombia došlo ve druhém období, kdy probíhala místní medializace požárů.

6.2 Analýza repertoáru jednání aktérů a diachronní komparace výsledků

V následujících podkapitolách budou analyzovány repertoáry jednání zkoumaných aktérů ve stanovených obdobích. Na konci jednotlivých podkapitol je shrnuta diachronní komparace a jsou představeny její výsledky.

6.2.1 Greenpeace Brasil: protesty, petice, monitoring

6.2.1.1 První období (1.1.–19.8.2019): workshop o změnách klimatu

Požáry se v prvním období média v Brazílii (např. O Globo, Jornal de Brasília, Folha de S. Paulo) nezabývají i přes jejich zvýšenou intenzitu v březnu 2019 (INPE b.r.). V prvním období organizace uskutečnila jen jednu akci v souvislosti s požáry a tou byl workshop s názvem „*Domorodé ženy a dopad změny klimatu*“ (GPBr3), který se konal mezi 12. a 14. červnem. Greenpeace Brasil pomohla akci zorganizovat. Cílem setkání byla diskuse o dopadech klimatických změn na domorodé obyvatelstvo (jedním z dopadů jsou požáry), sdílení zkušeností a obav o budoucnost. Kromě definování problému se diskuse zaměřila i na řešení těchto negativních dopadů (např. zalesňování, chov včel, výměna osiva, revitalizace řek...) (GPBr3, IGBr6, FBBr4).

Do repertoáru nemohla být v prvním období zařazena petice „na ochranu lesů“ (IGBr2), protože se nepodařilo na žádném z vybraných mediálních serverů Brazílie (Agência Brasil, Valor, Folha de S. Paulo, Estadão, Correio Braziliense, Jornal de Brasília, O Globo, Estado de Minas, Gazeta do Povo a Zero Hora) ověřit, že se petice týká požárů a sama organizace na tuto konkrétní petici již nikde neodkazuje. K současnému datu (24.11.2022) není petice aktivní.

6.2.1.2 Druhé období (20.8.–31.10.2019): protesty za ochranu Amazonie

Ve druhém období se organizace tématu požárů ve svém diskurzu velmi aktivně věnuje a stejně tak i místní média (např. Folha de S. Paulo, Jornal de Brasília, Gazeta do Povo, Estadão). V srpnu byl zaznamenán nejvyšší nárůst požárů od roku 2012. V září a v říjnu jich bylo oproti srpnu méně, ale v porovnání se stejnými měsíci za posledních 10 let bylo jejich množství nadprůměrné (INPE b.r.)

Repertoár organizace z druhého období obsahuje jedenáct akcí, které organizace přímo organizovala nebo spoluorganizovala. Těmi jsou čtyři protesty, ke kterým se uchyluje nejčastěji, dále petice (jiná než v prvním období), vlastní kampaň příznivců, opakované letecké přelety nad Amazonií bez a s účastí slavných osobností, tři vzdělávací přednášky a dvě výstavy. Protesty měly různou podobu, např. tichý manifest nebo součástí jednoho z nich byla performance. Žádná z těchto akcí nebyla uskutečněna v prvním období. Cílem organizace je při událostech vyjádřit nesouhlas se situací a postupem brazilské vlády.

První protest, kterého se organizace účastní, se uskutečnil mezi 23. a 25. srpnem 2019. K demonstracím došlo na základě celospolečenské (a celosvětové) mobilizace a nebylo možné dohledat původního organizátora akce. Účastníci se zmobilizovali prostřednictvím sociálních sítí a postupně se do mobilizace zapojily i nevládní organizace včetně Greenpeace Brasil. Uskutečněná série protestů si kladla za cíl vznést požadavek na ochranu Amazonie a tlačit na brazilskou vládu, aby přijala potřebná opatření. Protesty se konaly i jinde ve světě, nejčastěji před brazilskými ambasádami (např. Lisabon, Madrid, Berlín) (Miranda 2019). O akci informovala média např. Agência Brasil (Verdelio 2019; Cristaldo et al. 2019), Jornal de Brasília (2019), Estado de Minas (Cipriani 2019, Estado de Minas 2019a) nebo Gazeta do Povo (2019), ale účast Greenpeace Brasil potvrzují jen některá z nich (Cristaldo et al. 2019, Jornal de Brasília 2019, Gazeta do Povo 2019). Událost se konala v různých městech Brazílie⁵⁶ a organizace se jí účastnila v 15 městech (GPBr10, IGBr12). Akce se účastnili především studenti a na protestu v Riu de Janeiro bylo přítomno více než 15 000 lidí (Cristaldo et al. 2019, Estado de Minas 2019a).

⁵⁶ Ve městě Brasília protest začal před ministerstvem životního prostředí a protestu se účastnilo tolik lidí, že došlo k zablokování pěti ze šesti proudů silnice na *Esplanada dos Ministérios* (Cristaldo et al. 2019). Na jednu z budov ministerstva byly promítány obrazy požárů a kouře (Journal de Brasília 2019), což jasně ukázalo hlavní myšlenku protestu. K zablokování silnice došlo i při protestu v São Paulo. V Rio de Janeiro na akci vystoupily i domorodé skupiny a držela se minuta ticha na protest proti Bolsonaroově antienvironmentální politice (Cristaldo et al. 2019, Gazeta do Povo 2019).

Greenpeace Brasil z akce zveřejnila fotky, videa a zprávy o průběhu, které potvrdily její účast (např.: FBBr8, IGBr14, IGBr23, FBBr16, FBBr 20, GPBr14, GPBr15, GPBr19).

Dne 25. srpna organizace volí zajímavou strategii, jak upozornit na problém požárů. Aktivita je symbolickým protestem (tedy druhý protest v repertoáru), protože organizace akcí vyjadřuje nesouhlas s danou skutečností a využívá při tom zobrazení spálené oblasti a jedna z aktivistek je vyfocena uprostřed zničeného lesa s transparentem „*Crime*“ (Zločin) (IGBr21, FBBr15). Cílem akce je nejen přinést svědectví, jak Amazonie v tu chvíli vypadá, ale také ukázat postoj organizace k problému. Při akci jsou požáry kriminalizovány (stejně jako v diskurzu), čímž vymezuje, že požáry jsou něco nestandardního a něco, co by společnost neměla tolerovat. Dále ukazuje, že požáry nejsou důsledkem pouhé souhry náhod, ale úmyslně spáchaný čin, za kterým stojí konkrétní viník. Vina je přisuzována prezidentu Bolsonarovi (popisek IGBr21). Nejsou tak kriminalizovány jenom požáry, ale i samotný prezident. To umožňuje oslovit širší publikum, protože označení prezidenta jako zločince může vzbudit v lidech odpor vůči němu.

Třetí protestní akcí je tichý manifest, který se konal 7. září 2019 (GPBr19). Tento tichý manifest se konala online i offline a jeho cílem bylo vyjádřit nesouhlas s ničením Amazonie. Z toho důvodu je manifest považován za formu protestu. U online formy protestu není jasné, kdo je původním organizátorem akce, podobně jako u demonstrací v srpnu 2019. I v tomto případě byl manifest výsledkem celospolečenské mobilizace. Online probíhal na sociálních sítích, kdy lidé (a organizace) zveřejňovali černou fotku s označením #LutoPelaAmazônia (Smutek pro Amazonii). Svou černou fotku s bílým názvem akce zveřejňuje na Instagramu s popiskem, kde shrnuje smutnou realitu stavu Amazonie a vyzývá příznivce k podpoře Greenpeace (IGBr33). Organizace se manifestu účastnila i off-line. Její dobrovolníci oblečení do černého uspořádali ve 12 městech Brazílie uspořádali menší protesty (GPBr22). Během akce byl vyjadřován nesouhlas se stavem věcí, a proto je tento akt jako celek klasifikován jako protest. O účasti Greenpeace na akci neinformují žádná brazilská média, ale organizace svou participaci dokládá množstvím zveřejněných fotek.

Nejvíce medializovaná akce, kterou organizace podnikla se konala 23. října 2019, byl protest (čtvrtý v repertoáru), který se konal v době, kdy byl v Brazílii velkým tématem únik ropy na severovýchodním pobřeží, což byl společně s požáry důvod jeho konání.

Forma protestu byla neobvyklá, originální a zajímavá, ve srovnání s předchozími protesty z tohoto období, které byly obyčejnými demonstracemi s transparenty. Jednalo se o jedinou kriminalizovanou akci, za kterou byli aktivisté organizace zadrženi a vězněni. Součástí protestu byla performance, kterou aktivisté graficky znázornili dané krize, což pomohlo upoutat pozornost kolemjdoucích a médií. Aktivisté Greenpeace Brasil protestovali před palácem Planalto v hlavním federálním městě Brasília. Na prostranství před budovou byla rozlita napodobenina ropy a byla vysypána hromada spáleného dřeva, která symbolizovala ničení Amazonie požáry (GPBr39, GPBr40, IGBr65, IGBr66, FBBr53, GPBr42). Aktivisté se ušpinili ropou, postavili se na zabranou část prostranství a v rukou drželi transparenty se slogany: „*Brazílie potřísněná ropou*“ a „*Spálená vlast Brazílie*“ (GPBr40). Cílem bylo vyjádřit nesouhlas s nečinností Bolsonarovi vlády při řešení obou krizí (tamtéž). Akce vzbudila velký rozruch a zprávy o ní přinesla většina sledovaných brazilských médií: Estadão (Vargas 2019), Folha de S. Paulo (Maia 2019), Valor (Schuch 2019), Correio Braziliense (Loiola 2019), Jornal de Brasília (Rocha 2019), Estado de Minas (Estado de Minas 2019c), Zero Hora (Zero Hora 2019) a O Globo (Gullino, Almeida 2019). Některá média o události psala opakovaně. Média se soustředila především na problematiku úniku ropy a dále informovala o zatčení 19 aktivistů (Vargas 2019, Loiola 2019, Rocha 2019, Zero Hora 2019 a Gullino, Almeida 2019). O zatčení informovala i sama organizace na sociálních sítích a zprávu doložila fotografiemi z policejní stanice. Zadrženi aktivisté byli po třech hodinách propuštěni (IGBr63, IGBr64). Protest splnil svůj účel. I přes jeho předčasné ukončení policií se organizaci podařilo úspěšně vzbudit zájem o požáry a únik ropy a organizace znovu vyjádřila svůj nesouhlas s postupem vlády při řešení obou krizí.

Další akcí v repertoáru je petice „*Todos pela Amazônia: quem ama, age!*“ (Všichni za Amazonii: kdo miluje, koná!), kterou organizace vytváří (Greenpeace Brasil b.r.). Jedná se o jinou (novou) petici než tu, která byla propagována v prvním období. V případě této nové petice se podařilo ověřit potřebné bližší informace. Cílem petice je vytvořit nátlak na brazilskou vládu a dosáhnout tak změny vládní agendy v otázce řešení požárů a přijetí kroků k omezení odlesňování pralesa. Organizace se chce zasadit o ochranu pralesa, původních obyvatel a tradičních komunit. Petice je stále aktivní (ke 24.11.2022) a v roce 2022 ji podepsalo přes půl milionu lidí (Greenpeace Brasil b.r.). Organizace své příznivce často motivovala k podepsání petice, především v příspěvcích

na sociálních sítích (např.: IGBr7, IGBr10, IGBr14, IGBr22, IGBr24, IGBr26, IGBr27, IGBr28, FBBr29, FBBr33, IGBr42, FBBr41, IGBr52, FBBr47, FBBr50). Greenpeace Brasil dává svým příznivcům velice zajímavou možnost vytvoření vlastní kampaně skrze webový portál. Organizace informuje o jedenáctileté studentce Elis Túbero, která vytvořila vlastní petici za zachování Amazonie, která byla postižena požáry. Organizace nabádá své příznivce k následování jejího příkladu a k vytvoření vlastní petice na jejich portálu (GPBr37). Díky této možnosti jsou vytvořeny petice na komunitní úrovni. Lidé ze sousedství se obvykle znají, a to může zvýšit šance, že petici podepíší a organizace může získat další příznivce.

Při požárech Greenpeace Brasil uskutečnila přelety za účelem monitoringu postižených oblastí. Cílem bylo nejen přinést autentické fotografie a záběry z míst, ale i ověřit satelitní informace nebo odhalit nová dosud nezachycená ohniska požárů. Přeletů organizace v průběhu období uskutečnila hned několik (GPBr9, GPBr11, IGBr14, IGBr15, IGBr16, FBBr9, FBBr10, GPBr12, GPBr21, IGBr36). O letech informuje Estado de Minas (2019d). Přeletu se účastnila např. novinářka Greenpeace Rosana Villar (GPBr17, IGBr25, FBBr24). K přeletům organizace přizvala slavné osobnosti (IGBr28, IGBr31, FBBr34, GPBr24, IGBr40). Zapojení celebrit (herců)⁵⁷ nebylo v prvním období využito a v rámci druhého období se jedná o jedinou akci, kdy k využití vlivu celebrit došlo. Herci přitahují pozornost a svou slávou mohou získat organizaci sympatie společnosti. Cílem akce a zapojením herců bylo především ukázat reálný stav pralesa a vyvrátit tak rétoriku J. Bolsonara, který rozsah požárů zpochybňoval. O jejich účasti informuje Folha de S. Paulo (2019).

Dalšími aktivitami, které organizace pořádá, byly osvětové přednášky ve školách. Přednášky se konaly tři. Cílem bylo informovat žáky různého věku o požárech a předat jim znalosti o ekologii. Všechny přednášky proběhly v rámci projektu Porto Alegre, jehož cílem je začlenit sociálně-environmentální výchovu do školních osnov (Greenpeace Brasil b.r.). První lekce se konala 25. září 2019 v Manausu ve škole Masrour v rámci týdne ekologického povědomí (GPBr32). Další přednáška o požárech se konala 3. října 2019 v Colégio Âmima, při které zúčastnění studenti debatovali o možných řešeních požárů (GPBr33). Další přednáška a diskuse se konala 25. října ve škole Associação

⁵⁷ Přeletu se účastnil brazilský herec Bruno Gagliassa a brazilská herečka Giovanna Ewbank.

Riograndense de Artes Plásticas Francisco Lisboa (Chico Lisboa). Tématem kromě požárů byla i ropná skvrna nebo dopady těžby uhlí (GPBr42).

Objevily se i akce, kterých se Greenpeace Brasil účastnila, ale sama o nich na svých komunikačních kanálech neinformovala a její účast zmiňovala pouze média. Tyto aktivity byly dvě a při obou organizace prezentovala nebo vystavovala fotografie, videa nebo mapy, které ukazují požáry. Při obou událostech organizace samostatně připravovala svůj materiál k prezentaci a v případě druhé výstavy se podílela na její celé organizaci. První akcí byl festival divadla a balad *Vamos que Venimos* v São Paulu, který probíhal od 21. do 24. září 2019. Součástí festivalu byly diskuse o životním prostředí a politickém přístupu Jaira Bolsonara k této problematice. Greenpeace se účastnila výstavy „Klimatická nouze“ (Guia Folha 2019). Druhá výstava se konala dne 31. srpna 2019 v Brazilském muzeu sochařství a ekologie v São Paulu s názvem *Ambiental: arte e movimentos* (Prostředí: umění a hnutí). Greenpeace Brasil na následném veletrhu vystavovala svou práci (Cruz 2019).

Několik akcí, které organizace podnikla ve druhém období však nemohlo být zařazeno do repertoáru, protože se nepodařilo získat potřebné informace, které by potvrzovaly, zda organizace akce přímo pořádala nebo zda se eventy týkaly požárů. Konkrétně se jedná o klimatickou stávku⁵⁸; akce, které se konaly mimo Brazílii⁵⁹, finanční sbírku⁶⁰ a audiovizuální spot⁶¹.

V tomto období byly všechny akce v repertoáru nové, tedy nebyly využity v prvním období. Organizace se soustředila především na protestní akce. Konaly se čtyři protesty, z nichž jeden byl kriminalizovaný a jeden se konal i online a organizace vytvořila petici k jejímuž podpisu aktivně motivovala své příznivce. Dále zorganizovala vzdělávací

⁵⁸ Klimatickou stávku organizovalo hnutí Fridays for Future dne 20. září 2019. Greenpeace Brasil se stávky účastnila, ale nepořádala ji ani se na její organizaci nepodílela. O akci informovala i brazilská média, která potvrzují účast Greenpeace Brasil (Estado de Minas 2019b, Agência Brasil 2019). Akce se konala těsně před schůzkou Valného shromáždění OSN. Cílem bylo vyslat vzkaz světovým vůdcům, aby přijali potřebná opatření pro boj s klimatickou krizí a požáry (GPBr19).

⁵⁹ V několika příspěvcích (např. IGBr24 nebo GPBr41) organizace sdílela akce, které se konaly mimo Brazílii. Je velmi nepravděpodobné, že by Greenpeace Brasil organizovala akce v Evropě.

⁶⁰ V příspěvcích (např. GPBr9, FBBr27, FBBr44) organizace žádala své příznivce o finanční příspěvek. Nejednalo se však o speciální sbírku, která by byla určená na pomoc při požárech. Organizace odkazovala na stránku, kde mohou zájemci darovat peníze organizaci jako celku. Není tak jasné, zda byly finance použity pro boj s požáry nebo na běžný chod organizace.

⁶¹ Ve Spot vystupují známé osobnosti – Billie Eilish a Woody Harrelson. Spot se zabývá globálním oteplováním a požáry jsou zde jen krátce zmíněny v souvislosti s tímto procesem. Zároveň byl spot sdílen i na profilech jiných Greenpeace (např. Colombia), je v angličtině a není tak jasné, která organizace Greenpeace je jejím autorem.

přednášky pro školáky. Opakovaně prováděla monitorovací přelety nad postiženými oblastmi Amazonie za účelem zisku autentických záběrů. Do přeletů zapojila i slavné osobnosti, aby oslovila širší publikum. Posledními akcemi byly dvě výstavy, na kterých Greenpeace Brasil prezentovala vlastní fotografie, videa a mapy ukazující požáry.

6.2.1.3 Třetí období: přelet se slavným šéfkuchařem

V tomto období se množství požárů snižuje. V listopadu požáry dosáhly nejvyšší úrovně od roku 2015. V prosinci bylo množství požárů druhé nejnižší od roku 2002 (INPE b.r.). Upadá i zájem brazilských médií o problematiku (např. O Globo, Folha de S. Paulo, Valor, Agência Brasil, Jornal de Brasília).

Ve třetím období byly uskutečněny dvě akce. Těmi byl monitorovací přelet se slavnou osobností a pokračování v petici, což organizace uskutečnila již ve druhém období. Oproti druhému období je strategií v repertoáru jednání výrazně méně a nepřibýly žádné nové. Přeletu se účastnil brazilský šéfkuchař Raul Lemos a podobně jako jeho předchůdci ve druhém období, přináší svědectví o stavu Amazonského pralesa. Po přeletu se Lemos rozhoduje snížit spotřebu masa, protože vytváření pastvin pro dobytek je hlavní příčinou vypalování pralesa (GPBr50, FBBr60, IGBr71). I v tomto případě chce organizace slávou Lemose oslovit své příznivce, a především je motivovat ke změně stravování, která je považována za účinné řešení požárů. Šéfkuchař zde působí jako příklad, který by měl být následován, což může být velmi účinné vzhledem k jeho slávě. Petice organizace z druhého období je stále aktivní, ale organizace upouští od jejího promování a k podpisu vyzývá pouze v příspěvku GPBr45.

Do repertoáru nebyly zařazeny akce, u kterých se nepodařilo ověřit, zda byla Greenpeace Brasil jejich organizátorem či zda se eventy týkaly požárů. Jednalo se o stejné typy událostí jako ve druhém období. Těmito akcemi byla finanční sbírka⁶², klimatická stávka⁶³ a akce mimo Brazílii⁶⁴. V tomto období (v prosinci) se organizace ve svých příspěvcích soustředí především na připomenutí akcí, které během celého roku 2019 uskutečnila. Zmiňuje i akce, které se týkaly požárů (např: GPBr49, IGBr70, GPBr52,

⁶² Stejně jako ve druhém období se nejednalo o specifickou sbírku pro boj s požáry, ale organizace žádala o standardní příspěvek na svou činnost, který mohl být využit jakkoli (např. FBBr57, FBBr61).

⁶³ Stávka se konala dne 29. listopadu a z článku organizace (GPBr47) není jasné, jestli se organizace akce účastnila nebo ji organizovala.

⁶⁴ Jako ve druhém období organizace sdílela akce, které se uskutečnily mimo Brazílii a jako organizátor byly označeny některé ze sesterských organizací Greenpeace nebo organizace jako celek (GPBr51).

GPBr53, FBBR66). Organizace tím především znovu potvrzuje konání těchto akcí a její účast na organizaci akce nebo na ní samotné.

6.2.1.4 Výsledky a shrnutí diachronní komparace repertoáru Greenpeace Brasil

Srovnáním jednotlivých období vyplývá, že nejrozsáhlejší repertoár měla organizace ve druhém období. Všechny uskutečněné akce z druhého období byly nové, nebyly ani jednou uspořádány v prvním období. Ve třetím období organizace uskutečňuje stejné akce jako ve druhém období a nejsou nalezeny žádné nové události. Závěrem komparace je, že nejvýraznější změny v repertoáru proběhly ve druhém období, tedy v době, kdy požáry dosahovaly největší intenzity a docházelo k jejich medializaci brazilskými médii.

6.2.2 Repertoár World Wildlife Fund (WWF) Peru: žádné akce

Na zpravodajských webech Peru Agencia Peruana de Noticias (ANDINA), La República, El Peruano, Expreso, La Razón, Perú21, Gestión, El Comercio, Diario Uno, Generación, El Perfil a Exitosa ani na webových stránkách, instagramovém a facebookovém profilu organizace nebyly nalezeny informace, které by dokazovaly, že WWF Peru v průběhu roku 2019 podnikla nějaké akce, které by se týkaly požárů. Její repertoár jednání je prázdný i přesto, že organizace pozitivně reagovala na požáry i jejich medializaci změnami ve svém diskurzu. Peru bylo požáry zasaženo ze zkoumaných zemí nejméně. V kontrastu s ostatními tématy se organizace požáry zabývala velice okrajově a soustředila se na požáry v Brazílii a Bolívii. Ze strany peruánské vlády (ministryně životního prostředí) bylo navíc potvrzeno, že do Peruánské Amazonie se požáry nerozšiřují (Perú21 2019). Situace nebyla v Peru tak naléhavá jako v jiných zemích a organizace tak neměla motivaci k podniknutí nějakých akcí.

V některých příspěvcích organizace vyzývá k zapojení se do akcí, ale žádnou z nich nelze zařadit do repertoáru, protože se nepodařilo ověřit v médiích nebo na komunikačních kanálech organizace, zda se akce týkala požárů. Všechny tyto akce se konaly ve druhém období (20.8.-31.10.2019). Těmito akcemi je petice⁶⁵ (IGPe3), finanční sbírka⁶⁶ (IGPe3),

⁶⁵ V příspěvku organizace vyzývá příznivce k podepsání petice, nicméně přiložený odkaz již není aktivní (ke dni 6. 12. 2022). Na petici organizace neodkazuje v žádných jiných příspěvcích a ani v médiích se nepodařilo ověřit, zda byla petice akcí WWF Peru a zda se týkala požárů.

⁶⁶ Organizace žádala své sympatizanty o finanční dar, ale znovu nebyly nalezeny bližší informace, které by potvrzovaly, že se jednalo o sbírku vytvořenou pro pomoc při řešení požárů.

protest⁶⁷ (FBPe4) a kampaň⁶⁸ (IGPe4).

Vzhledem k tomu, že organizace nepodnikla v roce 2019 žádné akce v souvislosti s požáry, pozbývá diachronní komparace smysl. Závěrem je, že v době požárů ani v době jejich medializace nedošlo ke změně repertoáru jednání aktéra WWF Perú.

6.2.3 Repertoár WWF Bolivia: materiální sbírka a další akce

Repertoár WWF Bolivia obsahuje jen několik málo akcí. Informace o jejich konání byly nalezeny na sociálních sítích a webu organizace. O akcích se nezmiňují žádná místní média (prohlédány byly archivy zpravodajských webů Bolpress, Agencia de noticias Fides, Agencia boliviana de información, Bolivia, La Razón, El Diario, El Deber, Los Tiempos, El Mundo, Página Siete, Jornada a Ahora el pueblo). Bolívie byla z vybraných zemí druhou nejvíce postiženou (44273 ohnisek) (INPE b.r.) a požáry postihovaly kromě Amazonie i další oblasti Bolívie (Chiquitanía, Pantanal, Chaco). Požáry v těchto oblastech se organizace zabývala stejně často jako požáry v Amazonii.

6.2.3.1 První období (1.1.–19.8.2019): žádné akce

V prvním období organizace nepodnikla žádné akce v souvislosti s požáry. V tomto období bylo požárů v porovnání s předchozími roky i méně (např. v červnu nebo červenci). Během celého období požáry nedosahují vyšší intenzity než v předchozích letech a např. v červnu a červenci bylo požárů výrazně méně než v roce 2018. Výrazné navýšení proběhlo až v srpnu. (INPE b.r.). Požáry se nezabývají místní média (Bolpress, La Razón, El Diario, Los Tiempos nebo El Deber).

6.2.3.2 Druhé období (20.8.–31.10.2019): materiální sbírka pro zasažené obyvatele

Většinu nalezených akcí organizace uspořádala ve druhém období. Tedy v období, kdy požáry v Bolívii dosahovaly svého vrcholu. V srpnu a v září bylo v Bolívii zaznamenáno nejvíce požárů od roku 2010. V září bylo požárů více než v srpnu. Od října se množství požárů snižovalo a bylo průměrné (INPE b.r.). Od 20.8.2019 docházelo k jejich medializaci místními médii (např.: Bolpress, La Razón, El Diario, Los Tiempos).

⁶⁷ WWF Perú vyzývá své příznivce k účasti na protestu, který byl organizovaný hnutím Fridays for Future dne 20.9.2019. Není jasné, zda se WWF Perú na organizaci akce podílela či se jí zúčastnila a její výzva působí jako pozvání k účasti na akci jiné organizace.

⁶⁸ V příspěvku organizace říká, že zahajuje kampaň za to, aby vlády začaly jednat. Kampaň nebyla nalezena, a tak nelze říct, zda byla skutečně zahájena.

V reakci na požáry WWF Bolivia organizuje 3 akce – materiální sbírku (IGBo3, WWFBo8, WWFBo10), přednášku (FBB01) a monitoring postižených oblastí (WWFBo9, WWFBo10). První informace o sbírce organizace sdílí 23. srpna 2019, tedy hned druhý den poté, co se požáry začala zabývat ve svém diskurzu. Příznivci jsou nabádáni, aby do centra pro environmentální výchovu v Puerto Quijarro a do kanceláří v oblasti Santa Cruz doručili trvanlivé potraviny, balenou vodu, hydratační přípravky a oční kapky (IGBo3). Materiální pomoc je určena postiženým rodinám především v oblasti Chiquitania a v Amazonii. Sama organizace poskytla vybavení, potraviny a vodu pro posádky hasičů (WWFBo10). Tato akce je v repertoáru dominantní, protože se organizace opakovaně vyzývá své příznivce, aby se zapojili (na rozdíl od jiných akcí). Materiální pomoc je řešením dopadů požárů (ne jejich příčin či jejich prevencí), protože přináší pomoc postiženým lidem.

Druhou akcí byla přednáška, která se konala v rámci Environmentálního veletrhu v Chochabambě dne 1. září 2019. Organizace přednášku samostatně připravila a jejím tématem byly požáry, dopady klimatických změn a představení způsobů, jak mohou posluchači v situaci pomoci. Během přednášky zástupci aktéra interagovali s posluchači a nabádali je k omezení konzumace masa, což je dle organizace řešením požárů (FBB01).

Třetí akcí je trvalý monitoring, který organizace zachovává v Amazonii a systémem včasného varování jejichž cílem je předejít nekontrolovanému šíření požárů (WWFBo9, WWFBo10). Monitoring požárů organizace dokazuje množstvím autorských videí a fotografií, které sdílí v příspěvcích na svých sociálních sítích (např.: IGBo4, IGBo6, IGBo8). Cílem je ukazovat nejen aktuální situaci, ale upozornit příslušné složky (hasiče apod.) i na rozšíření požárů do dalších oblastí.

I v případě WWF Bolivia nemohly být některé akce zařazeny do repertoáru jednání, protože se nepodařilo zjistit, zda tyto akce organizace pořádala, účastnila se jich nebo o nich nebyly nalezeny bližší informace. Těmi jsou akce zaměřené na obnovu a znovuzalesnění postižených oblastí⁶⁹ (WWFBo9, WWFBo10), protesty⁷⁰ (IGBo11)

⁶⁹ Z textu není jasné, zda byla zahájena příprava k těmto akcím nebo zda k zalesňování již dochází.

⁷⁰ Od 20. do 27. září 2019 se konala série pokojných protestů za klima, kterou organizovalo hnutí Fridays for Future. WWF Bolivia v příspěvku IGBo11 nabádá své příznivce k zapojení se do protestů a uvádí přesná data, časy a místa konání protestů. Nepodařilo se ale zjistit, zda se aktér na organizaci protestů podílel nebo se jich zúčastnil.

a řešení krize skrze programy a kampaně organizace⁷¹ (WWFBo1, WWFBo4).

6.2.3.3 Třetí období (1.11.–31.12.2019): setkání hasičů

Ve třetím období požáry v listopadu stále dosahují nadprůměrných hodnot a až v prosinci dochází k jejich výraznému poklesu (INPE b.r.). Během období upadá medializace požárů Amazonie v Bolívii (např. La Razón, Bolpress, Los Tiempos). Oproti druhému období organizace pořádá pouze jednu akci. WWF Bolivia se v tomto období podílela na organizaci setkání hasičských sborů (FBB04). Cílem setkání bylo sdílení zkušeností v boji s požáry, čímž by se do budoucna, pokud znovu vypuknou požáry, mohl zefektivnit boj proti nim a zároveň by mohla být posílena i prevence vzniku požárů. Do repertoáru organizace není zařazena finanční sbírka (IGBo15, IGBo17). Z příspěvků není jasné, zda se jedná o samostatnou sbírku či zda byl dar věnován přímo organizaci. I přes to, že organizace deklaruje, že finance budou použity na pomoc postiženým rodinám, nejsou informace dostatečně specifické, aby byla sbírka součástí repertoáru.

6.2.3.4 Výsledky a shrnutí diachronní komparace repertoáru WWF Bolivia

V prvním období nebyly identifikovány žádné akce, které by se týkaly požárů a mohly být zahrnuty do repertoáru. Ve druhém období organizace svůj repertoár rozšiřuje o nové taktiky. Uskutečňuje materiální sbírku, přednášku a monitoruje postižené oblasti. Ve třetím období byla nalezena pouze jedna událost, která je v repertoáru novinkou. – setkání hasičů. Největší změny byly zaznamenány při porovnání prvního a druhého období. Z toho důvodu autorka dochází k závěru, že ke změnám v repertoáru došlo v době (ve druhém období), kdy bylo evidováno nejvíce požárů a došlo k jejich medializaci.

6.2.4 Repertoár Greenpeace Colombia: petice a protesty

Při hledání důkazů o uskutečněných akcích byly prohledány deníky El Heraldo, El Nuevo Siglo, El Espectador, El Nuevo Día, Publímetro, El Mundo, El Tiempo, La República, Agronegocios (patří pod La República), Portafolio a El Colombiano. Prvních šest zmíněných médií v průběhu roku 2019 nepřináší žádné zprávy o akcích, které by Greenpeace Colombia organizovala nebo se jich zúčastnila. Zbylé čtyři weby ano.

⁷¹ Organizace dává slib, že krizi bude řešit skrze své současné programy a kampaně, ale neuvádí konkrétní postup řešení. Nebyly ani nalezeny důkazy, zda organizace závazek skutečně splnila.

6.2.4.1 První období (1.1.–19.8.2019): žádné akce

V prvním období (1.1.–19.8.2019) organizace Greenpeace Colombia neuspořádala žádnou akci týkající se požárů. V tomto období se Kolumbie potýká s požáry nejvíce z celého roku. Nejhorší byla situace v únoru, březnu a dubnu (INPE b.r.). Situace však nezajímá ani místní média (např. El Tiempo, El Mundo nebo Publimetro), ani organizaci.

6.2.4.2 Druhé období (20.8.–31.10.2019): protest před brazilskou ambasádou

Ve druhém období dochází k medializaci požárů místními médii (El Tiempo, El Herald, El Mundo...) i přesto, že jejich počet poklesl (INPE b.r.). Média se zabývají především situací v brazilské Amazonii. Do repertoáru organizace byl ve druhém období zařazen protest a petice. Žádná z těchto akcí nebyla v prvním období uskutečněna a obě události jsou v repertoáru Greenpeace Colombia nové.

V příspěvku FBK01 organizace zve k účasti na protestu dne 23. srpna 2019 ve 12:30 před brazilskou ambasádou v Bogotě. Demonstrace proběhla během série protestů, které v tuto dobu probíhaly na mnoha místech ve světě. Ačkoli nebyl nalezen primární organizátor protestů⁷², Greenpeace Colombia se na akci aktivně podílela a spoluorganizovala ji. Organizace zvala své příznivce k účasti, svou participaci dokládá fotografiemi (IGK03) a o jejím podílu informují místní média Agronegocios (López Bejarano 2019) a El Tiempo (El Tiempo 2019). Organizace akcí jasně vyjádřila svůj postoj k problematice. Cílem akce bylo, dle ředitelky Greenpeace Colombia Silie Góez, vznést požadavek, aby prezident Bolsonaro ukončil svou politiku, která „útočí na amazonský deštný prales a domorodé národy, které jej po staletí chrání“ (El Tiempo 2019). Heslem protestu byl slogan „Bolsonaro, uhas oheň, chraň Amazonii“ (López Bejarano 2019). Při protestu byl označen jako viník požárů Jair Bolsonaro, což koresponduje s diskurzem organizace. Dalším záměrem protestu bylo vytvořit nátlak na brazilskou vládu, aby začala rychle, efektivně a rozhodně jednat a uhasila požáry (tamtéž). Zmobilizovaní příznivci měli možnost na místě podepsat i níže zmíněnou petici⁷³ (El Tiempo 2019).

⁷² Jedná se o stejnou sérii protestů, která je prezentována u analýzy repertoáru jednání aktéra Greenpeace Brasil na st. XY, kde lze najít bližší informace o protestech.

⁷³ Akce se účastnily i jiné organizace (např. Asociación Ambiente y Sociedad). Celá akce proběhla poklidně a byla doprovázena hudbou, kulturními ukázkami a projevy zástupců organizací, ale i např. participovali i zástupci politické strany Más (Movimiento Alternativo Indígena y Social). Zástupci jiných stran nebyli pozváni, protože panovala obava, že by akci mohli využít pro vlastní kampaň (El Tiempo 2019).

Ve svých příspěvcích vyzývá své příznivce k podpisu petice (FBKo2, FBKo4, FBKo5, IGKo4, IGKo5, IGKo6, IGKo7, FBKo6, FBKo7, FBKo8, IGKo10, FBKo10, FBKo11, GPKo10, FBKo12, FBKo13, IGKo13, IGKo14, FBKo14, FBKo16, FBKo18, IGKo16, IGKo17, GPKo15). Petice byla pravděpodobně mířena prezidentu Brazílie J. Bolsonarovi, protože v příspěvcích se často objevuje spojení: „*Podepište petici a vyzvěte prezidenta Bolsonara...*“. Petice není v současné době již aktivní (ke dni 22.11.2022) a přesnější informace o petici nebyly nalezeny ani na informačních kanálech organizace ani v médiích. Vzhledem k tomu, že ale organizace na petici velice často odkazovala a aktivně ji propagovala, je petice zařazena do repertoáru organizace.

V kolumbijském městě Leticia se dne 6. září 2019 konal summit Amazonských zemí s cílem posílit koordinaci mezi amazonskými státy při ochraně pralesa. O summitu informují kolumbijská média např. La República (Amaya 2019), Publimetro (Publimetro 2019) nebo El Espectador (Redacción Medio Ambiente 2019). Greenpeace Colombia se společně se zástupci místních komunit několik hodin před začátkem summitu setkala na břehu Amazonky poblíž města Leticia. Aktivita byla protestem s performancí s cílem upozornit na problematiku požárů a vyjádřit nesouhlas se současným přístupem prezidenta Bolsonara k řešení krize. Performancí byl červený nápis, který demonstranti společně vytvořili na břehu Amazonky⁷⁴: „*Bolsonaro: salve Amazonas – Greenpeace*“ (GPKo8) (Bolsonaro: zachraň Amazonii – Greenpeace). O akci, kterou Greenpeace Colombia podnikla, píše pouze El Colombiano. Ve své zprávě vyzdvihuje především vzkaz organizace Bolsonarovi a uvádí krátké vyjádření ředitelky Greenpeace Colombia Silvie Gómez (Aguirre Fernández 2019).

Poslední akcí v repertoáru je audiovizuální spot, který vznikl ve spolupráci s Greenpeace Argentina. Produkci spotu tak oficiálně spravovala Greenpeace Argentina. Důvodem je, že Greenpeace Colombia nemá vlastní administrativní kancelář v Kolumbii, ale administrativně spadá pod Greenpeace Andino, kterou vede Greenpeace Argentina⁷⁵. Greenpeace Colombia se na spotu do určité míry podílela, a především byl určený pro její sociální sítě a organizace jej měla propagovat a sdílet. Proto je spot považován za součást repertoáru organizace. Spot je součástí nové etapy kampaně za ochranu Amazonie a jmenuje se „*El Peor Regalo*“ (nejhorší dárek) (GPKo15). Cílem je ukázat,

⁷⁴ Další fotky, záznam z akce, postup vytvoření nápisu a rozhovory s participanty organizace zveřejňuje na sociálních sítích v příspěvcích IGKo8, IGKo9, FBKo9.

⁷⁵ Informaci autorka získala na základě e-mailové korespondence s Greenpeace Česká republika.

že požáry v Amazonii je třeba řešit jednotně, je třeba spojit síly a upozornit na přetrvávající riziko, kterému Amazonie čelí. Zároveň je ve spotu vznesen požadavek na zavedení nulového odlesňování, který je směřovaný prezidentu Brazílie (GPKo15, IGKo17). Spot je součástí elektronického repertoáru organizace, protože se jedná o kampaň, která využívá pouze sociální sítě k oslovení příznivců.

Do repertoáru organizace nemohlo být zařazeno několik aktivit především proto, že ačkoli se jich organizace účastnila, nebyla jejich přímým organizátorem. To se týká pochodu za klima⁷⁶ (organizátorem je hnutí Fridays for Future) a přeletů nad Amazonií (strůjcem akce je Greenpeace Brasil). Dále nebyly zařazeny neurčité a nekonkrétní akce, které se nepodařilo ověřit. Např. organizace tvrdí, že „*vyvíjí tlak na úřady a odsuzuje prostřednictvím svých komunikačních kanálů a tisku pokrok v odlesňování...*“ (GPKo3). Není jasné, zda je tlak vyvíjen pouze skrze diskurz nebo zda byly uskutečněny nějaké aktivity. Podobně organizace říká: „*pokračuje v monitorování džungle a lesů a podporujeme lidi, kteří svým tradičním způsobem života zabraňují zhoršování životního prostředí*“ (GPKo3). Jakým způsobem jsou tito lidé podporováni? Co je cílem monitoringu a jak probíhá? Organizace nedává přesné odpovědi. Do repertoáru nebyla zahrnuta „*mezinárodní kampaň za bojkot brazilského masa...*“ (GPKo12). Organizace tvrdí, že se jedná o kampaň zahájenou v reakci na požáry v Amazonii, ale bližší informace nebyly nalezeny.⁷⁷ Dále nebyl do repertoáru zařazen spot, ve kterém se objevily známé osobnosti – Billie Eilish a Woody Harrelson (IGKo15, FBKo17). I přesto, že jsou požáry ve videu rámovány, celý spot se zabývá klimatickou krizí. Kromě toho byl spot sdílen napříč většinou místních Greenpeace, a proto nelze určit, která z nich byla iniciátorem spotu. Dále nebyla zařazena finanční sbírka⁷⁸, protože se přímo netýkala požárů.

⁷⁶ Pochod se konal dne 21. září 2019 a Greenpeace Colombia se jej pouze účastnila. Pochod se konal v den, kdy začalo setkání Valného shromáždění OSN a cílem pochodu bylo upozornit politiky na podstatné otázky jako je globální oteplování a požáry a vyzvat je k jejich řešení (Aristizabal Bedoya 2019).

⁷⁷ Jediná kampaň, která se zabývá masnou výrobou v Amazonii je „Slaughtering the Amazon“, kterou v roce 2009 zahájila Greenpeace USA. Nejen, že se nejedná o novou kampaň, ale jejím principem není bojkot, ale obecně upozorňuje na problematiku odlesňování a rozšiřování pastvin do Amazonie (Greenpeace USA 2009).

⁷⁸ Organizace v příspěvcích (IGKo7, GPKo10), které se týkaly požárů žádala příznivce o finanční dar, ale přiložený odkaz vedl na portál, skrze který je poskytnut dar organizaci jako celku. Není tak jasné, zda darované finance byly skutečně použity na pomoc při požárech.

6.2.4.3 Třetí období (1.11.–31.12.2019): žádné akce

Ve třetím období organizace na svých sociálních sítích a webech neinformuje o žádných akcích, které by se konaly v souvislosti s požáry. Požárů je v této době přibližně stejné množství jako v prvním období. Obecně bylo požárů méně než v předchozích letech. Zároveň došlo k jejich zmírnění i v celé Amazonii (INPE b.r.). I nadále se objevují sporadické zprávy o požárech, ale situace již není medializována kolumbijskými médii (např. El Nuevo Siglo, El Nuevo Día, Publimetro, El Mundo, El Tiempo, La República).

6.2.4.4 Shrnutí a výsledky diachronní komparace repertoáru Greenpeace Colombia

Z výše uvedených dat a faktů lze konstatovat, že organizace podnikla všechny své akce ve druhém období, v době, kdy probíhala medializace požárů. V prvním období organizace nepodnikla žádné akce a její repertoár ve vztahu k požárům neexistoval. Ve druhém období využívá strategie protestu (2x), petice a internetový spot. Ve třetím období pak nepodnikla žádné akce a stejně tak upadá zájem médií. Největší změny v repertoáru proběhly ve druhém období, tedy v době, kdy v Kolumbii sice množství požárů klesá, ale dochází k jejich medializaci.

7 Komparativní část

7.1 Synchronní komparace framingu aktérů

Z diachronní komparace vyšlo najevo, že všichni zkoumaní aktéři ve druhém období změnili svůj diskurz. V případě Greenpeace Brasil, WWF Peru a WWF Bolivia dosahovaly požáry v zemích jejich původu (Brazílii, Peru a Bolívii) ve druhém období největší intenzity a situace byla medializována místními médii. V Kolumbii bylo požárů ve druhém období méně než v prvním, ale došlo k jejich medializaci. Ovlivnily požáry více ty aktéry, kteří působí na území více zasažených zemí? Na to odpoví synchronní komparace. Celkově byla nejvíce zasaženou zemí Brazílie, poté Bolívie, Kolumbie a nejméně bylo zasaženo Peru. Míru zasažení ukazuje tabulka 5.

Tabulka 5 – míra zasažení požáry (počet ohnisek)

Země	Brazílie	Peru	Bolívie	Kolumbie
Rozsah požárů	197 632	14 109	44 273	16 245

Míře zasažení odpovídá i počet zveřejněných příspěvků o požárech – nejvíce jich zveřejnila organizace Greenpeace Brasil a nejméně WWF Peru. Na druhém místě se umístila Greenpeace Colombia a na třetím WWF Bolivia. Nicméně Bolívie se kromě

požárů v Amazonii zabývala i požáry v jiných částech (Cerrado, Pantanala, Chiquitanía) a pokud bychom do celkového počtu příspěvků zahrnuli i tyto, byla by na druhém místě, což by odpovídalo stejnému pořadí jako při zasažení.

Následující tabulky ukazují přehled hlavních charakteristik analyzovaných rámců zkoumaných aktérů v jednotlivých komparačních obdobích. Tabulka 6 ukazuje hlavní rámované nespravedlnosti. V Tabulce 7 jsou prezentováni označení viníci v diagnostických rámcích. Tabulka 8 se věnuje vymezeným příčinám. Tabulka 9 ukazuje navrhovaná řešení v prognostických rámcích a Tabulka 10 prezentuje hlavní motivy pro motivaci příznivců k akci. Poslední Tabulka 11 ukazuje využití strategických rámovacích procesů. Za každou tabulkou následuje její krátká interpretace a synchronní komparace.

Tabulka 6 – diagnostické rámování nespravedlností

	1. období (1.1.–19.8.2019)	2. období (20.8.–31.10.2019)	3. období (1.11–31.12.2019)
Greenpeace Brasil	- ohrožení domorodých obyvatel a jejich území	- ohrožení domorodých obyvatel (existenciální a ekonomické) a jejich území - přírodní nespravedlnosti - zdravotní nespravedlnosti - kriminalizace požárů - negativní obraz Brazílie na mezinárodním trhu a mezinárodní politice - negativní dopady ne ekonomiku	- ohrožení domorodých obyvatel a jejich území - negativní dopady na přírodu - negativní dopady na ekonomiku - postup požárů do chráněných oblastí - násilí páchané na obyvatelích - kriminalizace požárů
WWF Perú	- žádné nespravedlnosti	- přírodní nespravedlnosti - zdravotní nespravedlnosti - ohrožení domorodých obyvatel (existenciální a ekonomické) a jejich území	- ohrožení chráněných území

WWF Bolivia	- žádné nespravedlnosti	- přírodní nespravedlnosti - zdravotní nespravedlnosti - ohrožení domorodých obyvatel (existenciální a ekonomické) - pronikání požárů do chráněných oblastí	- vysychání atmosféry nad pralesem - ohrožení domorodých obyvatel (existenciální) a jejich území - pronikání požárů do chráněných oblastí
Greenpeace Colombia	- žádné nespravedlnosti	- přírodní nespravedlnosti - existenciální nespravedlnosti - zdravotní nespravedlnosti - ohrožení domorodého obyvatelstva (existenciální) - ekonomické problémy	- žádné nespravedlnosti

Tabulka 6 ukazuje přehled rámovaných nespravedlností a naznačuje i změny v těchto rámcích během jednotlivých období. Všechny organizace se ve druhém období věnují rámování způsobených nespravedlností. Některé z nespravedlností byly tématem ve druhém období pro všechny aktéry (např. ohrožení lidského zdraví kouřem nebo ohrožení domorodého obyvatelstva), pro některé nikoliv (např. negativní dopady na ekonomiku Brazílie řeší jen Greenpeace Brasil a Greenpeace Colombia). Greenpeace Brasil definuje ve druhém i ve třetím období nejvíce různých nespravedlností a ze všech aktérů se jim věnuje nejpodrobněji. Během druhého a třetího období Greenpeace Brasil rozšiřuje svůj diskurz o další nespravedlnosti. To staví Greenpeace Brasil na první místo v množství uskutečněných změn v diskurzu. Greenpeace Colombia popisuje ve druhém období jako druhá nejvíce nespravedlností, ale ve svém diskurzu se jim nevěnuje tak podrobně jako Greenpeace Brasil. Téma během třetího období úplně opouští a nedochází k jeho dalšímu rozvoji. WWF Bolivia označuje ve druhém období nové nespravedlnosti, ale je jich označeno méně než u Greenpeace Colombia. Na druhou stranu se jim věnuje podrobněji a častěji a v jejich označování pokračuje i ve třetím období, ve kterém označuje i úplně novou nespravedlnost. To ji z celkového hodnocení změn v rámování nespravedlností

řadí před Greenpeace Colombia, protože své rámce nadále rozvíjí. Na posledním místě je WWF Perú, která označuje nejméně způsobených nespravedlností a při porovnání druhého a třetího období nedošlo k dalšímu vývoji a změnám, naopak se nespravedlnostem ve třetím období věnuje méně a popisuje stejnou křivdu jako ve druhém období. Na první pohled by největší změna byla viděna u Greenpeace Colombia, která se tématu požárů v prvním období vůbec nevěnovala a všechny její rámce jsou v diskurzu úplně nové a na rozdíl od WWF Perú a WWF Bolivia označuje nejvíce nespravedlností. Nicméně je důležité i zhodnotit hloubku, do jaké se organizace tématy zabývala. Z tohoto pohledu má navrch jistě Greenpeace Brasil i WWF Bolivia, které se rámování nespravedlností zabývají ve více příspěvcích, tematizují je častěji, z více úhlů pohledu a do větších podrobností. Výsledné pořadí provedených změn v diagnostickém rámování nespravedlností je Greenpeace Brasil, WWF Bolivia, Greenpeace Colombia a WWF Perú, což odpovídá míře zasažení požáry (Tabulka 6) Největší změny proběhly u toho aktéra, který pochází z nejvíce zasažené země (Greenpeace Brasil, Brazílie) a nejmenší u toho z nejméně zasažené země (WWF Perú, Peru).

Tabulka 7 – diagnostické rámování viníků

	1. období (1.1.–19.8.2019)	2. období (20.8.–31.10.2019)	3. období (1.11–31.12.2019)
Greenpeace Brasil	- Jair Bolsonaro	- Jair Bolsonaro - Ricardo Salles - farmáři	- Jair Bolsonaro - kriminalizace Bolsonara - Ricardo Salles - „grilleiros“
WWF Perú	- žádní viníci	- farmáři	- žádní viníci
WWF Bolivia	- žádní viníci	- žádní viníci	- žádní viníci
Greenpeace Colombia	- žádní viníci	- Jair Bolsonaro - Ricardo Salles - farmáři - kapitalismus/ konzum	- žádní viníci

Tabulka 7 ukazuje, jak se vyvíjelo diagnostické rámování viníků během roku 2019. Výrazné změny proběhly u Greenpeace Colombia, která ve druhém období nově označila 4 hlavní viníky požárů oproti prvnímu období, to je nejvíce ze všech aktérů. Greenpeace Brasil označuje ve druhém období 3 viníky, tedy o jednoho více než v prvním období. Organizace je ve svém diskurzu konzistentnější a v průběhu celého roku 2019 rámce o vinících rozvíjí (množství viníků se rozšiřuje). S přihlédnutím k hloubce, s jakou se tyto

dvě organizace ve druhém období viníkům věnují, má navrch určitě Greenpeace Brasil, které se např. vině Bolsonaro a Sallese věnuje častěji, podrobněji a z více úhlů pohledu. Celkově je označení viníků ze strany Greenpeace Brasil komplexnější. Greenpeace Colombia se viníkům nevěnuje tak detailně a téma ve třetím období navíc úplně opouští a nerozvíjí jej na rozdíl od Greenpeace Brasil. Z těchto důvodů jsou změny v diagnostickém rámování viníků větší u Greenpeace Brasil než u Greenpeace Colombia. Na pomyslném třetím místě se nachází WWF Perú, která označuje viníka pouze ve druhém období – farmáře. Poslední je WWF Bolivia, která neoznačuje žádné viníky během celého roku 2019 a vinu obecně přisuzuje příčinám požárů. Výsledné pořadí tak kromě případu Greenpeace Brasil neodpovídá míře zasažení požáry.

Tabulka 8 – diagnostické rámování příčin

	1. období (1.1.–19.8.2019)	2. období (20.8.–31.10.2019)	3. období (1.11–31.12.2019)
Greenpeace Brasil	- odlesňování (zisk půdy, těžba dřeva) - klimatická krize a globální oteplování - lidská činnost	- odlesňování (zisk půdy, těžba dřeva) - klimatická krize a globální oteplování - lidská činnost	- odlesňování (zisk půdy, těžba dřeva, zlatá horečka) - klimatická krize a globální oteplování - lidská činnost
WWF Perú	- lidská činnost - odlesňování (zisk půdy)	- lidská činnost - odlesňování (zisk půdy) - klimatická krize	- lidská činnost - odlesňování (zisk půdy) - klimatická krize
WWF Bolivia	- lidská činnost - odlesňování (zisk půdy)	- lidská činnost - odlesňování (zisk půdy) - klimatická krize	- lidská činnost - odlesňování (zisk půdy)
Greenpeace Colombia	- žádné rámce	- lidská činnost - odlesňování (zisk půdy, těžba dřeva) - klimatická krize - oslabení ekologické politiky v Brazílii - konzum	- žádné rámce

Tabulka 8 ukazuje, jaké příčiny požárů organizace označovaly. Obecně všechny organizace během roku 2019 označují stejné příčiny – lidskou činnost, odlesňování

(nejčastěji za účelem zisku půdy, případně těžby dřeva) a klimatickou krizi⁷⁹. U všech aktérů došlo k procesu rozšíření rámce, protože klimatickou krizi označují jako globální problém, který se týká každého. Upozorněním na vztah mezi klimatickou krizí a požáry jsou požáry tematizovány jako něco, co se týká všech. Zároveň se všichni aktéři shodují, že příčinou nebylo sucho. Rozdíly v rámování příčin mezi aktéry nejsou markantní. Greenpeace Brasil se příčinám ve svém diskurzu věnuje ze všech aktérů nejčastěji a stejně jako u označování viníků jsou příčiny požárů pojímány nejkompexněji a nejdetailněji. Tento rozdíl je patrný především mezi prvním a druhým obdobím. Ve třetím období jako jediná rozšiřuje množství příčin o jednu novou. Hlavní změnou u Greenpeace Brasil je tedy nejen rozšíření množství příčin, ale i větší detailnost a četnost s jakou se příčinám věnuje. Velké změny proběhly u Greenpeace Colombia, která v prvním období neoznačovala žádné příčiny a ve druhém období jich definuje 5, což je nejvíce ze všech aktérů. Nicméně stejně jako v případě označení viníků se příčinám nevěnuje tak podrobně a komplexně jako Greenpeace Brasil. Navíc téma ve třetím období úplně opouští a není v rámování tak konzistentní jako ostatní aktéři. WWF Bolivia označuje naprosto shodné příčiny jako WWF Perú. Obě organizace se příčinám věnují přibližně stejně (co do četnosti i hloubky). O něco větší změna proběhla u WWF Perú, která ve druhém období označuje novou příčinu (klimatickou krizi) a věnuje se jí i ve třetím období. WWF Bolivia také určuje ve druhém období klimatickou krizi jako novou příčinu, ale ve třetím období se jí již nevěnuje. Celkové pořadí aktérů co do změn v rámování příčin je následující. Greenpeace Brasil je první (tedy největší změny), protože téma příčin rozvíjí během celého roku 2019, věnuje se jim nejčastěji a nejpodrobněji a na rozdíl od ostatních aktérů ve třetím období označuje novou příčinu. Druhá je Greenpeace Colombia, která označuje nejvíce příčin, ale téma dále nerozvíjí a opouští ho ve třetím období. WWF Perú a WWF Bolivia označují shodné příčiny v prvním a ve druhém období. Rozhodující je tak třetí období, ve kterém WWF Perú svou rétoriku ze druhého období přesně kopíruje (označuje shodné příčiny), kdežto WWF Bolivia od jedné příčiny opouští (klimatické krize). Výsledné pořadí přesně neodpovídá míře zasažení požáry jednotlivých zemí. Domněnka o souvislosti mezi mírou změn a množstvím požárů se v tomto případě (u těchto typů rámců) potvrzuje pouze u Greenpeace Brasil, kdy Brazílie byla nejvíce zasaženou zemí.

⁷⁹ Organizace se shodují, že při požárech je uvolňování velké množství oxidu uhličitého, který zhoršuje klimatickou krizi.

Tabulka 9 – prognostické rámce

	1. období (1.1.–19.8.2019)	2. období (20.8.–31.10.2019)	3. období (1.11–31.12.2019)
Greenpeace Brasil	- problém má řešit brazilská vláda	- problém má vyřešit změna vládní politiky - zavedení účinných politik - zapojení dodavatelských řetězců do řešení - řešit klimatickou krizi - snížení konzumace masa - návod pro jednotlivce - apel na jednotu - ochrana domorodého obyvatelstva - ochrana pralesa	- problém má vyřešit změna vládní politiky - apel na jednotu - snížení konzumace masa
WWF Perú	- snížení konzumace masa	- situaci mají řešit vlády a politici - omezení odlesňování - ochrana přírody - udržitelné systémy spotřeby a produkce - řešit klimatickou krizi - prevence vzniku a zmírnění požárů - návod pro jednotlivce - New deal for nature and people	- ukončení odlesňování - přijmout na konferenci správná rozhodnutí
WWF Bolivia	- snížení konzumace masa	- snížení konzumace masa - situaci mají řešit vlády a světoví vůdci - ochrana přírody, ledů a jejich obnova	- nulové odlesňování, ukončení odlesňování - New deal for nature and people

		<ul style="list-style-type: none"> - udržitelné systémy spotřeby a produkce - řešit klimatickou krizi - omezení a ukončení odlesňování - apel na jednotu - podnikatelský sektor (snížení poptávky po zboží, které způsobuje odlesňování) - přijetí ambiciózního paktu (Leticijská dohoda) - ochrana přírody skrze programy a projekty organizace - trvalý monitoring - prevence - návod pro jednotlivce - New deal for nature and people 	
Greenpeace Colombia	- žádné rámce	<ul style="list-style-type: none"> - změna vládní politiky v Brazílii - ochrana pralesa - ochrana domorodého obyvatelstva - nulové odlesňování - návod pro jednotlivce 	- žádné rámce

Tabulka 9 ukazuje přehled navrhovaných řešení jednotlivými aktéry k řešení požárů. Obecně lze shrnout, že všechny organizace navrhují převážně prázdná a nekonkrétní řešení. V některých řešeních se aktéři shodují např., že vlády jsou těmi, kdo mají situaci vyřešit. Greenpeace Brasil a Colombia jsou konkrétnější a přímo označují vládu Bolsonaro. Nejvíce nových řešení v prognostických rámcích ve druhém období navrhuje WWF Bolivia. Kromě jednoho jsou tato řešení v diskurzu organizace nová. WWF Bolivia se umístila rozsahem změn na prvním místě, protože navrhuje nejvíce nových řešení ve druhém období a ve třetím období svůj diskurz rozšiřuje o další nová řešení. Za ní

následuje WWF Perú, která sice navrhuje méně řešení než Greenpeace Brasil, ale na rozdíl od Greenpeace Brasil ve třetím období navrhuje nová řešení a svůj diskurz nadále rozvíjí. Na třetím místě se umístila Greenpeace Brasil, u které byly změny v prognostických rámcích identifikovány pouze ve druhém období. Poslední je Greenpeace Colombia, která navrhuje nejméně řešení požárů a téma ve třetím období úplně opouští (řešení z druhého období neopakuje ani nerozšiřuje o nová). Výsledné pořadí absolutně neodpovídá míře zasažení požáry.

Tabulka 10 – motivační rámce

	1. období (1.1.–19.8.2019)	2. období (20.8.–31.10.2019)	3. období (1.11–31.12.2019)
Greenpeace Brasil	- naléhavost situace - žádost o pomoc a připojení k práci organizace	- naléhavost situace - důležitost situace - účast příznivců je klíčová - žádost o pomoc a připojení k práci organizace - apel na morálku - apel na povinnost občana - žádost o pomoc - výzva k postavení se vládě Brazílie	- naléhavost situace - žádost o pomoc - účast příznivců je klíčová
WWF Perú	- žádné rámce	- naléhavost situace - důležitost situace - do řešení problému se můžeme zapojit všichni - výzva k postavení se vládám	- žádné rámce
WWF Bolivia	- žádné rámce	- sounáležitost - naléhavost situace - důležitost situace - do řešení problému se můžeme zapojit všichni - potřeba podpory	- důležitost situace
Greenpeace Colombia	- žádné rámce	- motivace k připojení k práci organizace - žádost o pomoc	- žádné rámce

		- apel na morálku - naléhavost situace - důležitost situace - jedinečnost pralesa	
--	--	---	--

Tabulka 10 přehledně ukazuje vytvořené motivační rámce během celého roku 2019. Největší množství (dle analýzy framingu) a nejvíce typů motivačních rámců vytvořila Greenpeace Brasil. Při porovnání s prvním obdobím je z tabulky zřejmé, že došlo k inovaci motivačních rámců využitím jejich nových typů. Organizace se motivaci příznivců aktivně věnuje i ve třetím období a v porovnání s rámci ostatních aktérů jich i ve třetím období vytváří nejvíce, i přesto, že se jedná o stejné typy rámců, které využila i ve druhém období. To Greenpeace Brasil v celkovém hodnocení změn v motivačních rámcích staví na první místo. Na druhém místě se umístila WWF Bolivia, která sice využívá menšího množství typů motivačních rámců než Greenpeace Colombia, ale na rozdíl od této organizace se motivaci příznivců věnuje i ve třetím období. Greenpeace Colombia ve třetím období nevyužívá žádné motivační rámce. Na třetím místě v rozsahu změn v motivačních rámcích je Greenpeace Colombia, která ve druhém období využívá více typů motivace než WWF Perú. WWF Perú je poslední, tedy čtvrtá, co do rozsahu změn, protože v jejím diskurzu bylo identifikováno nejmenší množství různých typů motivačních rámců. Výsledné pořadí odpovídá pořadí, do jaké míry byly zkoumané země zasaženy požáry.

Tabulka 11 – využití strategických rámcových procesů

	1. období (1.1.–19.8.2019)	2. období (20.8.–31.10.2019)	3. období (1.11–31.12.2019)
Greenpeace Brasil	- žádné procesy nebyly identifikovány	- rozšíření (8x) - zesílení (4x) - přemostění (2x)	- rozšíření (1x) - zesílení (1x) - přemostění (1x)
WWF Perú	- žádné procesy nebyly identifikovány	- rozšíření (3x) - zesílení (2x) - přemostění (1x)	- rozšíření (2x)
WWF Bolivia	- žádné procesy nebyly identifikovány	- rozšíření (4x) - zesílení (1x) - přemostění (2x)	- rozšíření (1x) - zesílení (1x) - přemostění (2x)
Greenpeace Colombia	- žádné procesy nebyly identifikovány	- rozšíření (2x) - zesílení (5x) - přemostění (1x)	- žádné procesy nebyly identifikovány

Poslední tabulka v této části práce, tabulka 11 ukazuje přehled využití strategických rámcových procesů organizacemi. V prvním období nebyly identifikovány žádné

procesy u žádné organizace. Ve druhém období využívá procesů nejčastěji Greenpeace Brasil, což dokazuje, že její diskurz byl inovován nejvíce během tohoto období. Organizace nejčastěji využívá procesu rozšíření rámce. Na druhém místě v míře využití těchto procesů je Greenpeace Colombia, která nejčastěji využívá procesu zesílení. Třetí se umístila WWF Bolivia, která se nejčastěji uchyluje k procesu rozšíření rámce. Poslední je WWF Perú, u které bylo identifikováno nejmenší využití těchto procesů. Ve třetím období procesy vůbec nevyužívá Greenpeace Colombia. Nejčastěji je využívá WWF Bolivia. Na druhém místě je Greenpeace Brasil a na třetím je WWF Perú. Při sečtení četnosti využití těchto strategických rámcových procesů v druhém a třetím období vznikne následující pořadí: První Greenpeace Brasil a druhá WWF Bolivia. O třetí místo se shodně dělí třetí Greenpeace Colombia a WWF Perú. Nicméně je třetí místo přiděleno WWF Perú, protože na rozdíl od Greenpeace Colombia využívá tyto procesy i ve třetím období, což ukazuje na delší kontinuálnost vývoje rámců.

Celkové pořadí aktérů, co do míry změn jejich repertoáru bude určeno zprůměrováním pozic, na kterých se umístili při synchronní komparaci jednotlivých aspektů rámování (tak, jak je uvedeno v metodologii). Po zprůměrování pořadí a jejich seřazení vzniká následující pořadí. Nejvíce změn v rámování uskutečnila Greenpeace Brasil, na druhém místě je WWF Bolivia, na třetím místě je Greenpeace Colombia a na posledním je WWF Perú⁸⁰. Pořadí aktérů odpovídá míře zasažení země, že které pocházejí, jak ukazuje Tabulka 6. Nejvíce zasaženou zemí byla Brazílie (celkem 197 632 ohnisek), druhou byla Bolívie (44 273 ohnisek), třetí Kolumbie (16 245 ohnisek) a nejméně zasaženou zemí bylo Peru (14 109). Autorka tak potvrzuje svou premisu, že u aktérů, kteří pochází z více zasažených zemí došlo k větším změnám v jejich framingu.

7.2 Synchronní komparace repertoárů jednání aktérů

Z diachronní komparace repertoárů vyplynulo, že tři aktéři – Greenpeace Brasil, WWF Bolivia a Greenpeace Colombia, uskutečnili změny v repertoárech ve druhém období. V Brazílii a v Bolívií došlo ve druhém období k největší intenzitě požárů a k jejich medializaci místními médii. V Kolumbii se množství požárů (oproti prvnímu období) snížilo, ale přesto byly požáry medializovány místními médii. Aktér WWF Perú je jediným, který v žádném období neuskutečnil žádnou akci v souvislosti s požáry. Liší

⁸⁰ Výsledky průměru: Greenpeace Brasil – 1,3; WWF Bolivia – 2,5; Greenpeace Colombia – 3 a WWF Perú – 3,1.

se rozsah změn v repertoárech jednání mezi aktéry v závislosti na rozsahu požárů v zemích jejich původu? Tabulka 12 ukazuje rozsah požárů (počet ohnisek) ve zkoumaných zemích v roce 2019. Následující Tabulka 13 ukazuje přehled využitých strategií vybraných aktérů v daných obdobích.

Tabulka 12 – rozsah požárů (počet ohnisek) ve zkoumaných zemích

Země	Brazílie	Peru	Bolívie	Kolumbie
Rozsah požárů	197 632	14 109	44 273	16 245

Tabulka 13 – repertoáry aktérů v průběhu roku 2019

	1. období (1.1.–19.8.2019)	2. období (20.8.–31.10.2019)	3. období (1.11–31.12.2019)
Greenpeace Brasil	- workshop	- protest (2x) - protest s performancí - tichý manifest (protest) - petice - vlastní kampaň příznivců - monitoring (přelety) - přelet se slavnými osobnostmi - přednáška (3x) - výstava (2x)	- přelet se slavnými osobnostmi - petice
WWF Bolivia	žádné akce	- materiální sbírka - přednáška - monitoring	- setkání hasičů
Greenpeace Colombia	žádné akce	- petice - protest - protest s performancí - audiovizuální spot	žádné akce
WWF Perú	žádné akce	žádné akce	žádné akce

Z Tabulky 13 je patrné, že nejvíce akcí ve druhém období podnikla Greenpeace Brasil. Zároveň při porovnání s jejími akcemi z prvního období je vidět, že organizace se uchýlila k novým akcím a svůj repertoár rozšířila. Ve druhém období, v porovnání s ostatními zkoumanými organizacemi, byl repertoár Greenpeace Brasil nejrozmanitější. Největší rozdíl je patrný mezi Greenpeace Brasil a WWF Peru, která nepodnikla žádné akce. V obou zemích byly požáry silně medializovány. Z porovnání míry zasažení požáry vybraných zemí vyplývá, že právě Brazílie byla nejvíce zasaženou zemí a Peru bylo

zasaženo nejméně. Rozsah změn ve druhém období v repertoáru Greenpeace Brasil a WWF Perú tak odpovídá míře zasažení zemí, ve kterých působí. Jinými slovy k největším změnám repertoáru došlo u té organizace (Greenpeace Brasil), která pocházela z nejvíce zasažené země (Brazílie) a k nejmenším změnám (respektive žádným) došlo u WWF Perú, jejíž země působení (Peru) byla zasažena nejméně. Greenpeace Brasil v rozsahu změn značně převyšuje i zbylé dva aktéry – Greenpeace Colombia a WWF Bolivia. Bolívie byla druhou nejvíce zasaženou zemí a Kolumbie druhou nejméně zasaženou zemí. I tyto dvě organizace během druhého období svůj repertoár oproti prvnímu období změnil, ale každá jiným způsobem. WWF Bolivia se ve druhém období soustředila především na materiální pomoc a řešení požárů v terénu. Greenpeace Colombia se uchýlila k aktivitám, ve kterých převážně vyjadřovala svůj nesouhlas s postupem brazilské vlády při řešení krize. Rozsah změn však není příliš rozdílný. WWF Bolivia z 0 akcí v prvním období rozvinula 3 nové strategie jednání. Greenpeace Colombia z 0 použitých strategií v prvním období rozšířila svůj repertoár na 4 akce. V obou zemích (v Bolívii i v Kolumbii) proběhla ve druhém období medializace požárů, ale rozdílem mezi zeměmi je rozsah zasažení požáry. Ve druhém období byla Bolívie požáry zasažena nejvíce, kdežto Kolumbie méně (ta byla nejvíce zasažena v prvním období). Rozhodujícím faktorem při určení, která z těchto dvou organizací změnila svůj repertoár více, budou změny ve třetím období a rozsah požárů v tomto období.

Ve třetím období ani v jedné ze zkoumaných zemí neprobíhala medializace požárů a obecně se množství ohnisek požárů snižovalo a situace se ve všech státech uklidňovala. Greenpeace Colombia ani WWF Perú se neuchýlily k žádným akcím. Kolumbie byla třetí nejvíce zasaženou zemí v tomto období a Peru bylo požáry postiženo nejméně (INPE b.r.). WWF Bolivia uskutečnila jednu akci a Greenpeace Brasil dvě. Ve třetím období má Greenpeace Brasil svůj repertoár stále nejobsáhlejší v porovnání s ostatními organizacemi, ale organizace uskutečňuje stejné akce jako ve druhém období. V Brazílii bylo v porovnání s ostatními zeměmi požárů ve třetím období nejvíce (INPE b.r.). Repertoár WWF Bolivia obsahuje jednu akci, které ale nebyla ve druhém období realizována. To WWF Bolivia ve třetím období staví nad Greenpeace Brasil, ale při celkovém porovnání všech změn ve druhém i třetím období vychází najevo, že je rozsah změn u Greenpeace Brasil stále větší. Ve třetím období byla Bolívie druhou nejvíce zasaženou zemí (INPE b.r.). Při porovnání Greenpeace Colombia a WWF Bolivia ve

třetím období je patrné, že WWF Bolivia uskutečnila aspoň jednu aktivitu v tomto období, kdežto Greenpeace Colombia ztratila o téma zájem.

Největší změny v průběhu druhého a třetího období proběhly nepochybně u Greenpeace Brasil a nejmenší naopak u WWF Perú. Míra změn u WWF Bolivia a Greenpeace Colombia je na první pohled vyrovnaná. Nicméně WWF Bolivia na rozdíl od Greenpeace Colombia svůj repertoár rozšířila i ve třetím období, což činí rozsah jejich změn o něco větší. Celkově pořadí aktérů tak odpovídá míře zasažení požáry v průběhu celého roku, ale i v jednotlivých komparačních obdobích. Tedy, že aktéři z těch zemí, které byly zasaženy nejvíce (Brazílie, Bolívie), uskutečnili ve svých repertoárech větší změny než aktéři, kteří působí v méně zasažených zemích (Kolumbie, Peru).

8 Závěr

Cílem této diplomové práce bylo prozkoumat a analyzovat vliv požárů amazonského deštného pralesa na vybrané organizace environmentálního hnutí v zemích Latinské Ameriky – Brazílii, Bolívii, Peru a Kolumbii. Využita byla Millova metoda rozdílu, které umožnila řízený výběr aktérů a umožnila kontrolu nezávislých proměnných, které by mohly mít na změny ve framingu nebo v repertoárech vliv. Díky tomuto řízenému výběru mohly být některé proměnné automaticky vyloučeny (viz metodologie). Kombinací výsledků této metody a vlastních specifických kritérií byl pro každou zemi vybrán jeden případ (organizace). Za Brazílii byla zkoumána Greenpeace Brasil, za Bolívii Wold Wildlife Fund for Nature (WWF) Bolivia, za Peru Wold Wildlife Fund for Nature (WWF) Perú a za Kolumbii Greenpeace Colombia. Požáry pralesa byly velmi medializovanou událostí ze strany světových i místních médií. Právě medializace události, která probíhala od 20. srpna do 30. října 2019, byla velkou příležitostí ke zviditelnění organizací. Organizace získaly prostor, ve kterém mohly být jejich názory slyšet. Využily toho vybrané organizace? To chtěla práce zjistit. Změny byly analyzovány ve dvou rovinách chování aktérů – diskursivní a praktické. Cíl práce byl formulován do třech výzkumných otázek (viz níže). K nalezení odpovědí na tyto otázky byly využity metody komparace – diachronní a synchronní. Rok 2019 byl rozdělen do třech komparačních období, jejichž mezníkem byla právě zvýšená medializace požárů pralesa světovými médii ve druhém období: 1. období (1.1.–19.8.2019), 2. období (20.8.–31.10.2019) a 3. období (1.11.–31.12.2019). Ačkoli byla období původně vymezena na základě světové medializace, při bližším průzkumu místních médií ve vybraných zemích bylo zjištěno, že místní

medializace probíhala ve stejném období (druhém) jako ta světová. Při diachronní komparaci a zjišťování výsledků bylo přihlíženo primárně k této místní medializaci.

K potvrzení nebo vyvrácení vlivu na diskurz organizace byla využita teorie framingu autorů Davida Snowa a Roberta Benforda, která byla podrobně rozebrána v teoretické části práce. Bylo předpokládáno, že v době, kdy docházelo k medializaci (tedy ve druhém období) došlo ke změnám ve framingu aktérů. Tato domněnka byla formulována do první výzkumné otázky: „*Došlo v době mediální pozornosti ke změně framingu vybraných aktérů environmentálního hnutí v porovnání se zbylou částí roku 2019?*“ Kromě medializace byla v jednotlivých obdobích kontrolována i další proměnná – míra zasažení požáry. Ne ve všech případech (Kolumbie) docházelo k medializaci v době, kdy požáry dosahovaly největší intenzity. Díky této kontrole může být jednoznačně zodpovězeno, zda ke změnám došlo v době medializace a ne v době, kdy požáry dosahovaly největší intenzity. Např. u Brazílie bylo zjištěno, že v prvním období došlo ke zvýšení intenzity požárů, nicméně organizace se aktuálně probíhajícími požáry v tomto období nevěnuje. U Kolumbie dosahovaly požáry v prvním období nejvyšší intenzity (INPE b.r.). Data pro analýzu byla sebrána z webových stránek, instagramového a facebookového profilu daných organizací. Příspěvky do datasetu byly zařazeny na základě stanovených klíčových slov, zjednodušeně se příspěvky musely týkat požárů v Amazonii. Následně byla data podrobena kvalitativní obsahové analýze na přítomnost diagnostických, prognostických a motivačních rámců a strategických rámcových procesů. Na základě analýzy těchto sebraných dat a jejich diachronní komparace bylo zjištěno, že největší změny ve framingu u všech aktérů proběhly ve druhém období. Tedy v období, kdy probíhala ve všech zemích medializace požárů místními médii navzdory faktu, že v případě Kolumbie byla skutečná intenzita požárů větší v prvním období. Největší rozdíly byly u všech aktérů zaznamenány mezi prvním a druhým obdobím, tedy v období před medializací a v době medializace. Podstatné je, že aktéři začali na probíhající požáry prokazatelně reagovat až v době, kdy se o situaci začínají zajímat média. Požáry v Amazonii totiž probíhaly už od počátku roku 2019 (BBC 2019), ale v prvním období (1.1.–19.8.2019) organizace o požárech nemluví a pokud ano, nejedná se v danou chvíli aktuálně probíhající požáry. V prvním období organizace rámuje požáry, které už proběhly někdy v minulosti nebo probíhají pravidelně (např. Greenpeace Brasil) nebo požáry nerámuje vůbec (např. WWF Perú). Třetí období, období po medializaci, ukázalo,

že u některých organizací byly změny trvalejšího rázu (např. Greenpeace Brasil, WWF Bolivia). Naopak u Greenpeace Colombia se změny týkaly pouze druhého období, protože ve třetím období požáry nerámovala vůbec.

Druhá rovina, ve které autorka práce chtěla odhalit případné změny, byla praktická. Zkoumány byly změny v aktivitách, ke kterým se organizace v reakci na požáry uchylovaly. Změny byly analyzovány prostřednictvím konceptu repertoáru jednání (např. Tilly 1978, 198). Druhý dílčí cíl práce, tedy zjistit, zda měla medializace požárů vliv na změnu repertoárů jednání aktérů je formulován v druhé výzkumné otázce: „*Došlo v době medializace požárů k využití nových strategií v rámci repertoáru aktivit vybraných zástupců hnutí?*“ K zjištění odpovědi na tuto otázku byla stejně jako u framingu využita diachronní komparace. Jako zdroj dat posloužily stejné příspěvky, které byly analyzovány při analýze framingu a dále zprávy z místních médií. Pro každou zemi bylo vybráno 10 místních hlavních zpravodajských webů. Z analýzy dat a jejich diachronní komparace vyplývá, že změny uskutečnili tři aktéři ve druhém období, tedy v době medializace. Konkrétně ke změnám došlo u Greenpeace Brasil, WWF Bolivia a Greenpeace Colombia. U těchto tří aktérů bylo zpozorováno, že se organizace ve druhém období uchýlily ke strategiím, které v prvním období nevyužily, tedy ve stejném období, kdy probíhala medializace požárů místními médii. U těchto organizací došlo k rozšíření repertoáru nikoli k jeho strategické inovaci. Organizace se totiž uchylovaly k tradičním aktivitám, které jsou pro organizace environmentálního hnutí typické (protest, petice, materiální sbírka...). WWF Peru jako jediná nepodnikla v celém roce 2019 žádnou akci, která by byla prokazatelně uspořádaná v reakci na požáry Amazonie. Organizace se vymyká trendu ostatních zkoumaných aktérů. Stejně jako v případě analýzy framingu i u analýzy repertoárů byla kontrolována míra zasažení požáry v jednotlivých obdobích tak, aby mohlo být prokázáno, že ke změnám došlo kvůli medializaci. Jediná organizace, která se v prvním období podniká nějakou akci je Greenpeace Brasil, ostatní aktéři žádné aktivity neuskutečňují. Ve druhém období se repertoáry aktérů mění a dochází k využití nových strategií oproti prvním období. Ve třetím období Greenpeace Colombia od akcí úplně upouští a další akce organizuje pouze Greenpeace Brasil a WWF Bolivia, což poukazuje na vliv nejen medializace požárů, ale i požárů samotných, které ve třetím období nadále probíhaly v Brazílii a Bolívii.

Vedlejším cílem práce bylo zjistit, zda ve změnách framingu a repertoáru aktérů hrála roli míra zasažení požáry. Cíl byl formulován do otázky: „*Ovlivnily požáry více ty aktéry, kteří působí na území více zasažených zemí?*“ K naplnění cíle byla využita metoda synchronní komparace framingu a repertoárů jednání aktérů, která vycházela z výsledků příslušných analýz. Při synchronní komparaci změn ve framingu i v repertoárech jednání vyšlo najevo, že největší změny proběhly u Greenpeace Brasil a WWF Bolivia. Nejvíce zasaženou zemí byla Brazílie (197 632 ohnisek) a druhou nejvíce zasaženou byla právě Bolívie (44 273 ohnisek). Nejmenší, respektive žádné změny byly zaznamenány u WWF Peru, přičemž Peru bylo zasaženo požáry nejméně (14 109 ohnisek). Pomyslné třetí místo pak obsadila Greenpeace Colombia, zástupce Kolumbie (16 245 ohnisek). Z toho vyplývá, že míra změn ve framingu požárů a rozšíření repertoárů odpovídá míře zasažení požáry v zemích původu.

Tato práce vyvozuje předpoklad o možné kauzalitě mezi medializací požárů, požáry samotnými a chováním vybraných organizací. Hlavním argumentem je, že z diachronní komparace framingu i repertoárů vyšlo najevo, že největší změny v obou rovinách proběhly v době medializace místními a světovými médii. Ze synchronní komparace poté vyplynulo, že míra zasažení požárů se rovná míře změn v obou zkoumaných rovinách. I tento výsledek naznačuje potenciální kauzalitu. Vzhledem k povaze této práce (vícepřípadová studie, více viz metodologie) je nutné tyto výsledky nebrat jako přímé prokázání kauzality, ale pouze jako předpoklad tohoto vztahu.

Tento výzkum by mohl být do budoucna zopakován na dalších případech požárů v jiných zemích a na jiných organizacích. Nicméně by bylo zajímavé porovnat, zda požáry Amazonie v roce 2019 měly vliv nejen na organizace z tohoto regionu, ale i na organizace např. v Evropě. Vzhledem k tomu, že se o požáry zajímal celý svět, je možné, že měly vliv na framing i repertoáry dalších organizací. Požáry Amazonie pokračovaly i v letech 2020, 2021 a 2022 a v některých případech dosahovaly i větší intenzity než v roce 2019 (např. v Brazílii) (INPE b.r.). Média už o těchto požárech neinformovala tak intenzivně, protože událost zastínila jiná světová krize – pandemie COVID-19. Navazující výzkum by mohl prozkoumat vliv požárů Amazonie v letech 2020–2022 na framing a repertoáry jednání dalších nebo stejných aktérů, tak jak učinila tato práce.

9 Seznam použitých zdrojů

9.1 Literatura

Almeida, Leonardo a Carvalho, Lucas Martins. 2021. „Environmental movements, democracy and identity in Bolivia and Peru: Two divergent andean experiences“. *Mural Internacinal* 12, 1-15. Dostupné na: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewjOsJDhz9L4AhXSOuwKHafJBisQFnoECACQ_AQ&url=https%3A%2F%2Fwww.epublicacoes.uerj.br%2Findex.php%2Fmuralinternacional%2Farticle%2Fdownload%2F60116%2F39979&usg=AOvVaw0jBcWc32Y_MudAanr8AuRI (29.5.2022).

Barša, Pavel a Císař, Ondřej. 2004. *Levice v postrevoluční době: občanská společnost a nová sociální hnutí v radikální politické teorii 20. století*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.

Bateson, Gregory. 1955. „A Theory of Play and Fantasy“. *Psychiatric Research Reports* December 1955, č. 2, 39–51.

Bebbington, Anthony, Scurrah, Martin a Bielich, Claudia. 2008. *Mapping Current Peruvian Social Movements*. London: Department for International Development.

Beck, Ulrich. 2009. *World at Risk*. Cambridge: Polity Press.

Benford, Robert. 1997. „An insider’s critique of the social movement framing perspective.“ *Sociological Inquiry* 67, 4, 409–430.

Bindraban, Prem S., Franke, Linus et al. 2009. *GMO-related sustainability: A study on impacts, risks and opportunities of soybean production in Latin America*. Wageningen: Plant Research International.

Binka, Bohuslav. *Environmentální etika*. Brno: Masarykova univerzita.

Brockett, Charles D. 2005. *Political Movements and Violence in Central America*. New York: Cambridge University Press.

Buechler, Steven M. 1995. „New Social Movement Theories“. *The Sociological Quarterly, Summer* 36, č. 3, 441–464.

Cantina, Francesco, Castelli, Giulio et al. 2019. „Evidence-Based Integrated Analysis of Environmental Hazards in Southern Bolivia“. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 16, č. 12, 2107. Dostupné na: <https://www.mdpi.com/1660-4601/16/12/2107> (4.6.2022).

Carmin, J. a Balsler, D. B. 2002. „Selecting Repertoires of Action in Environmental Movement Organizations: An Interpretive Approach“. *Organization & Environment* 15, č. 4, 365–388.

Centeno, Miguel Ángel a Lajous, Andrées. 2017. „Challenges for Latin America in the 21st Century“. In: *The Age of Perplexity. Rethinking The World we knew*. Madrid: BBVA.

Císař, Ondřej, Navrátil, Jiří a Vráblíková, Kateřina. 2011. „Stáří, noví, radikální: politický aktivismus v České republice očima teorie sociálních hnutí“. *Sociologický časopis* 47, č. 1, 137–167.

D’Anieri, Paul, Ernst, Claire a Kier, Elizabeth. 1990. „New Social Movements in Historical Perspective“. *Comparative Politics* 22, č. 4, 445–458.

della Porta, Donatella a Diani, Mario. 2006. *Social Movements: An Introduction*. 2. vyd. Malden, Oxford: Blackwell Publishing.

della Porta, Donatella. 2013. „Repertoires of Contention.“ In: *The Wiley-Blackwell Encyclopaedia of Social and Political Movements*, Volume 3. Eds. D. Snow, D. della Porta, B. Klandermans a D. McAdam. Blackwell: Oxford, 1-3.

Diani, Mario. 1992. „The Concept of Social Movement“. *Sociological Review* 40, č. 1, 1–25.

Doherty, Brian. 2002. *Ideas and Actions in the Green Movement*. New York: Routledge.

Drulák et al. 2008. *Jak zkoumat politiku*. Praha: Portál.

García-Guadill, María Pilar a Blauert, Jutta. 1992. „Environmental Social Movements in Latin America and Europe: Challenging Development and Democracy“. *International Journal of Sociology and Social Policy* 12, č. 4, 5, 6, 7, 1-274.

Goffman, Erving. 1974. *Frame Analysis: An Essay on the Organization of the Experience*. New York: Harper Colophon.

Heywood, Andrew. 2008. *Politologie*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o

Jetmarová, Jana. 2012. „Bolívie: Země indigenního environmentalismu? Několik úvah nad paradoxy bolivijského politického projektu.“ *Český lid* 99, 2, 187-212.

Kern, Thomas. 202. „Social Movements“. In: *Soziologie – Sociology in the German-Speaking World: Special Issue Soziologische Revue 2020*. Eds. B. Hollstein, R. Greshoff, U. Schimank a A. Weiß. Berlin, Boston: De Gruyter Oldenbourg, 399–414.

Kitschelt, Herbert P. 1986. „Political Opportunity Structures and Political Protest: Anti-Nuclear Movements in Four Democracies.“ *British Journal of Political Science* 16, č. 1, 57-85.

Kohák, Erazim. 2010. *Zelená svatozář – kapitoly z ekologické etiky*. Praha: SLON.

Kolářová, Marta. 2009. *Protest proti globalizaci: gender a feministická kritika*. Praha: SLON.

Kouba, Karel. 2008. „Využití Millových metod ve srovnávací politologii: metodologické předpoklady a problémy.“ *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis, Politologica* 6, 107-136.

Luhman, Niklas. 2013. *Theory of Society Volume 2*. Stanford: Stanford University Press.

Mazák, Jaromír. 2016. „Teorie sociálních hnutí: přehledová studie“. *Acta universitatis Carolinae, Philosophica et historica* 2016, č. 2, 9–30.

McCarthy, John a Zald Mayer. 1977. „Resource Mobilization and Social Movements.“ *American Journal of Sociology* 82, č. 6, 1212–1241.

Moreno, Sergio a Plese, Tinka. 2006. „The Illegal Traffic in Sloths and Threats to Their Survival in Colombia.“ *Edentata* 2006, č. 7, 10-18. Dostupné na: <https://bioone.org/journals/edentata/volume-2006/issue-7/1413-4411.7.1.10/The-Illegal-Traffic-in-Sloths-and-Threats-to-Their-Survival/10.1896/1413-4411.7.1.10.full> (4.6.2022).

Nebřenský, Zdeněk. 2007. „Nová sociální hnutí a kritická teorie společnosti.“ *SOCIOweb* 2007, č. 7. Dostupné na: http://www.socioweb.cz/upl/editorial/download/142_socioweb%25207-07%2520cely%25204.pdf (3.3.2022).

Novák, Arnošt. 2017. *Tmavozelený svět: radikálně ekologické aktivity v České republice po roce 1989*. Praha: SLON.

O'Reilly, Collin a Murphy, Ryan. A New Measure of State Capacity, 1789-2018. Dostupné na: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3643637

O'Reilly, Collin. 2022. State capacity index. Dostupné na: <http://www.colinworeilly.com/state-capacity-index.html> (13.12.2022).

Opp, Karl-Dieter, Finkel, Steven E., Muller, Edward N. et al. 1995. „Left-Right Ideology and Collective Political Action: A Comparative Analysis of Germany, Israel, and Peru.“ In: *The Politics of Social Protest: Comparative Perspectives on States and Social Movements*. Eds. J. Craig Jenkins a Bert Klandermans. Mineapolis: University of Minnesota Press, 63–95.

Opp, Karl-Dieter. 2009. *Theories of Political Protest and Social Movements*. Londýn: Routledge.

Price, Marie. 1994. „Ecopolitics and Environmental Nongovernmental Organizations in Latin America“. *Geographical Review* 84, č. 1, 42-58.

Remmer, Karen L. 1993. „The Process of Democratization in Latin America“. *Studies in Comparative International Development* 27, č. 4, 3-24.

Rolfe, Brett. 2005. „Building an Electronic Repertoire of Contention“. *Social Movement Studies* 4, č. 1, 65–74.

Scarce, Rik. 2006. *Eco-warriors: understanding the radical environmental movement*. 1. aktual. vyd. Walnut Creek: Left Coast Press.

Semetko, Holli a Valkenburg, Patti. 2000. „Framing European politics: A content analysis of press and television news.“ *Journal of Communication* 50, č. 2, 93–109.

Slunge, Daniel a von Walter, Susan. 2013. *Environment and Climate Change in Bolivia – Challenges and Opportunities for Development*. Gothenburg: Sida's Helpdesk for Environment and Climate Change, University of Gothenburg.

Snow, A. David a Benford, D. Robert. 1988. *Ideology, Frame Resonance and Participant Mobilization*. London: JAI Press.

Snow, A. David a Benford, D. Robert. 2000. „Framing Processes and Social Movements: An Overview and Assessment.“ *Annual Review of Sociology* 26, č. 1, 611–639.

Snow, D. A., Rochford Jr, E. B. a Benford, R. D. et al. 1986. Frame alignment processes, micromobilization, and movement participation. *American Sociological Review*, 464–481.

Snow, David A., Benford, Robert D., McCammon, Holly J. et al. 2014. „The emergence, development, and future of the framing perspective: 25+ years since „Frame alignment“. Mobilization: An International Quarterly 19, č. 1, 23-45. Dostupné online: <http://mobilizationjournal.org/doi/abs/10.17813/maiq.19.1.x74278226830m691> (23.3.2022).

Snow, David, Vliegthart, Rens a Ketelaars, Pauline. 2018. „The Framing Perspective on Social Movements: Its Conceptual Roots and Architecture“. In: *The Wiley Blackwell Companion to Social Movements*. Eds. D. A. Snow, S. A. Soule, H. Kriesi a H. J. McCammon. 2. vyd. New Jersey: John Wiley & Sons, 392–410.

Snow, David. 2004. „Framing processes, ideology and discursive fields“. In: *The Blackwell companion to social movements*. Eds. D. Snow, S. A. Soul, H. Kriesi. Malden: Blackwell Publisnig, 380–12.

Snow, David. 2004. „Framing processes, ideology, and discursive fields“. In: *The Blackwell companion to social movements*. Eds. D. A. Snow, S. A. Soule a H. Kriesi. Oxford: Blackwell Publishing, 380–412

Snow, David. 2008. „Elaborating the discursive contexts of framing: discursive fields and spaces“. *Studies in Symbolic Interaction* 2008, č. 30, 3–28

Suh, Doowon. 2011. „Institutionalizing Social Movements: The Dual Strategy of the Korean Women’s Movement“. *The Sociological Quarterly* 52, č. 3, 442–471.

Šilhánová, Jana. 2008. „Analýza rámců Ervinga Goffmana“. In: *Soudobá sociologie II: Teorie sociálního jednání a sociální struktury*. Ed. Jiří Šubrt. Praha: Karolinum, 76–101.

Tarrow, Sidney G. 2011. *Power in Movement: Social Movements and Contentious Politics*. 3. přeprac. a aktual. vyd. Cambridge: Cambridge University Press.

Tarrow, Sidney. 1993. „Cycles of Collective Action: Between Moments of Madness and the Repertoire of Contention“. *Social Science History* 17, č. 2, 281–307.

Tarrow, Sidney. 2011. *Power in Movement: Social Movements and Contentious Politics*. 3. aktual. a přeprac. vyd. New York: Cambridge University Press.

Tilly, Charles, Tarrow, Sidney. 2015. *Contentious Politics*. 2. přeprac. a aktual. vyd. New York: Oxford University Press.

Tilly, Charles. 1978. *From Mobilization to Revolution*. New York: Random House.

Tilly, Charles. 1979. *Social Movements and National Politics*. Working paper č. 197, University of Michigan. Dostupné na: <https://deepblue.lib.umich.edu/bitstream/handle/2027.42/50971/197.pdf?sequence=1> (12. 7. 2022).

Tilly, Charles. 1986. *The Contentious French*. Cambridge: Harvard University Press.

Tilly, Charles. 2004. *Social Movements 1768-2004*. Londýn: Paradigm Publishers.

Useem, Bert a Zald, Mayer N. 1987. „Movements and Countermovements Interaction: Mobilization, Tactics, and State Involvement.“ In: *Social Movements in an Organizational Society*. Eds. Mayer N. Zald, John D. McCarthy. New Brunswick (NJ): The University of Chicago Press, 247–272.

V-Dem Institute. 2020. *Democracy Report 2020*. Dostupné na: https://www.v-dem.net/static/website/files/dr/dr_2020.pdf (13.12.2022).

Van Laer, Jeroen a Van Aelst, Peter. 2010. „Internet and Social Movement Action Repertoires.“ *Information, Communication & Society* 2010, 1–26.

Wada, Takeshi. 2005. „Civil Society in Mexico: Popular Protest Amid Economic and Political Liberalization.“ *International Journal of Sociology and Social Policy* 25, č. 1/2, 87–117.

Wada, Takeshi. 2016. „Rigidity and Flexibility od Repertoires of Contention.“ *Mobilization: An International Quarterly* 21, č. 4, 449-468.

Znebežánek, František. 1997. *Sociální hnutí: teorie, koncepce, představitelé*. Praha: SLON.

9.2 Elektronické zdroje

Acosta, Luis Jaime. 2019. „Amazon countries sign forest pact, promising to coordinate disaster response“. *Reuters*. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/us-brazil-environment-amazon-summit-idUSKCN1VR2B1> (13.12.2022).

ACTO – Amazon Cooperation Treaty Organization. 2021. *Leticia Pact: Amazon countries support the strengthening of ACTO*. Dostupné na: <http://otca.org/en/leticia-pact-amazon-countries-support-the-strengthening-of-acto/> (13.12.2022).

Aguirre Fernández, Richard. 2019. „O actúan o tendremos una Amazona en cenizas“: Greenpeace.“ *El Colombiano*. Dostupné na: <https://www.elcolombiano.com/internacional/greenpeace-exige-acciones-inmediatas-en-la-amazonia-HA11559842> (14.12.2022).

Alves, Bruna. 2021. *Distribution of the Amazon land area as of 2020, by country*. Dostupné na: <https://www.statista.com/statistics/1251193/amazon-land-area-distribution-country/> (10. 11. 2021).

Alves, Bruna. 2022. *Perceptions on the main environmental issues in selected countries in Latin America in 2020*. Dostupné na: <https://www.statista.com/statistics/1136801/opinion-environmental-issues-latin-america-country/> (25.5.2022).

Amaya, Marcela. 2019. „El presidente Iván Duque lidera Cumbre por la Amazonía en Leticia.“ *La República*. Dostupné na: <https://www.larepublica.co/economia/el-presidente-ivan-duque-lidera-cumbre-por-la-amazonia-en-leticia-2905191> (14.12.2022).

Amazon Fund. b.r. *What is the Amazon Fund?* Dostupné na: <http://www.amazonfund.gov.br/en/amazon-fund/> (13.12.2022).

Anywhere Peru. b.r. *Environmental Issues in Peru*. Dostupné na: <https://www.anywhere.com/peru/travel-guide/environmental-issues> (29.5.2022).

Aristizabal Bedoya, María Paula. 2019. „Debate por el cambio climático antesala a la cita de la ONU.“ *La República*. Dostupné na: <https://www.larepublica.co/globoeconomia/debate-por-el-cambio-climatico-es-la-antesala-a-la-cita-de-la-organizacion-de-las-naciones-unidas-2910985> (14.12.2022).

Boffey, Daniel. 2019. „Norway halts Amazon fund donation in dispute with Brazil.“ *The Guardian*. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/world/2019/aug/16/norway-halts-amazon-fund-donation-dispute-brazil-deforestation-jair-bolsonaro> (14.12.2022).

Bramwell, Kris. 2019. „Brazil fires prompt 'prayers' for Amazon rainforest“. *BBC*. Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/blogs-trending-49406519> (2.12.2021).

Carlough, Molly. 2019. *Tackling and environmental crisis in Peru. Students collaborate to create a soil analysis prototype*. Dostupné na: <https://www.seas.harvard.edu/news/2019/08/tackling-environmental-crisis-peru> (28.5.2022).

Carrington, Damian. 2021. „Amazon rainforest now emitting more CO2 than it absorbs“. *The Guardian*. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/environment/2021/jul/14/amazon-rainforest-now-emitting-more-co2-than-it-absorbs> (2.12.2021).

Cipriani, Juliana. 2019. „Ativistas saem em defesa da Amazônia na Praça da Liberdade, em BH.“ *Estado de Minas*. Dostupné na: https://www.em.com.br/app/noticia/nacional/2019/08/24/interna_nacional,1079772/ativistas-saem-em-defesa-da-amazonia-na-praca-da-liberdade-em-bh.shtml (14.12.2022).

Country Economy. b.r.A. *Brazil – Human Development Index – HDI*. Dostupné na: <https://countryeconomy.com/hdi/brazil> (13.12.2022)

Country Economy. b.r.B. *Peru – Human Development Index – HDI*. Dostupné na: <https://countryeconomy.com/hdi/peru> (13.12.2022).

Country Economy. b.r.C. *Bolivia – Human Development Index – HDI*. Dostupné na: <https://countryeconomy.com/hdi/bolivia> (13.12.2022).

Country Economy. b.r.D. *Colombia – Human Development Index – HDI*. Dostupné na: <https://countryeconomy.com/hdi/colombia> (13.12.2022).

Cristaldo, Heloísa, Bocchini, Bruno a Rodrigues, Léo. 2019. „Manifestantes vão às ruas em defesa da Amazônia.“ *Agência Brasil*. Dostupné na: <https://agenciabrasil.ebc.com.br/geral/noticia/2019-08/manifestantes-va-ruas-em-defesa-da-amazonia> (14.12.2022).

Cruz, Elaine Patricia. 2019. „Museu em São Paulo inicia mostra sobre meio ambiente.“ *Agência Brasil*. Dostupné na: <https://agenciabrasil.ebc.com.br/geral/noticia/2019-08/museu-inicia-mostra-sobre-meio-ambiente> (14.12.2022).

Culliney, Kacey. 2018. *Latin America consumers have greatest environmental concerns globally*. Dostupné na: <https://www.foodnavigator-latam.com/Article/2018/12/06/Latin-America-consumers-have-greatest-environmental-concerns-globally> (25.5.2022).

Domask, Joseph J. 1998, září. *Evolution of the Environmental Movement in Brazil's Amazonia*. Příspěvek prezentovaný na schůzi Latin American Studies Association. Dostupné na: <http://biblioteca.clacso.edu.ar/ar/libros/lasa98/Domask.pdf> (29.5.2022).

Earth Observatory. 2020. *Reflecting on a Tumultuous Amazon Fire Season*. Dostupné na: <https://earthobservatory.nasa.gov/images/146355/reflecting-on-a-tumultuous-amazon-fire-season> (10.11.2021).

Exotické dřevo. 2022. Aktuální nabídka skladových zásob. Dostupné na: <http://www.exoticke-drevo.com/k-aktualni-nabidka-cenik.html> (14.12.2022).

Fridays for future. b.r. Who we are. Dostupné na: <https://fridaysforfuture.org/what-we-do/who-we-are/> (14.12.2022).

García, María Elena. 2021. *Honoring Latin American Environmental Defenders*. Dostupné na: <https://blog.nwf.org/2021/10/honoring-latin-american-environmental-defenders/> (1.6.2022).

Gonzaga, Diego. 2022. *Bolsonaro is a catastrophe for the environment*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/international/story/52098/bolsonaro-president-brazil-amazon-environment/> (29.5.2022).

Greenpeace Brasil. 2022a. *30 anos de Greenpeace Brasil*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/30-anos-de-greenpeace-brasil/> (13.12.2022).

Greenpeace Brasil. 2022c. *Justiça climática*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/informe-se/justica-climatica/> (13.12.2022).

Greenpeace Brasil. b.r. Projeto Escola. Dostupné na: https://www.greenpeace.org/brasil/tag/projeto-escola/?utm_term=&utm_campaign=pareto.de.gsn+-+Sales-Performance+Max+-+DOAÇÃO&utm_source=google&utm_medium=cpc&hsa_acc=3659611372&hsa_cam=16555859233&hsa_grp=&hsa_ad=&hsa_src=x&hsa_tgt=&hsa_kw=&hsa_mt=&hsa_net=adwords&hsa_ver=3&gclid=EA1aIQobChMIw-Cu24LJ-wIVjN1RCh09xQAYEAAyASAAEgJOBfD_BwE (14.12.2022).

Greenpeace Colombia. 2019. *Logramos una Colombia sin asbesto*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/colombia/tag/asbesto/> (14.12.2022).

Greenpeace Colombia. 2022a. *Sobre nosotros*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/colombia/sobre-nosotros/> (13.12.2022).

Greenpeace Colombia. 2022b. *Campañas ganadas*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/colombia/campanas-ganadas/> (13.12.2022).

Greenpeace USA. 2009. *Slaughtering the Amazon*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/usa/research/slaughtering-the-amazon/> (14.12.2022).

Greenprace Brasil. 2022b. *Proteja a Amazônia*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/informe-se/amazonia/> (13.12.2022).

Gullino, Daniel a Almeida, Amanda. 2019. „Salles chama manifestantes do Greenpeace de ‘ecoterroristas’ após ato na porta do Planalto. *O Globo*. Dostupné na: <https://oglobo.globo.com/brasil/salles-chama-manifestantes-do-greenpeace-de-ecoterroristas-apos-ato-na-porta-do-planalto-24036309>(14.12.2022).

Guzman, Sergio a Nieto, Miguel. 2021. „Private sector involvement is key for Colombia to meet its environmental goals“. *The Global Americans*. Dostupné na: <https://theglobalamericans.org/2021/05/private-sector-involvement-is-key-for-colombia-to-meet-its-environmental-goals/> (4.6.2022).

Hodina Zeme. b.r. *Co je hodina Zeme?* Dostupné na: <https://hodinazeme.cz/co-je-hodina-zeme> (13.12.2022).

Hroch, Jaroslav. 2019. „72 tisíc pozaru. Amazonsky prales mizi kvuli vypalování dvakrat rychleji nez loni“. *iRozhlas*. Dostupné na: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/sao-paulo-lesni-pozar-deforestace-brazilie-bolsonaro-amazonie_1908211256_och (2.12.2021).

Hufstader, Chris. 2009. *Climate change affecting Peru right now*. Dostupné na: <https://www.oxfamamerica.org/explore/stories/climate-change-affecting-peru-right-now/> (4.6.2022).

INPE – Instituto Nacional de Pesquisas Espaciais. b.r. *Monitoramento dos Focos de Fogo Ativo por Países*. Dostupné na: https://queimadas.dgi.inpe.br/queimadas/portal-static/estatisticas_paises/ (13.12.2022).

Larsen, Trond. b.r. *Adapting to a changing climate in Colombia*. Dostupné na: <https://www.conservation.org/projects/adapting-to-a-changing-climate-in-colombia> (4.6.2022).

Loiola, Catarina. 2019. „Membros do Greenpeace preso spor “atividades nocivas ao meio ambiente.“ *Correio Braziliense*. Dostupné na: <https://www.correio braziliense.com.br/app/noticia/brasil/2019/10/23/interna-brasil,800183/membros-do-greenpeace-presos-por-atividades-nocivas-ao-meio-ambiente.shtml> (14.12.2022).

Lopes, Marina. 2019. „Brazil’s Bolsonaro calls Amazon deforestation ‘cultural’, says it ‘will never end’.“ *The Washington Post*. Dostupné na: https://www.washingtonpost.com/world/the_americas/brazils-bolsonaro-calls-amazon-deforestation-cultural-says-it-will-never-end/2019/11/20/ba536498-0ba3-11ea-8054-289aef6e38a3_story.html(14.12.2022).

López Bejarano, Joaquín Mauricio. 2019. „Greenpeace manifestará – frente a la embajada de Brasil por incendios del Amazonas.“ *Agronegocios*. Dostupné na: <https://www.agronegocios.co/clima/greenpeace-manifestara-frente-a-la-embajada-de-brasil-por-incendios-del-amazonas-2899409> (12.12.2022).

Maia, Dhiego. 2019. „Greenpeace derrama óleo no Palácio do Planalto em ato contra manchas de petróleo no Nordeste.“ *Folha de S. Paulo*. Dostupné na: <https://www1.folha.uol.com.br/ambiente/2019/10/greenpeace-derrama-oleo-no-palacio-do-planalto-em-ato-contra-manchas-de-petroleo-no-nordeste.shtml> (14.12.2022).

Martins, Lais. 2019. „Brazil to revamp Amazon Fund after finding irregularities – minister.“ *Reuters*. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/us-brazil-politics-amazon-idUSKCN1SN2BZ> (14.12.2022).

Maxwell, Amanda, Carey-Webb, Jessica, Herrera, Carolina a Martinez, Marilyn. 2019. *Ten Environmental Stories to Mark a Decade in Latin America*. Dostupné na: <https://www.nrdc.org/experts/amanda-maxwell/ten-environmental-stories-mark-decade-latin-america> (28.5.2022).

McCoy, Terrence. 2019. „Smoke plunges Sao Paulo into sudden darkness, baffling the Western Hemisphere’s largest city“. *The Washington Post*. Dostupné na: <https://www.washingtonpost.com/world/2019/08/20/sudden-darkness-befalls-sao-paulo-western-hemispheres-largest-city-baffling-thousands/> (2.12.2021).

Miranda, Giuliana. 2019. „ONGs europeias organizam protestos pela Amazônia em frente a embaixadas brasileiras.“ *Folha de S. Paulo*. Dostupné na: <https://www1.folha.uol.com.br/ambiente/2019/08/ongs-europeias-organizam-protestos-pela-amazonia-em-frente-a-embaixadas-brasileiras.shtml> (12.12.2022).

Oltermann, Philip. 2019. „Austria rejects EU-Mercosur trade deal over Amazon fires.“ *The Guardian*. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/world/2019/sep/19/austria-rejects-eu-mercosur-trade-deal-over-amazon-fires> (14.12.2022).

Oxfam. b.r. *We have the right to live in a healthy environment*. Dostupné na: <https://peru.oxfam.org/“we-have-right-live-healthy-environment> (30.5.2022).

Oxford Ecosystems. 2019. *Does the Amazon provide 20 % of our oxygen?* Dostupné na: <https://www.oxfordecosystems.org/post/this-is-a-test-to-see-if-this-works> (10.11.2021).

Picanço, Lara Bartilotti, Prado, Mariana Nozela a Allen, Andrew. 2018. *Environmental Concerns – Brazil 2018 Understanding the Issues*. Dostupné na: <https://www.wilsoncenter.org/article/environmental-concerns-brazil-2018-understanding-the-issues> (29.5.2022).

Redacción medio ambiente. 2019. „Con el aval de siete países y sin la presencia de Venezuela se concreta el Pacto de Leticia por la Amazonie.“ *El Espectador*. Dostupné na: <https://www.elespectador.com/ambiente/con-el-aval-de-siete-paises-y-sin-la-presencia-de-venezuela-se-concreta-el-pacto-de-leticia-por-la-amazonia-article-879815/> (14.12.2022).

Redakce Aktuálně.cz. 2019. „V Amazonii hoří rekordní počet požárů. Dým zahalil metropoli Sao Paulo do tmy“. *Aktuálně.cz*. Dostupné na: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/v-amazonii-hori-rekordni-pocet-pozaru/r~4a6cdd62c4ea11e9be22ac1f6b220ee8/> (2.12.2021).

Redakce BBC. 2019. „Amazon rainforest fires: Ten readers’s questions answered“. *BBC*. Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-49450925> (10.11.2021).

Redakce BBC. 2021. „Brazil cuts environment budget despite climate summit pledge“. *BBC*. Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-56847958> (29.5.2022).

Redakce Bloomberg. 2019. „Brazil’s Bolsonaro Defiant as Norway Freezes Rainforest Cash.“ *Bloomberg*. Dostupné na: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-08-15/brazil-s-bolsonaro-defiant-as-norway-freezes-rainforest-cash>(14.12.2022).

Redakce České televize. 2019. „Brazilské lesy spaluje rekordní množství požárů, Sao Paulo se ponořilo do tmy“. *Česká televize*. Dostupné na: <https://ct24.ceskatelevize.cz/>

[svet/2902646-brazilii-letos-zasahlo-uz-pres-72-tisic-pozaru-vetsina-nici-amazonsky-prales](#) (2. 12. 2021).

Redakce El Tiempo. 2019. „Así se vivió el plantón frente a la embajada de Brasil en Bogotá. *El Tiempo*. Dostupné na: <https://www.eltiempo.com/bogota/asi-se-vivio-el-planton-frente-a-la-embajada-de-brasil-en-bogota-404380> (12.12.2022).

Redakce Estado de Minas. 2019a. „Lideras por artistas, manifestantes caminham de Ipanema ao Leblon pela Amazônia.“ *Estado de Minas*. Dostupné na: https://www.em.com.br/app/noticia/nacional/2019/08/25/interna_nacional,1079905/lideradas-por-artistas-manifestantes-caminham-de-ipanema-ao-leblon-pe.shtml (12.12.2022).

Redakce Estado de Minas. 2019b. „Jovens se mobilizam contra aquecimento global.“ *Estado de Minas*. Dostupné na: https://www.em.com.br/app/noticia/internacional/2019/09/20/interna_internacional,1086897/jovens-se-mobilizam-contra-aquecimento-global.shtml (12.12.2022).

Redakce Estado de Minas. 2019c. „Ativistas do Greenpeace são preso sem protesto no Palácio do Planalto.“ *Estado de Minas*. Dostupné na: https://www.em.com.br/app/noticia/nacional/2019/10/23/interna_nacional,1095222/ativistas-do-greenpeace-sao-presos-em-protesto-no-palacio-do-planalto.shtml (14.12.2022).

Redakce Estado de Minas. 2019d. „Amazônia segue ardendo antes da reunião da ONU.“ *Estado de Minas*. Dostupné na: https://www.em.com.br/app/noticia/internacional/2019/09/21/interna_internacional,1086935/amazonia-segue-ardendo-antes-da-reuniao-da-onu.shtml (14.12.2022).

Redakce Folha de S. Paulo. 2019. „Bruno Gagliasso e Giovanna Ewbank visitam a floresta no dia da Amazônia.“ *Folha de S. Paulo*. Dostupné na: <https://agora.folha.uol.com.br/ola/2019/09/bruno-gagliasso-e-giovanna-ewbank-visitam-a-floresta-no-dia-da-amazonia.shtml> (12.12.2022).

Redakce Gazeta do Povo. 2019. „Manifestações pela Amazônia ocorrem no Brasil e no mundo.“ *Gazeta do Povo*. Dostupné na: <https://www.gazetadopovo.com.br/republica/manifestacao-amazonia-no-brasil-e-mundo/> (12.12.2022).

Redakce Guia Folha. 2019. „Festival de teatro e balada estão entre as 70 atrações gratuitas desta semana em SP; confira.“ *Guia Folha*. Dostupné na: <https://guia.folha.uol.com.br/passeios/2019/09/festival-de-teatro-e-balada-estao-entre-as-70-atracoes-gratuitas-desta-semana-em-sp-confira.shtml> (12.12.2022).

Redakce iRozhlas. 2019. „DiCaprio financuje požáry v Amazonii, tvrdí brazilský prezident. Obvinil také nevládní organizace.“ *iRozhlas*. Dostupné na: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/brazilie-jair-bolsonaro-leonardo-dicaprio-amazonie-prales-pozar-odlesnovani_1911301042_tzr (10.11.2021).

Redakce Jornal de Brasília. 2019. „Manifestantes ocupam a Esplanada em favor do meio ambiente.“ *Jornal de Brasília*. Dostupné na: <https://jornaldebrasil.com.br/noticias/politica-e-poder/manifestantes-ocupam-a-esplanada-em-favor-do-meio-ambiente/> (13.12.2022).

Redakce La República. 2019. „Es cierto que la región amazónica “está en llamas“ desde hace más de 15 días.“ *La República*. Dostupné na: <https://larepublica.pe/mundo/2019/08/20/brasil-y-bolivia-es-cierto-que-la-region-amazonica-esta-en-llamas-desde-hace-mas-de-15-dias-twitter-prayforamazonia-video/> (14.12.2022).

Redakce New York Times. 2019. „Under Brazil’s Far-Right Leader, Amazon Protections Slashed and Forests Fall.“ *New York Times*. Dostupné na: <https://>

www.nytimes.com/2019/07/28/world/americas/brazil-deforestation-amazon-bolsonaro.html (14.12.2022).

Redakce Publímetro. 2019. „Presidentes firman “Pacto de Leticia“ para preservar recursos de Amazonía.“ *Publímetro*. Dostupné na: <https://www.publímetro.co/co/noticias/2019/09/06/firman-pacto-leticia-preservar-recursos-amazonia.html> (14.12.2022).

Redakce The Economist. 2019. „Forest fires in the Amazon blacken the sun in São Paulo“. *The Economist*. Dostupné na: <https://www.economist.com/the-americas/2019/08/22/forest-fires-in-the-amazon-blacken-the-sun-in-sao-paulo> (2.12.2021).

Redakce Zero Hora. 2019. „Greenpeace derrama “óleo“ no Palácio do Planalto em ato contra manchas de petróleo no Nordeste; 19 ativistas são detidos.“ *Zero Hora*. Dostupné na: <https://gauchazh.clicrbs.com.br/ambiente/noticia/2019/10/greenpeace-derrama-oleo-no-palacio-do-planalto-em-ato-contr-manchas-de-petroleo-no-nordeste-19-ativistas-sao-detidos-ck23cyrlu00nm01phvjqj5v1n.html> (14.12.2022).

Redakce Perú21. 2019. „Ministra del Ambiente: Incendios forestales en Brasil y Bolivia no se extienden hacia Perú.“ *Perú21*. Dostupné na: <https://peru21.pe/peru/ministra-ambiente-incendios-forestales-brasil-bolivia-extienden-peru-nndc-497978-noticia/> (14.12.2022).

Rocha, Aline. 2019. „Após manifestaçãp, ativistas do Greenpeace prestam depoimento.“ *Jornal de Brasília*. Dostupné na: <https://jornaldebrasil.com.br/brasil/a-pos-manifestacao-ativistas-do-greenpeace-prestam-depoimento/>(14.12.2022).

Rossi, Rina. 2021. „Environmental Activism in Latin America Comes with a Deadly Cost“. *Berkeley Political Review*. Dostupné na: <https://bpr.berkeley.edu/2021/08/02/environmental-activism-in-latin-america-comes-with-a-deadly-cost/> (25.5.2022).

Schuch, Matheus. 2019. „Greenpeace cobra medidas do governo para conter óleo em praias.“ *Valor*. Dostupné na: <https://valor.globo.com/brasil/noticia/2019/10/23/greenpeace-cobra-medidas-do-governo-para-conter-oleo-em-praias.ghtml> (14.12.2022).

Sierra Club. 2014. *Peru’s Fight for Climate and Social Justice*. Dostupné na: <https://www.sierraclub.org/compass/2014/12/perus-fight-climate-and-social-justice> (4.6.2022).

Smith, Brett. 2015. *Brazil: Environmental Issues, Policies and Clean Technology*. Dostupné na: <https://www.azocleantech.com/article.aspx?ArticleID=547> (29.5.2022)

Spring, Jake. 2019. „Exclusive: As fires race through Amazon, Brazil’s Bolsonaro weakens environment agency.“ *Reuters*. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/us-brazil-environment-ibama-exclusive-idUSKCN1VI14I> (14.12.2022).

Statista. 2022a. *Average weekly Instagram brand posts 2021, by vertical*. Dostupné na: <https://www.statista.com/statistics/873935/daily-instagram-brand-posts-by-vertical/> (13.12.2022).

Statista. 2022b. *Average weekly Facebook brand posts 2021, by vertical*. Dostupné na: <https://www.statista.com/statistics/795283/daily-facebook-brand-posts-by-vertical/> (13.12.2022).

Stewart, Matthew. 2019. *An Analysis of Amazonian Forest Fires*. Dostupné na: <https://towardsdatascience.com/an-analysis-of-amazonian-forest-fires-8facca63ba69> (10.11.2021).

UNEP. 2017. *Geo-6 Regional Summary for Latin America and the Caribbean*. Dostupné na: <https://www.unep.org/global-environment-outlook/findings-and-data/assessment-findings/geo-6-regional-summary-latin> (26.5.2022).

Vargas, Mateus. 2019. „Ativistas do Greenpeace são preso sem protesto no Palácio do Planalto.“ *Estadão*. Dostupné na: <https://www.estadao.com.br/sustentabilidade/ativistas-do-greenpeace-sao-presos-ao-protestar-no-palacio-do-planalto/> (14.12.2022).

Verdelio, Andreia. 2019. „Governo estuda enviar Exército para combater queimadas na Amazônia.“ *Agência Brasil*. Dostupné na: <https://agenciabrasil.ebc.com.br/politica/noticia/2019-08/governo-estuda-enviar-exercito-para-combater-queimadas-na-amazonia> (14.12.2022).

Weisse, Mikaela. 2019. „Five myths about tropical rainforests“. *The Washington Post*. Dostupné na: https://www.washingtonpost.com/outlook/five-myths/five-myths-about-tropical-rainforests/2019/08/30/d662c98a-c9c7-11e9-be05-f76ac4ec618c_story.html (2.12.2021).

WHO – World Health Organization. 2019. Health consequences of air pollution on populations. Dostupné na: <https://www.who.int/news/item/15-11-2019-what-are-health-consequences-of-air-pollution-on-populations> (14.12.2022).

Woodward, Aylin. 2019. „Amazon fires created a smoke eclipse in the skies above Brazil’s largest city, 2,000 miles away“. *Insider*. Dostupné na: <https://www.bussinsider.com/amazon-fires-eclipse-sun-above-sao-paulo-brazil-2019-8> (2.12.2021).

World Bank. b.r.A. *GDP per capita growth (annual %) – Brazil*. Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.KD.ZG?locations=BR> (13.12.2022).

World Bank. b.r.B. *GDP per capita growth (annual %) – Peru*. Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.KD.ZG?locations=PE> (13.12.2022).

World Bank. b.r.C. *GDP per capita growth (annual %) – Bolivia*. Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.KD.ZG?locations=BO> (13.12.2022).

World Bank. b.r.D. *GDP per capita growth (annual %) – Colombia*. Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.KD.ZG?locations=CO> (13.12.2022).

World Rainforest Movement. 2001. Brazil: Mahogany loggers destroying the Amazon forest. Dostupné na: <https://www.wrm.org.uy/other-information/brazil-mahogany-loggers-destroying-the-amazon-forest> (14.12.2022).

World Wildlife Fund (WWF). b.r. *Environmental problems in Brazil*. Dostupné na: https://wwf.panda.org/wwf_offices/brazil/environmental_problems_brazil/ (29.5.2022).

WWF Bolivia. 2022a. *Nuestra historia*. Dostupné na: https://www.wwf.org.bo/sobre_nosotros/nuestra_historia/ (13.12.2022)

WWF Bolivia. 2022b. *Que hacemos*. Dostupné na: https://www.wwf.org.bo/nuestro_trabajo/que_hacemos/ (13.12.2022)

WWF Bolivia. 2022c. *Bosques*. Dostupné na: https://www.wwf.org.bo/nuestro_trabajo/bosques/ (13.12.2022)

WWF Perú. 13. listopadu 2019 (2019b). „#DíaDelPantanal|El #Pantanal, también...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B4yJELrh-dw/?hl=cs> (13.12.2022).

WWF Perú. 18. listopadu 2019 (2019a). „#Bosques|El Cerrado, ubicado...“ Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/watch/?v=541010263136905> (13.12.2022)

WWF Perú. 2022. *Nuestra historia*. Dostupné na: https://www.wwf.org.pe/wwf/nuestra_historia/ (13.12.2022).

WWF Perú. 23. listopadu 2019 (2019c). „#IncendioForestal|#Australia se encuentra...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B5NqsayhfBs/?hl=cs> (13.12.2022)

Young, Lauren J. 2021. *Earth Day and The Evolution Of The Environmental Movement*. Dostupné na: <https://www.sciencefriday.com/articles/archives-earth-day-environmental-justice/> (20.5.2022).

9.3 Legislativní dokumenty

Ley de Protección policial, Ley N°31012. Dostupné na: <https://busquedas.elperuano.pe/normaslegales/ley-de-proteccion-policial-ley-no-31012-1865203-1/> (29. 9. 2022).

Ley de Derechos de la Madre Tierra, Ley N°71 del 21 de diciembre del 2010. Dostupné na: <https://www.bivica.org/file/view/id/2370> (4. 6. 2022).

Ley 9 de 1989. Dostupné na: <https://www.funcionpublica.gov.co/eva/gestornormativo/norma.php?i=1175> (7.6.2022)

Constitution of the federative republic of Brazil. 2010. 3. vyd. Dostupné na: <https://www.globalhealthrights.org/wp-content/uploads/2013/09/Brazil-constitution-English.pdf> (13.12.2022).

Presidência da República Secretaria-Geral. Decreto N°9.992, de 28 de Agosto de 2019. Dostupné na: http://www.planalto.gov.br/ccivil_03/_ato2019-2022/2019/decreto/D9992.htm (13.12.2022).

9.4 Zdroje pro analýzy framingu a repertoárů jednání

GREENPEACE BRASIL:

GPBr1: Greenpeace Brasil. 2019. *Retrocessos ambientais marcam os 100 dias do governo Bolsonaro*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/retrocessos-ambientais-marcam-os-100-dias-do-governo-bolsonaro/> (10.12.2022).

GPBr3: Greenpeace Brasil. 2019. *Mulheres indígenas debatem mudanças climáticas para garantir proteção territorial*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/mulheres-indigenas-debtem-mudancas-climaticas-para-garantir-protecao-territorial/> (10.12.2022).

GPBr7: Greenpeace Brasil. 2019. *Amazônia sob ataque: queimadas têm aumento de 145% em 2019*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/amazonia-sob-ataque-queimadas-tem-aumento-de-145-em-2019/> (10.12.2022).

GPBr8: Greenpeace Brasil. 2019. *A barbárie não pode ser tolerada*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/a-barbarie-nao-pode-ser-tolerada/> (10.12.2022).

GPBr9: Greenpeace Brasil. 2019. *O que o Greenpeace está fazendo em relação às queimadas?* Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/o-que-o-greenpeace-esta-fazendo-em-relacao-as-queimadas/> (10.12.2022).

GPBr10: Greenpeace Brasil. 2019. *Participe você também das mobilizações pela Amazônia!* Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/participe-voce-tambem-das-mobilizacoes-pela-amazonia/> (10.12.2022).

GPBr11: Greenpeace Brasil. 2019. *Queimadas na Amazônia: número aumentou 145% na região*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/imprensa/queimadas-na-amazonia-numero-aumentou-145-na-regiao/> (10.12.2022).

GPBr12: Greenpeace Brasil. 2019. *Quem planta vento, colhe tempestade: as consequências do retrocesso ambiental*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/quem-planta-vento-colhe-tempestade-as-consequencias-do-retrocesso-ambiental/> (10.12.2022).

GPBr14: Greenpeace Brasil. 2019. *Voluntários vão às ruas em Defesa da Amazônia*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/voluntarios/voluntarios-vao-as-ruas-em-defesa-da-amazonia/> (10.12.2022).

GPBr15: Greenpeace Brasil. 2019. *Caetano Veloso, Alinne Moraes, Sônia Braga e manifestantes se uniram para exigir a proteção da Amazônia*. Disponível na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/caetano-veloso-alinne-moraes-sonia-braga-e-manifestantes-se-uniram-para-exigir-a-protecao-da-amazonia/> (10.12.2022).

GPBr17: Greenpeace Brasil. 2019. *Onde tem fumaça, tem fogo*. Disponível na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/onde-tem-fumaca-tem-fogo/> (10.12.2022).

GPBr18: Greenpeace Brasil. 2019. *Brasil acima de tudo, petróleo acima de todos e o resto é culpa das Ongs*. Disponível na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/brasil-acima-de-tudo-petroleo-acima-de-todos-e-o-resto-e-culpa-das-ongs/> (10.12.2022).

GPBr19: Greenpeace Brasil. 2019. *Amazônia em chamas, mobilizações nas ruas*. Disponível na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/amazonia-em-chamas-mobiliza-coes-nas-ruas/> (10.12.2022).

GPBr20: Greenpeace Brasil. 2019. *Estamos de volta aos Corais da Amazônia*. Disponível na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/estamos-de-volta-aos-corais-da-amazonia/> (10.12.2022).

GPBr21: Greenpeace Brasil. 2019. *Em agosto, área com alertas de desmatamento foi 3 vezes maior que em 2018*. Disponível na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/alertas-de-desmatamento-da-amazonia-tem-alta-321-em-agosto/> (10.12.2022).

GPBr22: Greenpeace Brasil. 2019. *Pelas florestas, pelo meio ambiente e pela vida*. Disponível na: <https://www.greenpeace.org/brasil/voluntarios/pelas-florestas-pelo-meio-ambiente-e-pela-vida/> (10.12.2022).

GPBr23: Greenpeace Brasil. 2019. *O futuro do Brasil depende da Amazônia em pé*. Disponível na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/o-futuro-do-brasil-depende-da-amazonia-em-pe/> (10.12.2022).

GPBr24: Greenpeace Brasil. 2019. *Giovanna Ewbank e Bruno Gagliasso sobrevoam Amazônia com Greenpeace*. Disponível na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/giovanna-ewbank-e-bruno-gagliasso-sobrevoam-amazonia-com-o-greenpeace/> (10.12.2022).

GPBr25: Greenpeace Brasil. 2019. *Queimadas ameaçam espécie de macaco endêmica do MT*. Disponível na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/queimadas-ameacam-especie-de-macaco-endemica-do-mt/> (10.12.2022).

GPBr26: Greenpeace Brasil. 2019. *Em vez de proteger a Amazônia, governo faz companhia para salvar a própria imagem*. Disponível na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/campanha-governo-bolsonaro-assembly-onu/> (10.12.2022).

GPBr27: Greenpeace Brasil. 2019. *Na ONU, Bolsonaro tenta vender a imagem de um Brasil que não existe*. Disponível na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/na-onu-bolsonaro-tenta-vender-a-imagem-de-um-brasil-que-nao-existe/> (10.12.2022).

GPBr28: Greenpeace Brasil. 2019. *Greenpeace protesta contra “tour da mentira” de Ricardo Salles na Europa*. Disponível na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/greenpeace-protesta-contratour-da-mentira-de-ricardo-salles-na-europa/> (10.12.2022).

GPBr29: Greenpeace Brasil. 2019. *Em Paris, Ricardo Salles é recebido por ativistas do Greenpeace*. Disponível na: <https://www.greenpeace.org/brasil/imprensa/em-paris-ricardo-salles-e-recebido-por-ativistas-do-greenpeace/> (10.12.2022).

GPBr32: Greenpeace Brasil. 2019. *Ação de voluntários coleta mais de 400 kg de lixo nas Dunas do Cocó (CE)*. Disponível na: <https://www.greenpeace.org/brasil/voluntarios/acao-de-voluntarios-coleta-mais-de-400-kg-de-lixo-nas-dunas-do-coco-ce/> (10.12.2022).

GPBr33: Greenpeace Brasil. 2019. *Em sua última parada na Europa, jovens e ativistas protestam em Londres contra a política piromaniaca de Ricardo Salles*. Disponível na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/em-sua-ultima-parada-na-europa-jovens-e-ativi>

[stas-protestam-em-londres-contra-a-politica-piromaniaca-de-ricardo-salles/](#) (10.12.2022).

GPBr34: Greenpeace Brasil. 2019. *Cai a florista, cresce o pasto*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/cai-a-floresta-cresce-o-pasto/> (10.12.2022).

GPBr36: Greenpeace Brasil. 2019. *Indígenas protestam na embaixada brasileira em Berlim*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/indigenas-protestam-na-embaixada-brasileira-em-berlim/> (10.12.2022).

GPBr37: Greenpeace Brasil. 2019. *Estudante de Araraquera (SP) cria abaixo-assinado em defesa da Amazônia*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/voluntarios/estudante-de-araraquara-sp-cria-abaixo-assinado-em-defesa-da-amazonia/> (10.12.2022).

GPBr38: Greenpeace Brasil. 2019. *Ricardo Salles, o ministro que vive no país das maravilhas*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/ricardo-salles-o-ministro-que-vive-no-pais-das-maravilhas/> (10.12.2022).

GPBr39: Greenpeace Brasil. 2019. *Das queimadas ao óleo: protestamos contra a destruição ambiental do governo Bolsonaro*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/das-queimadas-ao-oleo-protestamos-contra-a-destruicao-ambiental-do-governo-bolsonaro/> (10.12.2022).

GPBr40: Greenpeace Brasil. 2019. *Crise do óleo e da Amazônia: Greenpeace realiza ação contra desmonte ambiental*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/imprensa/crise-do-oleo-e-da-amazonia-greenpeace-realiza-acao-contra-desmonte-ambiental/> (10.12.2022).

GPBr41: Greenpeace Brasil. 2019. *Lideranças indígenas protestam pacificamente em reunião de gigantes da indústria na Alemanha*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/liderancas-indigenas-protestam-pacificamente-em-reuniao-de-gigantes-da-industria-na-alemanha/> (10.12.2022).

GPBr42: Greenpeace Brasil. 2019. *Voluntários realizam mobilizações em apoio ao Nordeste*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/voluntarios/voluntarios-realizam-mobilizacoes-em-apoio-ao-nordeste/> (10.12.2022).

GPBr43: Greenpeace Brasil. 2019. *Promessas de empresas sobre o óleo de palma viraram fumaça*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/promessas-de-empresas-sobre-o-oleo-de-palma-viraram-fumaca/> (10.12.2022).

GPBr44: Greenpeace Brasil. 2019. *Grilagem e desmatamento encontram “espaço” para avançar em áreas protegidas*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/grilagem-e-desmatamento-encontram-espaco-para-avancar-em-areas-protetidas/> (10.12.2022).

GPBr45: Greenpeace Brasil. 2019. *Desmatamento da Amazônia tem 3ª maior alta percentual da história*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/desmatamento-da-amazonia-tem-3a-maior-alta-percentual-da-historia/> (10.12.2022).

GPBr46: Greenpeace Brasil. 2019. *Reação do governo ao desmatamento da Amazônia é insuficiente*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/reacao-do-governo-ao-desmatamento-da-amazonia-e-insuficiente/> (10.12.2022).

GPBr47: Greenpeace Brasil. 2019. *O que o Brasil tem a fazer pelo Clima?* Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/o-que-o-brasil-tem-a-fazer-pelo-clima/> (10.12.2022).

GPBr48: Greenpeace Brasil. 2019. *Cultivando Violência*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/publicacoes/cultivando-violencia> (10.12.2022).

GPBr49: Greenpeace Brasil. 2019. *Construindo um mundo melhor e mais verde*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/voluntarios/construindo-um-mundo-melhor-e-mais-verde/> (10.12.2022).

GPBr50: Greenpeace Brasil. 2019. *Chef Raul Lemos embarca em jornada pela Amazônia*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/chef-raul-lemos-embarca-em-jornada-pela-amazonia/> (10.12.2022).

GPBr51: Greenpeace Brasil. 2019. *Na Conferência do Clima, Brasil chega pequeno e sai minúsculo*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/na-conferencia-do-clima-brasil-chega-pequeno-e-sai-minusculo/> (10.12.2022).

GPBr52: Greenpeace Brasil. 2019. *A força do trabalho voluntário em 2019*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/voluntarios/a-forca-do-trabalho-voluntario-em-2019/> (10.12.2022).

GPBr53: Greenpeace Brasil. 2019. *Nossas grandes imagens que marcaram 2019*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/brasil/blog/nossas-grandes-imagens-que-marcaram-2019/> (10.12.2022).

IGBr1: Greenpeace Brasil. 22. ledna 2019. „A destruição de nossas florestas...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/Bs8t0RNhQr-/> (10.12.2022).

IGBr2: Greenpeace Brasil. 10. dubna 2019. „Os primeiros 100 dias de governo...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/BwFfvaUBFK8/> (10.12.2022).

IGBr5: Greenpeace Brasil. 6. července 2019. „Amsterdã se transforma em...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/BzjU-dPB167/> (10.12.2022).

IGBr6: Greenpeace Brasil. 8. července 2019. „A oficina “Mulheres Indígenas...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/Bzqu4KfB1KR/> (10.12.2022).

IGBr7: Greenpeace Brasil. 21. srpna 2019. „Há mais de 27 anos no Brasil...“ Instagram. Dostupné na: https://www.instagram.com/p/B1Zv-Ymh_LK/ (10.12.2022).

IGBr8: Greenpeace Brasil. 21. srpna 2019. „Neste vídeo, é possível ver...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B1bmInzBmuS/> (10.12.2022).

IGBr9: Greenpeace Brasil. 21. srpna 2019. „POR QUE A AMAZÔNIA QUEIMA?...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B1cG-Q-BilP/> (10.12.2022).

IGBr10: Greenpeace Brasil. 22. srpna 2019. „A Amazônia está em chamas...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B1eG9VwhvD9/> (10.12.2022).

IGBr12: Greenpeace Brasil. 23. srpna 2019. „Entre 23 e 25 de agosto...“ Instagram. Dostupné na: https://www.instagram.com/p/B1e_PVGhR_1/ (10.12.2022).

IGBr13: Greenpeace Brasil. 24. srpna 2019. „As queimadas que estão devastando...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B1hwwu3hAOx/> (10.12.2022).

IGBr14: Greenpeace Brasil. 24. srpna 2019. „Em luto ou EU luto?...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B1jOldihezO/> (10.12.2022).

IGBr15: Greenpeace Brasil. 24. srpna 2019. „Sobrevivemos a Amazônia, como...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B1jgtoNhWaR/> (10.12.2022).

IGBr16: Greenpeace Brasil. 24. srpna 2019. „Enquanto a Amazônia queima, o...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B1j5Ug4hZrL/> (10.12.2022).

IGBr17: Greenpeace Brasil. 25. srpna 2019. „Nos últimos dias, o Brasil...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B1lo-6AheXQ/> (10.12.2022).

IGBr19: Greenpeace Brasil. 26. srpna 2019. „O desmatamento abre caminho para...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B1oVjnDB5n1/> (10.12.2022).

IGBr20: Greenpeace Brasil. 27. srpna 2019. „Na Amazônia, onde tem fumaça...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B1rc6idB6PJ/> (10.12.2022).

IGBr21: Greenpeace Brasil. 28. srpna 2019. „CRIME! A ação humana é responsável...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B1t6avIh3gI/> (10.12.2022).

IGBr22: Greenpeace Brasil. 28. srpna 2019. „Quase 20% da Amazônia já foi...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B1uMoSRBt0Y/> (10.12.2022).

IGBr23: Greenpeace Brasil. 29. srpna 2019. „Na orla do Rio de Janeiro, ...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B1wzADqhpe9/> (10.12.2022).

IGBr24: Greenpeace Brasil. 30. srpna 2019. „A emergência climática que estamos...“ Instagram. Dostupné na: https://www.instagram.com/p/B1zGLI_BAT6/ (10.12.2022).

IGBr25: Greenpeace Brasil. 2. září 2019. „Na semana passada estive com...“ Instagram. Dostupné na: https://www.instagram.com/p/B161Ibqh_NS/ (10.12.2022).

IGBr26: Greenpeace Brasil. 4. září 2019. „Não podemos NUNCA MAIS permitir...“ Instagram. Dostupné na: https://www.instagram.com/p/B1_4zMkBSWu/ (10.12.2022).

IGBr27: Greenpeace Brasil. 5. září 2019. „Hoje é o #DiaDaAmazônia! Mas ao...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B2CToMJhcA0/> (10.12.2022).

IGBr28: Greenpeace Brasil. 5. září 2019. „Neste Dia da Amazônia, Bruno...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B2Cgfe1hKa5/> (10.12.2022).

IGBr29: Greenpeace Brasil. 5. září 2019. „Madri também “queimou“ na noite...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B2CwpaHBf63/> (10.12.2022).

IGBr30: Greenpeace Brasil. 5. září 2019. „A Amazônia tem mil tons...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B2C4NGJhT7l/> (10.12.2022).

IGBr31: Greenpeace Brasil. 6. září 2019. „#repost @gio_ewbank Ontem, no Dia...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B2ElzX7BxfO/> (10.12.2022).

IGBr32: Greenpeace Brasil. 6. září 2019. „Cerca de 65% das áreas...“ Instagram. Dostupné na: https://www.instagram.com/p/B2FKSwtlBM_j/ (10.12.2022).

IGBr33: Greenpeace Brasil. 7. září 2019. „Como celebrar o verde da florista...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B2HJDVuBVEY/> (10.12.2022).

IGBr34: Greenpeace Brasil. 9. září 2019. „Defender a florista é defender...“ Instagram. Dostupné na: https://www.instagram.com/p/B2Mup_2BBbt/ (10.12.2022).

IGBr36: Greenpeace Brasil. 11. září 2019. „Os incêndios na Amazônia, que...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B2Rbfn5hdtI/> (10.12.2022).

IGBr37: Greenpeace Brasil. 11. září 2019. „Sabe quando dois irmãos são...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B2SCwRchJss/> (10.12.2022).

IGBr40: Greenpeace Brasil. 17. září 2019. „Há algumas semanas recebemos uma...“ Instagram. Dostupné na: https://www.instagram.com/p/B2hTa80B3u_/ (10.12.2022).

IGBr41: Greenpeace Brasil. 17. září 2019. „Enquanto a Amazônia ainda queima...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B2huyWiBUC3/> (10.12.2022).

IGBr42: Greenpeace Brasil. 18. září 2019. „O maior volume de emissões de...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B2jwGpJhhc3/> (10.12.2022).

IGBr43: Greenpeace Brasil. 19. září 2019. „As queimadas têm dois efeitos...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B2l8Us8BtMP/> (10.12.2022).

IGBr46: Greenpeace Brasil. 22. září 2019. „O governo brasileiro investiu dinheiro...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B2um2NVhdcr/> (10.12.2022).

IGBr47: Greenpeace Brasil. 24. září 2019. „Esses jovens de máscaras que registramos...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B2xRLfyBn4c/> (10.12.2022).

IGBr48: Greenpeace Brasil. 24. září 2019. „Na ONU, a fala de @jairmessiasbolsonaro...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B2zG3MIBsJo/> (10.12.2022).

IGBr49: Greenpeace Brasil. 25. září 2019. „Em Nova York, ativistas do Greenpeace...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B21WRZGhbRs/> (10.12.2022).

IGBr50: Greenpeace Brasil. 25. září 2019. „Fogo alastra-se na Amazônia e chega...“ Instagram. Dostupné na: https://www.instagram.com/p/B21y_mhBrMw/ (10.12.2022).

IGBr51: Greenpeace Brasil. 26. září 2019. „Foi assim que nossos ativistas...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B24n1UyBbfd/> (10.12.2022).

IGBr52: Greenpeace Brasil. 26. září 2019. „Adriano Karipuna fala sobre as...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B247mQ-hzab/> (10.12.2022).

IGBr54: Greenpeace Brasil. 28. září 2019. „A destruição da Amazônia é uma...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B29Hex4h4w9/> (10.12.2022).

IGBr55: Greenpeace Brasil. 1. října 2019. „Nossa casa está pegando fogo...” Instagram. Dostupné na: https://www.instagram.com/p/B3FIZh7he_L/ (10.12.2022).

IGBr57: Greenpeace Brasil. 2. října 2019. „Fogo acima de tudo, gado...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B3HehLfRwe/> (10.12.2022).

IGBr59: Greenpeace Brasil. 3. října 2019. „Ricardo Salles está viajando pela...” Instagram. Dostupné na: https://www.instagram.com/p/B3Knfl_hFHJ/ (10.12.2022).

IGBr62: Greenpeace Brasil. 21. října 2019. „Oi @ricardosallesmma, como você nos...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B347oX8hNL4/> (10.12.2022).

IGBr63: Greenpeace Brasil. 23. října 2019. „Após ficarem detidos por três...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B398YkJBHIg/> (10.12.2022).

IGBr64: Greenpeace Brasil. 23. října 2019. „Enquanto realizavam protesto pacífico...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B39rcS2hN8l/> (10.12.2022).

IGBr65: Greenpeace Brasil. 23. října 2019. „Estamos realizando agora u protesto...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B39cv1MhYP9/> (10.12.2022).

IGBr66: Greenpeace Brasil. 24. října 2019. „Parem a destruição ambiental...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B3-oxSnBZq0/> (10.12.2022).

IGBr67: Greenpeace Brasil. 24. října 2019. „Nossa sobrevivência está em jogo!...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B4Ad-gkhpZq/> (10.12.2022).

IGBr68: Greenpeace Brasil. 26. října 2019. „Jornada Sangue Indígena faz protesto...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B4FOdoSBPp7/> (10.12.2022).

IGBr69: Greenpeace Brasil. 14. listopadu 2019. „A taxa anual de desmatamento...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B43EIIwBsC6/> (10.12.2022).

IGBr70: Greenpeace Brasil. 5. prosince 2019. „Dia Internacional do Voluntariado...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B5sqtqzhVQe/> (10.12.2022).

IGBr71: Greenpeace Brasil. 10. prosince 2019. „Food Curious: Raul Lemos e os...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B54wgW3BmtE/> (10.12.2022).

IGBr72: Greenpeace Brasil. 20. prosince 2019. „Em agosto de 2019, enquanto...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B6Tb34PB8I9/> (10.12.2022).

IGBr74: Greenpeace Brasil. 26. prosince 2019. „Imagine sua casa sendo invadida...” Instagram. Dostupné na: https://www.instagram.com/p/B6i_a3bB9Lz/ (10.12.2022).

IGBr75: Greenpeace Brasil. 31. prosince 2019. „Em novembro, os dados do Prodes...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B6v22UdBnw8/> (10.12.2022).

FBBr1: Greenpeace Brasil. 16. ledna 2019. „Incêndios florestais já estão mais...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/watch/?v=559709724495137&ref=sharing> (10.12.2022).

FBBr2: Greenpeace Brasil. 30. ledna 2019. „O desmatamento na Amazônia...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/posts/pfbid02oscKkVhSSGJ8QcWxQEjZY1yoPN66Pn6Gcoch4XxDEDrrCXPb8cbqq2fs2TJAb9tnl> (10.12.2022).

FBBr3: Greenpeace Brasil. 8. července 2019. „O desaparecimento de animais e de...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/watch/?v=2442544912683758&ref=sharing> (10.12.2022).

FBBr4: Greenpeace Brasil. 11. srpna 2019. „Aumento da temperatura, desaparecimento de...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/watch/?v=2601460529875559&ref=sharing> (10.12.2022).

FBBr5: Greenpeace Brasil. 21. srpna 2019. „Fechou o tempo! Esse...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/posts/pfbid025FRMChmCw9XFmitL6DvCJ885SukweGup5foRBoodLbQQZGA1RY7sKCe66LNz3nJ9l> (10.12.2022).

FBBr8: Greenpeace Brasil. 24. srpna 2019. „Em luto ou EU luto?...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/posts/pfbid02ncmPz5efNhnR5TQb5D SGkaiqekeWfuiMUdBLxt3eZqhVxHU9BjEeWfZJeiwsGqhdl> (10.12.2022).

FBBr9: Greenpeace Brasil. 24. srpna 2019. „Sobrevoamos a Amazônia ontem,...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/posts/pfbid02aq15gQtpHCoogGeUgCqU9TfDsbuEeJaNSN2aer7ghyDmgxcKGEsnAoFqbslZAN7pil> (10.12.2022).

FBBr10: Greenpeace Brasil. 25. srpna 2019. „No sobrevoo de ontem, em...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/posts/pfbid02t9qvsADAd6fhGv86VD4kG5DfWm4x5ovMamVLPLopnoT7iNzuZakEnj3QL4iCXX3tl> (10.12.2022).

FBBr11: Greenpeace Brasil. 26. srpna 2019. „Na Amazônia brasileira, as áreas...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/posts/pfbid0nEAJea xaUVP63ezKJ2hjFYZCgiruWJTKTKNSwz89LoBVHjZEDzRqSfUF4JYMypqEI> (10.12.2022).

FBBr12: Greenpeace Brasil. 26. srpna 2019. „Segundo a agência norte-americana...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/posts/pfbid02yC CYdhdqsFT4rhwba42KByj58TP2zzQov9f3bsPkaFzqws8ZWdotsncesJXrhwil> (10.12.2022).

FBBr13: Greenpeace Brasil. 26. srpna 2019. „As mesmas queimadas que continuam...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/posts/pfbid02gR8yHAb1w8Px4aV9PuQxpKW6aMk2pumkPHeup9DbyQT7AbPGhu47nBroWE6S4EHXl> (10.12.2022).

FBBr15: Greenpeace Brasil. 28. srpna 2019. „Onde tem desmatamento tem queimada...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/posts/pfbid0tX2pbhXcA8w9Es41xkURcamL7vUjaNnicjFrPDn2uTHCfyrrZzsRoRLT6zCqSgqNI> (10.12.2022).

FBBr16: Greenpeace Brasil. 29. srpna 2019. „Vem para rua, vem pela...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/watch/?v=2262533020536002&ref=sharing> (10.12.2022).

FBBr19: Greenpeace Brasil. 31. srpna 2019. „Para proteger a Amazônia o governo...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/posts/pfbid02rRG9JW6jbRGxn4k9nsJPnWEmnKkdREvtpGYKU8fn4ac3Cymbgk2NpXCtz8A78ZnpQl> (10.12.2022).

FBBr22: Greenpeace Brasil. 1. září 2019. „Embora o sul do Amazonas...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/posts/pfbid02586xZ8CJWj HB8oNNCRsdRU6ZydspAtmLLSDf3wn9uf4UGWPDKeULgs3pj2HyepQl> (10.12.2022).

FBBr23: Greenpeace Brasil. 1. září 2019. „Incêndios na floresta amazônica...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/posts/pfbid0NwfktPu YFmwm5UhmWp2HiiZ9yH9sdDtTHDiFK1nNN9hwW5KZyrrtLbLtsXZEyyl> (10.12.2022).

FBBr24: Greenpeace Brasil. 2. září 2019. „Como recuperar uma floresta...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/posts/pfbid02UURCiqOfTSr 51JT611TjWnws4u7e4FxVdpEgZwHeTV5aQ1wBTWKidU5Na5A37WVpAl> (10.12.2022).

FBBr25: Greenpeace Brasil. 3. září 2019. „Com as queimadas perdemos biodiversidade...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/Greenpeace Brasil/posts/pfbid0RdWe9buw3Fzm67Jmy5phEjispBW5QAfpww97cm94dAWaowfw4 1A7smLRas2ytY58NI> (10.12.2022).

FBBr27: Greenpeace Brasil. 5. září 2019. „Sem floresta, não tem clima...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/posts/pfbid0qPJjcTedMGh ZWeUoWobCe9BBLJyjJqLtCaGbF14i8miG3RaJiM7g99LjJuvFNRgrl> (10.12.2022).

FBBR28: Greenpeace Brasil. 6. září 2019. „A Amazônia tem mil tons...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/posts/pfbid0ZSdBOUJrqxrnh7wWfLyyWqQuPKiijkvT9ufYMoDqE5PWx3574gXUFn9v3AhvkJPzl> (10.12.2022).

FBBR29: Greenpeace Brasil. 7. září 2019. „O aumento deste ano nas...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/watch/?v=748626212224952&ref=sharing> (10.12.2022).

FBBR30: Greenpeace Brasil. 9. září 2019. „Defender a floresta é defender...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/watch/?v=499751647522961&ref=sharing> (10.12.2022).

FBBR31: Greenpeace Brasil. 10. září 2019. „Se você acha que as cinzas...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/posts/pfbid02CwYVxbrZKjuNaT7jdzC3zQX8HRwiE9kf7Pma3GQWGepnfEYdNYt5Zgb3UjuGZC43l> (10.12.2022).

FBBR33: Greenpeace Brasil. 12. září 2019. „Não podemos nos dar o luxo...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/posts/pfbid02XjgNYsFz9hpPyY1AjaQG36Emf4p4daBFC4BEiu9sJXuoLugRHAcXDjuzfkUbzYSgl> (10.12.2022).

FBBR34: Greenpeace Brasil. 14. září 2019. „Bruno Gagliasso e Giovanna Ewbank...” Facebook. Dostupné na: https://fb.watch/gA_EaAe4Nn/ (10.12.2022).

FBBR35: Greenpeace Brasil. 16. září 2019. „Desde que as queimadas na...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/posts/pfbid02VQ9d47zaCeQBHGWr9nbg6Y3qGvcXJKHVqpSkfnYUKFnjp7ycKPIBng56RGtEaNvl> (10.12.2022).

FBBR36: Greenpeace Brasil. 18. září 2019. „Grandes investidores combram ação...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/posts/pfbid0dWC27dGjLbRkSrf6jXV37PwYeSTtBeNYEwyei1ejXdMLgb8TW98jcJXfT6Hh6a27l> (10.12.2022).

FBBR37: Greenpeace Brasil. 22. září 2019. „As queimadas na Amazônia são...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/photos/a.174182977542/10156640076767543/> (10.12.2022).

FBBR38: Greenpeace Brasil. 22. září 2019. „Amazônia para quem? O governo...” Facebook. Dostupné na: <https://fb.watch/gA-1nxKu8L/> (10.12.2022).

FBBR39: Greenpeace Brasil. 23. září 2019. „Na semana passada, o Profissão Repórter...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/posts/pfbid02Ko4wNK6CbG5NBNZ2MRtd49UFPjStwLmEf7E9TMfblzspwx7JecYCYUWDohayaUPXI> (10.12.2022).

FBBR40: Greenpeace Brasil. 24. září 2019. „Por mais que muitos digam...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/posts/pfbid02BQKUD2EgrAQ6Wy9LpLeF2fVbeGokhbtwyaVFrNKYrzmkyCDX2KWEV6VFYzUeGUwUl> (10.12.2022).

FBBR41: Greenpeace Brasil. 24. září 2019. „A Amazônia é fundamental para...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/photos/a.174182977542/10156645046377543/> (10.12.2022).

FBBR43: Greenpeace Brasil. 27. září 2019. „#GreveGlobalpeloclima, em São Paulo...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/photos/a.174182977542/10156653319492543/> (10.12.2022).

FBBR44: Greenpeace Brasil. 27. září 2019. „Chega do dematar. Doe agora...” Facebook. Dostupné na: https://fb.watch/gA_AYjpSu/ (10.12.2022).

FBBR45: Greenpeace Brasil. 28. září 2019. „No Brasil,, cerca de 100 #PovosIndígenas...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/watch/?v=748874415573063&ref=sharing> (10.12.2022).

FBBR46: Greenpeace Brasil. 29. září 2019. „Junte-se a nós para proteger...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/videos/607840462955259/> (10.12.2022).

FBBR47: Greenpeace Brasil. 1. října 2019. „O fogo é criminoso: as queimadas...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/posts/pfbid02xxsmvyZLbyEPhe5qT73bFMEqyV5vPZdJaAhvxiZh29AbAqsU75jQNwsXnLNzfkMYl> (10.12.2022).

FBBR48: Greenpeace Brasil. 2. října 2019. „Onde tem indígenas, tem floresta...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/photos/a.174182977542/10156666756827543/> (10.12.2022).

FBBR49: Greenpeace Brasil. 2. října 2019. „O governo Bolsonaro está promovendo...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/photos/a.174182977542/10156666259372543/> (10.12.2022).

FBBR50: Greenpeace Brasil. 3. října. „Se olharmos de janeiro a setembro...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/photos/a.174182977542/10156669109007543/> (10.12.2022).

FBBR52: Greenpeace Brasil. 12. října 2019. „Conheça as 10 medidas possíveis...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/photos/a.174182977542/10156693285472543/> (10.12.2022).

FBBR53: Greenpeace Brasil. 24. října 2019. „O óleo no Nordeste e a destruição...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/watch/?v=383783332499987&ref=sharing> (10.12.2022).

FBBR55: Greenpeace Brasil. 29. října 2019. „Nossa biodiversidade está em risco!...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/posts/pfbid02k5swYjAtZGxwREiW5EPVqCHkxvWgWeEtLu5MUfaSj4W9oZDUYVewnZE9uKAfsFUl> (10.12.2022).

FBBR56: Greenpeace Brasil. 14. listopadu 2019. „A taxa anual de desmatamento...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/watch/?v=431671614429556&ref=sharing> (10.12.2022).

FBBR58: Greenpeace Brasil. 27. listopadu 2019. „Nos últimos meses, vimos...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/posts/pfbid0arkWi7WUpMYbyzFF3qm4eeYdkyGv2W2n7Ur9worbMsgnmQeqnAw6WxXzmooBrSLLl> (10.12.2022).

FBBR59: Greenpeace Brasil. 29. listopadu 2019. „Ajude-nos a proteger a Amazônia...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/videos/2530326657002528/> (10.12.2022).

FBBR60: Greenpeace Brasil. 9. prosince 2019. „É muito mais sério do...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/posts/pfbid0jeyojzSKWYtENVmcCFM2xIHERYe79877ECUGfejLQe4sDmLqKFWMiTMJxCrn4w1l> (10.12.2022).

FBBR61: Greenpeace Brasil. 13. prosince 2019. „Esse ano, o Brasil assistiu...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/posts/pfbid02k99y2op8QiUhmKwGk9dWbnm1qbU9Wp8LBYkysRVYEzZqyZoWQT9DGkpYxdzRMSPgl> (10.12.2022).

FBBR62: Greenpeace Brasil. 24. prosince 2019. „Em agosto, enquanto o mundo...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/GreenpeaceBrasil/posts/pfbid0246KVEWvmHbAyQk5ycX8ooeDkS4gztRKqg8vw1Xx42sPJMQLdXmGVJGWwPMPdEJul> (10.12.2022).

FBBR66: Greenpeace Brasil. 28. prosince 2019. „#GuardiãesDaFloresta de oito povos...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/watch/?v=2492138504218297&ref=sharing> (10.12.2022).

WWF PERÚ

WWFPe1: World Wildlife Fund (WWF) Perú. 2019. *Declaración de WWF sobre los devastadores incendios forestales en la Amazonía*. Dostupné na: <https://www.wwf.org.pe/?351956/Declaracion-de-WWF-sobre-los-devastadores-incendios-forestales-en-la-Amazonia> (1.12.2022).

WWFPe2: World Wildlife Fund (WWF) Perú. 2019. *Los incendios causan mayores riesgos para las especies amenazadas en la Amazonía*. Dostupné na: <https://www.wwf.org.pe/?352701/Los-incendios-causan-mayores-riesgos-para-las-especies-amenazadas-en-la-Amazonia> (1.12.2022).

WWFPe3: World Wildlife Fund (WWF) Perú. 2019. *Panorama de la región: Hidroeléctricas y minería ilegal amenazan a los delfines de río Suramérica*. Dostupné na: <https://www.wwf.org.pe/?354870/Panorama-de-la-region-Hidroelectricas-y-mineria-ilegal-amenazan-a-los-delfines-de-rio-de-Suramerica> (1.12.2022).

WWFPe4: World Wildlife Fund (WWF) Perú. 2019. 2020: *Un nuevo acuerdo por la naturaleza y las personas*. Dostupné na: <https://www.wwf.org.pe/?355393/2020-Un-nuevo-acuerdo-por-la-naturaleza-y-las-personas> (1.12.2022).

WWFPe5: World Wildlife Fund (WWF) Perú. 2019. *WWF hace un llamado para terminar con la deforestación ilegal en la Amazonía brasileña*. Dostupné na: <https://www.wwf.org.pe/?356078/WWF-hace-un-llamado-para-terminar-con-la-deforestacion-ilegal-en-la-Amazonia-brasileña> (1.12.2022).

IGPe1: WWF Perú. 8. srpna 2019. „#MejoraTuAlimentación|Nuestros alimentos...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B06tJINHgW1/?hl=cs> (1.12.2022).

IGPe2: WWF Perú. 22. srpna 2019. „#ActForAmazonia|La Amazonía sigue ardiendo...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B1cnmptBLpJ/?hl=cs> (1.12.2022).

IGPe3: WWF Perú. 24. srpna 2019. „#ActuaPorLaAmazonia|La selva tropical más...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B1j6aBgAVn3/?hl=cs> (1.12.2022).

IGPe4: WWF Perú. 5. září 2019. „#DíaDeLaAmazonia|Hoy Brasil conmemora el...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B2C5ArZBM6C/?hl=cs> (1.12.2022).

FBPe1: WWF Perú. 21. května 2019. „#DetrásDeCámaras|El equipo de #OurPlanet ...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/watch/?v=298745031063712> (1.12.2022).

FBPe2: WWF Perú. 22. srpna 2019. „#ActForAmazonia|Ante la devastación en la #Amazonia...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/OficialWWFPeru/posts/pfbid0ZuAHgn9h5gbxPfHVAGn7ibozUjd8whMkTDy9ZebcntTJda7zDcvza3WioUr3bT2jI> (1.12.2022).

FBPe3: WWF Perú. 18. září 2019. „#IncendiosForestales|Los incendios forestales vienen...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/watch/?v=898315780536720> (1.12.2022).

FBPe4: WWF Perú. 20. září 2019. „#MarchaClimática|Juntos podemos frenar...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/OficialWWFPeru/posts/pfbid0FkNi1psBkrQHsgX4hgMYZuJRC8hhLrRwsFEE1H9CqBEwQ89PeUUCquF6QgctZPLHI> (1.12.2022).

FBPe5: WWF Perú. 2. prosince 2019. „#Cop25|Este año nos ha permitido...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/OficialWWFPeru/posts/pfbid0mDx4SPVCTJej82mpJYJQ9hNcFD1ttrjGumwcC7za9PsGT2ZCezXnMDaTC6FMS2xAI> (1.12.2022).

WWF BOLIVIA

WWFBo1: World Wildlife Fund (WWF) Bolivia. 2019. *Declaración de WWF sobre los devastadores incendios forestales en la Amazonía*. Dostupné na: <https://www.wwf.org.bo/?351910/incendiosAmazonia> (1.12.2022).

WWFBo2: World Wildlife Fund (WWF) Bolivia. 2019. *Se reaviva fuego en la Amazonía, la Chiquitania y el Pantanal*. Dostupné na: <https://www.wwf.org.bo/?352138/incendiosbolivia> (1.12.2022).

WWFBo4: World Wildlife Fund (WWF) Bolivia. 2019. *Declaración de WWF sobre los devastadores incendios forestales en la Amazonía*. Dostupné na: <https://www.wwf.org.bo/?352145/Declaracion-de-WWF-sobre-los-devastadores-incendios-forestales-en-la-Amazonia> (1.12.2022).

WWFBo5: World Wildlife Fund (WWF) Bolivia. 2019. *Declaración de WWF-Brasil: ONGs acusadas de provocar incendios en la Amazonía*. Dostupné na: <https://www.wwf.org.bo/?352146/Bolsonaro> (1.12.2022).

WWFBo6: World Wildlife Fund (WWF) Bolivia. 2019. *Los incendios causan mayores riesgos para las especies amenazadas en la Amazonía*. Dostupné na: <https://www.wwf.org.bo/?352694/diaamazonia> (1.12.2022).

WWFBo8: World Wildlife Fund (WWF) Bolivia. 2019. *Los incendios forestales en Bolivia continúan, poniendo en riesgo la biodiversidad*. Dostupné na: <https://www.wwf.org.bo/?353072/Los-incendios-forestales-en-Bolivia-continuan-poniendo-en-riesgo-la-biodiversidad> (1.12.2022).

WWFBo9: World Wildlife Fund (WWF) Bolivia. 2019. *La Amazonia y otros bosques de Suramérica siguen en llamas*. Dostupné na: <https://www.wwf.org.bo/?353279/incendioslatinoamerica> (1.12.2022).

WWFBo10: World Wildlife Fund (WWF) Bolivia. 2019. *3,5 millones de hectáreas afectados por los incendios forestales en Santa Cruz, Bolivia*. Dostupné na: <https://www.wwf.org.bo/?354290/35-millones-de-hectareas-afectadas-por-los-incendios-forestales-en-Santa-Cruz-Bolivia> (1.12.2022).

WWFBo11: World Wildlife Fund (WWF) Bolivia. 2019. *Hidroeléctricas y minería ilegal amenazan a los delfines de río de Suramérica*. Dostupné na: <https://www.wwf.org.bo/?354840/sardi> (1.12.2022).

WWFBo12: World Wildlife Fund (WWF) Bolivia. 2019. *Disminuye 25,4% la degradación forestal en la Reserva Monarca*. Dostupné na: <https://www.wwf.org.bo/?355070/monarca> (1.12.2022).

WWFBo13: World Wildlife Fund (WWF) Bolivia. 2019. *Alerta: el ser humano está secando el agua de la Amazonía*. Dostupné na: <https://www.wwf.org.bo/?355810/amazoniaagua> (1.12.2022).

WWFBo14: World Wildlife Fund (WWF) Bolivia. 2019. *WWF hace un llamado para terminar con la deforestación ilegal en la Amazonía brasileña*. Dostupné na: <https://www.wwf.org.bo/?356075/deforestacionbrasil> (1.12.2022).

WWFBo15: World Wildlife Fund (WWF) Bolivia. 2019. *Primera misión de colocación de collares a jaguares de WWF revela próspera población en isla amazónica*. Dostupné na: <https://www.wwf.org.bo/?356551/Primera-mision-de-colocacion-de-collares-a-jaguares-de-WWF-revela-prospera-poblacion-en-isla-amazonica> (1.12.2022).

IGBo1: WWF Bolivia. 9. srpna 2019. „Los alimentos que comemos tienen...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B061PgLgaK5/> (1.12.2022).

IGBo2: WWF Bolivia. 22. srpna 2019. „#Amazonia|La Amazonía sigue ardiendo...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B1c2nsGlnSu/> (1.12.2022).

IGBo3: WWF Bolivia. 23. srpna 2019. „Los incendios forestales aún están...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B1hN0Y5gF0n/> (1.12.2022).

IGBo4: WWF Bolivia. 24. srpna 2019. „Los incendios en la Amazonía, la Chiquitanía...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B1j4TeJgBS4/> (1.12.2022).

IGBo5: WWF Bolivia. 25. srpna 2019. „Incendios. Los fuegos se han intensificado...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B1mTA6sACHH/> (1.12.2022).

IGBo6: WWF Bolivia. 4. září 2019. „Hoy, es el Día Nacional de la Áreas...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B2AJmLyA9w6/> (1.12.2022).

IGBo7: WWF Bolivia. 6. září 2019. „A raíz de la crisis en la Amazonía...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B2E1Tt8AYIf/> (1.12.2022).

IGBo8: WWF Bolivia. 6. září 2019. „El Área Natural de Manejo Integrado...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B2Fa3aTgwkg/> (1.12.2022).

IGBo9: WWF Bolivia. 13. září 2019. „Los incendios siguen! Más de...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B2VATO6FUpY/> (1.12.2022).

IGBo10: WWF Bolivia. 14. září 2019. „¡Nuestra biodiversidad está en peligro!...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B2XIPxgFjXX/> (1.12.2022).

IGBo11: WWF Bolivia. 19. září 2019. „Mañana es un día importante...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B2m03NGgF7w/> (1.12.2022).

IGBo12: WWF Bolivia. 22. října 2019. „A pesar de la reducción de focos...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B35mLOJg5og/> (1.12.2022).

IGBo13: WWF Bolivia. 28. října 2019. „¡Cuidemos nuestro planeta, por ellos...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B4Ledofg3oS/> (1.12.2022).

IGBo14: WWF Bolivia. 18. listopadu 2019. „¡Cuidemos nuestro planeta, por ellos...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B5Aj6BMARlu/> (1.12.2022).

IGBo15: WWF Bolivia. 10. prosince 2019. „Muchas gracias Ectagono por su contribución...” Instagram: <https://www.instagram.com/p/B55NazgAKrE/> (1.12.2022).

IGBo16: WWF Bolivia. 17. prosince 2019. „TÚ, YO, TODOS NOSOTROS, como...” Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B6LW6ztANg0/> (1.12.2022).

IGBo17: WWF Bolivia. 18. prosince 2019. „Muchas gracias Valeria Hinojosa por tu contribución...” Instagram: <https://www.instagram.com/p/B6OtyewgJYD/> (1.12.2022).

FBB01: WWF Bolivia. 1. září 2019. „Hay muchas maneras de ayudar...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/boliviawwf/posts/pfbid06ZyMMwR5ErGjn8L5ibSp4oVdH6zdxFm4aVgbJiL5TqX3KS83d2QRBUS5sv631t8V1> (1.12.2022).

FBB02: WWF Bolivia. 6. září 2019. „En el #DíaDeLaAmazonía, deberíamos...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/boliviawwf/posts/pfbid02c4JyzhRM19SLXFXFMHydGTUMyendduf7LLTmmwuRjykgpBcsfQg3kbG7n1Twedujl> (1.12.2022).

FBB03: WWF Bolivia. 19. listopadu 2019. „WWF hace un llamado para...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/boliviawwf/posts/pfbid02S8mpcdy4VevTjMGSYmntVC6mZV51YRmF4LevBM9r5x4mKc2Hp4B29vkn8F7VdSXXI> (1.12.2022).

FBB04: WWF Bolivia. 9. prosince 2019. „La semana pasada se realizó...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/boliviawwf/posts/pfbid04tSvWxSLCz4MvpBz88XucPKrvXzJg34XTNhRpnJT9cUz4CEimH8CYQmeFY8FniLfl> (1.12.2022).

GREENPEACE COLOMBIA

GPKo1: Greenpeace Colombia. 2019. *Sobre los incendios forestales en el Amazonas.* Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/colombia/noticia/issues/bosques/sobre-los-incendios-forestales-en-el-amazonas/> (5.12.2022).

- GPKo2:** Greenpeace Colombia. 2019. *Más de 20 años de trabajo y logros de Greenpeace para defender el Amazonas*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/colombia/blog/issues/bosques/mas-de-20-anos-de-trabajo-y-logros-de-greenpeace-para-defender-el-amazonas/> (5.12.2022).
- GPKo3:** Greenpeace Colombia. 2019. *¿Qué está haciendo Greenpeace sobre los incendios en el Amazonas?* Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/colombia/blog/issues/bosques/que-esta-haciendo-greenpeace-sobre-los-incendios-en-el-amazonas/> (5.12.2022).
- GPKo4:** Greenpeace Colombia. 2019. *Greenpeace reclama a los gobiernos sudamericanos apagar los incendios y avanzar hacia Deforestación Cero*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/colombia/noticia/issues/bosques/greenpeace-reclama-a-los-gobiernos-sudamericanos-apagar-los-incendios-y-avanzar-hacia-deforestacion-cero/> (5.12.2022).
- GPKo5:** Greenpeace Colombia. 2019. *Los incendios en Amazonas amentan 106% después del decreto que prohíbe el fuego*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/colombia/blog/issues/bosques/los-incendios-en-amazonas-aumentan-106-despues-del-decreto-que-prohibe-el-fuego/> (5.12.2022).
- GPKo6:** Greenpeace Colombia. 2019. *Cifras actualizadas: 2,5 millones de hectáreas quemadas en el Amazonas*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/colombia/noticia/issues/bosques/cifras-actualizadas-25-millones-de-hectareas-quemadas-en-el-amazonas/> (5.12.2022).
- GPKo7:** Greenpeace Colombia. 2019. *Las 3 causas de los incendios en el Amazonas*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/colombia/blog/issues/bosques/las-3-causas-de-los-incendios-en-el-amazonas/> (5.12.2022).
- GPKo8:** Greenpeace Colombia. 2019. *Greenpeace en cumbre de países amazónicos: “Deben actuar rápido”*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/colombia/noticia/un-categorized/greenpeace-en-cumbre-de-paises-amazonicos-deben-actuar-rapido/> (5.12.2022).
- GPKo9:** Greenpeace Colombia. 2019. *Los incendios forestales en todo el mundo agudizan la crisis climática*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/colombia/blog/issues/bosques/los-incendios-forestales-en-todo-el-mundo-agudizan-la-crisis-climatica/> (5.12.2022).
- GPKo10:** Greenpeace Colombia. 2019. *Cómo ayudar al Amazonas desde donde estés*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/colombia/blog/issues/bosques/como-ayudar-al-amazonas-desde-donde-estes/> (5.12.2022).
- GPKo11:** Greenpeace Colombia. 2019. *Greenpeace sobre el Pacto de Leticia por el Amazonas*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/colombia/noticia/un-categorized/greenpeace-sobre-el-pacto-de-leticia-por-el-amazonas/> (5.12.2022).
- GPKo12:** Greenpeace Colombia. 2019. *Greenpeace sobre acusaciones de la industria del plástico: “Además de falsas, son una mezcla de ignorancia y mala intención”*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/colombia/noticia/issues/contaminacion/greenpeace-sobre-acusaciones-de-la-industria-del-plastico-ademas-de-falsas-son-una-mezcla-de-ignorancia-y-mala-intencion/> (5.12.2022).
- GPKo13:** Greenpeace Colombia. 2019. *Amazonas: el fuego sigue avanzando sobre bosques protegidos*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/colombia/noticia/issues/bosques/amazonas-el-fuego-sigue-avanzando-sobre-bosques-protegidos/> (5.12.2022).
- GPKo14:** Greenpeace Colombia. 2019. *En lugar proteger el Amazonas, el gobierno hace campaña para salvar su propia imagen*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/colombia/blog/greenpeace/en-lugar-de-proteger-el-amazonas-el-gobierno-hace-campaña-para-salvar-su-propia-imagen/> (5.12.2022).

GPKo15: Greenpeace Colombia. 2019. *Greenpeace presentó su nuevo anuncio: “EL PEOR REGALO”*. Dostupné na: <https://www.greenpeace.org/colombia/noticia/issues/bosques/greenpeace-presento-su-nuevo-anuncio-el-peor-regalo/> (5.12.2022).

IGKo1: Greenpeace Colombia. 21. srpna 2019. „Greenpeace Brasil expuso la...“ Instagram. Dostupné na: https://www.instagram.com/p/B1b_h62Bgt6/ (5.12.2022).

IGKo2: Greenpeace Colombia. 22. srpna 2019. „ESTAMOS EN EMERGENCIA...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B1eExwbHhVO/> (5.12.2022).

IGKo3: Greenpeace Colombia. 23. srpna 2019. „Llegamos hasta la embajada de...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B1hWWvdhFNx/> (5.12.2022).

IGKo4: Greenpeace Colombia. 26. srpna 2019. „¡Salvemos el Amazonas! Todas ...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B1o4VyshawW/> (5.12.2022)

IGKo5: Greenpeace Colombia. 27. srpna 2019. „Los pulmones del mundo están...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B1rjn8TB83Y/> (5.12.2022).

IGKo6: Greenpeace Colombia. 29. srpna 2019. „Enfrentamos una de las peores...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B1wM2YXnkQv/> (5.12.2022).

IGKo7: Greenpeace Colombia. 30. srpna 2019. „¿Quieres ayudar al Amazonas y no...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B1zQzQ4BQDj/> (5.12.2022).

IGKo8: Greenpeace Colombia. 6. září 2019. „NO QUEREMOS UN AMAZONAS...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B2EktapBCbl/> (5.12.2022).

IGKo9: Greenpeace Colombia. 6. září 2019. „¡Estamos en el corazón de la selva!...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B2FXTJIBPQ-/> (5.12.2022).

IGKo10: Greenpeace Colombia. 7. září 2019. „El Amazonas arde y no es casualidad...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B2HXTJ-nLaQ/> (5.12.2022).

IGKo12: Greenpeace Colombia. 21. září 2019. „¡Marchamos por el clima! El planeta...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B2p2DjkBIfh/> (5.12.2022).

IGKo13: Greenpeace Colombia. 21. září 2019. „El 20% de la Amazonia ye fue...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B2sBixYJzbk/> (5.12.2022).

IGKo14: Greenpeace Colombia. 24. září 2019. „El presidente de Brasil, Jair...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B2zKocnhT6u/> (5.12.2022).

IGKo15: Greenpeace Colombia. 1. října 2019. „El calentamiento global se agrava...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B3F17A5h8JB/> (5.12.2022).

IGKo16: Greenpeace Colombia. 10. října 2019. „A DOS MESES DEL FUEGO ...“ Instagram. Dostupné na: <https://www.instagram.com/p/B3c4LSfhwDo/> (5.12.2022).

IGKo17: Greenpeace Colombia. 16. října 2019. „El peor regalo de cumpleaños...“ Instagram. Dostupné na: https://www.instagram.com/p/B3sMh_bhI5U/ (5.12.2022).

FBKo1: Greenpeace Colombia. 22. srpna 2019. „URGENTE: AMAZONAS EN EMERGENCIA...“ Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/greenpeaceencolombia/photos/a.201076772253/10157167485612254/> (5.12.2022).

FBKo2: Greenpeace Colombia. 23. srpna 2019. „¡URGENTE! Bolsonaro: salve el Amazonas...“ Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/greenpeaceencolombia/photos/a.201076772253/10157170006977254/> (5.12.2022).

FBKo3: Greenpeace Colombia. 24. srpna 2019. „URGENTE: IMÁGENES IMPACTANTES. Firma para...“ Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/greenpeaceencolombia/posts/pfbid0uGGry8j9iapS1eT7dzduWUFpDcmEkWXPryYe6iUKFtC97oTqE9hCEQzEbRx2iyWl> (5.12.2022).

FBKo4: Greenpeace Colombia. 24. srpna 2019. „URGENTE: apaga el incendio en el Amazonas...“ Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/greenpeaceencolombia/photos/a.201076772253/10157172223012254/> (5.12.2022).

FBKo5: Greenpeace Colombia. 25. srpna 2019. „AYÚDANOS A APAGAR EL INCENDIO...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/greenpeaceencolombia/posts/pfbid02SiQmxJ4kGmV8DuWAbwd4ZQay9E3vpGqUKFeFtzyenzHZ9qRfjWYyU3J9CM9Fz2nGl> (5.12.2022).

FBKo6: Greenpeace Colombia. 2. září 2019. „El Amazonas es la selva tropical...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/greenpeaceencolombia/photos/a.201076772253/10157195404917254/> (5.12.2022).

FBKo7: Greenpeace Colombia. 4. září 2019. „[U R G E N T E] Cifras actualizadas: 2,5 MILLONES...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/greenpeaceencolombia/photos/a.201076772253/10157201128502254/> (5.12.2022).

FBKo8: Greenpeace Colombia. 5. září 2019. „Los bosques son vida, per están...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/greenpeaceencolombia/photos/a.201076772253/10157202903527254/> (5.12.2022).

FBKo9: Greenpeace Colombia. 6. září 2019. „¡NO QUEREMOS UN AMAZONAS CONVERTIDO...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/greenpeaceencolombia/posts/pfbid02JeZ824nF92V1NUHeLug7NKnLNLUk8TT3tHJPXE8pbTMd826hx3RGJge4fmiQGzHul> (5.12.2022).

FBKo10: Greenpeace Colombia. 8. září 2019. „¡Ayúdanos a apagar incendio en...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/greenpeaceencolombia/posts/pfbid0Hz7Yjx1jnSYNDVSjLJvEjuKciCq771kS9pyPYXf8jztrpizD58nLYySUJfvdYEtil> (5.12.2022).

FBKo11: Greenpeace Colombia. 9. září 2019. „El Amazonas está sufriendo el mayor...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/greenpeaceencolombia/photos/a.201076772253/10157213731537254/> (5.12.2022).

FBKo12: Greenpeace Colombia. 11. září 2019. „Los países Amazónicos se reunieron...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/greenpeaceencolombia/photos/a.201076772253/10157219082722254/> (5.12.2022).

FBKo13: Greenpeace Colombia. 15. září 2019. „Los incendios en el Amazonas no son...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/greenpeaceencolombia/photos/a.201076772253/10157228962837254/> (5.12.2022).

FBKo14: Greenpeace Colombia. 24. září 2019. „AHORA: Jair Bolsonaro está en...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/watch/?v=443811396252171> (5.12.2022).

FBKo15: Greenpeace Colombia. 25. září 2019. „#Amazonas en llamas. La historia...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/greenpeaceencolombia/photos/a.201076772253/10157255092077254/> (5.12.2022).

FBKo16: Greenpeace Colombia. 28. září 2019. „Los incendios en el Amazonas podrían...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/greenpeaceencolombia/photos/a.201076772253/10157263277047254/> (5.12.2022).

FBKo17: Greenpeace Colombia. 1. října 2019. „Un mensaje de Billie Eilish: millones...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/watch/?v=764575433978893> (5.12.2022).

FBKo18: Greenpeace Colombia. 5. října 2019. „Si no frenamos la deforestación...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/greenpeaceencolombia/photos/a.201076772253/10157282708467254/> (5.12.2022).

FBKo19: Greenpeace Colombia. 6. října 2019. „Mientras el ministro de Medio Ambiente...” Facebook. Dostupné na: <https://www.facebook.com/greenpeaceencolombia/posts/pfbid02VHNafVtEjEaa8Q4TyTvK1X8MxGxWoNm4ecyZ5hFEYdn eCZtbAcDugFhna7uvmJehl> (5.12.2022).